

SLOVO

Z BRITSKEJ KOLUMBIE

Lepšie zažat jednu sviečku
ako preklinat temnotu

Photo: freeimages.com

Páni
Sibíri
str. 8

Výmena
stráži
str. 22

Lovci
lebiek
str. 24

Havajská
story
str. 30

História
farnosti
str. 42

Volanie ticha

Prednedávnom som bola na návštive u jedného známeho. Na prvý pohľad žije vysnívaný život. Býva v krásnom dome, má dobre platenú prácu, rodinu, a predsa vyzeral skleslo. Povedal mi, že trpí panickými úzkostami a nevie nájsť spôsob ako vypnúť. Hovorí: „Je jedno, či zarobím 5 miliónov, alebo 10, stále mám plnú hlavu, aj keď idem na dovolenku. Neviem sa zastaviť. Neviem si oddýchnuť. Som bohatý, ale nemám pokoj. A ja sa pýtam, aký je život v bohatstve bez pokoja?“

Ubehané dni plné povinností nás držia v zajati, častokrát padáme stťatí únavou a rátame hodiny v pracovnom týždni, kedy príde vytúžený piatok. Spoločnosť, v ktorej žijeme, nám však kradne aj výkendy. Ak si ich zdravo neustrážime, môže sa stať, že aj keď sme zdanivo spolu ako rodina, predsa spolu nie sme. Na ceste sa často stretávame so značkou Stop. Musíme ju rešpektovať, inak sa nevyhneme dopravnej kol-

zii či väčnej nehode. Aj môj život by mal mať vo svojej výbave značku Stop.

V duchovnom živote je tou stopkou modlitba. To je terapia zadarmo, ktorú môže využiť každý veriaci, ak chce. Vyčistí hlavu, privádzka pokoj a dáva silu. Chvíle ticha osozia duši a prospejú telu. Uponáhlany svet sa snaží nájsť "calm down strategies", aby ľudia vedeli bojovať proti nahromadenému stresu a rôznym úzkostným stavom, ktoré sú často prejavom toho, že ľudia nemajú čas predýchátiť svoj život a dať mu ten pravý rozmer. Ponáhlame sa a nemáme čas si všimnúť tých okolo. Vieme, čo sa deje na druhom konci sveta, ale nevieme, čo sa odohráva v duší našich blízkych. Spomaľ a zastav sa, inak budete otrokom, ktorý nebude mať pocit pokoja, aj keď bude zarabáť milióny.

Keď boli moje deti malé, často som sa staňovala, že nemám čas ani desať minút zjест' svoj obed bez toho, aby niekto odo mňa niečo nechcel. Stále som hundrala, že všetkých obskakujem a keď už všetkých obslúžim a konečne si sad-

nem, opäť niekto príde s požiadavkou, „Mam...“... Keď sme sa o tom spolu bavili v skupine matiek, naša animátorka počúvala a potom mi povedala, že za vzniknutú situáciu si môžem sama. Teda, naprv ma to vnútorné nahnevalo, že ešte aj ona mi bude niečo vyčítat', keď neviem, kde mám skôr skočiť v kolobehu všedného dňa. Ona však potvrdila svoj názor a pokračovala. Áno, na vine si Ty. Ty musíš svoju rodinu naučiť, že teraz je tvor čas a kým sa nejedná o "emergency", všetci sa musia naučiť čakať tých 10 minút a potom môžeš pokojne ako mama slúžiť dalej. A musím povedať, že malá pravda. Vzalo to čas, ale predtým, než som si sadla k jedlu, dopredu som rodinu upozornila, že teraz je môj čas a aby počkali pár minút, ak by niečo potrebovali. A fungovalo to. Potom som túto taktiku prenesla aj na iné činnosti, ktoré som potrebovala urobiť.

Prečo to spomínam? Kvôli dvom veciam. Niekedy potrebujeme počuť aj konštruktívnu kritiku, aby sme mohli

niečo v živote zmeniť, čo nám prinesie pokoj. Po druhé, nemôžeme sa vzdať nároku na svoj čas, pretože bez neho nebudem schopný sa naplni dávať. Nezamieňajme si sebectvo s potrebou krátkej stopky počas dňa. A ešte jedno som sa pri malých deťoch naučila. Špinavé hrnce sa skôr či neskôr umyjú, ale čas ticha, ktorý mám, keď deti cez obed či večer spia, už mat' nebudem, keď vstanú. A tak je oveľa rozumnejšie „ukradnúť“ si pár minút ticha a venovať ho možno duchovnému rastu, ako sa naháňať v kuchyni, aby sa všetko blýskalo.

Ja na svojom poli ticha tvrdovo pracujem. Snažím sa ho zvelaďovať a využívať na načerpanie sôl. Učí ma to byť nad vecou a nenechať sa tak ľahko utiahnuť do sveta stresu. Padám často, ale vždy sa snažím vstať a obalíť sa na novo plastom pokoja, ktorý si nechcem nechať vziať. Aj Vám prajem, aby ste našli a počuli volanie ticha vo svojom živote.

Maria Eškut

(A)Teista

Nadarmo sa budeme prieť, ja verím, ja neverím. Nedá sa nič robiť. Všetci veríme, niekomu, niečomu, v niečo, v niekoho. Nevieme všetko, a ani sa nám to behom krátkeho života nepodarí.

Jedna z možností ako vyriešiť túto dilemu je strčiť hlavu do piesku a predstrierat', že mňa to nezaujíma, ja na to nemám čas, ja mám iné starosti... Druhá možnosť je uspokojiť s detscou predstavou sveta, či už s náboženskou výchovou pred pubertou alebo so zjednodušeným darvinizmom počas puberty, a potom sa celý život „oháňať“ jedným alebo druhým, mysliac si, že ja to už mám jasné, ja som predsa (a)teista a tí druhí sú hlupáci.

Iná možnosť je neveriť spletu ani dogmatizmu ani liberalizmu, ale sa snažiť celý život hľadať pravdu a vytvoriť si model reality, ktorý všetku tú pravdu vysvetluje a zahŕňa. Touto cestou sa vybral ateistický investigatívny žurnalist Lee Strobel, ktorý chcel presvedčiť svoju teistickú manželku, že sa mylí. Svoje novinárske výšetrovanie opísal v knihe Kauza Stvoriteľa (The Case for a Creator).

Postavil vedľa seba dve protichodné hypotézy. Prvou bol extrémny darvinizmus, ktorý sa dá zjednodušene vyjadriť vetou „celý vesmír a všetok život na Zemi sa dá vysvetliť neusmerňovaným procesom vývoja, evolúcie“. Druhou hypotézou bola existencia inteligentného stvoriteľa, ktorý navrhol vesmír a život v nom.

Investigatívny žurnalist Lee Strobel navštívil mnohých profesorov, vedcov, teistov aj ateistov. Bol medzi nimi historik, biológ, chemik, fyzik, genetik, kozmológ, astronóm, geológ. So všetkými diskutoval o týchto dvoch základných hypotézach. Sám bol prekvapený k čomu sa pri výšetrovaní dopracoval. Zhrnul to asi takto.

Ak by som prijal darvinizmus za svoj svetonázor, tak MUSÍM VERIŤ, že všetko vzniklo z ničoho, že neživá hmota vyprodukovala život, že náhoda nastavila všetky fyzikálne, chemické, biologické, vesmírne a pozemské parametre, že chaos vytvoril informáciu, že nevedome vytvorilo vedomie a že nelogika vytvorila logiku.

Pre existenciu inteligentného stvoriteľa však existujú

skutočnosti, ktoré môžu slúžiť ako dôkazy jeho existencie. Všetko, čo začalo existovať, má príčinu. Vesmír začal existovať. Teda, existuje príčina vesmíru. Tak hovorí logický uzáver úvahy „Kalam“. Konštanty a zákony fyziky sú jemne a presne nastavené na to, aby život vo vesmíre mohol existovať. Planéta Zem je vo vesmíre neuveriteľne presne umiestnená tak, aby na nej mohol vzniknúť a existovať život. Takmer 6-stopový retiazec DNA skrútený do klbka v každej jednej bunke nášho tela je poskladaný zo 4-písmenkovej abecedy a nesie plnú informáciu o stavbe nášho tela a jeho vlastnostiach. Ak vesmír začal ako mŕtva hmota, ako môže existovať ľudská bytosť, ktorá cíti, myslí, miluje, verí a ktorá si uvedomuje „JA SOM“?

Na základe porovnania týchto dvoch hypotéz Lee Strobel prišiel k uzáveru, že hoci môže veriť v evolúciu v rámci druhot, jednoducho nemôže veriť v taký darvinizmus, ako je opísaný v prvej hypotéze a že jeho žena má pravdu.

A čo my? V čo a komu veríme?

Jožo Starosta

Obsah 29. a 30. čísla

- 1 Uvodník (Mária Eškut), Príhovor (Jozef Starosta)**
- 3 Cesta slovenskou Amerikou (Gabriela Hamranová)**
- 4 Vianočné zamyslenie (Cyril Hromník)**
- 6 Patriotizmus (Peter Mulík)**
- 8 Páni Sibíri (Tomáš Hupka)**
- 12 Dušan Benický – poradca hokejistov (Jozef Starosta)**
- 15 Daniela Kosová – kráľovná porcelánu (Lucia Kubicová)**
- 16 Peter Bebjak – film Čiara (Marika Kubinyi)**
- 18 10 rokov Slova z BK (Zuzana Pavelcová, Jozef Starosta)**
- 20 Sláviček (Silvia Kurejová, Marika Kubinyi)**
- 21 Čerpotok (Gabriela Hamranová)**
- 22 Výmena stráži v New Westminsteri (Jozef Starosta)**
- 24 Slovenský misionár Anton Odrobiňák (Jozef Starosta)**
- 26 Hodnota času (Miro Šuvada)**
- 27 Ekumenizmus v praxi (Jozef Starosta)**
- 28 Ladislav Hudoc – Šanghaj (Paul Stacho)**
- 28 SLvA 110-ročná (Pavol Parenička)**
- 29 Prečo mám rád slovenčinu (Zuzana Pavelcová)**
- 30 Havanská story (Paul Stacho)**
- 32 Cti otca svojho aj matku svoju (Mária Škultetová)**
- 32 Ocove rozprávky (Jano Klimas)**
- 33 Poézia (J. Dzurjak, V. Hoffmannová, V. Dudlák, M. Kubinyi)**
- 34 O kráľovi Sicranovi (Adam Lysý)**
- 35 Volám sa Svätopluk (Adam Lysý)**
- 36 Tvorivá škola žurnalistiky (Paul Stacho)**
- 37 Čitatelia písu**
- 38 Černová a návšteva Bánoviec n.B. (Jozef Starosta)**
- 40 Slovensko, Čína, Maroko (Stano Štanc)**
- 42-75 História farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri**
- 76 Slovo z BK ide do sveta**

O tomto číslе

- Pred 10 rokmi, r.2007, sa blížilo 50.výročie založenia slovenskej farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri. Také výročie by bolo dobré osláviť aj vydaním 50-ročnice z histórie farnosti. Bol to však ambiciozny plán, ktorý si vyžadoval veľa úsilia. Tak sa zrodila myšlienka napísť každý štvrt'rok jeden-dva články z histórie farnosti. Ak sa to podarí, potom behom 3 rokov, ktoré chýbali do osláv 50. výročia farnosti, môžeme nazbierať dostatok materiálu pre vydanie 50-ročnice. Táto myšlienka sa premenila na skutočnosť. S finančnou pomocou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorý vtedy viedla p.Vilma Prívarová, v decembri 2007 uzrelo svetlo sveta 1.číslo časopisu Slovo z Britskej Kolumbie, s prvým historickým článkom „Slovenské osídľovanie Britskej Kolumbie“.
- O tých čias prešlo plných 10 rokov, slovenská farnosť sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri oslávila už 57.výročie existencie, ale ani 50-ročnica, ani 55-ročnica zatiaľ nevyšla. Zato však Slovo z Britskej Kolumbie oslavuje 10 rokov svojho trvania. Z 8 stránok prvého čísla sa rozrástol na 40 strán predchádzajúcich troch čísel. A toto, jubilejné 29/30 dvojčíslo, má 76 strán.
- Takmer polovica z tohto rekordného počtu strán je venovaná historickým článkom zo života slovenskej komunity pri farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri. Sú to tieto články
- 42 Slovenské osídľovanie Britskej Kolumbie
  - 43 Začiatky slovenskej farnosti v New Westminsteri
  - 44 Príbeh Jozefa Otořišnu
  - 45 Kňazi vo farnosti sv. Cyrila a Metoda
  - 46 From Juskova Vola to Cowichan Lake, British Columbia
  - 46 Prvé vianoce v Kanade
  - 48 Marec, poberaj sa starec
  - 49 Súpis Slovákov v New Westminster
- Pred 70, 50, 45 rokmi

Jozef Starosta

Sponzori počas uplynulých 12 mesiacov

Strieborný sponzor

- Mária a Jason Abrams
- Skupinka farníkov z NW
- Ol'ga Slobodníková
- Katarína Starosta

Bronzový sponzor

- Fero Kohúčik
- Libusa Kasanic
- Eva Casty
- Mirka a Vlado Plavák

Tiráž

Toto je 29. a 30. vydanie časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Je to vydanie Zima 2017, 10. ročník, 2. číslo. Slovo z Britskej Kolumbie je časopis vydávaný v Britskej Kolumbii v Kanade. Zodpovedným redaktorom je Jozef Starosta, ktorý zostavuje obsah časopisu v úzkej spolupráci so skupinkou Slovákov žijúcich v rôznych kútoch sveta. Časopis vychádza vo farebnom tlačenom náklade 100-500 výtlačkov, podľa štedrosti sponzorských príspevkov, a v elektronickej podobe vo forme pdf. Všetky predchádzajúce čísla si môžete prezrieť v našom digitálnom kiosku Slova z Britskej Kolumbii na webovej adrese <http://slovozbritskejkolumbie.ca/> kiosku.

Autori článkov alebo zdrojov pre 29. a 30. číslo sú

sú Mária Eškut, Jozef Starosta, Paul Stacho, Tomáš Hupka, Aristid Migerini, Jano Klimas, Jozef Dzurjak, Peter Mulík, Zuzana Pavelcová, Veronika Hoffmannová, Gabriela Hamranová, Cyril Hromník, Lucia Kubicová, Marika Kubinyi, Silvia Kurejová, Miro Šuvada, Pavol Parenička, Mária Škultetová, Vladimír Dudlák, Adam Lysý, Stano Štanc

Individuálny sponzor

- Miro Šuvada
- Dedo Balušík v mene svojich vnukov Sebastiana (6r) a Daniela (2r)
- Ján Lacok
- Bertha Palko
- Stano Štanc
- Pavol Krajčí

Univerzálny sponzor

- Mária Rečičáková
- Gabika a Peter Trochan
- Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Redakčná rada: Jozef Starosta, Daniel Behan, Paul Stacho
Zodpovedný redaktor (výber článkov a jazyková úprava): Jozef Starosta,
jozo.starosta@slovozbritskejkolumbie.ca, jozef.starosta@gmail.com

Grafická úprava tlačeného Slova: Daniel Behan, pixelplus.sk
Telefón redakcie: 1-604-944-1554
Email: info@slovozbritskejkolumbie.ca
Webová stránka časopisu: www.slovozbritskejkolumbie.ca
Všetky informácie v časopise Slovo z Britskej Kolumbie publikujeme v presvedčení, že sú pravdivé. Neberieme na seba zodpovednosť za prípadné nepresné alebo dokonca nepravdivé informácie. Ďakujeme za Vaše porozumenie a tešíme sa na Vašu podporu www.slovozbritskejkolumbie.ca/podpora

Design & layout: www.pixelplus.sk

Vytlačené v Kanade - Printed in Canada

Cesta slovenskou Amerikou

Cesta slovenskou Amerikou je názov výstavy, ktorá bola otvorená v Martine 6. júna 2017 v rámci 51. ročníka Slovesnej jari, ktorú každoročne organizuje Matica slovenská.

Výstava podáva pútavo slovom i obrazom informácie a fakty o ceste delegácie Matice slovenskej do USA a Kanady v roku 1936. Delegáciu tvorili tajomník Matice slovenskej Jozef Číger Hromník a historik Konštantín Čulen s manželkami, referent Umeleckého odboru MS Jozef Čincík a referent Národopisného odboru MS Karol Plicka. Na prvé kontaktné listy v roku 1935 bol ohlas v Amerike taký pozitívny, že v Matici slovenskej hned začali plánovali cestu za Slovákm v Amerike. **Prípravy boli dôkladné, vedľa delegácie viezla vyše 40 000 kníh, vyše 20 000 brožúr, 6 500 čísel časopisov, 600 obrazov, fotografie významných osobností a slovenských miest, ale aj kroje, keramiku, gramofónové platne, filmy, diapositívy.**

Pôvodne mali v pláne navštiviť štyri oblasti so silným zastúpením slovenského obyvateľstva – New York, Pittsburgh, Cleveland a Chicago, avšak záujem amerických Slovákov o stretnutie s delegáciou rozšíril ich cestu aj do Scrantonu a Detroitu a do kanadského Windsoru. Fotografie dokumentujú srdečné a búrlivé víтанie delegácie vo viacerých mestách. Celkovo za 214 dní navštívili 98 miest, kde usporiadali prednášky, výstavy či výstavky, absolvovali formálne i neformálne stretnutia a rozhovory s významnými osobnosťami či návštevu radníč, zúčastňovali sa na spoločenských obedoch či večeriach a banketoch. Delegácia zároveň zbierala dokumentačný materiál o živote Slovákov v Amerike, ktorý im pripravili na výzvu Jozefa Čígera Hromníkho. Obraz o priebehu a výsledkoch cesty podal Jozef Číger Hromník v publikácii Cesta slovenskou Amerikou, a práve úryvky z nej dodávajú celej výstave emotívny podtón.

Autorka, PhDr. Zuzana Pavelcová, logicky rozložila materiál na 19 panelov podľa časovej následnosti. Úvodný panel predstavuje členov delegácie na spoločnej fotografií, ďalej sú uvedené skutočnosti do príchodu na americký kontinent: rozširovanie matičnej činnosti v 30. rokoch 20. storočia aj na Slovákov v zahraničí, v tomto prípade na Slovákov v USA a Kanade, príprava delegácie na cestu, cestovanie na americký kontinent, Matica slovenská krajanom, cez oceán za krajanmi, ciele cesty. Na ďalších paneloch sú sprístupnené vybrané fotografie a údaje z pobytu na americkom kontinente: 214 dní v Amerike, Newyorská oblasť, New York, Passaic, Východopensylvánska oblasť, Pittsburghská oblasť, Clevelandská oblasť, Detroitská oblasť, Chicagská oblasť, Kanada, záverečné dni vo Washingtone, americkí Slováci Matice slovenskej. Posledný panel návrat delegácie do vlasti pripravila aj dôvod pre prerušenie spolupráce Matice so Slovákm v Amerike v roku 1938. Ale hlavný cieľ cesty – vytvoriť zájom pre budúcu kultúrnu spoluprácu a získať materiál o živote krajanov v Amerike, bol naplnený, dokonca k zámeru informovať a spoznávať sa priprádzil sa aj reprezentačný charakter.

Autorkou scenára výstavy je PhDr. Zuzana Pavelcová, riaditeľka Krajanského múzea Matice slovenskej, ktorá využila ako hlavný zdroj archívny materiál Krajanského múzea a Archív Matice slovenskej. Grafický dizajn a preprint pripravil Mgr. art. Ján Novosedliak. Na vernisáži sa zhromaždeným okrem autorky prihovorili predseda Matice slovenskej Marián Tkáč a vedec krajinský tajomník MS Peter Cabadaj.

Výstava bola otvorená do 31. augusta 2017 v budove Matice slovenskej, v tej budove, v ktorej sa zrodil plán cesty a kde sa konali aj prípravy. V nasledujúcich mesiacoch bude výstava putovať aj do ďalších slovenských miest. Nezabudnite ju navštíviť, vyplatiť sa!

Gabriela Hamranová

Záber z lode, ktorou cestovala delegácia, na lavici zľava: Konštantín Čulen, Anna Čulenová, Valéria Čígerová, Jozef Číger Hromník.

Jozef Čincík. Zdroj: Archív MS

Wilkes Barre - budova, v ktorej sa premietal

matičný film. Zdroj: KM MS

Balenie kníh pre Ameriku. Zdroj: Archív MS

Delegáti MS J. Čincík, J. C. Hromník, K. Čulen s krajanmi v krojoch.

Zdroj: KM MS

Sviatok tohto veľkého zázraku, v ktorom Slovo sa stalo telom, sa nazýva v angličtine Christmas (doslova 'paskálna večera Kristová', čo sa zdá byť nezmyselným), vo francúzčine Noël (bežne odvodené zo latinského nátnális 'narodenie'^[3]) pravdepodobnejšie vásak s významom 'slovo Boha El'^[4]), v polštine Boże Narodzenie, v ruštine Roždestvo ('narodenie'), v Chorvátske Božić (božie dieťaťko, Ježiško), v gréckteine Χριστούγεννα (Kristove narodenie), v španielčine Navidad ('narodenie'), v portugalskej Natal ('narodenie') a v latinčine Festum nativitatis Christi ('sviatok narodenia Krista').

Každý z týchto názvov (mimo angličtinu) sa vzťahuje na narodenie Krista, zatiaľ čo anglické Christmas sa celkom podivne odkazuje na jeho Poslednú večeru. Len stredo-európski Sloveni (dnes zvaní Slováci)^[5] a Česi, sa v tomto smere líšia. Oni tomu sviatku hovoria Vianoce a Vánoce, každý po svojom. Germanofilistická etymológia odvodzuje Vánoce zo staro-germanskej wānahten, 'svätá noc', ale to je za vlasys pritiahanuté.^[6]

Vianoce, zázrak Slova

S prekvapením však zistíme, že slovenské Vianoce majú svoju skoro identickú fonologickú dvojníku v tamilčine (v dravidskom jazyku južnej Indie), kde viyan-ōsai, vyslovované 'vianose' alebo 'vianoce', znamená doslova 'zázrak Slova'.^[7] Tento význam tamilsko/slovenského slova vianoce je až prekvapivo presným popisom slov z kresťanského evanjelia sv. Jána: "Slovo sa stalo telom" (Ján 1. 14), a predsa toto tamilskej slovo vianoce sa nemohlo dostať do stredo-európskej jazyka, akým je slovenčina, v po-Kristovej dobe.

Jediným možným časom, keď toto slovo sa tam mohlo dostať, bola doba bronzová (3000-500 pr. Kr.), kedy historická, lingvistickej a archeologickej evidencia dokumentuje značný rozsah obchodných kontaktov medzi dravidskou Indiou a cín a zlatoprodukujúcou zemou Slovenov (správnejšie Slovensov) v Karpatkých horách. Počiatky týchto kontaktov sa spájajú s najstaršími jantárovými cestami, ktoré vedli zo Sembie a iných Pobaltských zemí cez starodávne Slovenskom (Slovensko) na juh do Grécka a Egypta a na východ do Indie.

Dôsledkom tohto objavu je zistenie, že koncept Ježišovo zázračného narodenia v ľudskej podobe bol teologicky známy starobylým Dravidom dôvodne predtým, a preto nebolo vôbec náhodou, že božskú podstatu Ježiša odhalili Židom po prvý raz (Epiphany) Magovia (μάγοι) čiže 'Mudrci' (alebo astrológovia) z Východu,^[8] teda najpravdepodobnejšie z Indie.^[9] Toto chápanie podporujú indické a elamito-perzske mená Mágov (Gašpar, Melicher a Baltažar) ako aj dosvedčenie rímskeho historika zo 4. storočia, Ammianus Marcellinusa, ktorý slúžil v armáde v Perzii, a ktorý písal, že Mágovia Perzie zakladali svoju múdrost' na múdrosti Brahmanov Indie. Ptolemaeus (AD 150) poznal učencov-astronómov Indie pod menom 'Brahmanski mágovia' ('Brachmani Magi'). To isté potvrzuje aj portugalský bánsik 17. storočia, Luís de Camões, ktorý strávil nejakú dobu v Goe a identifikoval mágov s indickimi Brahmanmi. Slovenské slovo mágia je toho istého pôvodu.

Skrz dravidské obchodné kontakty sa koncept zázraku Slova (Vianoce) stal známym aj Slovenom v strednej Európe. Z toho dôvodu, keď kresťanstvo prišlo do slovenských (slovenských) zemí o tisícočia neskôr, padlo tam na úrodnú pôdu v strednej a východnej Európe. Medzi nimi kresťanstvo naviazalo na podobné, ale prastaré tradície. A zatiaľ čo novo-prekrstení Rímania slávili Kristove narodenie na deň zimného slnovratu a od roku 336 po Kr. 25.

Zdroj: <http://www.wikiwand.com/uk/Янікка>

Vianočné zamyslenie

Predpovedal snáď starodávny slovenský svet príchod Krista? [1]*

Pri narodení Ježiša Krista, podľa evanjelia sv. Jána, "Slovo sa stalo telom a prebývalo medzi nami" (Ján 1.14)^[2].

decembra, Sloveni pokračovali v jeho oslavách dravidským spôsobom, po prvom plnom mesiaci (amavášai or amaváṣya) nového roku, okolo 6. januára, s ktorým dátumom sa spája príchod Troch Kráľov z Indie do Jeruzalema a Bethlehemu, kde oni zjavili Židom božskú podstatu Ježiša Krista (Epiphany). Ruská Ortodoxná Cirkev dodnes slávi Vianoce týmto spôsobom.^[9]

Boh, s ktorým bol zázrak Slova pôvodne spojený, bol dravidský Šiva a jeho slovenská varianta Šiva. Šiva ovládal večné Slovo, zvané Veda (scientia, science) v Indických a slovenských jazykoch, a bol schopný toto Slovo záračne premeniť na realitu. (Šáyana's Rg Veda Bháṣya)^[10]

Práve taký zázrak sa stal, keď anjel Pána zvestoval pannej Marii: "Duch Svätý zostúpi na teba, a moc Najvyššieho t'a zatoni. A tak dieťa bude svätým a bude sa volať 'Synom Božím'" (Luk 1.26-37). A Mária počala Ježiša z Ducha Svätého (Mat 1.21-22),^[11] vykonajúc tak veľký zázrak Slova. Tak sa spieva v jednej kolede:

"Slovo je vtelené, ale zostáva na Vysostach"^[12]

Tento Zázrak Slova sa zdôrazňuje aj v každodennej modlitbe: 'Anjel Pána zvestoval Panne Márii a ona počala z Ducha Svätého. ... A Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami'.^[13]

Vianočná jedlička

Zatônenie Márie Duchom Svätým bolo tým najväčším požehnaním po akom mohla ľudska bytosť či len túžiť, a preto sa kresťania modlia: "Požeh-

Zdroj: <http://www.wikiwand.com/uk/Янікка>

naná si medzi ženami a požehnaný je plod života tvjoho, Ježiš."

Ale Mária bola "hlboko vzrušená" (Luk 1.29) a vylakaná, keď počula anjela, a bezpochybne jej vlasys vstali dupkom, čiže horripilovali. V dravidských a všeobecne hinduistických chrámových spevoch a v modlitbách najezenie sa vlasos symbolizuje zosť božieho požehnania na oddaných a prítomnosti Boha Šív u ich strede.

Tamilské slovo pre najezenie sa (horripilovanie) vlasov a iných vecí, ako napríklad srsti alebo ostrých ihličiek na stromoch, je **koi** a zjavne pribuzné slovenské slovo **chvoj** popisuje najezené vetvičky ihličnatých stromov.

Zároveň, najobľúbenejším vianočným stromčekom Slovenov (Slovákov) je najezená ihličnatá jedlička a v blízko pribuznom poľskom jazyku vianočný stromček sa volá **choinka**.

Kruh je tak uzavorený, neponechajúc žiadnu pochybnosť o tom, že Dravidi, a po nich aj Sloveni (Slováci a iní Slovania, medzi nimi Česi a Poliaci), poznali a oslavovali Vianočné sviatky zázraku Slova, ktorý sa pre Kresťanov uskutočnil z moci Ducha Svätého v podobe zrodu Ježiša Krista až o 2-3 tisícročia neskôr a nazývali ho výstížne popisným dravidoslovenským slovom Vianoce.

Vedomí si zázraku Slova v ich krajinе pokrytej najezenými ihličnatými lesami, Sloveni používali malé ihličnaté stromčeky, aby nimi zvestovali a symbolizovali zosť Boha na zem a jeho prebývanie medzi nimi. Toto rozpoznanie pridáva hlbší význam a väčšiu historickosť podstate Vianoc, význam podaný slovom Vianoce (zázrak Slova). Nanešťastie, tento význam aj sami Sloveni už dôvodno pozabudli.

V tomto svetle je tiež ľahko vidieť, prečo francúzske Noël pre 'Vianoce' potvrdzuje hore-vedené vysvetlenie Vianoc a ich hlavného symbolu, ihličnatého vianočného stromčeka. Vianočný stromček sa vždy osvetľuje tuctami sviečok (v dnešnej dobe elektrické sviečky), a francúzsky Noël, odvodený z dravidských jazykov (>notiēl), znamená 'Slovo Boha Svetla'.^[15] V epístole sv. Jána 8.12 čítame: "Potom im zase hovoril Ježiš: a rieko: Ja som SVETLO SVETA. Ten, kto miňa nasleduje, nebude chodiť vo tme, ale bude mať SVETLO ŽIVOTA."^[16]

V tomto svetle je tiež ľahko vidieť, prečo francúzske Noël znamená aj 'vianočné koledy' – tz. piesne na oslavu Zázraku slova. Slovenské (aj české) slovo koleda, koledy (plur.), v spišskom nárečí kolady, pre francúzske noël a anglické carol(s), je tiež dravidského pôvodu (> kójaddi),^[17] a doslova popisuje piesne spievane na oslavu novo-narodeného kráľa ako kráľovské chvalospevy. Najneskor-

Zdroj: <http://www.wikiwand.com/uk/Янікка>

časne Bohom aj človekom, čiže Boho-človekom.

Týmto objavom sú odstavené divoké teórie, že vianočný stromček pochádza z nedávneho zvyku Nemcov, ktorý je bez akéhokoľvek teologickej obsahu. Práve naopak, vianočný stromček alebo choi/chvoj je prastarý, dravidoslovenský, a nesie hlboký duchovný a náboženský význam. Poznanie tohto významu by malo obohatiť vianočný zájazd duchovného znovuzrodenia nielen pre slovenských a poľských katolíkov, ale aj pre kresťanov po celom svete.

Francúzske slovo Noël pre 'Vianoce' potvrdzuje hore-vedené vysvetlenie Vianoc a ich hlavného symbolu, ihličnatého vianočného stromčeka. Vianočný stromček sa vždy osvetľuje tuctami sviečok (v dnešnej dobe elektrické sviečky), a francúzsky Noël, odvodený z dravidských jazykov (>notiēl), znamená 'Slovo Boha Svetla'.^[15] V epístole sv. Jána 8.12 čítame: "Potom im zase hovoril Ježiš: a rieko: Ja som SVETLO SVETA. Ten, kto miňa nasleduje, nebude chodiť vo tme, ale bude mať SVETLO ŽIVOTA."^[16]

V tomto svetle je tiež ľahko vidieť, prečo francúzske Noël znamená aj 'vianočné koledy' – tz. piesne na oslavu Zázraku slova. Slovenské (aj české) slovo koleda, koledy (plur.), v spišskom nárečí kolady, pre francúzske noël a anglické carol(s), je tiež dravidského pôvodu (> kójaddi),^[17] a doslova popisuje piesne spievane na oslavu novo-narodeného kráľa ako kráľovské chvalospevy. Najneskor-

šie od 13. storočia, tieto chvalospevy sa spievali počas každoročných návštev knaza do domov jeho farníkov,^[18] a on udeľoval požehnanie domu a jeho katolíckym obyvateľom sediac na stoličke pred sviečkami osvetlenom vianočnom stromčeku.^[19] V niektorých oblastiach široko-definovanej krajiny Slovenov (Poľsko, Rusko) celý vianočný sviatok sa nazýva Koledou.^[20]

"Přišli chudi pastuškové. Zpívali mu chvály nové [koledy]. Vítaj nám andělský králi. Tebe jsme o vše žádali, Dětákto."

Celkom zjavným záverom vyvodeným z hore-vedené evidencie je, že koncepcia Vianoc, teda sviatku 'Zázraku slova', bola známa Dravidom už dôvodno v rannej bronzovej dobe a od tiaľ sa rozšírila pozdĺž jantárových a cínových ciest až k Slovenom (Slovenskom a Čechom) dôvodne pred narodením Krista Pána. Tradícia spájania ihličnatého stromu s ňou mohla sa zapojiť medzi dravidskými posvátnými mužmi v zasnežených a jedličkami pokrytých Himalájach, ale tak isto mohla sa zrodiť v najezených ihličnatých lesoch starého Sloveníkam – Slovenskej zeme v srdci Európy. Od tiaľ sa táto tradícia rozšírila k osatným, v širokom slova-zmysle slovenským (slovenským) národom, ako aj k Nemcom, k Nordickým národom, a do zbyvajúcej časti Európy, kde termín Vianoce je celkom neznámy.

Dr. Cyril A. Hromník

INDO-AFRICA, 4 North Oak, Dulwich Road, Rondebosch
7700, South Africa

Poznámka o autorovi

Dr. CYRIL A. HROMNÍK, pobytom v Kapskom Meste v Južnej Afrike, je americkým historikom slovenského pôvodu a pracuje na projekte s cieľom objaviť pôvod Quenov (Otentottu alebo Hottentotov) a Bantských-hovoriacich ľudí Afriky. Otázka pôvodu Slovenov (Slovákov) a Židov ho tiež veľmi zaujíma. Na túto tému napísal a vydal dve knihy:

SLOVENI A SLOVENSKO

Veľebníci Vlasatého Boha na Horizonte Histórie (ca. 3200 pr. Kr. – 907 po Kr.). Martin: Matica slovenská. 2013.

Hromník, C.A. 2010. Sloveni / Slováci: Kde sú vaše korene? K prameňom najstaršej história Slovenska, približne od r. 3000 pr. Kr. Bratislava: Eko-Konzult. 193 s.

This article was sent to Jožo Starosta, editor and publisher of Slovo z Britské Kolumbie. 17 May 2017

Fotografia z internetu vybrał Jožo Starosta.

[1]* Research and writing of this article was made possible by a grant from the Chairman's Fund Educational Trust of Anglo American and De Beers.

[2] The New Jerusalem Bible. 1985/1994. London: Darton, Longman & Todd, s. 1744.

[3] The American College Dictionary. 1953. Ed. by Clarence L. Barnhart. New York: Random House, s. 823.

[4] The Lisco Tamil-Tamil-English Dictionary. 1978. Tirucci: Ti Viddil Plavar Kambeni, s. 425, 135.

[5] Hromník, C.A. 1999. Sloveni: Unde orti estis? Slováci, kde sú vaše korene? Proglas10(1), s. 36-39.

[6] Holub, J. & Lyer, S. 1967. Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zreteľom k slovům kulturním a cizím. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, s. 501.

[7] The Lisco Tamil-Tamil-English, s. 642, 150.

[8] The Holy Name Bible: Containing the Holy Name Version of the Old and New Testaments. Revised by A.B. Traina. Brandywine, Maryland: The Scripture Research Association, 1983, p. 2; New World Translation of the Holy Scriptures. Rendered from the Original Languages by the New World Bible Translation Committee. Revised 1984. Brooklyn, New York, USA: Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania and International Bible Students Association, 1984, p. 1217; The New Jerusalem Bible, 1985/1994, s. 1610-1611.

[9] Špirka, J. [1943?] Cirkevné dejiny, s osobitným zreteľom na vývin cirkevných dejín Slovenska. Sv. T. Tučianský Sv. Martin: Neografia, p. 180-81.

[10] Daniélou, A. 1964/1991. The Myths and Gods of India. Rochester, Vermont: Inner Traditions International, p. 199.

[11] The New Jerusalem Bible, 1985/1994, s. 1687, 1610.

[12] A great and Mighty wonder..., koleda spievana v katolíckom

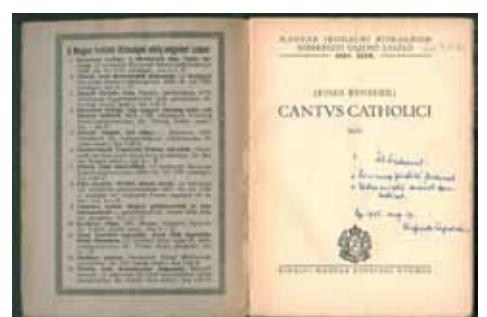
Prvú tretinu tejto rozpravy sme uverejnili v predchádzajúcim čísle časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Obsahovala tieto časti:

- Širšia a užšia dimenzia patriotizmu
- Sloveni pri založení uhorského štátu
- Dôkazy pre hostiteľskú teóriu
- Kontinuálny vývoj kultúry
- Pokračujeme druhou tretinou rozpravy.

Uhorský patriotismus Slovákov

Po tatárskom vpáde, keď bola ústredná moc štátu úplne oslabená a uhorský štát sa stal takmer neživotaschopný, slovenské elity, uvedomujúce si svoju etnickú odlišnosť, nevyužili možnosť, aby sa z Uhorska výčlenili. Je pravdepodobné, že tatársky vpád, následná neúroda a rozrásnenie celého hospodárstva postihli oveľa viac maďarské etnikum, žijúce na nižinách, ako iné uhorské etniká. Takže sa výrazne zmenil aj etnický charakter krajiny, navyše ak k tomu pripočítame následnú nemeckú kolonizáciu Uhorska, ktorá mala krajinu pozdvihnutú z trosiek a zabezpečiť jej lepšiu obranu na východe a severe karpatského oblúka.

Stredoveké chápanie etnickej príslušnosti sa neviazalo iba na jazyk, resp. jazyk neboli primárny rozlišovacím znakom. Vidíme to aj podľa rozdelenia národností na stredovekých univerzitách. Etnické povedomie existovalo paralelne s geografickým uhorsko-krajinským povedomím Slovákov. Etnické povedomia sa však vzťahovalo skôr na ľudovú kultúru, najmä na ľudový spev, ktorý prenikol aj do cirkevného spevu, ako to dosvedčuje už pri vydaní prvého slovenského katolíckeho spevničky *Cantus Catholici* v roku 1655 Benedikt Sôlesi, ale aj na ľudovú slovesnosť, zvykoslovie, ale aj na ľudovú architektúru, ktorá si v slovenských oblastiach Uhorska až do 19. storočia zachovala výrazne vyššiu úroveň ako ostatné časti krajiny.

Zdroj: <http://archivum.piar.hu/siksandor/konyvtar/konyv-raffaeli1935.jpg>

Dôkazom existencie trvalého etnického povedomia Slovákov sú Slováci na Morave, ktorých vývoj bol veľmi podobný s vývojom uhorských Slovákov, hoci žili v Českom kráľovstve. Tým, že žili v slovenskom štáte s vyuvinutejším právnym systémom Svätej ríše rímskej národa, predstavovali aj progresívnejšiu časť národa. Mnohé slovenské tradície, včälené impulzom slovenskej kultúry treba hľadať na slovenskej Morave. Slováci nemali vlastný štát, v čase keď sa v Uhorsku pretvárali na feudálne národnosti, ako užšie spoločenstvo, viažuce sa na príbuzenstvo členov kolektívu na základe jazyka, spoločnej kultúry, náboženstva a práva. Tento nedostatok sa očividne prejavil v polovici 19. storočia, keď sa ukázalo, že vlastný národný štát je najlepšou zárukou rozvoja národa. Našou, ale nielen našou tragédiou bolo to, že Maďari si svoj národný

Patriotizmus v historickom vedomí Slovákov

Patriotism in the historical consciousness of the Slovaks, Peter Mulík

Historik a teológ PhDr. Mgr. Peter Mulík, PhD. z Matice slovenskej sa profesijne venuje cirkevno-kultúrnym súvislostiam v profánnych dejinách ako aj dejinám 20. storočia. Vo svojom príspevku ozrejmuje viaceré dimenzie patriotizmu našich slovenských predkov, a to jednak z hľadiska jeho geografického rámca, ale aj v chronologickom prieireze.

štát chceli vytvoriť aj na našom etnickom území, ba na území všetkých nemadarských národností, ktorých vtedy spolu bolo oveľa viac ako samotných etnických Maďarov. To viedlo k viacerým modifikáciám patriotizmu v našom historickom vedomí.

Zmeny povedomia Slovákov po tureckej expanzii a po reformácii

Turecká expanzia a reformácia znamenali výrazný zlom vo vývoji vedomia príslušnosti ku kolektívnu identitám. Mohácka tragédia (1526) takmer na 160 rokov rozdelila Uhorsko. Obrana kresťanstva pre osmanskomu (islamskou) expanziu, ktorá sa viedla v mene šírenia inej silnej náboženskej identity, spôsobila aj u našich predkov posilnenie univerzálnnej identity kresťanskej Európy – istú formu kresťanského patriotizmu. Toto vedomie bolo našom území o to silnejšie, že naši predkovia znášali priamo tăručku obrany kresťanskej Európy v prvej linii. Naše slovenské hrady a pevnosti boli baštami protitureckých bojov.

Táto forma kolektívnej identity najviac zodpovedá náplni moderného patriotizmu, keď sa človek sa na toľko identifikuje s územím, náboženstvom, ideologiou, že je ochotný ju brániť až tak, že položí za ňu svoj život.

V tomto prelomovom období však došlo k ďalším dvom dôležitým kultúrno-politickej zmenám.

Bitka pri Viedni 1683

Autor: Anonymous painting – Voľné dielo, zdroj: www.upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a5/Battle_of_Viena_1683_11.PNG

Po ustálení bojovej línie medzi kresťanskou Európu, kde bez zveličovania treba uznať práve zásluhu habsburskej dynastie, ktoréj panovníci vládli našim predkom od roku 1526 až do roku 1918, sa Uhorsko rozdelilo na tri časti. Budínsky pašašik bol priamou správou Osmanskej ríše, Sedmohradské kniežaťstvo bolo jej vazalským štátom a iba oblasť severného Uhorska a pás jeho územia na západe ostali v kresťanských rukách ako Uhorské kráľovstvo. Akou krajinou bolo toto Uhorsko?

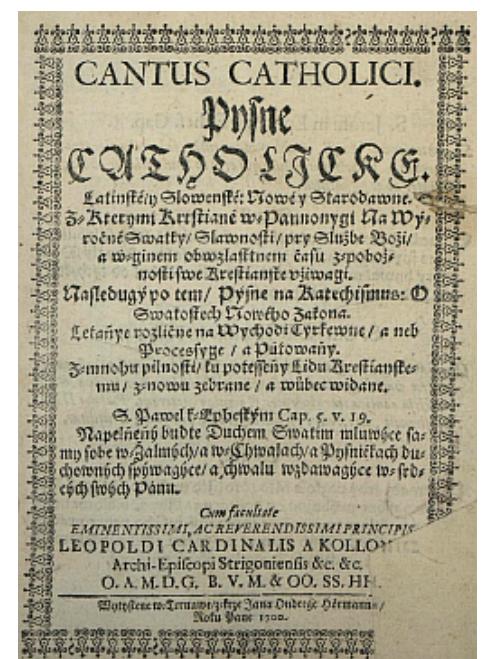
Turecká expanzia súvisí s formovaním slovenskej identity. Ako nepriamy dôsledok tureckej expanzie v časti Uhorska neobsadenom Osmanskou ríšou (Kráľovské Uhorsko) prevládol v krajinie slovenský element – Slováci a Chorváti (Maďari a Nemci sa ocitli v menšine). Dôsledkom tohto sa slovenčina sa na sever od Dunaja stala prevládajúcim komunikatívnym prostriedkom. Jej kultivácia, ktorá sa začala v reformácii dosiahla vrchol v rekatolizácii.

Vznikla prvá forma slovenského vedomia – stále ešte stotožnená s uhorským vedomím, lebo na území Slovenska sa ocitli najdôležitejšie centrá uhorskej politickej (Bratislava) a kultúrnej (Trnava, Bratislavské)

slava, Košice) administratívny a vzdelanosti (Trnava, Prešov), ako aj ekonomickej centrál (Banská Štiavnica, stredoslovenské banské mestá, Spiš).

Druhú zmenu vo formovaní kolektívnych identít spôsobila reformácia, ktorá sa neodohrávala na našom území a aj keď sa ako úsilie o reformu cirkevšírla v luterskej podobe aj v Uhorsku, v prvej fáze zasiahla iba nemecké mestá, lebo bol to aj prejav nemeckého národného prebudenia. Iný rozsah a intenzitu dosiahlo náboženské rozdelenie, keď si veľká časť uhorskéj šľachty osvojila kalvinizmus. Toto spôsobilo medzi katolíkmi a nekatolíkmi náboženskú vojnú a nepokoje, ktoré s prestávkami trvali od roku 1608 do roku 1711. Slováci bojovali na obidvoch stranach a boli zapálení za myšlienky reformácie aj rekatolizácie. Nerád konštatujem, že schéma tohto rozporu dvoch odlišných konfesnálnych vedomí u Slovákov sme v určitom zmysle neprekonalí dodnes.

Stavovské povstania v Uhorsku sú veľmi zložité dejinným obdobím s podstatným vplyvom

na vnímanie dejín. Hoci ich konfesionalne motívy boli spravidla prekryté heslami za záujmy a slobodu krajiny, ostávali ich ústredným hybným prvkom. Významný podiel stredoslovenského mešťianstva a zemianstva v stavovských povstaniach má tiež konfesionalne dôvody a vplývalo to na interpretáciu dejín. Prvky slovenského konfesionalného vnímania stavovských povstani boli v 19. storočí pod vplyvom uhorskéj štátnej ideológie v maďarskej historiografii transformované do polohy uhorského patriotizmu a nacionalizmu. Ovplyvnilo to však iba elity. V historickom vedomí slovenského ľudu, dedín a mestečiek sa výtazstva, porážky, krivdy a úspechy povstalcov

1 Hodnotenie reformácie je základný deliaci moment. Reformácia ako proces v dejinách cirkev, v európskych dejinách a v dejinách Uhorska je klúčovým bodom, od ktorého sa fakticky odvádzajú dve odlišné konceptie vnímania dejín. Pokým protestantské kultúrne spoločenstvá a jej historiografia ju vnímajú ako nutnú novováciu kresťanstva (oslobodenie z babylonského zajatia) a návrat k pôvodnej čistote viery, katolícke spoločenstvá ju vnímajú ako neúspešný a nekompetentný pokus o reformu, zneužitý z politických a ekonomických dôvodov, ktorý spôsobil rozdelenie západného kresťanstva. Katolíci považujú za dostatočnú a legítimnú reformu Tridentský koncil.

2 Tento pohyb smerom k češtine nadobudol masívnu podobu v liturgickej praxi evanjelickej cirkev v Uhorsku až po Bielej hore a je podmienený českými intelektuálmi z radov exulantov. Lexikálna závislosť na češtine však bola zreteľná už v období pred reformáciou a ľudový jazyk, ktorý sa na Slovensku používal pri evanjelizácii, pastorači, katechese a vysluhovaní niektorých svätostí, už oveľa skôr čerpal z náboženskej terminológií češtiny. Používanie ľudového jazyka bolo nutné aj pred reformáciou, pretože bez úplného porozumenia obsahu svätostí krstu, spovede a manželstva, nemohli byť platne vyslužené. Aj v homiletike - kázalstve, ktorá patrila od 14. storočia k charizme niektorých rádov (františkáni, dominikáni), sa určite používal ľudový jazyk. V ľudovom jazyku nepretrípeli existovali základné modlitby (Otec nás, Zdravas Mária, Verím v Bohu, spovedná formula, atď.).

3 Štúrovská, hodžovsko-hattalovská, cambelovská rekodifikácia.

4 Termín „bernalákovčina“ má v sebe pejorativej náboj, ako keby šlo o niečo nedokonalé a menej cenné. Nepoužíva sa výraz „štúrovčina“ ani „hattalovčina“. Ku kodifikácii spisovnej slovenskej reči neprikročil Bernolák náhodne a účelovo, ale po dobrej príprave a najmä s jasným ideovým zámerom. Jeho gramatika je synchronná, deskriptívna a normatívna. Celé jeho jazykovedné dielo je kompletne spracované spisovnej normy slovenčiny.

používali tiež slovakizovanú češtinu ako literárny a liturgický jazyk (homilie, cirkevné piesne, ľudové pobožnosti), ale ich väzba na bibličtinu bola oveľa slabšia ako u evanjelikov, preto práve u nich existovalo vedomie odlišnosti slovenčiny a češtiny oveľa jačnejšie.

Je možné uznávať v národných dejinách dve kodifikácie slovenčiny? Kodifikácia slovenčiny ako kultúrno-spoločenský medzník znamenala nielen jazykovedné vymedzenie samostatného slovenského jazyka, ale bola predpokladom rozvinutia teórie samostatného národa. Z tohto hľadiska sa nám javia ostatné úpravy spisovnej slovenčiny ako rekodifikácie.

Hoci Antonom Bernolákom kodifikovaná spisovná slovenčina mala vtedy užšiu sociálnu bázu, ako potom po jej štúrovskej a hodžovsko-hattalovskej úprave, mala solídny územný rozsah a zahŕňala územie, kde žili a pôsobili Slováci, a to aj vrátane území s východoslovenským a gorským nárečím. Kázeň, ako dôležitá súčasť liturgie, ale aj takmer jediný prejav kultúry slova prostého katolíka konca 18. a začiatku 19. storočia, bola, popri ľudovom cirkevnom speve (tiež modifikovanom bernolákovcami) a náboženských drámacach, prejavom národnej identity širokých vrstiev ľudu. Bernoláková vedecká práca má dejinný význam, lebo v historickej perspektive definitívne prelomila pochybnosti o jazykovej samobytnosti Slovákov. Kodifikovaný samostatný jazyk z roku 1787 bol predpokladom pre uvedomenie si národnej identity a individuality. Tým sa posilňoval slovenský etnický patriotizmus.

V tretej tretine tejto rozpravy, ktorú plánujeme publikovať v nasledujúcim čísle, sa budeme zaoberať týmto témami:

- Panslavizmus a slovenská národná identita
- Hungaroslavizmus
- Čechoslovakizmus

Od zajatcov k légiam – zhrnutie

Po vypuknutí I. sv. vojny sa väčšina politikov na území Česka a Slovenska rozhodla pre vyčkávanie a postoj lojality k monarchii. Výnimkou bol akurát Karel Kramář, ktorý očakával rýchle víťazstvo Ruska a vytvorenie veľkej slovanskej ríše. Pre Masaryka boli oporou krajania vo Francúzsku, v USA, vo Veľkej Británii, v Rusku a vo Švajčiarsku. Ale aj rodiace sa jednotky československých légií v krajinách, ktoré bojovali na strane Dohody (Anglicko, Francúzsko, Rusko) ...

Tak začína úvodný článok Tomáša Hupku o československých légiach, ktorí sme uverejnili v predchádzajúcom 28.čísle časopisu Slovo z Britskej Kolumbie (pozri [http://slovozbritskiekolumbie.ca/kiosk Jar 2017](http://slovozbritskiekolumbie.ca/kiosk/Jar2017)).

Autor článku v nrom opisuje úlohu akú pri zrade čs.légií zohrala Česko - Slovenská národná rada v Paríži (Masaryk, Beneš, Štefánik), českí a slovenskí zajatci (hlavne v Rusku a Taliiansku), ako aj emigrantské organizácie Čechov a Slovákov v zahraničí, hlavne vo Francúzsku a v USA.

Získať si podporu amerických Čechov a Slovákov, bolo popri politickej podpore Francúzsku klúčové pre úspech légií. Dôležitý úlohu v živote krajana zo hrávalo České národné združenie a Slovenská liga. Tieto organizácie sa v roku 1915 postavili za Masaryka a jeho myšlienku Česko-Slovenska. Výsledkom bolo podpísanie Clevelandskej dohody (22. október 1915). Vďaka podnátkom Craneovi – priateľovi Masaryka – sa československým politickým špičkám podarilo získať dôležité kontakty v americkej administratíve. Crane pracoval na americkom ministerstve zahraničných vecí a jeho vplyv možno nájsť pri požiadavke prezidenta W. Wilsona voči centrálnym mocnostiam, aby dali právo seburočenia menšinám – národom Habsburskej monarchie. Crane pripravil Masarykovi a Štefánikovi cestíčku k prezidentovi Wilsonovi. V roku 1918 sa medzi krajancami v USA zrodila Pittsburská dohoda (31. máj 1918). Na rozdiel od Clevelandskej dohody sa už nehovorilo o federalizácii, ale Česko-Slovenskej Republike. Koncom októbra sa k Pittsburskej dohode pridali aj predstavitelia Rusínov v Amerike, čo prinieslo významné pripojenie Podkarpatskej Rusi k Česko-Slovensku...

Článok o vzniku čs. légií v 28. čísle časopisu Slovo z Britskej Kolumbie (pozri [http://slovozbritskiekolumbie.ca/kiosk Jar 2017](http://slovozbritskiekolumbie.ca/kiosk/Jar2017)) je popretkávaný zaujímavými podrobnosťami z obdobia 1916 – 1920.

V tomto čísle uverejňujeme pokračovanie príbehu o čs. légiach, hlavne o ich snahe dostať sa z Ruska na západný front 1. svetovej vojny a bojať za spoločný štát Čechov a Slovákov postavený na základe bratského spolunažívania. Príjemné čítanie.

Jožo Starosta

Páni Sibíri a transibírskej magistrály

Situácia v Rusku viedla predstaviteľov československých légií k myšlienke ich presunu na západný front. To čo malo byť obyčajným transportom, sa nakoniec zmenilo na najväčšie dobrodružstvo, ktoré legionári zažili. Tak sa zrodila druhá etapa v živote légií...

Jeden z hlavných predstaviteľov Česko - slovenskej národnej rady v Paríži – Tomáš Garrigue Masaryk túžil po tom, aby československí legionári bojovali na západnom fronte a hľadal možnosti, ako to uskutočniť. Ruská cárská armáda však o tom nechcela ani počuť – československé lige patrili k najbojaschopnejším oddielom na východnej fronte a nechceli dopustiť ich odchod z boja. Už v tom čase dochádzalo k treniciam medzi légiami a bolševikmi, ktoré viacerí odborníci označujú za prvu fazu ruskej občianskej vojny.

Kto je nepriateľ'

V roku 1917 sa konali voľby v Rusku a hoci v nich neuspeli bolševici, nezabránilo im to v snahe likvidovať svojich protivníkov a neskôr po revolúcii si uchvátiť moc. Vtedy predstaviteľia Česko - slovenskej národnej rady začali premýšľať nad troma možnosťami: pomôcť novému režimu a bojať ďalej na východnom fronte, pomôcť udržať cára pri moci a ostať bojať na východnom fronte a nakoniec začať neutralitu a čo narýchlejšie sa presunúť na západný front. K tretej možnosti sa

aj protibolševické sily. Ruská spoločnosť bola rozštiepená... Preto Masaryk od legionárov požadoval zachovať neutralitu. Len tá bola garanciou ľahkého prechodu...

Brestlitovský mier

Situácia sa však opäť skomplikovala, keď bolševici 3. marca 1918 podpísali Brestlitovský mier, ktorý znamenal uzavretie východnej fronty. Po Brestlitovskom mieri strácalo zmysel pretrávanie československých ligei v Rusku. Počítalo sa s ich nasadením proti nemeckej a c. k. armáde vo Francúzsku a v Taliansku.

Uzavretie Brestlitovského mieru znamenalo komplikáciu z niekoľkých dôvodov. Prechod cez Európu na západný front sa stal nemožný, bolševici sa zaviazali, že na ich území nebudú žiadne cudzie ozbrojené zložky a ruská armáda sa rýchlo stiahala z oblasti Ukrajiny. Okrem toho, Ukrajina vyhlásila samostatnosť (pod patronátom Nemecka) a Rusko vyhlásilo Ukrajine vojnu!

Situácia ktorá nastala, nebola jednoduchá. Je to paradox, ale najkratšia cesta do Francúzska viedla cez celé Rusko. Cesta cez Ukrajinu po Brestlitovskom mieri nebola možná. S veľkou námahou sa podarilo uskutočniť tri transporty z prístavov Archangelsk a Murmansk (čo bola najkratšia cesta na frontu), vďaka čomu asi 2 tisíc legionárov posilnilo vojenské jednotky vo Francúzsku. Potom postupujúci Nemci znemožnili využitie tejto trasy.

V situácii v akej sa Rusko nachádzalo, to posledné čo bolševici potrebovali, bol ďalší ozbrojený konflikt. A tak prišlo k dohode, ktorá mala zabezpečiť presun legionárov po železnici do Vladivostoku a odtiaľ na západný front. Všetko však nakoniec dopadlo inak...

S bolševikmi proti Nemcom

Po bolševickej revolúcii v Rusku nastala v krajinе neprehľadná situácia, ktorú využili centrálne mocnosti na dotlačenie Ruska k Brestlitovskému mielu. Stabilná spoločnosť bola dôležitá pre rýchly presun jednotiek do Francúzska. V chaoze a zmätke, ktoré panovali v Rusku, sa situácia komplikovala. Okrem toho, československých legionárov si na svoju stranu snažili získať bolševici, so žiadostou

<http://www.legiefilm.cz/podepsan-brestlitovsky-mir>

nakoniec priklonili predstaviteľia Česko - slovenskej národnej rady a aj samotní legionári.

Tomáš Garrigue Masaryk si dobre uvedomoval, akú hrozbu predstavuje bolševická revolúcia pre čs. armádný zbor. Stabilná spoločnosť bola dôležitá pre rýchly presun jednotiek do Francúzska. V chaoze a zmätke, ktoré panovali v Rusku, sa situácia komplikovala. Okrem toho, československých legionárov si na svoju stranu snažili získať bolševici,

o pomoc v boji proti bolševikom a otvorené začala Nemcov podporovať, čo viedlo k rýchlemu presunu nemeckej armády cez Ukrajinu. Táto situácia bola pre československé ligei veľmi nepríjemná – dostali sa do situácie, kedy ich z troch strán obklopila nemecká armáda. Československé ligei sa snažili vyhnúť priamej konfrontácii s Nemcami. A jedinou cestou z nepríjemnej situácie bol železničný úzol v meste Bachmač.

Tu sa československí legionári stretli s bolševikmi, ktorí pred Nemcami ustupovali. Tak nastala zaujímavá situácia – v zovretí a v ohrození, sa československí legionári spojili s bolševikmi, aby si spolu prerazili cestu z nemeckého zovretia.

Ceskoslovenskí legionári najprv držali most cez rieku Desnu pred nemeckou armádou. Keď však nemecký útok silnel, museli ustúpiť a keďže nemali dosť výbušniny, nepodarilo sa im most vyhodiť do vzdachu. A tak sa stiahli za rieku Desna. Po preskupení síl sa československí legionári rozholili pre ofenzívnu a znova dobyli most cez rieku Desnu a stanicu Doč. Nemecká armáda bola ofenzívou zaskočená a dala sa na ústup. Na ústup sa však dali aj československí legionári, keď zvážili svoje možnosti – Nemci boli vo veľkej presile a pomoc bolševikov viazala. Tak sa stiahli do stanice Česnekovka – kúsok od Bachmače.

Počas týchto bojov začali Nemci postupovať aj od Kyjeva a zatlačili československých legionárov k stanici Pliska, k Česnovke a nakoniec do stanice Peski. Tu konečne prišla na pomoc aj bolševická armáda a spolu s československými legionármia zatlačili Nemcov na ústup. V čele československých legionárov bol Čeček. Ako však ukázala ďalšia analýza, aj tu mali Nemci niekoľkonásobnú prevahu, preto sa československí legionári rozholili pre ústup sámotného transportu boli československí legionári od bolševikov napádaní na viacerých miestach (Irkutsk, Zlatoust, Marjanovka...). Legionári však zachovali chladnú hlavu a tak ku konfliktu neprišlo.

V apríli 1918 sa na nátlak Nemecka zastavil presun československých legionárov na východ. Nemci sa s Rusmi dohodli na repatriáciu zajatcov (výmena ruských za nemeckých a c. k. vojakov) a táto výmenu prebiehala po železnici. Preto vagóny s československými legionári zatahali do stanice Česnekovka – kúsok od Uralom. V máji na Sibíri vznikla protibolševická sibírska vláda podporovaná kožákmi, ktorá obyvateľstvu slúbila tiahnutie na Moskvu a Petrohrad a zvrhnutie Lenina a obnovenie parlamentnej demokracie... A obnovu bojov s Nemeckom.

Zlom nastal 14. mája 1918 na stanici v Čeljabinsku. V stanici stál vlak s československými legionármia, ale aj vlak s nemeckými, rakúskymi a maďarskými zajatcami. Z maďarského vlaku doletel medzi československých legionárov kovový predmet, ktorý zranil jedného z legionárov. Podľa písomných prameňov traja legionári vtrhli do maďarského vagóna, vytiahli previnilca von a zlynčovali ho. Vtedy zasiahla bolševická armáda a dala legionárov zatknuť. A zatkli aj československú delegáciu, ktorá chcela spor vzrieť. Vtedy sa ostatní československí legionári nahnevali, pomerne rýchlo sa zmocnili zbraní a obadieli nielen stanicu, ale aj celé mesto.

Vtedy predstaviteľ bolševickej vlády L. D. Trockij dal pokyn bolševickej armáde, aby odzbrojili všetkých legionárov a zastrelili každého, kto bude mať pri sebe zbraň. A zatáti československí legionári mali dostať na výber dve možnosti – vstup do bolševickej armády, alebo pobyt v pracovnom tábore. Československí legionári teleogram s týmto rozkazom zachytili a pochopili, čo by to pre nich znamenalo. Preto sa zoči voči tejto možnosti znova nahnevali, zmocnili sa zbraní a...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

<p

budú považovať za nepriateľský akt. Dokonca začali rozmýšľať nad možnosťou využiť československých legionárov na zvrhnutie bolševickej vlády v Rusku.

S takto viziou prichádzal medzi legionárov aj Milan Rastislav Štefánik, avšak po rozhovoroch si uvedomil, že jediné po čom legionári túžia, je čím skôr sa zapojiť do bojov na západnom fronte a vrátiť sa domov. Štefánik sa nakoniec rozhodol pre iné riešenie – poveril československých legionárov novou úlohou – udržať transibírsku magistrálu. Z tohto dôvodu sa rozhadol preorganizať armádu a rozdelil ju na tri legie. Prvá strážila cca 500 km, druhá cca 890 km a tretia cca 960 km zeleznicej trate.

Generál Milan Rastislav Štefánik
(foto: Wikipedia)

Admirál Alexander Kolčák (foto: Wikipedia)

Ilustračné foto, zdroj: <http://www.zzz.cz/obrazek.php/1065087>

onári odovzdali bolševikom zlatý poklad a admirála Kolčaka a bolševici bez boja umožnili legionárom pokračovať do Vladivostoku.

Spojenectvo s Japoncami

Cesta československých legionárov po Transibírskej magistrále občas písala aj naozaj kuriózne riadky, k takým patrí aj spojenectvo s Japoncami. Japonsko sa do diania v Rusku zapojilo na podnet USA. Pomerne skoro sa však objavili obavy, či Japonsko situáciu nezneužije pre svoje vlastné mocenské záujmy. Preto v oblasti nakoniec začali pôsobiť aj vojenské jednotky z USA, z Francúzska a z Veľkej Británie. Japonsko pomerne skoro zabudlo na staré spory s cárskym Ruskom a novú hrozbu videlo v nástupe bolševikov k moci. Preto sa od roku 1918 až do roku 1922 aktívne zapájalo do bojov proti bolševikom.

Japonci však mali aj svoje vlastné ciele. Chceli zabrániť nárastu moci Nemecka v tomto priestore. Okrem toho v kolapse Ruska videli jedinečnú príležitosť. Preto zabitie dvoch svojich občanov použili ako zámenu na vylodenie a obsadenie Vladivostoku. Neustále zvyšovali počet svojich jednotiek až na 70 000 vojakov. Ostrov Sachalin okupovali až do roku 1925...

Spolupráca s československými legionármami sa zrodila v roku 1920. A nebola bez problémov. Najviac ju však preverili udalosti v mestečku Chajlar. Československí legionári svojím príchodom zaskočili Japoncov, ktorí si začali robiť nároky na obrnený vlak Orlík.

Situáciu ešte viac vyhrotil príchod japonskej jednotky so zajatcami, kedy došlo k prestrelke. Výstrel

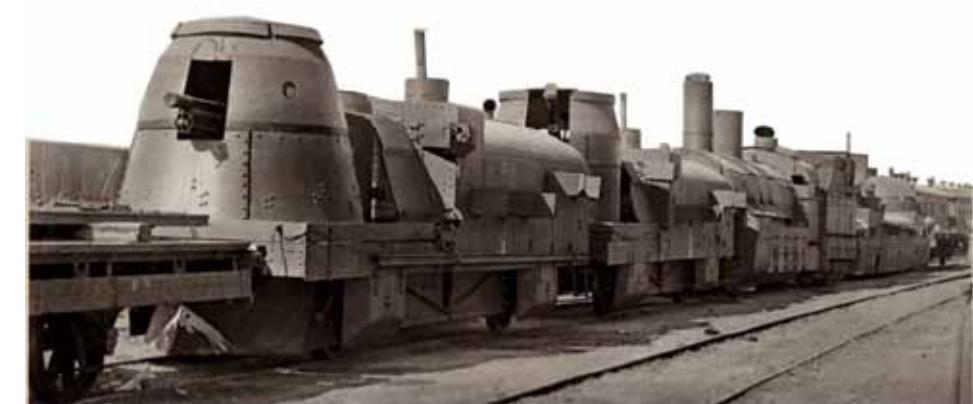
prišiel pravdepodobne z čínskej kasárne. Ked' však došlo k opäťovaniu streľby od Japoncov, podarilo sa im zastreliť kapitána československých legií. To si nenechali páčiť československí legionári a spustili streľbu...

Celú situáciu nakoniec museli riešiť americký major Colby s francúzskym plukovníkom Loubignacom, ktorým sa črtajúci čínsko – japonsko – československý konflikt podarilo zažehnať. Japonské velenie tvrdí, že išlo o nedorozumenie a svojvoľné konanie pára jedincov. Faktom je, že v Japonsku o tejto potyčke neexistujú zmienky, akoby sa to nikdy nestalo. Na druhej strane, vďaka Japoncom legionári dobily Chabarovsk.

Zvrhnú bolševikov?

Československí legionári mohli napomôcť k zvrchnutiu bolševického režimu, ale to by nedokázali vlastnými silami. K tomu bolo potrebné, aby sa zapojili vojská ďalších členov Dohody. Avšak Briti a Francúzi poskytli málo vojakov, bojovali preovšetkým na západnej fronte. Jediný kto mohol zasiahnuť, boli Japonci a USA. Japonci mali v oblasti 70 tisíc vojakov. Avšak prišli po funuse, ked' už fronta na Volge neexistovala. Okrem toho, Japonci mali v oblasti svoje vlastné záujmy. A USA sa zapojili do bojov na západnom fronte, a tým vlastne ukončili I. sv. vojnu. Situácia v Rusku ich nechala chladnými.

Historici sa pri pôsobení legií v Rusku prikláňajú k možnosti, že dosiahli maximum možného. Ak by sa postavili proti bolševikom, nepochybne by uspeli v niekoľkých bitkách. Ale došlo by k strate životov a nemali by odkiaľ dopĺňať stavby. Treba

Obrený vlak Orlík

(zdroj: <http://en.valka.cz/topic/view/29527/CZK-Obreneny-vlak-Orlik>)

si uvedomiť, že legie by dlhodobo nedokázali odolať niekoľkonásobnej presile bolševikov. A bez zapojenia spojencov, to by nemalo zmysel. To čo sa im podarilo, bolo ovládnutie Transibírskej magistrály. To bola hlavná a jediná dopravná tepna cez celé Rusko. Tú dokázali ovladnúť a udržať. Keď už boj bol nezmyselný, odovzdávali ju najprv do rúk protibolševických síl a neskôr do rúk bolševikov.

Z tohto obdobia najväčšou zásluhou československých legionárov bolo, že po ovládnutí Transibírskej magistrály zablokovali transport cca 500 000 až 1 milióna Nemcov, vojakov Rakúsko-Uhorskej armády (zaužívaný pojem je c. k. armáda – teda cisársko – kráľovská armáda, keďže panovník Rakúsko-Uhorska bol rakúsky cisáro a uhorský kráľ), ktorí tak nemohli byť nasadení centrálnymi mocnosťami na francúzskom a talianskom fronte (boli internovaní v zajateckých táborech na Sibíri a v Kazachstane). Tento faktor spolu s príchodom americkej armády do Francúzska rozhodol o porážke centrálnych mocností.

Posledná zástavka – Vladivostok

Po stabilizácii v európskej časti Ruska sa bolševikom podarilo vybudovať silnú červenú armádu, ktorá koncom leta bola poslaná bojať s legionármami. Tí sa pred ňou stiahli postupne až k Ufe. Dôležitým okamihom bol 7. február 1920, kedy sa zrodila dohoda medzi bolševickou armádou a československými legionármami. A tak sa zrodilo prímerie. Posledným kto bránil legionárom odísť z územia, boli protibolševické oddiely zabajkalských kozákov atamana Grigorija M. Semjanova, ktoré dúfali, že legionárov zadŕžia a donúdia bojať s bolševikmi. Kozákov v tom čase podporovali Japonci. Keď kozákov legionári zajali, Japonci sa im vyhrázali konfliktom. Až keď ich legionári Japoncom vydali, mohli odísť bez boja a pokračovať do Vladivostoku.

Čo sa týka samotného presunu, z Vladivostoka sa presunuli československé legie pomocou 42 lodných transportov. Vďaka ľodiám sa podarilo presunúť 72 644 ľudí, z toho tvorili vojaci 60 tisíc. Okrem vojakov transportsy presunuli aj 1800 žien (medzi nimi bola veľa ruských žien, ktoré si vojaci vzali za manželky) a asi 800 detí (medzi nimi bolo

veľa sŕdič). Asi polovicu legionárov sa preplavilo pomocou amerických lodí. Štvrtinu prepravila svojimi ľodami Veľká Británia. A ostatných Japonci, Francúzi a Taliansi.

Legionári sa vracali do vlasti cez tri trasy: 1) cez Áziu, Indický oceán a Suezský prieplav do Terstu, 2) cez Tichý oceán, Panamský prieplav a Atlantický oceán do Hamburga a Terstu a 3) cez Tichý oceán, Kanadu (vlakom) a Atlantický oceán do Hamburga. Málo známu skutočnosťou je, že na transporte legionárov z Vladivostoku sa podieľali aj dve československé lode (Légia I a Légia II).

Českí husiti si v 15. storočí prebojovali cestu cez celé Nemecko, až k Baltickému moru. Ich potomkovia v podobe československých legionárov na túto tradíciu úspešne nadizvazali. Akurát v oveľa väčšom merítu, keď si prebojovali cestu cez celé Rusko. Málo známym faktom je aj skutočnosť, že počas pôsobenia na Ukrajine československí legionári dobývali Kyjev a potlačili v ním bolševické povstanie.

Tomas Hupka

Dnešné aktivity

Československá obec legionárska (ČsOL) bola založená 22. mája 1921 legionármami vo Francúzsku, v Taliansku a v Rusku. Jej činnosť bola komunistami násilne prerušená. Po revolúcii došlo k obnoveniu jej činnosti a snaží sa pripomenúť odkaz legií a obetu legionárov, vďaka ktorým vznikla Česko-Slovenská republika a v nej tradičia demokratickej spoločnosti. Medzi najznámejšie projekty ČsOL patrí Legiovlak a cyklus výstav: cesta legionára. Viac na: www.csol.cz. V roku 2018 si pripomenieme 100. výročie vzniku československých legií.

„Československí legionári sa bili tak, že by vsetci pred nimi mali padnúť na kolená. Jedna brigáda zadržala niekoľko divízii.“

Ruský generál Alexej Brusilov po bitke u Zborova

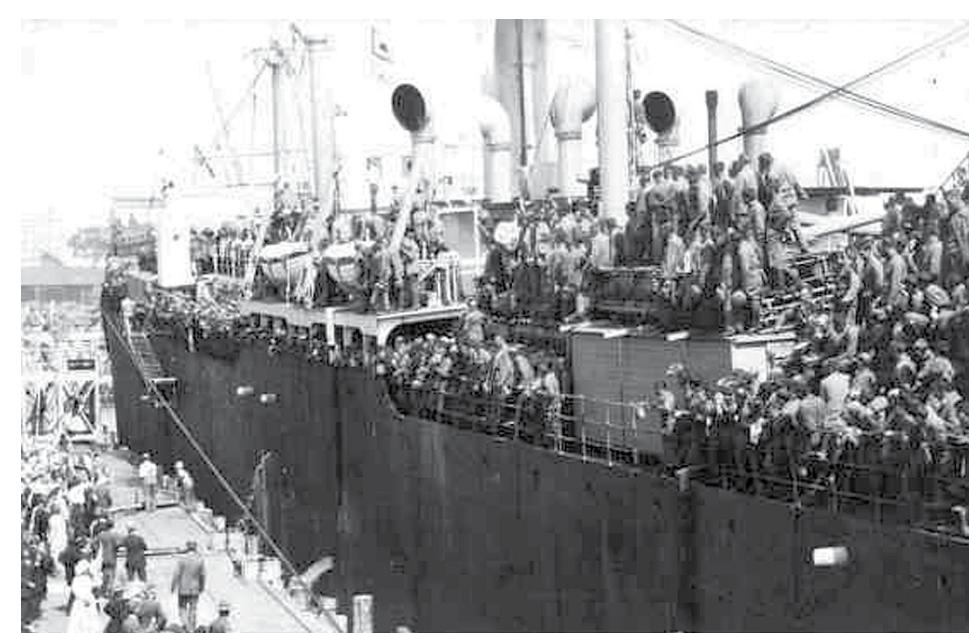
Bitky československých legionárov v Rusku

- Čeljabinsk 14. 5. 1918
- Dobytie Penzy 29. 5. 1918
- Dobytie Samary 8. 6. 1918
- Dobytie Ufy 23. 6. 1918
- Dobytie Jekaterinburgu 25. 7. 1918
- Dobytie Kazane 6. 8. 1918

Zmarená záchrana cára

Posledný ruský cár Mikuláš II. abdikoval po tom, ako bolševici zvrhli jeho vládu. Bolševici v tom čase ešte nemali plán ako naložiť s cárskou rodinou. Potrebovali získať čas. A tak ho spolu s rodinou poslali do domáceho väzenia v Tobolsku. Neskôr, keď sa k oblasti priblížili československí legionári, nechali bolševici presunúť cára s rodinou do Jekaterinburgu. Ani v tomto okamihu ešte bolševici nemali konkrétny plán. František Emmert vo svojej knihe prináša dve zaujímavé tvrdenia: ruský cár rokoval o možnosti úteku z Ruska pod ochranou legií a československí legionári mali v pláne cára oslobodiť. Žiaľ cár nerokoval so zástupcom/predstaviteľom československých legií ako si myslie, ale s provokatérom bolševickej polície, ktorá sa tak dozvedela o jeho plánoch a rozhodla sa konáť. Zavraždenie ruského cára bolo odpovedou na bolševický strach, že by cár odšiel do exilu. Samotná vražda sa odohrala 17. júla 1918, len desať dní pred príchodom československých legionárov do Jekaterinburgu. Otázka: Čo by bolo keby... je fiktia. Ale túžba cára odísť do exilu a ochota legionárov dostať ho z krajinu, je faktom!

Zdroj: <http://www.legiefilm.cz/transporty-legii-z-ruska>

Spolu s Tonkom Odrobiňákom sme sa jedno októbrové upršané dopoludnie vybrali do Severného Vancouveru navštíviť Dušana Benického v jeho centre výkonnostného hokeja. Čo majú Anton Odrobiňák a Dušan Benický spoločné? Obaja sú dobrími ľuďmi, obaja sú mojimi priateľmi a obaja sú „ambasádormi“ Slovenska vo svete. Obaja reprezentujú Slovensko a šíria jeho dobré meno v krajinách slovenskej diaspory, hoci každý v úplne inej sfére ľudského života. Tonko je slovenským misionárom, salezianom, v Ekvádore, kde pôsobí medzi domorodými Šuarmi (hovoríme o ním v inom článku tohto čísla) a Dušan je hokejový tréner, expert, ktorí svoje hokejové vedomosti a skúsenosti nezískane a štredo rozdáva záujemcom o tento úchvatný a rýchly šport, či už sú to deti hrajúce pouličný hokej alebo špičkoví hokejisti NHL.

Dušan, ako si sa ocitol v Kanade?

Robil som šéfa hokejových tried na základnej škole na Kalinčiakovej v Bratislave, ktorých žiaci hrali prevažne v hokejových triedach Slovana. Riaditeľka školy má veľmi lanáriu do KSČ, tvrdila, že tam musím vstúpiť, lebo vraj som mal veľký vplyv na deti a oni takých ľudí potrebujú. Ja som to rázne odmietal. Môj otec bol v 50. rokoch členmi komunistickej strany prenasledovaný. A nielen preto, ale najmä ja som im neveril. Začal som mať s mojím postojom a názormi problémy. Cítil a videl som, že týmto postojom sa veľmi dopredne nepohnem. Vadilo mi veľa vecí, nebol som spokojný a začal som uvažovať o emigrácii. Keď sa nám s manželkou narodil syn, bolo rozhodnuté. Juan mal 6 mesiacov keď sme sa definitívne rozhodli odísť. Písal sa rok 1981 a my sme začínaли novú kapitolu života v Kanade, ktorú sme si vybrali ako našu druhú domovinu.

Okrem množstva rôznorodého tréningového náradia a pomôcok, ma v rohu tréningovej haly zaújal modro-červený plagát. Čo reprezentuje tento plagát?

Je to môj dar kanadskému hokeju. Plagát vysvetľuje princíp náročnosti hokeja. Na plagáte je séria 5 cvikov, ktoré učia ako zlepšiť balans, pripravujú svaly, ktoré sú v hokeji najdôležitejšie. V bežnom živote robíme takmer všetko na plnom chodidle. Na korčuliach však plochu chodidla, na ktorej musíme balansovať, znížime 100x. A pri korčuľovaní prenášame vähu z jednej nohy na druhú, takže stále musíme balansovať na jednej nohe. Keď sem prídu športovci, poviem im urobume okrem iného aj jednoduchý test. Zodvihni nohu, chýť si koleno a udržuj rovnováhu. Keď máš otvorené oči, tak cez oči vnímaš okolie, prijímaš informáciu. Keď však zavrieš oči, potom môžeš začať vnímať ako dvoje telo prenáša informáciu o rovnováhe do mozgu a do ústroja rovnováhy vo vnútornom uchu. Totiž, keď strácaš balans v hokeji, strácaš kontrolu puku, hlava ide dolu, aby oči sledovali puk a prestávaš „hrat“ hokej, sleduješ puk a nie, čo sa deje okolo teba. Zobrazené cviky zároveň umožňujú hráčovi, aby rozmýšľal nad tým, čo bude v konkrétnej hre robiť, čo je jeho úlohou, keď je pred bránou, keď je za bránou, aké má taktické varianty, čo mu povedal tréner. Udržanie rovnováhy spolu s úvahami tohto typu sú navzájom prepojené.

Tento princíp, či proces prípravy volám psycho-fyzický tréning. Nútím hráča, aby už v štádiu tréningu, prípravy rozmyšľal o tom, čo sa bude diať na ľade, aké ho čakajú povinnosti, čo musí urobiť, ako sa chrániť a pod. Musí si uvedomiť vlastné silné stránky, ale aj slabiny, aby sa pripravil na ich

Dušan Benický – poradca špičkových hokejistov

elimináciu. Všetko sa vlastne začína v našich hľavách. A toto všetko v rámci tréningov trénujeme. Ukladáme do podvedomia databázu rôznych situácií, ktoré môžu v rámci zápasu nastáť a v zápase potom už v športovec nastupuje akýsi „autopilot“. Totiž športovec už pri samotnom výkone nemá dostatok času na rozmyšľanie čo a ako bude robiť. Sú to stotinové záležitosti, ktoré musí mať v sebe zautomatizované a premyslené. Naše vedomie je omnoho pomalšie ako podvedomie. Pri hre funguje na podvedomí, na automatike, ktorú si natrénuješ v príprave. A potom sa prekvapíš, že si urobil kľúčku, ktorý si ani nechcel urobiť, iba preto, lebo si ju niekedy správne trénoval.

Horné cviky na plagáte sú zamerané na prepojenie psychiky a funkčnosti svalov tela. Spodné cvičenia to sú klasické cviky na rozohriatie, ktoré poznáme zo všetkých iných športov.

Túto metódiku prípravy (odboore nazývanú „Benicky“ system – pozn. redaktora) používam dlhé roky. Hráč na plagáte je jeden z mojich študentov - Gilbert Brule. Bol na dráfe spolu so Sydneym Crosbyom, a bol najlepší hráč v Vancouver Giants (MVP), vyhral aj Memorial Cup, najväčšiu súťaž v juniorskom hokeji vo Western Hockey League (WHL).

Vidím tu rôzne, povedal by som netypické tréningové náradie a pomôcky, ktoré nevidím v prípravách hokejistov.

Používam kopu pomôcok, ktoré pomáhajú vytvárať správne pohybové návyky. Napríklad, fyzio loptu, prostredníctvom ktorej sa trénuje najmä stabilita a balans. Keď poviem hráčovi choď na obe kolená a obe ruky, je pomerne stabilný. Ak chceme zistíť v skutočnosti akú má stabilitu, vyzvem ho, aby zdvihol jednu ruku, následne aj nohu a pod. Tým mu stážujem

prácu jeho senzorického systému a zistíme, aké má skutočné prepojenie s centrom balansu v strednom uchu. Hráč musí zapájať do činnosti správne svaly, aby k tomu prepojeniu došlo. Všetky pomôcky, ktoré používam mi pomáhajú odhalovať skutočný fyzický stav a pripravenosť, trénovanosť hráča. Zároveň tie-to pomôcky využívam aj na zlepšovanie ich stability, správneho a rovnomeného rozvoja a pripravenosti všetkých svalov, tak, aby sa zlepšila jeho fyzická, psychická zdatnosť, alebo udržala v správnej kondícii

Claude Lemoiux na „Skatemille“ v Dušanovom „Hockey Performance Centre“.

a pripravenosti na želateľný výkon.

Cviky, ktoré sú zobrazené na plagáte modifikujem na rôznych typoch videných cvičebných pomôckach. Máme vypracovanú sériu variácií, záťažových cvikov, ktoré rovnomerne rozvíjajú svalstvo hráča. Cieľom prípravy je hokejistovi stážovať podmienky cvičenia rovnováhy na týchto zariadeniach tak, aby ked' vstúpil v korčuliach na ľad cítiť, že hokej je vlastne veľmi ľahký šport. Dobrý tréning zlepšuje nervovo-svalovú komunikáciu.

Pri hokeji je veľmi dôležité používať každú hranu korčule. Dobrý hokejisti to robia s ľahkosťou. Peter Bondra bol vynikajúci korčuliar, hrany perfektne využíval a bola radosť ho trénovať. Mal perfektný sklz, čo súvisí s majstrovstvom využívania vonkajšej hry. To dáva hráčovi slobodu pri korčuľovaní, najmä pri odraze. Veľa hráčov stojí na vnútorných hrancach noža korčule, voláme ich x-kári. Lenže ak sa chcú dobré odraziť, nemajú stabilitu a ich snaha o dobré odrazenie sa často prináša zranenie triesiel. Veľká nočná mora hokejistov.

Príklad? Príkladom môže byť Claude Lemieux. Získal štyri 4 Stanley Cups s tromi rôznymi mančaftami. V NHL hral 25 rokov. Príšiel za mnou po jeho už štvrtej operácií zranených triesiel. V NHL ho už odpísali, povedali mu, „už nemôže hrať hokej, teba sa už nedá pomôcť“. Po dvoch týždňoch u mňa v centre zavola Grezkemu, ktorý v tom čase hral vo Phoenixe. „Hey, Gretz, I can still play, I feel so good...“ Getzky mu vrávil, že doktori povedali, že už nemôže hrať, že ho nemôže vziať späť zobrať. Bol sklamaný z reakcie Gretzkeho. Ponúkol som sa mu, že poprosím kanadského priateľa – trénera v Zurichu, či ho nezoberie. Claude súhlasił ako aj vedenie tímu v Zurichu. Lemieux hral tak dobre, že San Jose ho vzalo späť do tímu.

Čím si dosiahol vylepšenie situácie s triesielmi?

Sériu a variabilitu už spomínaných cvičení zameraných na posilňovanie stability. Ked si si istý v stabiliti na korčuli, používa správne svaly a dvoje ruky lepšie pracujú, lepšie kontroluje puk a ak situácia na ľade. Vo fyziológií a v biomechanike ľudského pohybu existuje základná rovnica – centrálna stabilita diktuje periférnu mobilitu. Keď nemám stabilitu na hrane korčule, padá celý systém. To je ako so známom pravdom o dome – bez dobrých základov sa ďaľko robia rovné steny a krivé steny začnú padať. A na tomto princípe je analogicky založený tréningový proces stability, a tým aj eliminácia zranenia triesiel.

Myslím si, že v hokejovej príprave sa nie vždy správne pracuje na rozvoji svalstva. Je zaužívanou praxou, dosahovať väčší objem svalov a silu cvičeniami a kombináciou náradia a pomôcok, ktoré hokejistovi neoprospevajú. Veľa hráčov v snahe zlepšiť svalovú hmotu a silu si v rámci tréningu lahne na lavičku, dvihajú ďaľké činky. Lenže počas hry kolko-krát má lavičku za svojím chrbtom? Ani raz. Hoci takýmto cvičením získava športovec veľké svaly, ale na ľade ich nedokáže použiť, bo ich netrénuje tak, aby ich počas hry použil správne. Hokej je umenie. Tréning má pomáhať a nie brzdíť. Nie je to jedno-

duché. Ľudské telo je umelecké dielo a správne ho dotvoriť a pestovať je veľký kus kumštu, ktorý musí človek zdokonaľovať a prispôsobovať neustále meniacim sa potrebám a vývoju hokeja.

Príklad?

Príkladom môže byť Claude Lemieux. Získal štyri 4 Stanley Cups s troma rôznymi mančaftami. V NHL hral 25 rokov. Príšiel za mnou po jeho už štvrtej operácií zranených triesiel. V NHL ho už odpísali, povedali mu, „už nemôže hrať hokej, teba sa už nedá pomôcť“. Po dvoch týždňoch u mňa v centre zavola Grezkemu, ktorý v tom čase hral vo Phoenixe. „Hey, Gretz, I can still play, I feel so good...“ Getzky mu vrávil, že doktori povedali, že už nemôže hrať, že ho nemôže vziať späť zobrať. Bol sklamaný z reakcie Gretzkeho. Ponúkol som sa mu, že poprosím kanadského priateľa – trénera v Zurichu, či ho nezoberie. Claude súhlasił ako aj vedenie tímu v Zurichu. Lemieux hral tak dobre, že San Jose ho vzalo späť do tímu.

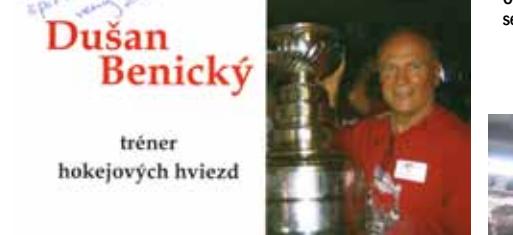
Čím si dosiahol vylepšenie situácie s triesielmi?

Sériu a variabilitu už spomínaných cvičení zameraných na posilňovanie stability. Ked si si istý v stabiliti na korčuli, používa správne svaly a dvoje ruky lepšie pracujú, lepšie kontroluje puk a ak situácia na ľade. Vo fyziológií a v biomechanike ľudského pohybu existuje základná rovnica – centrálna stabilita diktuje periférnu mobilitu. Keď nemám stabilitu na hrane korčule, padá celý systém. To je ako so známom pravdom o dome – bez dobrých základov sa ďaľko robia rovné steny a krivé steny začnú padať. A na tomto princípe je analogicky založený tréningový proces stability, a tým aj eliminácia zranenia triesiel.

V knihe „Úspešní Slováci v Kanade sa spomína, že ti „prešli rukami“ mnohí špičkoví hokejisti. Môžete spomínať niektorých? A prečo si vybrali práve teba?

Prečo si vybrali mňa je predovšetkým otázka pre nich. Ja si myslím, že vedia, vyskúšali si to, alebo sa dopočuli, že s každým pracujem individuálne. Snažím sa využiť ich herný potenciál naplno. Prevedeť ich o ich kladných stránkach ako aj o tom,

Obrázok prevzatý zo str. 26 z knihy „Úspešní Slováci v Kanade“ od Jozefa M. Burzu a kol. s osobným venovaním od Dušana Benického.

čo je nevyhnutné zmeniť, zlepšiť, aby ešte viac vynikli ich prednosti a naplnili si vlastné hokejové sny a túžby. Hokej je krásna hra, ale jej krásu sa znášobuje vtedy, ak sa pri nej hráč baví. Nenášilne, s ľahkosťou. Dosiahnete to pocitom tréningom, hernou zručnosťou, čo chce neskončiť trézlivosť a cibrene. A ja snažím túto drinu hrácom nielen spríjemniť, ale najmä im vysvetliť, prečo musia niektoré veci robiť, hoci v prvotnom momente oni nemusia v tom vidieť prínos. Veľa s nimi diskutujem, počúvam ich a snažím sa im nájsť odpovede na množstvo otázok, ktoré ich zatažujú, trápi. Tréning je aj o vzájomnej dôvere a počúvaní sa a rešpektovaní. To sú veci, ktoré pridávam ako pridanú hodnotu do odbornosti. Dúfam, že toto je tiež dôvod prečo prichádzajú a vracajú sa. No s kým všetkým som spolupracoval? Je ich množstvo. Nerád by som na niekoho zabudol. Niektorí dosiahli väčšie úspechy, iní nemali toľko talentu či štúdia. Všetkých som mal a mám rád a to je jedno či ešte hrajú, alebo skončili s profesionálnym hokejom. Claude Lemieuxom som už spomienal. Pracoval som aj s Kronom, Šlégrom, Nedvedom, Larionovom, Krutovom, Bure, Naslundom, Demitrom, Járgom, Chárom, Hossom, Bondrom, Šatanom, Vokounom, Seth Jonesom, Alexandrom Kerfootom, Gilbertom Brule a množstvom iných. Každý z nich ma niekom posunul a dúfam, že aj ich.

Na čo by sa mal zameráť mladý 12-ročný nádejný hokejista?

V každej etape života nám svet ponúka príležitosť, ktoré môžeme využiť. Ak chcem byť špičkovým hokejistom, musí ma ten šport predovšetkým baviť, a to v každej jeho fáze. Musí správne a veľmi tvrdie trénovať. Hrať hokej je drina, ale tá drina musí byť súčasťou radosti z hry, aby ju zvládol. Pri hokeji bude vždy hromada negatívnych vecí, na ktoré sa mnohí sústredia, ale to nie je tá správna cesta. Správna cesta je sústredit sa na pozitívne veci. Hráč musí baviť tak samotná hra, ako aj tréning. Tak ako sa musí naučiť drieť v rámci prípravy, musí vedieť aj správne regenerovať. Ale regenerácia je o správnom pohybe – strečingu, nie vysedávaní pred PC a bavenie sa rôznymi hrami.

Vôjivoj hráča je veľmi dôležitá aj strava. Hokejista by mal byť zručný vo viacerých smeroch, nemal by ovládať len hokejku, puk a korčule. Je dobré ak robí rôzne doplnkové pohybové aktivity, športy, ktoré zlepšia nenášilne jeho hokejovú zručnosť. Potrebuje mať čistú hlavu, nezatažovať ju len hokejom. Vedieť si od hokeja občas aj oddýchnúť, najlepšie v prírode. A predovšetkým, ak chlapce má vrúcne rád hokej, nesmie sa nechať odraťať. Nie je to jednoduché. Už som spomína rôzne negatívne, ktoré sa vyskytujú v hokeji. Netreba im podliehať, treba bojovať s nimi. Nie vždy platí, ak vám niekto povie, že nemá dieťa talent. Talent je len predpoklad. Ale počitom tréning je úspech. Vôľakedy Zdenovi Chárovi tvrdili, že nemá talent a dnes je z neho najlepší obranca NHL. Dosiahol to vďaka správnumu tréningu, vlastnej pocitnej práce a odhadlaniu. Každý z nás rozhodujeme v podstate o tom, aký budeme dobrý. Nesmie dovoliť, aby iní o ním rozhodovali.

A je veľmi dôležité, aby sa hráč aj učil. Hlavu a vedomosti, ktoré v nej bude mať, bude potrebovať pre celý život. Veľa hokejistov sa po skončení kariéry stali športovými lekármi, fyzioterapeutmi, manažérmi, trénermi, obchodníkmi, alebo sa venujú iným povolaniam. Naši uplatnenie aj mimo ľadu. No veľa je aj takých, ktorí zabudli popri hokeji sa rozvíjať aj v iných sférach a dnes po skončení hokejovej kariéry majú vážne problémy – existenčné, psychické a pod. Aj ja som hrával hokej a zostal som mu dodnes verný – cez zdokonalovanie tréningov, vzdelávanie trénerov. Keď t'a hokej baví, tak s ním môžeš prežiť cel

Na spoločnej fotografií na "Skatemille" sú zľava Zdeno Chára, Marián Hossa, Dušan Beník a Peter Bondra.

a stále tā tátó krásna hra môže posúvať dopredu.

Mladý nádejny hokejista, ani jeho rodičia, by sa nemali starat o korupciu, nech každý deň radšej využije na to, aby ho hokej viac a viac bavil a aby sa každý deň viac a viac zlepšoval v hokejových zručnostiach. Nech si nájde správnu metodiku, ktorá ho bude posúvať dopredu, nech vychutnáva cestu a cieľ ho jedného dňa prekvapí.

Čo musí mladý adept hokeja urobiť, aby hral napríklad vo Švédsku, Fínsku, Kanade?

Na túto otázku neexistuje jednoduchá a jednoznačná odpoveď. Cesta do najvyšších kruhov hokeja je cesta života. Avšak aby si niekedy nevyčítal, že preto neurobil maximum, musí predovšetkým vela a správne trénovať. Je jedno kde bude hrať, podstatné je, aby bol dobrý hokejista, a to po každej stránke. A je jedno kde bude začínať, podstatné je, aby bol vynikajúci, aby hral dobrý hokej a lovci talentov si ho všimnú. Ak bude hrať vynikajúco, nie je rozhodujúce, v ktorej krajine. Rozhodujúce je, aby sa v tíme presadil. Potom sa mu začnú hrnúť ponuky na angažmán. Pochopiteľne, chce to aj povestné štastie. V tejto fáze – dvanásťročného hráča, nech sa zameria iba na to, aby sa každým dňom čo najviac zlepšíl v hokejových zručnostiach. Aby sa vyhol atakujúcim blbostiam mladého veku. Potrebuje mať okolo seba ľudí, ktorí sú kvalifikovaní, ktorí mu na-

ozaj chču pomôcť a vytvoria mu prostredie dôvery v jeho schopnosti. Ked' to hovorí, príde mi na um Alexander Kerfoot, ktorý začal hrať v tejto sezóne v NHL za Colorado Avalanche. Ked' prišiel za mnou, bol len podpriemerný korčuliar v žiackom hokeji. Neurobil ani jeden drep a padal z lavičky. Dnes sa prezentuje krásnymi prihrávkami, dáva góly a baví divákov a všetkých okolo seba nádhernou hrou.

Ale asi aj tak najlepším príkladom je už spomínany Zdenko Chára. Ako žiak hrával za trenčianske bečko. Hráči trénovali až do pol noci. Ale on si o 10 min. dvanásť daval rýchlo dole korčule, aby stihol posledný nočný spoj domov, keďže nebýval blízko zimného štadióna v Trenčíne. O tom, že takmer nik neveril v jeho schopnosti, som už hovoril. Vídiac jeho výšku, mnohí ho posielali na iný šport. Dnes je tohto „bēčkara“ ikona hokeja. Čiže ako sa kam dostať, závisí od nás samotných, od našej práce, odhodlanosti, schopností, ale aj od štastia. Ale aby sme sa presvedčili, kam to môžeme dotiahnuť, nesmieme sa dať odradiť nikým a ničím. Musíme sa naučiť spoliehať sa na vlastné schopnosti, chutiť tvrdú pracovuť, rozoznávať správne od nesprávneho. Nebáť sa riskovať a vždy myslieť na to, že raz s tým hokejom ako aktívny hráč skončím, ale život pokračuje a ja mám v ňom pevné miesto.

S Dušanom Beníckym sa zhováral Jožo Starosta

Obaja, Dušan Beník až Anton Odrobiňák, sú šíritelmi pravdy, radosť, pokoja, uzdravenia, porozumenia, dobrej rady a dobrej zvesti. Každý v inej sfere života.

Danka - kráľovná karlovarskej porcelánu

Akademická maliarka, reštaurátorka a kurátorka Viera Pridalová D'Agostini z Francúzska, pri nepretržitom dopĺňaní umeleckých a historických artefaktov do jediného Česko - Slovenského Múzea v mestečku DARNEY, ležiaceho vo francúzskych Vogézach, objavila slovenskú sochárku – keramičku Danielu Kosovú, rodenu Šutekovú, ktorá takmer 30 rokov žije v Prahe. Pri nedávnej ceste na rodné Slovensko, ju s manželom Honorém navštívili priamo v jej pražskom ateliéri.

Kto je akademická sochárka Daniela Kosová, rod. Šuteková?

Pani Daniela sa narodila v Bratislave, kde vyštudovala SUPŠ (1980 – 1985), odbor keramika a porcelán a 2-ročné štúdium na SUPŠ (1985 – 1987) v odbore reštaurovanie plastík. Ďalší rok (1987 – 1988) strávila v Ateliéri Andreja Rudavského v „Čarovnej záhrade“. Potom nastúpila do Prahy na VŠUP (1988 – 1994), kde vyštudovala odbor keramika, porcelán u prof. Šeráka. V Čechách si nášla v rovnakého fachu manžela Martina Kosa, tiež keramikára a hrnčiaru. Obaja umelci žijú a pracujú v Prahe, kde majú spoločnú keramickú dielňu. Vychovávajú dve deti, ktoré idú v ich šlapajach, nádejného syna fotografa a dcéru budúcu grafičku. http://www.kosovi.cz/daniela_cv.html

Umelecká tvorba

Ak sa rozhodne Slovák žiť v zahraničí dobrovoľne alebo z prinútenia, zvyčajne existujú 3 prípady jeho adaptácie na nové podmienky:

1. buď sa vráti po niekoľkých rokoch, lebo neuspel alebo sa nedokázal prispôsobiť iným životným podmienkam

Rozhodla sa prejsť z tradičnej krehkejšej keramiky na technologicky najkvalitnejší druh keramiky v tomto obore, a to na pevný karlovarský porcelán, ktorého jedinečnosť sa prejavuje v ako masívnom, tak aj v tenkostennom prevedení. Pracuje s prvotriednými surovinami, kreslí tiež svojsky vyhotovenými porcelánovými pastelmi, ktoré sú perfektne pečením spojené s porcelánovým podkladom. Používa najstálejšie farby a pigmenty, aké sa v prírode nachádzajú. Porcelán dekoruje kobaltom, technikou tzv. pod glazúru alebo do glazúry. Je to spôsob, ktorý zaručuje nestierateľnosť dekóru používaním, preto

2. alebo bez stopy zapadne do masy,

3. alebo vynikne ďaleko nad všetkých, a to vďaka neúnavnej, vytrvalej práci, hoci nie vždy finančne docenenej.

Do tretej kategórie patrí aj Danka - kráľovna karlovarskej porcelánu, lebo je jednou z mála, ak nie jedinou, Slovenkou, pracujúcou s porcelánom.

Nie je jednoduché zísť sa s krajinou, prijať jej kultúru a techniky a vyniknúť nad ostatnými, pritom nezanechať svoje slovenské tradície a charakter protikladov ako sú skromnosť a bohatosť, jednoduchosť a zloži-

tosť, šikovnosť a vynachádzavosť, ako i prvky, vychádzajúce z folklóru a používať techniky našich predkov vylepšeným, zdokonaleným novátoriským spôsobom. Akademická sochárka - keramička Daniela Kosová to dokázala.

Rozhodla sa prejsť z tradičnej krehkejšej keramiky na technologicky najkvalitnejší druh keramiky v tomto obore, a to na pevný karlovarský porcelán, ktorého jedinečnosť sa prejavuje v ako masívnom, tak aj v tenkostennom prevedení. Pracuje s prvotriednými surovinami, kreslí tiež svojsky vyhotovenými porcelánovými pastelmi, ktoré sú perfektne pečením spojené s porcelánovým podkladom. Používa najstálejšie farby a pigmenty, aké sa v prírode nachádzajú. Porcelán dekoruje kobaltom, technikou tzv. pod glazúru alebo do glazúry. Je to spôsob, ktorý zaručuje nestierateľnosť dekóru používaním, preto

že je vypálený súčasne s porcelánom a glazúrou pri vysokej teplote (1400 °C).

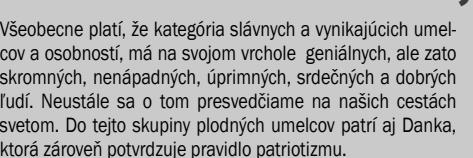
Vlastní zberky slovenskej ľudovej tvorby a umelecko-remeselníckych majstrov všetkého druhu, ktorí sú, okrem samotnej prírody, neustále jej vzorom a inšpiráciou. Realizuje sa cez tradičné námyty, deťom dobre známe zvieratká a rozprávok, ako sú vták, mačka, koziatka, vtáky a hlavne koníky vo všetkých formách.

Časom tieto klasické námyty posunula do novotvorby a povýšila ich na porcelanový obraz a figuratívne objekty – rozkošné a veselé sošky, ktoré predstavujúce panáčikov, podobných rozprávkovému Pinocchiovi.

Z autorkynej najnovnej tvorby ART-PROTISY a ARTTEXTY, ide o akéosi prekrývanie rôznofarebných „vatových chumáčov“, s imaginárnymi abstraktnými témami.

Danka sa venuje aj modernej tvorbe, čím reaguje na komerčné požiadavky aktuálnej doby. Tvorí aj úžitkové umenie a skulpturálne osvetlenia, kde všetky komponenty sú vyrobené z tej istej snehobielej hmoty – karlovarského porcelánu. Prirodzené, každý kus je 100% originálom.

Ako sme sa o slovenskej keramičke dozvedeli?

1

Všeobecne platí, že kategória slávnych a vynikajúcich umelcov a osobností, má na svojom vrchole genialých, ale zato skromných, nenápadných, úprimných, srdečných a dobrých ľudí. Neustále sa o tom presvedčíame na našich cestách svetom. Do tejto skupiny plodných umelcov patrí aj Danka, ktorá zároveň potvrdzuje pravidlo patriotizmu.

Dobré správy sa medzi ľuďmi rýchlo rozšíria a iste k tomu prispela aj zaujímavo spracovaná TV relácia Família, s príťažlivým scenárom autorky režisérky Evy Holubovej, ktorú odvysielala RTVS v piatok 24. februára na STV 2. Bola vnovaná jedinému Česko - Slovenskému múzeu v Darney, vo Francúzsku, kde najznámejší slovenskí umelci žijúci vo svete ochotne a bez nároku na honorár začali darovať svoje diela.

V relácii sa uviedlo, že v priebehu 2 rokov sa zbierka múzea rýchlo rozrástla a svojimi darmi začali do nej dobrovoľne prispievať aj mnohí Slováci zo Slovenska. Táto štedrosť a zanietenosť za správnu a dobrú vec "ZACHOVÁT NÁRODNÉ DEDICSTVO" prejavom typickej slovenskej dobrosrdečnosti, spolupatričnosti, ochoty nezišťene pomôcť alebo, len tak, potešiť druhého človeka. Tieto vlastnosti sú u Slovanov hl-

boko zakorenéne po tisícky rokov a sú ich charakteristickou črtou povahy. Vďaka dobrovoľníckym darcom, je v súčasnosti už zaplnených 8 miestností múzea s vyše 1000 kusmi exkluzívnych slovenských a českých artefaktov od histórie až po vedu a techniku, od knižnicu cez folklór až po umelecké remeslá a umenie.

Moja mama, ktorá žije na Šancovej ulici v Bratislave a ktorá reláciu o našom múzeu v Darney sledovala, informovala svoje susedy, ktorí sú Dankine tety. Odšial sa už informácia o múzeu rýchlo dostala aj do Prahy. Táto výzva oslovia pani sochárku Danielu Kosovú a bytosť sa jej dotkla ako pravej predstaviteľky česko - slovenskej spolupatričnosti a národnostnej príslušnosti. Sama sa prihlásila do Francúzska, že daruje niekoľko zo svojich diel do nášho múzea. A tak aj urobila skôr, ako sme sa s ňou osobne zoznámili. Lebo i ked' umelec tvorí jedinečne v tradíciiach a materiáloch našich predkov, to ešte neznamená, že je aj dobrým človekom. V tomto je akademická sochárka Daniela Kosová pozitívny príkladom pre všetkých našich krajanov, predovšetkým pre mladé generácie.

Námet, text a foto: Viera D'Agostini, spracovala: Lucia Kubíková

Rozhovor s Petrom Bebjakom, režisérom filmu Čiara

Slovensko, Júl – August 2017

Počas tohto leta, ktoré som strávila na Slovensku, som nemohla prehliadnúť ruch spojený s najnovším slovenským filmom ČIARA. Prvý júlový týždeň, kedy prebiehal Medzinárodný filmový festival v Karlových Varoch, si režisér filmu Peter Bebjak odniesol z festivalu cenu za režiu. Koncom júla, krátke pred premiérou filmu v slovenských kinách, sa všetky rozhlasové stanice predbiehali, kto z nich viackrát deň uvedie pieseň 'Hej, sokoly!', ktorá v interpretácii slovenských hviezd IMT Smile (alternatívna rocková kapela) a Ondreja Kandráča (folklorista, huslista a primáš) urobila veľkú propagandu novému filmu a stala sa letným hitom. A po premiérovom týždni filmu sa v kultúrnych správach rozprávalo o rekordnej návštěvnosti kín.

Vancouver, B.C. Október 2017

Medzi filmami zastúpenými na VIFF (Vancouver International Film Festival) slovenskú tvorbu reprezentuje film ČIARA. Na festival je pozvaný aj jeho režisér Peter Bebjak, ktorý vďaka jeho filmu, prvýkrát navštívil Kanadu, napriek tomu, že jeho brat s rodinou tu žije už skoro tridsať rokov. Počas jeho krátkeho štvordňového pobytu bolo priam nemožné nájsť volné miesto v jeho nabitom programme, a o to

príjemnejšie bolo, keď som s Petrom Bebjakom mohla stráviť pol hodinky v lobby Sutton Place hotela a trošku ho vyspovedať pred druhým predstavením jeho filmu.

Tu je, o čom sme sa rozprávali

Počas môjho letného pobytu na Slovensku ma prekvapil veľký záujem o film pred jeho premiérou. Pieseň Hej, sokoly som si spievala denne niekol'kokrát a páčilo sa mi, že pieseň bola pozvánka na film. Bol to zámer ako pritiahanut' ľudí do kina?

To bol Wandin (Wanda Hrycová - producentka filmu) nápad. To je tak. Pôvodne sme tú pesničku vyskávali iba do filmu, hudobník Slavo Solovic ju dal ako alternatívnu do scény filmu, kde ju hrajú na zábave a spieva ju Tomáš Mašťárik (hlavná postava filmu) s Andym Hricom. Wanda si potom povedala, že sa jej tá pieseň tak páči, že by urobila letný hit. Ponúkla to Ivanovi Táslerovi, čo má s bratom Mirom skupinu IMT Smile a povedala, že urobí také hudobné zoskupenie ľudí, ktoré by malo očakávať. Folkloristu Ondreja Kandráča s IMT Smile. Ona tam bola trochu použitá matematika, lebo Wanda videla, koľko majú Kandráčovi pozretí na You Tube, že je to vyše milióna na každú vec, čo urobia. Spojenie týchto dvoch skupín

a k tomu ešte jedna ukrajinská známa skupina. Bohužiaľ medzinárodná hudobná spolupráca nevyšla, tak to zostało v spolupráci dvoch skupín. Áno, bol to zámer. A pozvanie do kina pred piesňou pomohlo k tomu, že si to automaticky ľudia začali spájať s filmom a naozaj sa z toho stal letný hit, ktorý sa počas leta vysáde hral.

Je Wanda dobrá producentka? Už ste spolu niekedy spolupracovali?

Áno, je dobrá producentka. My sme spolu robili iba keď sme boli na škole, robila mi vedúcu výrobu počas môjho absolventského filmu. Ale odvtedy sme spolu nespolupracovali, každý sme išli svojou cestou, ja som si založil svoju vlastnú produkčnú firmu a ona tiež. Po dlhom čase ma oslovia robila režiu na jej film.

Prekvapil t'a ten úspech? Vyhral si v Karlových Varoch a film má na Slovensku rekordnú návštěvnost' v kinách za veľmi dlhé obdobie.

Áno, teraz je na nejakom štvrtom mieste v rámci návštěvnosti od samostatnosti Slovenska. Prvá je Bátorička, potom je Fontána pre Zuzanu II., potom je Všetko alebo nič a potom sme my. Ale my sme ešte tí, ktorých film je ešte v kinách a ľudia si ho môžu prísť

pozrieť, aj keď tie čísla sú na slovenské pomery už naozaj veľmi vysoké. Áno, úspech filmu ma prekvapil. Pôvodne sme mali zámer urobiť presne taký film, ktorý bude niekde medzi – aj umelcovský, aby fungoval na festivaloch, ale ale aj divácky úspešný, aby lákal ľudí do kina, aby si ho prišli pozrieť. A to je proste taká silná alchémia, nájsť to pravé spojenie. No a tie recenzie z Karlových Varov (Hollywood Report, Varieté) nám vlastne potvrdili, že to na festivaloch bude fungovať. A ten divácky ohlas (viac ako 300 tisíc návštěvníkov v kinách) nám potvrdilo, že sa nám podarilo skíbiť čo sme si na začiatku vytýčili. A to považujem za úspech, ktorý som až v takom rozsahu neočakával.

Ako to vlastne začalo? Wanda t'a oslovia už s vymysleným projektom, scenárom a ty si zobraľ úlohu režiséra?

Áno, ale to trošku dlhšie trvalo. Námet mala Wanda vymyslený, pretože Wandina matka pochádza z Ubla a ona tam chodievala na prázdniny. A teraz, keď tam nedávno pred tromi rokmi bola, tak jej ľudia rozprávali historky, ktoré tam zažili. Ľudia, ktorí tam pašujú, prenášajú a prevážajú ľudí, jej o tom rozprávali. A jej to prišlo ako veľmi zaujímavá téma. Oslovia scenáristu Petra Balku, aby napísal scenár.

Ja som do toho projektu bol prizváný približne počas tretej verzie scenára, ale medzi tým, až dokedy sme nezačali natáčať, vzniklo až deväť verzií. Takže na tých ďalších šiestich verziach sme už pracovali spoločne a hľadali a vyzadzovali, vypúšťali a dopĺňali tak, aby ten scenár bol taký, aby sme si za ním už stáli všetci.

Na blogu filmu som si prečítala, že ti trvalo dve hodiny nájsť' to strávne miesto na umiestnenie kabubky do jednej scény filmu. Si perfektionista?

To nie je o tom, že či som, len prosté keď niečo nie je úplne presne podľa... Nie, nie som. Som skôr ten typ, čo sa dokáže prispôsobiť a dokáže, aj keď je nejaký problém, z toho vytáčiť to, aby to bol zámer. Takže nie som ještýn a netrvám na tom, aby to bolo tak ako som si to vo sне naplánoval.

Pekne sa o tebe na blogu vyjadrili. Tvoj štáb t'a má naozaj rád.

Nečítal som to, asi by som sa mal na to pozrieť, aby som videl, čo sa tam píše. Tam ide o to, že všetci tí ľudia, čo na tom robia, to robia v prospech toho filmu. A to je to najdôležitejšie, z čoho treba vychádzať. Ak je nejaký problém, tak ho treba riešiť. Ak je veľký problém a nedá sa riešiť, tak treba nájsť náhradu alebo spôsob. Ale nie je to o tom, byť ten najhorší alebo ten najmúdrší.

Bolo t'ažké získať pre film hviezdy ako Milku Vašáryovú a Andyho Hrica? Iných nepoznám, tak ich nemôžem spomenúť.

Dúfam, že nie posledná. Strašne je to tu zábavné a pekné. Je výborné ako sa tu na festivale o nás

Andyho Hrica nebolo t'ažké získať, lebo Wanda je

jeho dcéra, takže to bolo od začiatku dané a postava pre neho mu bola písaná na telo, čo uvidíš dnes v kine. S Milkom Vašáryovou som už chcel dlho robiť ale nikdy k tomu nedošlo. Nebola pre ňu napísaná správna postava. Ale keď som si prečítal prvú verziu scenára, ktorú som mal k dispozícii, už som vedel, že ju si tam viem presne predstaviť. Presne som mal predstavu o tom, aby sa vymykala z toho ako ju ľudia poznajú, aby nebola taká tá milá pani, ale to som ti vlastne prezradil, čo som nemal, pred vzhľadnutím filmu.

Aha, takže tak, ako som si to predstavovala, že jej charakter bude ten, ktorý verí len v dobro sveta a o žiadnych špinavostach nevie, to asi nebude.

Veru asú to tak nebude. No to som tomu dal.

Nechám sa prekvapíť. Si radšej režisériom alebo hercom?

Ja som režisériom a to je moja profesia, to robím rád. To, že sem tam si niekde zahrám je skôr ako hobby, ktoré ma baví, ale stáva sa to málomedy. Keď sa to stane tak už to musí mať dôvod, že tomu venujem iný čas ako svoj režisérsky čas.

Ja som videla film Učiteľka, tvoj posledný herectvý projekt. Film sa mi veľmi páčil a hned' po jeho vzhľadnutí som googlovala, či náhodou scenárista filmu nie je z toho istého mesta ako ja a nechodil do tej istej školy, lebo som mala pocit, že tú učiteľku poznám. Stalo sa aj tebe, že si v detstve stretol ten typ učiteľky?

Myslím, že je to veľmi univerzálna téma. Nestrelol som až taký typ, ale rozhodne som stretol ľudí, ktorí svoje postavenie zneužívali. A preto je ten film tak úspešný v predaji v zahraničí. Je to asi jeden z najpredávanejších súčasných slovenských filmov lebo nie je dôležité, kedy sa odohráva. Pre nás to možno má význam, my vieme to pozadie, ale to, čo v sebe nesie, tomu rozumejú všetci. Asi sa veľa ľudí stretlo, a hlavne na škole, s takým zneužívaním postavenia a je jedno, čo to bolo v 84-tom alebo teraz, či je to v Číne alebo u nás.

Ja som zabudla na tie spomienky, ale ten film ich vo mne znova evokoval. Pamätám sa, ako som pred Vianocami stála v rade na banány a mandarinky pre učiteľku alebo som bola so spolužiačkami u nej doma upratovať. V tom čase som sa nad tým nezmýšľala, lebo som bola 12 -ročné dievča.

V tom čase sme to asi všetci brali ako niečo normálne, že tá autorita je silnejšia než vlastný úsudok a vlastná vôle. A to si myslím, že nám Slovákom to zostalo.

Vo Vancouveri si prvýkrát, je to tvoja prvá návštěva Kanady. Ako na teba pôsobí?

Dúfam, že nie posledná. Strašne je to tu zábavné a pekné. Je výborné ako sa tu na festivale o nás

starajú. Stretoval som tu úžasných ľudí, tí ktorí ma doprevádzajú. Dnes sme boli v dažďovom pralese v Severnom Vancouveri. Bol som pozriet aj vo filmových štúdiach, kde sa stavali pre nový hollywoodský film Skyscraper kulisy, ktoré mi ukazoval Ján Kobylka. Ten teraz stavbe šéfuje a robil také filmy ako Revenants s Leonardom Capriom alebo Mission Impossible, Deadpool a veľa ďalších hollywoodských trhákov. Všetko, čo sa v North Vancouverských filmových štúdiach robí, to staval a dával dokopy on. Mám vo Vancouveri aj blízku rodinu, tak som sa stretol aj s nimi a oni my tiež čo to vo Vancouveri poukazovali.

Takže Vancouver si viac videl pracovne?

Nie, to nie je práca, to je zážitok. Dnes som bol v Anthropology Museum, v liehni lososov, v dažďovom pralese. Mne sa tu veľmi páči. Aj v Gastowne sme boli, Chinatown, naozaj je tu všeade pekne. A hlavne tie hory okolo a more. Boli sme aj v Stanley Parku, ide z tohto mesta veľmi príjemný pokoj.

Stačí málo, prehodiť si letenku na neškorší termín a ešte si to užiť. Či práca nepočká?

Áno, práca a aj ďalšie festivaly. Vlastne hned' keď pripred domov, o pár dní na to letím do Luxemburgu na ďalší festival, potom je 18. októbra premiéra v Prahe, 20. októbra letíme do Kijeva na slávnostnú premiéru filmu a potom ďalšie mestá.

Slovensko vyslalo čiaru do oskarovej nominácie. Tak ak to prejde sítom, z hollywoodského mejdana je už len na skok opäť do Vancouveru. Tak ak sa tak stane, musíš prísť na dlhšie ako štyri dni.

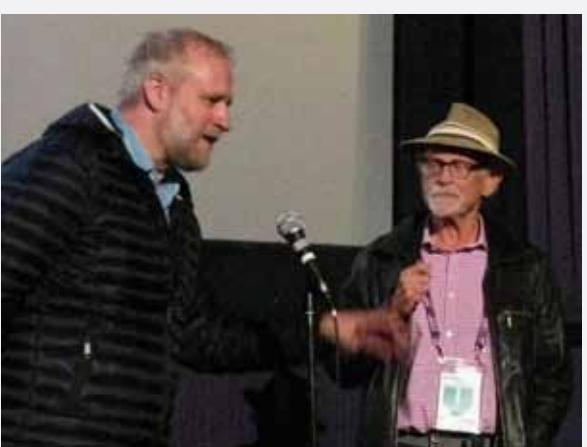
Teraz je to vlastne o tom PR, dostať film do povedomia akademikov alebo tých ľudí, ktorí vyberajú filmy do užšieho výberu. Pri zahraničných filmoch je trošku zložitejší výber, je prihlásených veľký počet filmov, ktoré si musí pozrieť vybraná skupina, ktorá vyberie užšiu selekciu filmov. Užší výber si opäť pozrie iná komisia, ktorá už rozhodne o užšej nominácii. A to je o tom PR, ktorý musí ten film prezentovať. Takže je možné, že sa ešte do konca roka dostaneme do LA, aby sme sa tam trošku s filmom ukázali.

Takže držíš palce aby to výšlo.

Peter sa ospravedlňil, že ho už čaká pred hotelom jeho brat Ivan, ktorý ho ešte chcel vziať na večeru predtým, ako bude ďalšie premietanie filmu. Mali na to iba hodinu a potom som ich oboch stretla v dlhej rade ľudí čakajúcich na otvorenie sály kina.

Film bol naozaj výborný. To, že Milka Vašáryová hrala iný typ postavy ako v iných filmoch, bolo príjemne osviežujúce. Postavy hrdinov filmu boli zobrazené s ludsťou a silnými emociami vlastnosťami. Z filmu dychala v rovnakom čase láska, surovosť, spolupatričnosť, ale aj svinstvo, pokrytie, rodinné puto, žiarlivosť, horba za peniazmi a pud sebazáchravy. Bol to skutočný film o živote skutočných ľudí. Zobrazený očami výborného režiséra. Po premietnutí filmu bola ešte krátka beseda, ktorá skončila už v novom dni, kedy sa prvý, ale nie posledný pobyt Petra Bebjaka vo Vancouveri skončil. Prajeme príjemný let. Z Vancouveru domov, do LA a opäť do Vancouveru. Kde ti krásy Vancouveru ukážu veľa ďalších tvári. Máš sa na čo tešiť.

S Petrom Bebjakom príjemnú pol hodinku strávila Marika Kubinyi.

SLÁVIČEK

Nábor do detského folklórneho súboru

Víťame vás milé deti, SLÁVIČEK k vám všetkým letí.

Budeme si spolu spievať, naučí nás veľmi veľa.

O tom, ako sa na Slovensku žilo a žije

a aké sú tam krásne zvyky a tradície.

Nastal ten správny čas, kedy folklórny súbor Slávik, po šiestich rokoch svojej existencie robí nábor do detského súboru SLÁVIČEK. 28. septembra 2017 prišlo do haly slovenského kostola v New Westminsteri veľa mamičiek a oteckov so svojimi ratolestami, aby zistili, čo sa to v slovenskej komunitnej chystá.

Vďaka Silvii Kurejovej a podpore ostatných členov Slávika, prípravy na prvú sezónu Slávička nabrali po rozhodnutí, že nastal ten správny čas priblížiť do súboru novú generáciu, rýchle obrátky. Prekvapenie bolo pre nás veľké, keď sa v deň náboru po hale ozýval džavot detí vo veku od jednoho do dvanásťich rokov. Nie všetky vedeli rozprávať po slovensky, ale ich rodičia urobili správny krok k tomu, aby sa cez slovenské ľudové piesne ich ratolesti čo-to naučili. Tu sú výpovede niektorých z rodičov:

Mária Považan a deti Annabel (1), Joshua (4) a Sofia (6)

My (rodičia) sme narodení na Slovensku, ale naše deti sa narodili v Kanade. Boli by sme radi, aby poznali slovenské tradície a pesničky.

Mária Jadrijev a deti Marko (3) a Veronika (6)

V našej rodine deti rozprávajú troma jazykmi. Manžel je pôvodom z Chorvátska, takže je to mix angličtiny, slovenčiny a srbochorvátsky. Rada by som svojim detom ukázala slovenskú kultúru a priblížila im jazyk v jeho najkrajšej forme - v ľudových piesňach.

Martin Irman a dcéry Sara (5) a Julia (6)

Moje dcéry vedia po slovensky len niekoľko slov a frázy ako 'Dobrý deň', 'Dobrú noc', 'Ako sa máš?', 'dakujem', 'pes', 'mačka...'. Manželka je pôvodom z Thajwanu, tak v našej domácnosti prevláda angličtina a mandarínčina. Rád by som bol, keby sa moje dcéry zoznámili so slovenskou kultúrou a naučili sa rozprávať po slovensky a našli si nové kamarátky rovnakého veku.

Simona Rolincová a syn Mat'ko (2)

Mat'ko v našej dvojjazyčnej rodine rozpráva plynule slovensky a anglicky. Rada by som mu okrem manželovej britskej kultúry priblížila aj tú moju, slovenskú. Ja sama som bývalou členkou Slávika

Záujemci o Sláviček nemusia čakať do novej sezóny, prídeť nás pozrieť na naše skúšky. Každý pondelok od 17:45 do 18:30, niekedy aj dlhšie, do haly slovenského kostola v New Westminsteri.

Folklórny Čerpotok v plnom nasadení

S príchodom leta akoby sa vrece roztrhlo s podujatiami Slovákov v zahraničí i doma na Slovensku, za mnohé iné spomeňme aspoň Pamätný deň zahraničných Slovákov v Bratislave, Deň Slovákov v Maďarsku ... vymenovať možno ďalšie a ďalšie, pripomíajúce významné udalosti a významné osobnosti, ale aj letné tábory pre deti, niektoré so špecifickým zameraním. Všetky takéto stretnutia a podujatia prispievajú k udržiavaniu pocitu spolupatričnosti, posilňujú pocit hrドsti na svoj pôvod a účtu k rodinnému jazyku a krajine pôvodu, či krajine pôvodu predkov, i úctu k tradíciam, ku kultúrnemu dedičstvu.

Mnohých priaznivcov si získali folklórne prehliadky a festivaly – Východná, Dulovce, Detva... Medzi ne sa už trinásť rok úspešne radí medzinárodný folklórny festival v Rumunsku – Mladéžnícky folklórny Čerpotok. Prvý raz sa folkloristi stretli v Čerpotoku v roku 2004, v roku osláv 150. výročia príchodu Slovákov do Čerpotoku. Nevelká obec na úpätí bihorských hôr nazvaná podľa potoka (Čerový potok s brehmi a úbočiami porastenými cerovými lesmi) odvtedy rok čo rok uprostred júla víta účastníkov slávností. Aj tento rok sa ich tu zišlo okolo 300. Hlavným organizátorom festivalu je Demokratický zväz Slovákov a Čechov v Rumunsku, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Miestne zastupiteľstvo Siplak, Ministerstvo kultúry Rumunska a Župná rada Bihor, všetkým patrí podakovanie. Vďaka a obdiv prináleží najmä domácim organizátorom pod vedením Adriána Merku a Františka Merku za organizačne zvládnutý priebeh podujatia. Ved' privítav' v malej obci toľkých účastníkov či návštěvníkov, postarať sa o nočňah, stravu pre všetkých, o plynulý priebeh programu a všetko, čo k tomu patrí, iste nie je jednoduché.

Prípravy folkloristov začali už 14. júla podvečer skúškami v reálnom prostredí. Na otvorení 15. júla sa zúčastnili vzáci hostia – velvyslanec SR v Rumunsku Ján Gábor, predseda Úradu Slovákov žijúcich v zahraničí Ján Varšo, poslanci rumunskej parlamentu a predstaviteľia župných a miestnych úradov, generálny konzul SR v Maďarsku Igor Furdík, riaditeľka Krajanského múzea Matice slovenskej Zuzana Pavlová a ďalší. Oficiálne bol festival otvorený vyzýváním rumunskej a slovenskej štátnej vlajky a vlajky EÚ pred sídlom pobočky Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku v obci Čerpotok. Odial sa vydal krojovaný sprievod obcou do amfiteátra, kde sa konala prvá časť kultúrneho programu. Po otváracom prejave a pozdravných príhovoroch sa v ňom predstavili súbory Slovákov z Rumunska - Cerovina (aj názov domáceho folklórneho súboru sa odvíja od cerových lesov) spolu s detským súborom Cerovina, FS Lipka z Bodonoša a Ďatelenky z Varzaľa. Zo zahraničia sa predstavili Slovenský kultúrno-osvetový spolok z Erdevíka (Srbisko), SKUS Fraňo Strapača z Markovca Našického (Chorvátsky), Zelený javor z Krempách (Poľsko) a zo Slovenska zo Skalice folklórny súbor Skalican. Všetky vystúpenia si vyslúžili obdiv divákov, čo vyjadrili dlhým potleskom. Každý súbor prispel svojim dielom k úspechu festivalu, či už to boli krásne piesne, zaujímavé choreografie, scénky, ale obdivovali sme aj prekrásne slovenské kroje z rôznych regiónov Slovenska i zo zahraničia, kde žijú Slováci, ktorí si svoje kroje prispôsobili a v mnohých prípadoch vypracovali na unikáty. Detailné zábery z vystúpení boli premietané na veľkoplošnej obrazovke, ktorá divákom ponúkla väčší komfort.

Obrazovka zohrala svoju rolu aj pri zobrazení hlavnej témy tohoročného podujatia. Festival sa totiž každý rok zameriava na určitú tému. V tomto roku to bola tradičná bihorská zabijačka v podaní súboru Cerovina, ktorá priblížila zvyky a obyčaje, ale realisticky mimo javiska aj jednotlivé úkony od zabijačky cez rozdelenie a následné spracovanie mäsa. Takže amfiteárom sa niesli nielen ľudové spevy a povedačky súvisiace so zabijačkou, ale aj vôle rôznych dobrôt. Sprievodné podujatia ako tanecná škola či tanecná zábava v amfiteátri tiež prispeli k dobrej atmosfére.

Nasledujúci deň pokračoval nedeleňou svätou omšou v miestnom kostole a druhou časťou slávnostného programu. Podvečer dospel k svojmu záveru a po vyhodnotení sa folkloristi rozchádzali v dobrej nálade a s prianím znova sa stretnúť na javisku či v hľadisku amfiteátra v Čerpotoku.

Gabriela Hamranová

"Výmena stráží" v New Westminsteri

Pred 15 rokmi, v máji 2002, prišiel do farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri v Britskej Kolumbii nový slovenský kňaz, Juraj Kopanický. Nahradil odchádzajúceho slovenského kňaza Jozefa Menuša.

Po skončení sv. omše, na výzvu odchádzajúceho kňaza, členovia farnosti sv. Cyrila a Metoda symbolicky, aj fyzicky, „objali“ svoj kostol.

O chvíľu neskôr, vo farskej hale „Pod Oravským zámkom“, farníci opäť vyjadrili „sladkým spôsobom“ svoje Ďakujeme o. Juraj a Vitaj o. Rastislav.

To bolo pred 15 rokmi.

13.augusta 2017 sa história, v čomsi, zopakovala. Prišlo k ďalšej „výmene stráží“. Odchádzajúceho Otcu Juraja Kopanického nahradil prichádzajúci Otec Rastislav Kršák SVD.

Po skončení sv. omše, na výzvu odchádzajúceho kňaza, členovia farnosti sv. Cyrila a Metoda symbolicky, aj fyzicky, „objali“ svoj kostol.

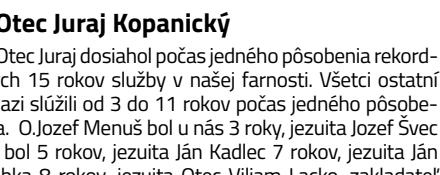
val, kolko kázni povedal detom, mladým, dospelým a starým farníkom... Sú to však opäť suché štatistiké čísla a iba tými sa nedá vyjadriť hodnota služby otca Juraja členom nášho farského spoločenstva.

O chvíľu neskôr, vo farskej hale „Pod Oravským zámkom“, farníci opäť vyjadrili „sladkým spôsobom“ svoje Ďakujeme o. Juraj a Vitaj o. Rastislav.

Mal som možnosť odfotografovať obe „objiatia“ kostola, ktoré delí 15-ročný časový interval a zamyslieť sa nad tým, čo je to 15 rokov v živote farnosti, v živote jednotlivca. Kolík k tých, ktorí „objímali“ kostol pred 15 rokmi nás už predišli do večnosti. Kolík z nás sme mali možnosť byť v „reťazi“ okolo kostola vtedy aj teraz. Čo všetko sa v našich životoch zmenilo. Co všetko sme prežili v slovenskom kostolíku sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri. A koléko ohňíká terajšej retaze pred 15 rokmi boli niekde inde, doma na Slovensku, vo svete alebo ešte len v Božích plánoch... Slovenská lipa prerastla výškou vežu kostola a korene kanadskej borovice sa rozrástli do hlbky aj do šírky ...

Otec Juraj Kopanický

Otec Juraj dosiahol počas jedného pôsobenia rekordných 15 rokov služby v našej farnosti. Všetci ostatní kňazi slúžili od 3 do 11 rokov počas jedného pôsobenia. O. Jozef Menuš bol u nás 3 roky, jezuita Jozef Svec bol 5 rokov, jezuita Ján Kadlec 7 rokov, jezuita Ján Žabka 8 rokov, jezuita Otec Viliam Lacko, zakladateľ farnosti pôsobil medzi nami 2x, 9 rokov v 60-tých rokoch a 11 rokov v 80 a 90-tých rokoch. Kvalita služby sa však nemeria iba počtom odslúžených rokov.

Mohli by sme hovoriť o počte vyslúžených sviatostí počas 15 rokov, o počte krstov, pohrebov, sv. omší, sv. príjímaní, sviatostí manželstva, kolko hodín strávili o. Juraj v spovedelnici, kolko náštev chorých, starých, opustených, nádzerných absolvovali.

Podstatnú časť svojho pastoračného času venoval Otec Juraj zaopatruvaniu chorých a zomierajúcich

ako nemocničný kaplán v Royal Columbian Hospital. Túto službu vykonával s rovnakou väznosťou a zodpovednosťou ako duchovné vedenie členov našej farnosti. Svoju vďačnosť mu vyjadrili rodiny mnohých pacientov z rôznych kresťanských denominácií, dokonca aj pacientov nekresťanov.

Nemôžeme zabudnúť ani na duchovné semináre, ktoré naša farnosť pod vedením Otca Juraja organizovala pre celú Vancouverskú arcidiecézu. Medzi najúspešnejšie patrili semináre o vnutornom uzdravení, ktoré na pozvanie otca Juraja viedol Otec Elias Vella z Malty spolu s Dianou Mascarenhas z Indie.

Podávkať sa treba aj za to, že Otec Juraj slúžil nielen členom farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, ale ako správca slovenskej farnosti na ďalekom západe Kanady, na pobreží Pacifického oceánu, kde sa naša farnosť stala aj akýmsi centrom spoločenského života Slovákov žijúcich v okolí Veľkého Vancouveru, Otec Juraj slúžil aj ako neoficiálny slovenský konzul-ambasádor. Svedčia o tom početné požiadavky a prosby, ktoré Otec Juraj dostal od Slovákov žijúcich v Britskej Kolumbii, ktorí nepatrieli do farského spoločenstva. Rovnako slovenský velvyslanec z Ottawy a jeho konzuli si pri svojich návštěvách západu Kanady vždy v farskej hale spravili vysunuté pracovisko velvyslanectva.

Otec Juraj, za uplynulých 15 rokov ste nám dali duchovne vyrásť a sám ste rásť spolu s nami. Z 5-ročného kňaza-chlapčeka ste vyrástli na 20-ročného kňaza-junáka, ktorému náš Pán určite pripravil ďalšie „polia neorané“.

Dakujeme dobrému Bohu za roky, ktoré Otec Ju-

raj strávil medzi nami. Dakujeme za všetko, ako nás duchovne pozdvihol, dakujeme za jeho priateľstvo, a dakováme tiež za všetky plány, ktoré má s ním náš dobrý nebeský Otec. Porúčame ho do jeho ochranných rúk a do žriedla jeho nesmiernej lásky, pod ochranu Božského srdca Ježišovho a nepošveneného srdca P. Márie.

Otec Rastislav Kršák SVD

Ked' k tomu všetkému pripočítame lásku s akou Otec Juraj prislupoval k deťom, k mladým, dospe-

SVD za menom upresňuje, že Otec Rastislav nie je diecézny kňaz, ale že patrí do „Societas Verbi Divini“, t.j. po slovensky, do Spoločnosti Božieho Slova, alebo ľudovo povedané, že patrí k verbistom.

Otec Rastislav pochádza od Topoľčian. Časť kňažských štúdií absolvoval na Slovensku. Po zložení prvých sľubov v Spoločnosti Božieho Slova odišiel do Írska študovať anglickiu. Neskôr, po 2 a pol ročnom misijnom pobytu v Papue v Novej Guinei, sa opäť vrátil do Írska dokončiť teologicke štúdia. Po zložení doživotných sľubov na Slovensku a po vysvätení za diakona, slúžil v Snine na východnom Slovensku.

Za kňaza bol vysvätený r.1999 a od r.2002 bol počas 7 rokov na misiach, teraz už ako kňaz, opäť v Papue v Novej Guinei. Od r.2009, počas ďalších 7 a pol roka, slúžil v Českej Republike na pomedzí Moravy a Slovenska, naposledy ako správca farnosti vo Velkých Karloviciach.

Tam ho zastihlo aj poverenie od jeho rehoľného predstaveného odísť k nám, do slovenskej farnosti sv. Cyrila a Metoda, do New Westminsteru. Verbisti hľasujú Božie slovo v jazyku ľudu, ktorému slúžia. Tak aj otec Rastislav. Počas posledných 7 rokov hľasal Božie Slovo na Morave v českom jazyku. Takže ak sa mu do slovenskej kázne vľúdia prvé čeština, vieme prečo.

Prvýkrát, takmer pred 20 rokmi, som počul od Otca Romana Seku takéto prirovanie: práca kňazov vo farnosti sa podobá rozličným prácam na duchovnom poli. Jeden klčuje les a húšťavu, druhý ore, tretí seje, štvrtý trhá burinu, ďalší polieva, okopáva, zberá úrodu, oddeluje kukol od pšenice a iný zase rozdeľuje plody úrody.

Vy, Otec Juraj, ste vyorali v našich srdciach hlbokú brázdu, zasiali ste dobré semeno viery, vytrvalo ste v spovednici vyrhávali nepotrebnú duchovnú burunu a kukol, polievali a okopávali ste nás v káznach, zberali ste úrodu a ďalej rozdávali duchovné plody. Za to Vám patrí naša úprimná vďaka.

Otec Rastislav, ako som mohol usúdiť z niekoľkých stretnutí a rozhovorov, je v prvom rade človek duchovne založený, pripravený pri každej príležitosti hľať Božie Slovo, Verbum Divini.

Je však aj fyzicky akčný. Hned od začiatku sa zaujal o aktivity vo farnosti, o stav budov, fary, kostola, haly, o pukliny na stenách kostola, o webov stránku, o farskú tlačiareň. Prajeme mu, aby mu tento záujem o duchovné a fyzické potreby nášho farského spoločenstva vydržal počas celého jeho pôsobenia ako správca farnosti sv. Cyrila a Metoda.

Otec Rastislav, podľa jeho vlastného vyjadrenia, asi vraj prekoná rekord najkratšieho pôsobenia v našej farnosti, ktorý doposiaľ drží otec Jozef Menuš, ktorý tu bol iba necelé 3 roky. Otec Rastislav má momentálne oficiálne poverenie byť našim kňazom iba na jeden rok. Osobne však verím, že sa nám spoločnými silami podarí presvedčiť jeho predstavených, aby mu pobyt u nás predĺžili.

Otec Rastislav, vitajte vo farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri. Prajeme Vám veľa zdravia, sile, Božieho požehnania, entuziazmu a silných nervov, aby ste nás posunuli ďalej výšie v našej túžbe a schopnosti milovať Boha z celého srdca, z celej mysele a z celej sile a milovať svojho blížneho (svojho spolufarníka), ako seba samého.

Foto: Katarína Starosta

Text a fotografie bez označenia pripravil Jožo Starosta

Slovenský salezián-misionár Anton Odrobiňák v New Westminsteri

V druhej polovici októbra 2017 nás pocíti svoju návštěvu Otec Anton Odrobiňák, slovenský salezián, ktorý pôsobí v Ekvádore medzi domorodými Šuarmi bývajúcimi v pralesoch na hraniciach Ekvádoru a Peru.

Narodil r.1965 v Námestove na Orave. Vyrastal v malej oravskej dedinke Bobrov a gymnázium skončil v oravskom Námestove. Vyštudoval veterinársku fakultu v Košiciach. Najprv bol doktorm zvierat, ale Hospodin viedol jeho cestu tak, aby sa stal doktorm „ľudských duší“.

Theologická fakulta University Komenského bola jeho druhou vysokou školou. Vysvätený bol v roku 1999 v Banskej Bystrici. Ako kaplán pôsobil štyri roky v Bardejove a dva roky v Bratislave-Petržalke. Ešte za trvadého socializmu sa v ilegalite v byte Josefa Sobotu v roku 1985 stretol prvýkrát s otcom Jánom Šutkom, slovenským saleziánom z ďalekého Ekvádoru. Neskôr, v r.2003 sa v Bardejove opäť stretol s otcom Šutkom a vnútornie pocíti silné misijné volanie. Práca saleziánov ho duševne napĺňala. Bol však presvedčený, že musí ísť pracovať do misiónarskej „vinice Pánoje“.

V roku 2005 odišiel do Ekvádoru ako misionár. Padre Antonio Odrobiňák pokračuje v stopach svojho predchodu nebohého Dona Jana Šutku (otca Jana Šutku). Štafeta slovenských saleziánov tak v Ekvádore úspešne pokračuje. Budme hrdí, že taký malý národ ako Slováci, má schopných ľudí, ktorí sa uplatňujú na kresťanských misiách po svete. Príkladom je aj činnosť Dona Antona Odrobiňáka z Ekvádoru, ktorý zavítal aj medzi Slovákov v Britskej Kolumbii. Prišiel sa stretnúť aj s nami, s členmi farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri.

Obyvatelia Kanady slávili v tých-

Na misijnú nedelu, 22. októbra 2017, po slovenskej sv. Omši v kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, nás otec Anton pozval do farskej haly na spoločné posedenie, počas ktorého nám vykresil viaceré „skryté“ stránky svojej misijnej činnosti medzi domorodými ekvádorskými kmeňmi Šuarov, ktorí donedávna boli skutočnými „lovcami lebiek“. Priniesol aj veľa ukážok šuarskej ľudovej tvorby, zvykov a kultúry.

Z tohto posedenia sú nasledovné fotografie, ku ktorým otec Anton pridal zaujímavé vysvetlenia.

Lovci lebiek

S otcom šutkom som sa stretol v čase tvrdého socializmu tajne v jednom byte spolu so skupinou iných mladých ľudí. Priniesol tam rôzne veci z Ekvádoru. Napríklad takúto odrezanú hlavu. U Šuarov panovala krvná pomsta. Svojim nepriateľom odrezávali hlavu. Hovorí sa o nich, že sú lovci lebiek. Opisujú to aj viacerí cestovateľia, napríklad Hanzelka a Zigmund, že sa stretli v Amazone s kmeňom lovcov lebiek. Takže Otec Ján priniesol aj takúto hlavu a hovoril, že Šuari sa takto vedla pomestiť svojim nepriateľom. Tá hlava bola vysušená, zmenšená, ako päst. Toto je tiež hlava, ale nie ľudská, je to hlava opice. Tie tiež liovia. Takže, to bolo prvé stretnutie s ním, tajne, na Slovensku.

Potom otec Ján odišiel a život išiel ďalej. Spomienka na stretnutie s ním odišla tak trošku do úzadia. Dokončil som veterinára, rozhodol som sa ísť k saleziánom. Nedalo sa to hneď, ale potom sa „otvorila brána“ do sveta, komunitný padol a ja som začal udržovať písomný styk z otcom Jánom. R.1991 som sa stal saleziánom. V 2003 prišiel otec Ján poslednýkrát na Slovensko. Prišiel aj do Bardejova a ja som bol kňazom v Bardejove. Slúžil som s ním sv. omšu, a tam som tom naplnio pocíti. On si tā prišiel zobrať, ty máš ísť do Ekvádora. Od tých čias som to s istotou prežívav, tvoje miesto je v Ekvádore. Trvalo to sice ďalšie 2 roky, ale nakoniec po viacerých odkladoch to prišlo. Od r. 2005 som v Ekvádore.

Prvá a druhá misia

Ekvádor má 22 provincií. Ja účinkujem v provincii Morona Santiago, s hlavným mestom Macas. Prvá moja misia bola v Gualaquiza. Nebol som však na ňu ešte dobre pripravený. Ani po stránke jazykovej, ani po stránke kultúrnej. Nepoznal som miestnu kultúru ani zvyklosti. Na to treba čas. Ja som si myslal, že ma pošlú do Španielska učiť sa španielsky, alebo do Talianska na školenie, ale otec Ján mi tak hovoril „Nie, nie, to by tā potom poslali do Afriky, to len tu sa musíš všetko naučiť“. Bol dobrým diplomatom. Zariadi, že predstaní saleziánov v Ekvádore podpisali s predstavenými na Slovensku zmluvu na 5 rokov a bol som v Ekvádore. Čiže „papierovo“ bol všetko zariadené, ale

pre mňa to bol jazykový a kultúrny šok. Naučil som sa čítať sv. omšu a už ma poslali „do terénu“.

Pre niekoľkých mesiacoch ma predstavení poslali do druhej misie, viac do vnútrozemia, kde už nie sú rozvinuté ani mestá, ani priemysel, ani cesty, ani doprava.. a pridelili mi „farnosť“. Červená čiara označuje moju farnosť. Je to územie veľké asi ako okres Námestovo. Navštievujem mnohé usadlosťi a komunity Šuarov-domáčich indiánov, ktoré sú roztrúsené po celej mojej „farnosti“. K niektorým sa dostanem na motorke, k väčšine musíme ísť člnom po rieke a k niektorým už len peši ďalej do džungle s ruksakom na pleciach ...

Birmovka

Čo je birmovka? Je to sviatost, ktorá nás robí duchovne dospelými, zrelými slúžiť Ježišovi Kristovi.

Dievča-žena dostáva pri birmovke, ako symbol, aj palicu, ktorá je v Šuarskej kultúre znakom dospelosti ženy. Palicu používa v domácnosti dospelá žena na rôzne účely, napríklad na prácu v záhrade.

Chlapec-muž dostáva pri birmovke, ako symbol, aj kopiju. Je to znak dospelosti muža, schopného ísť do lesa a uloviť potratu pre rodinu.

V miestnej tradícii, pri slováčach „Príjmite Duchu Svätého“ knaz alebo biskup aj viditeľne dýchne na veriacich. Na obrázku vidíme ako biskup „dýchol“ ducha Svätého do ruky birmovanca, aby si ich on vzal so sebou.

Ruksak a čln

Dám si ruksak na plecia, zoberiem doňho všetko potrebné na prežitie v džungli a na slúženie sv. omše, príplášť, čiapku, baterku, nožik, malé mydličko, uterák, malý spačák, flašu s vodom, aj malý kalich, aj hostie, aj víno. A idem slúžiť Šuaram. Na obrázku mám plecniak na jeden deň. Ak idem na týždeň, je trošku väčší.

Poväčšine cestujem sám, aj po rieke, aj v džungli. Cesty sú v džungli rôzne, bahno, močiare, vysoká tráva, chodím v čízmach. Najnebezpečnejšie na cestách je vtedy, keď veľa prší. Vtedy je veľa bahna, tăžko sa kráča. Vychodená cestička môže byť za dva týždne úplne zarastená trávou. Zvieratá nie sú nebezpečné, hoci sú tam aj jedovaté hady. Ja, ako veterinár, sa

Anakonda

Ked idem loďkou po rieke okolo usadlosti nejakého Šuara, tak sa idem opýtať, či je všetko bezpečné, či nie sú na rieke nejaké zátarasy. Pri jednej ceste zastavím loďku a idem sa opýtať, ale domček je prázdný, nikde nikoho. Bol to domček mladého Šuara, 25-30 ročného. Počujem klopavé údery kdesi za domom, idem sa pozrieť, čo sa robí. Nájdem ho ďalej v lese, pri takej inej drevenej šope ako čosi prítku na stenu. „Ahoh Claudio, čo robíš?“ – „Ale, prítkam kožu, aby sa nesvrkla. A keď sa niekto nájdzie, tak ju predám.“ – „Predáš? Ju ju kúpim. Ako si ju uloviš?“

A rozpovedal mi príbeh. Išiel v noci na polôvačku, niečo uloviť na jedenie, vzal si mačetu, baterku a psa. Pušku si nevzal, lebo nermal náboje. Načas by mu bola. Pes obyčajne vyňucha polného zajaca, „vatusu“, začne ju naháňať, vatusa vbehnne do diery, pes za ňou, lovec s palicou nájde koniec diery, tam vopchá ruku a vytiahne zajaca. A tak sa stal. Pes vynúchal vatusu, tá vbehnla do diery, ale pes sa zháčil, nesnažil sa ísť za vatusou ... Claudio posvetil baterkou do diery, ktorá bola väčšia než obyčajne a zbadal tam hlavu hada, anakondy, ktorá práve prehlila zajaca. Claudio

bol zmätený, ale aj nahnevaný, lebo prišiel o večeru. Čo urobí Šuar v takejto situácii? Treba toho tvora zabíť, ved' mi zjedol večeru. Zobral palicu, zaostril trochu jej koniec, a začal ostrým koncom udierať do hlavy anakondy, ktorá bola pri kraji diery. Asi pol hodiny sa snažil zabíť hada. Nakoniec anakonda prestala javiť známky života a Claudio vopchal ruku do diery a snažil sa hada vytiahnuť. Čahá, čahá, jeden meter, druhý, toto je akýsi dlhý had... bol 6m dlhý. Rýchlo ho rozrezal, ale zajac už nebola pre Claudio použiteľný... tak hada aspoň stiahol z kože. A toto je tá koža, ktorú mi predal.

Vodopád a krst

Svätý Duch sa v Šuarskom prirodzenom náboženstve volá Arutam. Arutam je všemohúci a dokáže sa premeniť do ľubovoľnej podoby. Jedným z miest, kde možno stretnúť Arutamu je posvátný vodopád. Ten bol (a vefakrát je) pre Šuarov chrám, kostol. Tam prichádzali aj z veľkej diaľky. Zobrali manželku, deti a prichádzali sa očistiť, stretnúť sa z Arutanom, pomodiť sa, poradíť sa. Ak otec nevedel čo so synom, príšiel a prosil Arutana, aby mu dal myšlienku, radu, ako vychovať syna. Prišli, ponoriли sa do vody, očistovali sa vodou tak, ako my, kresťania, používame vodu pri krste.

Určenie a vnímanie hodnoty času

Akú hodnotu majú tri druhy času:

- **minulosť (Past),**
- **prítomnosť (Now) a**
- **budúcnosť (Future)?**

Najskôr si treba vysvetliť definíciu času

Čas je jedna zo základných fyzikálnych veličín, ktorou sa meria vzdialenosť medzi udalosťami na prvej súradnici časopriestoru. Čas sa dá tiež definovať ako nepriestorové lineárne kontinuum, v ktorom sa udalosti stávajú v zjavne nenávratnom poradí.

Na povahu a zmysel času existuje množstvo silne odlišných náhľadov a je preto ľahké ponúknut' jeho nekontroverznú a jasné definíciu. Meraním času sa zaoberejú hlavne vedci a technici a v minulosti to bola jedna z hlavných úloh astronómie. Čas má zásadný význam i pre bežný ľudský život, ktorý je z povahy veci časovo obmedzený.

Čas rozdeľujeme na minulý, prítomný a budúci. Dĺžku minulého času v našom osobnom živote si môžeme sami určiť napríklad vekom od našho narodenia, ako dlho trvalo naše štúdium, prax v zahraničí, zamestnanie vo firme, dĺžka choroby, priateľstva, historického obdobia, atď.

Podobne je to i pri osobnom určení času do budúcnosti. Ako dlho musíme ešte pracovať, aby som dosiahol stanovený dôchodok, získal potrebnú kvalifikáciu na získanie pracovnej pozície, kolko rokov musíme štrit na to, aby som si mohol kúpiť byt, rodinný dom, cestu do zahraničia, ako dlho musíme užívať lieky, aká dlhá bude terapia liečenia na vyzdravenie choroby a pod. Ako s týmto časovými hodnotami v našom priebehu života zaobchádzame a ako i ich využívame, na to si musí každý z nás hľadať svoju odpoved.

My všetci dobre vieme, že dĺžka doby nášho života je obmedzená a vopred nikdy nevieme, ako dlho hlavne tento pozemský život, bude trvať a ako bude prebiehať.

Pri tomto zamyslení sa nad budúcnosťou, si spomínam na začiatky môjho príchodu do Švajčiarska, keď po prihlásení k pobytu, sa ihneď hlásili u mňa zástupcovia rôznych poistoviek, ktorí ma začali presvedčať o podpísaní životných poistiek na obdobie 20, 30, 40 rokov – ba dokonca ešte dlhšie t.j. poistenia si budúceho času života.

Vtedy som ešte nevedel dobre pochopiť, že dĺžku budúcnosti môjho života sa dá (môže) poistiť cez poistovňu. Pri očakávaní odpovede od týchto agentov poistovní som ale veľmi rýchlo zistil, že ani oni nie sú schopní túto životnú dobu do budúcnosti zaručiť a hlavne to, ako skutočne dlho budem (môžem) žiť.

V čom si ale všetci zástupcovia poistovní boli istí, že keď stratím príjem z dôvodov úrazu, choroby, stresu zamestnania, tak že poistovňa v takomto prípade vyplatí len tie peniaze, ktoré som do týchto životných poistiek vložil i so zárukou určitého zisku

Presunú všetku svoju pozornosť na prítomný okamih troch sekund.

do rúk niekoho druhého, ktorý na mne len zarobí.

Pokiaľ čas z minulosti sa dá stanoviť, čas budúcnosti nie je možno so zárukou celkom určiť. I keď pomocou matematických metód, modelov a štatistik, niektori experti týchto komplexných matematických modelov tvrdia, že sa môžem dožiť veku 70, 75, 80, 85 rokov. Tu je rozhodujúce prihliadniť na to, v akom prostredí, krajinie žijem a za akých životných a spoločenských podmienok.

Ale teraz si zodpovedzme otázku: Vieme, ako dlho trvá náš prítomný čas?

Pri prieskume som zistil, že nikto z opýtaných nebol schopný presne zodpovedať túto otázku a väčšina odpovedala: NEVIEM.

Najskôr si každý mysel, že je to celkom samozrejme poznať dĺžku prítomného času, ale pri tejto konkrétnej otázke to bolo s odpoveďami celkom ináč. Odpoved' mi pomohol dať pán Frieder Lang, profesor psychológie v Erlangen, ktorý sa vo svojom výskume zameriava na časovú skúsenosť využitie životného času a hľadaním zmyslu života, zažitie prežívania času a vnímanie hodnoty času.

Napriek tomu, keď cestujem z Európy do Ázie, alebo USA, preletíme 3, 4 alebo viac časových pásiem. Táto skúsenosť času je to, čo meríme v sekundách, minútach a hodinách.

Kolega pána profesora Langa, neurológa pan Ernst Poppela z Nemecka, ale tvrdí, že prítomnosť trvá len tri sekundy !!!

Ak výskumné práce pána Poppela, to skutočne potvrdzujú, tak potom 3 sekundy prítomného času sa dajú vyjadriť jedným naším dychom, pohybom ruky, nohy, slovom, pohlľadom a podobne. Čo sa dá

skutočne za tie 3 sekundy nášho prítomného času ešte ďalej urobiť, hlavne, ak ide o môj život?

Presunúť všetku svoju pozornosť na prítomný okamih troch sekund.

Denne sa musíme niekedy 100-krát, alebo aj viac v tých prítomných 3 sekundových situáciach rozhodnúť, čo treba robiť, ako to urobiť, ako reagovať v aute na momentálnu premávkmu, odpovedať na telefóny, dotazy zákazníkov, otázky svojich detí, kolegov, priateľov, urobiť rýchle rozhodnutia, ako budem cestovať, pripraviť si alternatívne riešenie, ak to nestihнем, zmeniť priority mojich aktivít a pod. To všetko sa teda odohráva v tom priestore prítomného 3 sekundového času. Je to je úžasná a neuveriteľná rýchlosť, to v tých 3 sekundách vôbec stihnuť a hlavne správne rozhodnúť. Rád by som každému odporučil si tento 3-sekundový čas prítomnosti pomocou hodiniek i merat', aby sa skutočne dalo zistíť, čo ten prítomný čas pre nás znamená a ako jeho hodnotu v našom živote správne využívať.

Ako prežívame tento extrémne krátky moment prítomného času v našom praktickom živote? Skontrolujte si to na sebe.

Čo dokážeme za tie 3 sekundy, ako sa rozhodnúť, čo zvážiť, aby táto extrémne krátká prítomnosť hodnoty času bola pre tú moju obmedzenú dobu života aj vždy správna a aj pozitívna?

Ako táto extrémne krátká prítomnosť uplýva i na našu budúcnosť?

Koľko času potrebujem na križovatkách nášho života na správne nastavenie etapových, životných výhybiek k dosiahnutiu našich životných cieľov?

Je veľa otázok súvisiacich s touto témove, ktoré si musíme v prvom rade zodpovedať sám, aby som hotnotu času v mojom praktickom živote správne pochopil a aj správne uplatnil.

Práve v období, keď posielame pozdravy a želanie priateľom, príbuzným, kolegom, by sme sa mali viac zamyslieť nad hodnotou 3-sekundového prítomného času, čo komu chcem do budúcnosti aj úprimne zelať.

Miro Suvada, Zurich-Switzerland

Od konfliktu k spoločenstvu – ekumenizmus v praxi

1. októbra 2017 sa v jednom katolíckom kostole v Coquitlame v Britskej Kolumbii konalo nezvyčajné modlitbové stretnutie, stretnutie katolíkov a evanjelikov (luteránov*), ktorí sa spolu modlili. A neboli to iba prostí evanjelici a katolícki veriaci. Katolíci a evanjelici sa stretli pod vedením svojich pastierev, ktorí boli J. Michael Miller, CSB, Archbishop of Catholic Archdiocese of Vancouver a Gregory Mohr, Bishop, BC Synod, Evangelical Lutheran Church of Canada.

Spoločné modlitby v Coquitlame sa niesli v rovnakom duchu ako spoločné modlitby, ktoré sa uskutočnili 31. októbra minulého roku vo Švédsku a ktorých sa zúčastnili najvyšší predstaviteľia Rímsko-katolíckej Cirkvi a Svetovej Federácie Evanjelickej Cirkvi.

Spoločné modlitbové stretnutie v Coquitlame sa 1. októbra 2017 nieslo v duchu 5 spoločných predavatí:

Kurt Cardinal Koch (Pontifical Council for Promoting Christian Unity), Bishop Dr Munib Younan (LWF President), Pope Francis and Rev. Dr Martin Junge, lead the Common Prayer in Lund Cathedral on 31 October 2016. Photo: Church of Sweden/Magnus Aronson

1. Katolíci a evanjelici by vo svojom postoji mali vždy začínať z pozície jednoty a nie z pozície rozdelenia. Cieľom by malo byť posilniť to, čo ich spája napriek tomu, že rozdieli sú mnohokrát viditeľnejšie a častočká aj viac cielne.

2. Evanjelici a katolíci sa musia neustále navzájom ovplyvňovať a premieňať spoločným stretnaním sa a svedectvom živej viery.

3. Katolíci a evanjelici by sa mali zaviazať, že budú využídať viditeľné znaky jednoty, pracovať spoločne na tom, čo to znamená v konkrétnom živote a snažiť sa opäťovne a opäťovne, aby spoločne dosiahli tento cieľ.

4. Evanjelici a katolíci by mali spoločne znova objavovať silu evanjelia Ježiša Krista pre potreby nášho súčasného sveta.

5. Katolíci a evanjelici vo svojom postoji majú byť spoločne svedkami Božieho Milosrdenstva pri službe potrebám ľudstva v súčasnom svete.

Spoločné modlitby sprevádzal spevácky zbor zložený zo spevákov z evanjelických a katolíckych far-ností.

Bodaj (Boh daj) by takýchto spoločných aktivít evanjelikov a katolíkov bolo čím viac.

Jožo Starosta

(*) V anglicky hovoriacom svete je zaužívané pomenovanie „lutheran“, v slovenčine je bežnejšie pomenovanie „evanjelik“..

rend Dr. Dušan Tóth aj v týchto súvislostiach otvoril svoju homiliu provokatívnu otázkou: „Ako sa cítiť vo svojej Evanjelickej cirkvi v tomto Lutherovom roku Reformácie? Tešíte sa z nej a círite potrebu každému povedať „ja som evanjelik!“ Keď ľudia hovoria o našej Evanjelickej cirkvi, cítiť hrdosť, že ste jej príslušníkmi? Je to dobrý pocit, chodiť do kostola? Keď hovoríme o pocite radosti z Evanjelickej cirkvi, môžem sa spýtať: Si súčasťou živej a aktívnej viery prýsiacej zo Slova Božieho, ktorá je pripravená ponúknut' miesto aj iným spoločenstvám v tomto chaotickom postmodernom čase?“

© STACHOphoto

Slovenskí evanjelici v Toronte dôstojne oslavili 500. výročie Lutherovej reformácie

Mesiac čo mesiac sa slovenskí evanjelici v Toronte stretávajú na službách Božích. V nedeľu 29. októbra 2017 však boli výnimoční, odiate do slávnostného šatu, keďže sme si pripravili 500. výročie od Lutherovej Reformácie, ktorá zásadne a natrvalo zmenila chod dejín tak po vieroučnej, kultúrnej, vzedlanostnej či národnnej stránke. Reve-

Pokračovanie článku je na <http://www.slovenskezahranie.sk/sk/udalost/2461/slovenski-evangelici-v-toronte-dostojne-oslavili-500-vyrocie-lutherovej-reformacie>

(js)

Architekt Ladislav Hudec - Slovák, ktorý zmenil čínsky Šangaj.

Počas žurnalistickej školy (iný článok v tomto čísle) naše cesty smerovali aj do nedalekej dedinky Vyhne. Čo ma tam zaujalo? V prvom rade to bol najstarší slovenský pivovar s tradíciou siahajúcou až do roku 1473. Ďalej to bol oblúbený vyhnianský termálny aquapark - vyhnianské kúpele.

Avšak najzaujímavejšou pozoruhodnosťou pre mňa bola nádherná katolícka kaplnka Panny Márie Kráľovnej z r. 1914. Architektom tejto pôvodnej kaplnky v čaroráčnom horskom prostredí je svetoznámý architekt Ladislav Hudec, ktorý sa preslávil svojimi stavbami mrakodrapov v čínskom Šangaji v 30-tich rokoch minulého storočia. Je to jeho žiaľ jediná architektonická stavba, ktorú postavil na rodnom Slovensku. Svetovú slávu získal neskôr až v ďalekej Číne.

Narodil sa v roku 1893 v Banskej Bystrici v evanjelickej rodine bohatého stavebného podnikateľa. Pôvodne mal študovať za farára, no rozhodol sa študovať architektúru v Budapešti a pomôcť otcovej stavebnej firme. V podstate ešte ako študentovi sa mu podarilo zrealizovať architektonické plány spomenutej kaplnky vo Vyhniach. Potom si s ním však „osud“ zahrál. Nečakane vypukla 1. svetová vojna, a on odišiel bojať, ako dôstojník rakúsko-uhorskej armády, na ruský front. Bol však zajatý v r. 1916. Dostal sa až na Sibír. Za tažkých okolností sa mu podarilo utiecť. Vyskočil z transportného vla-

ku a po mnohých útrapach sa dostal do ďalekej Číny.

Začiatky v Číne mal sakrametný tažké. Bol bez peňazí, ale mal snahu niečo aj v cudzom svete dokázať. Prvých 5 rokov pracoval pre jednu americkú stavebnú firmu ako kreslič. Po sobáši s dcérou bankára ho v r. 1925 jeho bohatý svokor uviedol do americko-britskej architektonickej elity. A jeho vzostup od toho času bol rýchly.

V 1934 postavil 22 poschodový mrakodrap PARK HOTEL na močariskách Šangaja. Bol to skutočne prvý mrakodrap na ázijskom kontinente. Pod vedením Ladislava Hudeca nasledovala výstavba ďalších 65 významných železo-betonových architektonických stavieb. Napríklad postavil aj prvú klimatizovanú nemocnicu v Číne. O tri roky neskôr vtrhla do Číny japonská cisárska armáda a nastal stavebný úpadok Šangaja. V r. 1938, kvôli Hitlerovej okupácii Čech a Moravy, stratil československé občianstvo.

Predný pohľad na kaplnku vo Vyhniach

Ladislav Hudec sa začiatkom vojnových rokov v Šangaji stal aj honorárnym konzulom Maďarska. V tejto funkcií pomáhal emigrovat' mnohým východoeurópskym židom do bezpečnejších krajín. Dnes si ho teda vo wikipiediach privlastňujú samozrejme Maďari, aj Česi. Jeho tri deti prehlasovali ešte počas svojho života, že ich otec sa vždy hľásil za Slováka z Banskej Bystrice.

V r. 1947 sa mu, spolu s rodinou, znova za zvláštnych nebezpečných okolností podarilo utiecť z ko-

munistickej Číny. Usadil sa najprv vo Švajčiarsku. Počas tohto pobytu pôsobil tiež ako architektonický poradca pre Vatikán. Neskôr, v r. 1950 emigroval z Európy ako "displaced person" do USA. V kalifornskom Berkeley vyučoval architektúru na University of California.

Zomrel v Kalifornii v roku 1958. Jeho želaním bolo, aby bol pochovaný na rodnom Slovensku. V roku 1970 jeho pozostatky boli uložené na evanjelickom cintoríne v Banskej Bystrici. Dokonca máme v jeho potomkoch prepojenie na Kanadu. Hudecov syn Theodore, ktorý sa narodil v roku 1925 v Šangaji, žil dlhé roky v Kanade a zomrel v roku 2012 vo Viktòrii v Britskej Kolumbii.

Text a fotografia: Paul STACHO, STONEY CREEK, Ontario, Canada

THE MAN WHO CHANGED SHANGHAI

Slovenská liga v Amerike stodesaťročná

Na marge medzinárodného vedeckého seminára

Počas nedávnej Slovesnej jari sa v Martine uskutočnilo množstvo zaujímavých, podnetných a hodnotných literárnych, umeleckých, vedeckých a výstavných podujatí, ktoré pripravila Matica slovenská (MS). Osobitné a opredné miesto v rámci nich zaujal medzinárodný vedecký seminár venovaný 110. výročiu založenia najvýznamnejšej krajanskej organizácie v našich národných dejinách – Slovenskej ligy v Amerike. Konal sa 7. júna 2017 v Dome J. C. Hronskeho, kde sídli Krajanské múzeum MS, ktoré túto akciu organizačne a spoločensky pripravilo.

Seminár otvorili predsedka MS M. Tkáč a riadička Krajanského múzea MS Z. Pavelcová. Počas slávnostných príhovorov na seminári, okrem referentov a účastníkov, privítali generálne tajomníčku Slovenskej ligy v Amerike N. Holú a jej podpredsedu M. Halčku. Obaja vzácní hostia na úvod priblížili minulosť i súčasné aktivity, ako aj svoj osobný vklad do rozvoja Slovenskej ligy v Amerike, ktoré sa historicky i v súčasnosti orientujú najmä na kultúrnopolitickú, ale tiež vedeckú a vydavateľskú činnosť, napr. dnes populárne organizovanie festivalov slovenského kultúrneho dedičstva v USA vo viacerých americkej veľkomestách. Pracovné rokovanie seminára,

pofebruárových exulantov v americkom prostredí, no tiež snahami o zjednotenie slovenského krajanského politického exilu a sústredenie všetkých sôl (politických aj cirkevných) na podporu nastolenia demokratického vývoja v starej vlasti na Slovensku. Problematikou angažovanosti Slovenskej ligy v Amerike pri obrane národných záujmov a práv Slovákov na Orave a Spiši po nespravidlivých a byrokratických začleneniach ich území počas 20. stor. rozdohnutiam delimitačných komisií k polskému štátu sa zaoberala M. Majeríková-Molitoris zo Spolku Slovákov v Poľsku. Na vojenské aspekty prvého česko-slovenského zahraničného odboja počas prvej svetovej vojny, ktoré boli spojené s postavou M. R. Štefánika a predovšetkým aktívnu bojovou činnosťou tisícov slovenských legionárov v rámci česko-slovenských legií, aj zásluhou spolupráce so Slovenskou ligou v Amerike a dobrovoľníkov z radov amerických Slovákov, sa zameria F. Vrábel z Ústavu politických vied SAV. Dokázal, že počty slovenských legionárov neboli symbolické, ako sa to skreslene prezentuje. V skutočnosti išlo o stovky a tisícky obetavých vojakov, hrdinov, ktorí v prvej línii prelivevali svoju krv na frontoch prvej svetovej vojny za slobodu starej vlasti ďaleko za jej

hranicami. Základné referaty vyvolali plodnú a podnetnú diskusiu, v rámci ktorej sa nastolovali otázky a možné dokumentačné i vedecké riešenia napr. ohľadom záchrany archívu a knižnice Slovenskej ligy v Amerike, revitalizácie slovenského historického povedomia poukázaním na dejiny amerických Slovákov a ich nezastupiteľný zástop v slovenských národných dejinách, potrebou spracovania a vydania viacerých historických monografií (napr. o predstaviteľoch Slovenskej ligy v Amerike, o slovenských legionároch počas prvej svetovej vojny ako celku a ich predstaviteľoch i bojových jednotkach na všetkých frontoch a pod.). Príspevky zo seminára budú publikované v samostatnej monografii alebo ako študijná súčasť ročenky Krajanského múzea MS Slováci v zahraničí. Na záver si neodpustíme poznamku, že toto výnimočné vedecké a spoločenské podujatie, venované 110. výročiu vzniku najvýznamnejšej krajanskej organizácie Slovenskej ligy v Amerike, ktorá sa r. 1918 výrazne príčinila o založenie česko-slovenskej a r. 1993 slovenskej štátnosti, navyše, za účasti jej vrcholových predstaviteľov z USA a našich popredných historikov, slovenské médiá, ako sa to stáva už zvykom, kompletnie odignorovali.

Pavol Párenčík

Sút'až Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko... oslavila prvú štvrtstoročnicu

Lipka ma nesie k Tebe, Slovensko...

„Silná vôňa kvetov včielky láka a z prachu ich kridel slovenský med nám dávať. Mnohým vtákom, ale aj pocestným si ochrana od náhľa dažda a v lete silného slnka. Cez obed si viem sadnúť pod jej korunu a nadzchať sa vôle, ktorú vánok z jej kvetu rozsieva. Vtedy mi najťažšie myslami odletieť do kraja, z ktorého ju priniesli...“

Rok čo rok sa kvalita žiackych prác zlepšuje. Porote zloženej z pracovníčok Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Matice slovenskej sa úloha určíť, kto za svoje vyznanie dostanete nielen ocenenie, ale i niekľakodňový pobyt na Slovensku, stáže.

Slávnostný program vyhlásenia sút'aže, nad ktorým prebral záštitu predseda NR SR, Andrej Danko, sa začal pri soche Antona Bernoláka v Nových Zámkoch. Hymna, presvedčivý a precítený recitáčny prednes Juraja Sarvaša, i krátke príhovory a položenie vencov k sochám prvého kodifikátora slovenského jazyka, vytvorili dôstojnú platformu pre slávnostný ceremoniál, ktorý sa odohrával v priestoroch cisársko-kráľovskej jazdiarne. Za účasti významných hostí sa počas kultúrneho programu žiakom odovzdali hlavné ceny, osobitné ceny poroty, čestné uznania i osobitná cena Matice slovenskej, ktorá v tomto roku patrila do Chorvátska, žiačke Barbare Kanisekovej.

V závere ceremoniálu ŠPÚ vyhlásil ďalší, 26. ročník sút'aže, ktorá je uznávaným pojmom medzi literárnymi sút'ažami na Slovensku.

Cas jubilej je i časom bilancovania. Nie je pochýb o tom, že sút'až má svoje opodstatnenie, zmysel i hodnotu. Naše podávanie patrí všetkým tímu, ktorí sa príčinili o jej dlhorocné fungovanie i postupné etablovanie medzi množstvom iných sút'aží. Sút'aži želáme, aby sa časom strieborná cverna jej vývoja zmenila na ešte pevnejšiu – hrubú, zlatú reťaz.

Zuzana Pavelcová

Delegácia krajanských učiteľov, v strede s vencom, Milina Sklabinská – ÚSŽ

Odvodzovanie vencov pri soche A. Bernoláka, druhý zľava: Otokar Klein, primátor Nových Zámkov; E. Smolíková, poslankynia NR SR; Z. Pavelcová, riaditeľka Krajanského múzea Matice slovenskej; G. Hamranová, referentka Krajanského múzea Matice slovenskej; M. Malperová, poslankynia mestského zastupiteľstva mesta Nové Zámky; Vanda Vámošová, redaktorka vydavateľstva Mladé letá.

Vystúpenie speváckeho súboru Dúha

Havanská story

– moje postrehy a pocity z "Krajiny Slobody".

Kuba sa v turistických reklamných materiáloch uvádza ako Ostrov Slobody – Cuba Libre. Všetko je relatívne, aj tá "Slobodná Kuba". Vyše 30-krát som mal možnosť byť na Kube, ale vždy len v turistickom rezorte, bez možnosti sponzorovať život Kubáncov. Žiť na Ostrove Slobody ako Kubánc alebo byť tam ako cudzinec na dovolenke, to je obrovský rozdiel. V decembri 2015 som konečne videl Kubu "z kuchynského pohľadu", pozrel som sa aj "pod pokrevku". Nazrel som na život v Havane bez turistického pozlatka. Pomohol mi v tom Amigo Stano, Slovák z Toronto, ktorý v rokoch Husákovej éry pracoval v Havane ako geologický expert z ČSSR vyše päť rokov. Vďaka jeho udržiavaným havanským kontaktom som bol v styku priamo "domorodcami". V každej krajine sveta sú plusy a minusy a ... propaganda.

Najprv spomeniem tri pozitíva Kuby, kde žije veselý narod, ktorý sa rád zabáva.

Najlepší automechanici

Prvé pozitívum Kuby je, že má pravdepodobne naj-

lepších automechanikov sveta. Starat' sa o flotiliu starých klasických amerických automobilov nie je vonkomo ľahké. Kubánsky mechanik si musí namáhať modzgové závity, lebo kúpiť náhradné diely na stare auto je takmer nemožné. Musí špekulovať, kombinovať, kradnúť, podplácať, ovládať korupčné metódy, hľadať znamosti a byť tak vynaliezavý, aby udržal tieto motorové tátose "pri živote". Turistu očaria Havanolou sa prehánajúce klasické americké veterány, hoci niektoré z nich su už "hybridy". Keď zdvihnete kaputu americkejho "dedka", tak tam môžete objaviť napríklad súčiastky zo sovietskej Lady.

Najlepší študenti

Druhá pozitívna skúsenosť sú kubánski študenti. Pred havanským Kapitolom, ktorý vyzerá ako kópia z Washingtonu, som sa zaraďoval s anglickým profesorom Alanom z Londyna, ktorý pôsobil na Kube ako hostujúci profesor. Prednášal na Havanskej Univerzite. Na kubánskych študentov nedal dopustiť. Tvrđil, že havanská univerzita má dobrú úroveň a kubánski

študenti sú ctižiadostivejší ako iní západní študenti. K informáciám sa však dostávajú väčšinou len prostredníctvom vysokoškolských knižníck, lebo internet na Kube je ľahko dostupný, veľmi drahý (hodina približne \$2,5 CD) a mnohokrát nekvalitný a pomalý. Voľne dostupné WiFi je iba na niektorých miestach, hlavne pred zahraničnými hotelmi a ministerskými budovami.

Najlepší taxikári

Tretia pozitívna skúsenosť bola, že sa nájdú aj poctíví Kubánci, ktorí vás "nedobeňú". My sme stretli takého človeka-taxikára, ktorý nás pri odchode z Havany viesol na letisko do Varaderu. Nešťastne som si zasekol vetrovku vo dverách luxusného čínskeho automobilu. Čínska elektronika v aute úplne zlyhalá, dvore sa nedali otvoriť, ja som si vetrovku musel odopnúť a nechat' ju zaseknutú vo dverách. Taxikár vrah musel ísť s autom do servisu, tam znova spojazdnit' nefungujúcu elektroniku, vrátiť sa späť na letisko, vyhľadať ma a vrátiť mi vetrovku. So Stanom sme tipovali, že sa taxikár nevráti a moja vetrovka zostane "súkromným majetkom" na Ostrove Slobody. Pomýlili sme sa. Do Kanady som sa vrátil vo svojej vetrovke.

A negatíva? Zahraničný turista sa cíti na Kube ako kráľ. Horšie je to, keď ste obyčajný Kubánc, Joe de Cuba. Uvediem zopár príkladov. V Kanade alebo na Slovensku nie je problém, kúpiť si hovädzie mäso. Kubánsky úradník z ministertva mi tvrdil, že 5 rokov nejedol hovädzinu, pretože je neskutočne drahá a určená iba pre turistov. Priateľovi Ramonovi som žartovne pove-

dal, že by vlastne mali d'akováť Fidelovi Castrovi a jeho bratovi Raulovi, lebo dnešný vedci v Kanade priznávajú, že hovädzie steaky nám spôsobujú prostatové problémy a dopomáhajú k rakovine hrubého čreva.

Havana je hlavné mesto, čiže musí byť výkladnou skriňou socializmu. Tak tomu bolo vždy, či v Moskve alebo v Prahe. My, čo sme žili v reálnom socializme, vieme o čom hovoríme, horšie je to objasniť "západniarom" alebo aj mladej generácii. Tak ako kedysi v Bratislave aj my sme nakupovali v Havane v "miestnom Tuzexe".

Keď som fotografoval tieto scény, ktoré bežný turista nemá možnosť vidieť, mal som, podobne ako kolega Stano, veľmi depresívne pocity. Bývať v špinie a pod strechou, ktorá na vás môže každú chvíľu padnúť a prizabítať vás, nie je radostná perspektíva. Ľahko predpovedať, či a kedy príde čas, keď sa tajné služby svetových mocností dohodnú, že doba je zrelá na nejakú "študentskú revolúciu" na Kube. Budúcnosť to ukáže a dejiny to naznamenajú.

Iný príklad. V Kanade si kúpim na zľave kvalitné tričko (T-shirt) za \$9,99 + tax, povedzme za 12 dolárov. Na Kube slováčko "Sale" - "na zľave" nepoznajú. Štát má monopol na všetko, ceny sú rovnaké na celom území (výnimkou sú pomaly sa rozbiahajúce malé privátné býznisy ako Pizza, reštaurácie, taxiky a pod.). Kubánske tričko stojí zvyčajne 15 CUC. Na letisku zaplatíte za T-shirt s logom Che Guevara 23,50 Cuc, čiže 37 kanadských dolárov. Je to príklad ako kubánski socialistickej ekonomómia "dobeňú" kapitalistických turistov.

Takmer každý Kubánc vidí vo vás vykorisťovať. On je chudák, preto treba "dobeňúť" kapitalistického turistu. Človek by si mal dávať pozor všade pri platení, hlavne pri vydávaní peňazí. Mal som chut' na bravčové oškvarky. Platím pouličnému predavačovi v tuzexových bonoch (naštastie už mám "v oku" ich bony a domáce peniaze, čiže CUP a CUC) a obchodník mi vydáva malý obnos v domácej mene, čiže snaží sa ma, ako turistu, oklamat'.

Pri odlete z letiska Varadero, kúpim si cigáry, ktoré mali stáť 19,80 CUC. Predávač zoberie dvadsaťkukovú bankovku a nevydáva mi drobné, tvári sa akoby sa nič medialo. Keby mi bol vydal 20 tuzexových halierov, nechám mu ich ako tringelt. Princíp je princíp, keďže mi nevydal, tak som mu priponemul, aby otvoril pokladňu a poctivo mi vrátil 20 halierov, ktoré si chcel od "Niagarského kapitalistického turistu" automaticky ponechať. Kanadán je pre nich boháč a on, Kubánc, je chudák. Dodnes sa mnohí Kubánci vyhovárajú na americké embargó.

My s Amigom Stanom sme sa zhodli na tom, že príčinou bude asi skôr to tropické slnko a nezmyselná nefungujúca ideológia. Socialistickej safárenie od roku 1959, kedy spravil Castro revolúciu, sa v kubánskej spoločnosti odzrkadluje dodnes. Potvrdil to Amigo Stano, ktorý na Kube predtým žil a vie posúdiť, aký pokrok v kubánskej spoločnosti odvtedy (ne)nstal. Ten nefunkčný socializmus tam narobil obrovské škody, hlavne v myslení ľudí. Počas mnohých rokov, pod Fidélovým vedením, Kuba fungovala hlavne na základe dotácií socialistických štátov. Dnes sa drží pri živote aj valutami turistov, ktorí z prevažnej časti prichádzajú z Kanady. Veľký príliv peňazí prichádza aj od rodinných príslušníkov-emigrantov, ktorí utiekli na nedalekú Floridu.

Verte mi, snažím sa byť objektívny. Moja životná filozófia je sociálny kapitalizmus. Uznávam Batove myšlienky, že človek sa musí snažiť byť lepší a lepší, musí byť patrične ohodnotený a kapitalista si nemá nechať obrovský profit len pre vlastné obohatenie, ale spravodivo sa podeliť s ľudmi, ktorí mu tento profit pomohli vytvoriť. Komunizmus je pekná teoretická myšlienka, ale, bohužiaľ, človek je tvor nedokonalý, takže ten komunizmus v praxi nefunguje, iba ak s veľkými „prešlapmi“ na Kube alebo v Severnej Kórei.

Nebojte sa, neuznávam ani to čo sa deje na Slovensku alebo v Kanade, kedy CEO zarába milióny ročne a jeho podriadený pracuje ako otrok mnohokrát iba za minimálnu mzdu. Ak však človek nie je finančne stimulovaný, nastáva úpadok spoločnosti, čo sa podľa mňa čoraz viac a viac prejavuje na tomto Ostrove Slobody. Za pozlátkom turistických atrakcií v centre Havany môžete, ak sa nebojíte, objavíť zdevastované štvrti podobné košickému Luníku IX.

Keď som fotografoval tieto scény, ktoré bežný turista nemá možnosť vidieť, mal som, podobne ako kolega Stano, veľmi depresívne pocity. Bývať v špinie a pod strechou, ktorá na vás môže každú chvíľu padnúť a prizabítať vás, nie je radostná perspektíva. Ľahko predpovedať, či a kedy príde čas, keď sa tajné služby

svetových mocností dohodnú, že doba je zrelá na nejakú "študentskú revolúciu" na Kube. Budúcnosť to ukáže a dejiny to naznamenajú.

Dost už bolo mojich úval, pohľadov a názorov. Zhrnením to radšej v jednej vete. Ďakujem Pánu Bohu, že som neemigroval na Kubu, na "Ostrov Slobody", ale do krajiny, ktorá sa stala mojím adoptívnym domovom, do Kanady.

Zivotnú pohodu so zdravím a šťastím vám, čitateľom Slova z Britskej Kolumbie, želá autor Havanskej story a fotografií - Paul Stacho od Niagary.

Howg-Dohovoril som.

Paul Stacho

Poznámka editora

Pôvodnú havanskú "story", ktorú som skrátil, napísal autor na základe návštavy Kuby v decembri 2015. Dúfam, že odvtedy sa už na Kube veľa zmienilo. K lepšiemu.

Pre tých, ktorí zaujímajú ako to vyzerá v kubánskom turistickom rezorte, doporučujem článok "A quickie trip to Cuba", ktorý môžete nájsť v našom kiosku <http://slovozbritskejkolumbie.ca/kiosk> na 16. strane 18. čísla Leto 2013.

nia. Na ceste našiel balík peňazí. Stratil ich chlapík z dediny a bola to tržba za predané drevo. Otecko ich tomu človeku vrátil. Zanedlho umrel mojim rodičom v trenčianskej nemocnici na zápal plús prvorodený syn Dušan. Keby sa otecko na tie peniaze bol ulakomil, do konca života by sa obviňoval z jeho smrti. Bral by ju ako trest. Mamička celý život za ním želeta. Keď sa to stalo, vtedy ju každý deň chodili utešovať stryná Kačura: „Zuzka moja, Zuzka, nepláč!“ Dobrá duša to boli, pamäťom si ich. Bývali v su-

Cti si otca svojho i matku svoju

Ked' som voľkedy pri našej zrúcanej kolibe Pod Baške hôrkami kravy pásala, pred očami mi ožíval príbeh chlapca v mojich rokoch. Vtedy koliba ešte stála. Chlapec pásol ovečky a sám tam s nimi aj nocoval. Mysel na slová svojej mamy: „Miško môj, len spi so zavretými ústami, aby ti had do nich nevlezol!“ Miško bol poslušný, preto sa mu nikdy nič zlého nestalo. Z poslušného chlapca vyrástol môj otec. Príbeh, ktorý mi rozprával, bol pre mňa veľmi silný. Ja som sa hadov vždy bála a v kolibe pod horou by som sama nikdy nenocovala.

Každý deň beriem do ruky chlieb a myslím na mamu, ktorá piekla najlepší chlieb na svete. Voňal rascou, čo jej otec priniesol z každého kosenia lúk. Myslím na ruky, ktoré každý jeden chlebik požehnali krížkom. Lebo chlieb je boží dar. Ked'beriem do rúk chlebík, myslím na rodičov, ktorí ho dorábali s potom v tvári.

Moji rodičia boli rolníci. Boli to najpracovitejší ľudia, akých som poznala. Ešte do obedu za kostolom žito kosili a večer som sa už vypýtala na svet. Aj keď mali veľa roboty, my deti sme to nikdy nesmeli pocítit. U nás to bolo tak, že najprv sme boli my, potom zvieratá, až nakoniec oni. Ked' mama v nedele varila kohútka, oteckovi dala krk a hlavu, on vybral špičk a dal ho mne a Jankovi. Mama ohrýzala kŕidla a paprčky. Hovorili, že to majú radi. My sme dostali najlepšie kúsky. Až keď som sa sama stala mamou, až vtedy som to pochopila.

Ocka trápili vysoké kontingenty, ale ako hovoreval, rolník musel žiť aj ľudí v meste. Ked' bol maslo, tvaroh, vajíčka, ked' mama vykŕmila husi, zapriahol do voza a išiel do Bánoviec popredať do mestským paničkám. Mne doniesol perníkovú panenku a Jankovi koníka. A medové cukrové a sladké lúpačky posypane makom. „Kupované“ chutilo ináč ako to, čo bolo doma. Mama dostala nový ručník, lebo delináčik, ktorý nosila do kostola, jej v truhlici s naftalínom mole prederavili. A ešte látku na kabanku. Zanesla ju krajčíre Betke Kováčke, alebo si aj sama podľa starej vystrihla a v rukách zošila. Bola veľmi šikovná. Ruky zvyknuté na motyku a pluh mi v nemocnici na Zobore upletli bledomodrý pulóvrík s čipkovanou vzorkou a tmavomodrý svetrík na gombíky. Modrú mala rada.

Raz do týždňa piekla v našej peci pri studni chlieb. Ešte teplý s čerstvým maslom a mûteným mliekom bol najväčšou dobrotou, akú som kedy jedla. Jedla bolo u nás dosť. Aj pre sklenára a drotára, čo prišli do dediny pozasklilevať rozbité okná, „podrótovať“ gazzdinkám puknuté mliečniky a poľfakovat’ deravý riad. Niekoľkokrát u nás tito dobrí ľudkovia aj prenocovali. Jedného sme volali Belanček, taký pomení bol, až som sa čudovala, ako tú veľkú krošnu unešie.

Otecko bol výborný rozprávač, keby dedovi geopol' neodtrhol nohu, bol by sa išiel učiť za farára. Aj to, čo teraz idem povedať, poznám len z jeho rozpráva-

sednom dvore a nejeden raz nás „pomerkuvali“, keď stryná „horňa“ neboli doma a keď naši do noci boli na poli.

Nasledujúca príhoda tiež vystihuje môjho ocka. Už som chodila na vysokú, keď som si kúpila prvé topánky na vysokom podpätku. Červené s mašličkou. Keď ich otec zbadal, chcel ich položiť na penku a podpätky odtať. Taká môda sa u nás nenosila a naši si na to, že som sa popanštila, len t'ažko zvýkali. Nedokázali sa zmieriť ani s tým, že som mala frajera katolíka. „Nájdì si len z nášho hniezdočka,“ hovorili svorne.

Rodičia boli pobožní a k zbožnosti viedli aj nás deti. Každú nedelu sme chodili do kostola a poobede sme spolu spievali pesničky z Kacionálnej. Boli v bibličtine. Sedeli sme v kuchyni okolo stola, otecko začínał a my sme sa pridalí. Pamäťom si, že som sa pri pesničke Ach, Bože môj, ja jsem zbloudil, zasmiala, hoci sa to nepatrielo. Otecko netrafil melódiju, zaspieval falosne a mama mu povedala: „Otec, ty si aj v nôte poblúdil.“ Potom začala ona.

Nedele u nás bola zasvätená Pánu Bohu. Okrem práce okolo dobytka sa nič nerobilo. Ani v žatve. V nedele nie. Ked' bol treba, naši robili aj pri mesiaciku. Pomôcť prišli aj strýcové dcéry Slávka a Anna z Dolnákov a dobrý ľudia z dediny. A pri kopaň zemiakov a sušení sliviek v našej sušiarni v Slivine zas pomáhali chudobné ženičky, tetka Šutáčka a tetka Grólička, ktoré okrem domčeka s rampúchom a okienkom ako dlaž maličkým iné nič nemali. A tak nádenničili za košík zemiakov, pár sušených sliviek do zásterky alebo za hrst' fazule, či šošovice.

Panebože, tak si to všetko živo pamäťom, že mi až srdce stísa pri myšlienke na to, ako ľudia kedysi mali k sebe blízko, ako si pomáhali, ako cítili jeden s druhým. Až dnes si uvedomujem, čo moi rodičia všetko dokázali, vychovať z nás čestných ľudí, obrobiť kus pola, starat' sa o vlastnú horu, od jari do jesene tvrdro robit', keď sa zakladalo družstvo, nechceli sa vzdať svojho pola, svojich kravíčiek, koníkov, svojich vozov. Ničoho. Nechceli sa vzdať svojej driny.

Z desiatich korún, čo otecko na družstve za deň zarobil, sa žilo ďažko. Preto radšej odišli za lepším zárobkom. Mamička robila na poli na bánovskom štátnom majetku a otecko si našiel robota v Čechách. Robil v cukrovare, na stavbách, na „meluchoch“. Robili a šetrili peniažky, aby nám obidvom deťom domy v meste postavili, aby sme nežili tak ďažko ako oni. Ešte aj na dôchodku obidvaja robili, otecko až do konca života. Zomrel na ceste z práce.

A mne je ďažko pri pomyšliení, že ich už nemám a že aj rodný domček a dvor spustol a osirel.

Mária Škultétyová

Ocove rozprávky

Prvú rozprávkovú knihu som zobraľ zo susedovej stodoly – „O Osmijankovi a jeho Príhodách“. Nepovedal som to susedovi. Mysel som, že mu to nebude chýbať, lebo kniha bola v „šalátovom“ vydaní. Hoci som ešte nevedel čítať, všimol som si, kolko v nej bolo málo obrázkov, strany zažltli. Bratranec Dodo nám z nej čítaval rozprávky na návštěvách. Keď k nám chodili na návštěvy příbuzní východ, nikdy nebolo dost' posteli. Dospělí spali na posteliach v párnoch, deti na rozložených gauchoch, kolko sa nás z mestilo. Najradšej sme boli s dospievajúcim bratrancom Dodom, lebo to znamenalo sstrandu a dobrodružstvo. Dodo bol strandista, vždy mal naporúdi nejaký vtíp. A tak aj jeho čítanie Osmijankových príhod nebolo len takým obyčajným čítaním. Pučili sme sa od smiechu, keď hovoril tenkým hlasom princeznej alebo hučal hlasom draka. Príbehy spestrili vlastným vsuvkami zo súčasnosti. Dodnes neviem čo bolo napísané v knihe a čo si vymyslel. Bavilo ma to.

Doma sme mali len zopár rozprávkových kničiek. Väčšina z nich vyzerala akoby sme ich po niekom zdedili lebo boli pokreslené. Otec nám z nich nikdy nečítal na dobrú noc. Bud' sme boli na ne príliš malí, alebo sme z nich už vyrastli. Kto vie. Za to si však

Jano Klimas

Na konci leta...

Poznal som dievča, taká - moja Láska
So srdcom ako buchot mocných skál.

Mala chut' jahôd a svet si ju láskal

Nežnosťou, akú nikto nepoznal

Viem, nepočula, že mi srdce píše

Rozprávku vetra, ktorú som mal rád.

Poznal som dievča – bola z cudzej ríše.

Ale bol som jej iba kamarát

Je to už dávno, svet sa trochu zmenil

Prekrásne hreje Slnko nad nami

Dýcham jej vôňu, zbožňujem jej deti

a vnímate sa iba očami...

Spoznávam dievča z konca tohto leta

Píšem jej verše priamo na pery

Cez vánok jej ruky zbieram lásku svetu

Vďačný za každú chvíľu dôvery...

Jozef Dzurjak

vymýšľal rozprávky, ktoré sa zriedka opakovali. „Tak akú chcete dnes?“ vždy nám dal na výber. Pamäťom si len na tú jednu o Vikine, čínskom prasiatku.

„Kde bolo, tam bolo, bolo raz jedno čierne prasiatko, Vikina,“ moja myseľ už cestovala do Číny, lebo som si nevedel predstaviť čierne prasiatko u nás. Nevedel som, prečo bola čierna a ani ma to nezaujímalo. Vikina bola moja hrdinka a ja som s radostou počúval jej príbeh, ktorý sa niekedy podobal na ten včerajší. Ale iba zriedka, lebo otec si to nikdy poriadne nezapamätal do detailov.

Neskôr prišla Vikina k nám. Naozaj. Nechápal som prečo oco vymyslel rozprávku o čínskom prasiatku, ale jedného dňa kúpil tehotnú prasnicu. Čoskoro sme mali kopeč čiernych prasiatok. Popredával ich, lebo to bola rarita. Ľudia ich kupovali. Vikina s nami zostala veľa rokov. Ona bola prvé prasa, vďaka ktorému som uvedomil, že prasatá sú chlpaté. Na tých našich som to nikdy nevidel. Prasce boli na dedine úplná samozrejmost'. Mal ich každý. Starký choval iba kancov do takej veľkosti, že som nechápal, ako je to možné. Naše nikdy také neboli. Neviem či sa otec ponáhal ich zaklal' akonáhle nadobudli dostatočnú váhu alebo či sme im nemali čo dať. Keď prasa každú jeseň vyletelo z chlieva na svoju jedinú a poslednú spanilú prechádzku po primrznutom dvore, vždy vyzeralo nejaké dlhé a chudé.

Zabýačky boli na jeseň. Moju úlohou bolo zachytíť krv do nerezovej misky keď prasa majster pichol nožom. Keď sa však jedného dňa pod nožom ocítila prasnice Vikina, nemal som to srdce pozerať sa. „Ved' on sa rozpláče,“ počul som ako otec hovorí majstrom, keď som odchádzal z miesta činu do bezpečia rodinného domu. Vravel, že ju nikdy nezabijeme. Nemal som dôvod neveriť mu, pretože Vikina mala každý rok nové prasiatka. Ostatné prasce s nami vyrážali sotva rok. Aj keď som mu to klamstvo vycítal, nejak podvedome som chápal, že sme ju museli zjest'. Tak to v živote chodí. Vtedy som pochopil, že všetci raz zomrie, aj keď to na chvíľu vyzerá, že budeme žiť večne.

Jano Klimas

SRDCE Z MEDU

Ak chceš mať srdce z medu,

z ničoho nerob vedu,

pritíľ, pomôž, nechci viac,

odmenou ti bude slast'.

Otvor srdce, nastav tvár,

počúvaj, čo život dal,

iným, ktorí žili v diali,

zdieľali nepokoj stály.

Chcú žiť lepšie, bez strachu,

ako ľudia, nie v prachu,

nebáť sa o život holý

zabudnúť na to, čo bolí.

milencom na nábreží

černeď rozpáli lička

Chvíliku sme predsedali

starému kontinentu

Hillary bez vrcholu

a Trump bez sentimentu

Ten príbeh slávnych prútov

vladára Svätopluka

Brexit nám v prítomnosti

na zamysenie nuka

a Kuba bez Fidela

už bude celkom iná

jak KDH bez parlamentu

keď predsedá mu Hlina

Prajem Ti nech sa darí,

nech pri Tebe sú blízki

nech netrápia ďa dary

reuma a či plat nízky

ak padneš vstaň a opäť

nezlomne kráčaj ďalej

ak nevieš nájsť, tak prestaň hľadať

a radšej niečo naley ....

Vlado Dudlák © PF.2017

Tieto vianočné verše, túto báseň, napísal pán Vladimír Dudlák, riaditeľ Združenia Mórka Beňovského, v decembri minulého roka. Píše ich už 20 rokov. K Vianociam. Tešíme sa aj tú, tohoročnú...

Ked' som sa vracala zo skoro dvojmesačného pobytu na Slovensku, v lietadle som napísala túto báseň, teda pri jej tvorbe som si hmlkala melódii, tak asi to bude pieseň. K napísaniu tejto piesne ma inšpirovali dlhodobé debaty o imigračnej situácii v Európe ako aj v Severnej Amerike. Sama som pred 23 rokmi opustila svoju rodinú krajinu a druhým domovom sa mi stala Kanada. Môj postoj a viera v ľudskosť a porozumenie v každom z nás je vyjadrená v tejto piesni.

SRDCE Z MEDU</h

Na Slovensku vyrastajú mladé literálne talenty – potencionálni budúci spisovatelia

Školský systém na Slovensku prešiel od roku 1989 mnohými zmenami a viac či menej štastnými reformami štúdijných osnov vyučovania, ale niečo dobré sa ešte nájde. Je to predovšetkým schopnosť učiteľov slovenského jazyka motivať deti, rozvíjať v nich fantáziu, naučiť slohovému štýlu, cibriť slovnú zásobu a napokon aj fantáziu žiakov. Pravdaže, nie všetky zasiaté zrniečka padnú na úrodnú pôdu, povedzme si to na rovinu, drívá väčšina. Avšak ojedinele sa talentovaný žiak nájde a prejaví. S podporou slovenčinárky a dohľadom pozorných rodičov žiak zhodí prepojené dresy z tréningu badmintonu, softbalu a skatu, sadne si ku stolu a rýchlo hoď na papier ideu, ktorú nosí v hlave už niekoľko dní. Riadkami a odstavcami popíše jednu-dve-tri strany a odrazu je zo slov celá rozprávka. A vobec nie zlá, dobre sa číta. Páči sa mame aj otcovi, sponzornela aj mladšia sestra. Aj pani učiteľka pochváli žiaka, rozprávka sa jej tak páči, že sa rozhodne ju poslat do celoslovenskej literárnej súťaže **Detská rozprávková Žilina**.

Medzitým je žiak ponorený do nového učiva, do kreslenia a športovania, keď ho predvolajú do riaditeľskej. Tam mu pán riaditeľ Základnej školy oznamí, že mu dáva volno, na reprezentáciu školy, aby si mohol ísiť do Žiliny prevziať cenu. Dokonca mu dovolí zobrať si so sebou aj svojho najlepšieho kamaráta, spolužiaka z triedy. A tak si „blicnú“ obaja. Rodičia sa tiež na ten deň musia uvoľniť z práce, naložia deti do auta a odvezú sa na Považie, do 180 km vzdialého mesta Žiliny. Na Krajskom kultúrnom stredisku vládne slávnostna atmosféra, dnu to už vrie ako v úli, ved' sa tu stretli žiaci základných škôl z celého Slovenska vo veku od 8 do 13 rokov. Vyhlásujú národných víťazov: tretia cena to nie je, ani druhá... neveritelný úspech! Prvá účasť v súťaži, prvá napsaná rozprávka a hned prvá cena:

V druhej kategórii zvíťazil Adam Lysý z Rece, ktorého rota ocenila za rozprávku s názvom O královi Sicranovi

V ďalšom školskom roku sa už pani učiteľka slovenského jazyka rovno obrátila na Adama a požiadala ho, aby napsal novú rozprávku do celoslovenskej literárnej súťaže Detská rozprávková Žilina. Po niekoľkých pripomienkach, naháňaniach a proseniacach, sa Adamovi ohlásila jeho inšpiračná Múza a vnukla mu myšlienku na novú poviedku. Klbo idei sa ľahko rozskotíť ako by samo od seba a tak prišla na svet druhá rozprávka.

Slovenčinárka ju zaslala v mene školy do súťaže a koncom novembra už všetci netreplivo čakali správy zo Žiliny. Do literárnej súťaže sa tento rok prihlásilo 139 detí, čo je približne 2 krát viac ako vlni. Teda konkurencia je prveľká. Ale presne v stanovenom čase opäť prišlo pozvanie na slávnostné odovzdávanie cien. Adam s rodičmi sa vybrali do Žiliny a aké bolo ich prekvapenie, keď sa ich synovi podarilo vyhrať ambo, t.j. prvú cenu vo svojej kategórii od 11 do 13 rokov s rozprávkou „Láska je mocná zbraň“ po druhý raz za sebou!!!!

Za dvojnásobné zlato v celonárodnej súťaži Adama ocenil riaditeľ školy Riaditeľkou pochvaloval a od primátora mesta Senec dostal Uznanie výnimočným žiakom a študentom. Adamovu najkrajšiu rozprávku na Slovensku uverejnili nielen v školskom časopise, ale aj v mestských novinách Senčan.

Adam Lysý - žiak 6. triedy ZŠ Senec - po prebraní

1. ceny v VII. ročníku Detskej Rozprávkovej Žiliny v r. 2014 za rozprávku „Láska je mocná zbraň“. Môžete si ju prečítať na www.slovozbrtskajkolumbie.ca V ďalšom roku získal aj 3. cenu s poviedkou o Svätoplukovi (pozri www.slovozbrtskajkolumbie.ca).

V tomto roku, v roku 2017, začal Adam chodiť na strednú školu a za prvý mesiac stihol poblázniť nový kolektív spolužiakov, lebo napísal novú divadelnú hru „Romeo a Júlia“. A pani riaditeľka im dovolila nacvičovať v telocvični. Tešíme sa na to, že sa dozvime, ako dopadne premiéra.

Spracovala a zaslala: Lucia Kubicová Torchio
- podpredsedníčka Združenia Priateľov Slovenska
MY@VY, Torino, Taliansko

O královi Sicranovi

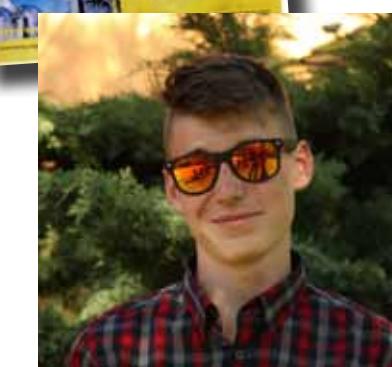
Kde bolo, tam bolo, za mnohými horami, za mnohými dolami, žil raz jeden kráľ, ktorý bol zahľbený iba do seba a staral sa iba o svoj prospech. Ani trochu mu nezáležalo na druhých ľudoch.

Spomínaný kráľ, menom Sicran, žil v krásnom paláci obklopenom nádhernými záhradami a loveckým parkom nesmiernych rozmerov. Užíval si bohatstvo, o ktoré sa nijako nepríčiniel. A možno by takto žil až do svojej smrti, keby... keby v jednu studenú neskoro jesennú noc nedostal jednu nečakanú návštavu. Veľmi neskoro v noci neznámy host' zabúchal na bránu jeho prepychového paláca. Keď tú bránu otvorili uvideli tam osamoteného zostarnutého žobráka. Žobrák z posledných sôr poprosil o kúsok chleba a nočľah na jednu noc. No keď to kráľ počul veľmi sa rozhneval a ešte hodnú chvíľu sa rozhorčoval nad trúfalostou tohto biedného tvora. Nakoniec si kráľ povedal, že sa musí osobne pozrieť do očí tohto trúfaleho človeka a sám mu povie, čo si oňom myslí. Keď zisiel ku hlavnej bráne zlostne sa na žobráka rozkríčal: „Zmizni mi z očí žobrák, nech ta tu už nikdy viac neuvidím! Pre takých ako si ty, niet miesta v mojom dome!“

Žobrák zdvhol svoju hlavu, pozrel sa na kráľa smutnými očami, potom poprial kráľovi dobrú noc a pobral sa preč.

Tej istej noci sa kráľovi Sicranovi prisnil zvláštny sen. V tom sene videl ako do jeho paláca zavítala iná návštava. Bol to aniel - posol, ktorý mu povedal nezvyčajné slová. Hovoril: „Nepokračuj vo svojom do terajšom spôsobe života, lebo koniec tejto cesty sa ani nedá opísť ľudskými slovami. Ak nepočúvneš túto radu, do roka a do dňa sa tvor život zmení na nepoznanie.“ Kráľa takéto slová, ešte aj vo sene, veľmi nahnevali a s krikom sa osoptil na anjela: „Ph, kto si ty, aby si mi hovoril takéto slová. Ja som predsa kráľ a môžem si robiť, čo len chcem.“

Čas pomaly plynul a kráľ celkom zabudol na ten zvláštny sen. Dni však nasledovali jeden za druhým a ďalší rok sa nachýli ku svojmu koncu. Keď sa jedného rána, kráľ Sicran zobudil do nádherného dňa, pozrel sa do zrkadla ako hociktorý iný deň, jeho skvelá budúcnosť sa odrazu zosypala ako domček z karát. Vo svojom veľkom ozdobnom zrkadle nevidel

Z posledné 3 roky Adam zmužnel...

zrazu svoju nádhernú súmernú tvár, ale uvidel v nom ohavného netvora. Kráľ sprvu nevered, prečo sa mu stala takáto hrozná vec, no pomaly si začal spomínať a keď poráhal dni, vedel už celkom presne. Bolo to tak, ako mu predpovedal aniel-posol, do roka a do dňa sa nielen jeho výzor, ale aj celý jeho život zmenil na nepoznanie. V jeho paláci sa zrazu prestali konáť veľkolepé plesy a nespútané zábavy, prestali sa organizovať slávne polôvačky v jeho lesoch, ba prestala aj znieť krásna hudba v komnatách jeho paláca. Kráľ ostával celé dny zamknutí vo svojej izbe a bežal s ním rovno do zámku. Uložil ho do čistej posteľ a prikryl teplými prikrývkami. Po pár hodinách sa žobrák pomaličky začal preberať. Kráľ Sicran bol celý ten čas pri jeho posteli a lutoval svoje zlé skutky. Keď sa žobrák celkom prebral, zahľadil sa na dlho do kráľových očí a prve slová, čo povedal bol: „Odpúšťam ti.“

Od toho dňa chodil kráľ Sicran po mnohých mestách a dedinách hľadajúc žobráka zo svojho sna. No márne. Nikde ho nebolo. Ako sa tak vracal jedného večera do svojho paláca, napadlo mu ešte jedno miesto, kde by možno mohol byť. Hľadal už asi všade, len nie vo svojom podhradí. Veru nemylil sa. Žobrák tam ležal na starom matraci, celý zmrznutý a vyhľadovaný. Kráľ ho hned vzal do náručia a bežal s ním rovno do zámku. Uložil ho do čistej posteľ a prikryl teplými prikrývkami. Po pár hodinách sa žobrák pomaličky začal preberať. Kráľ Sicran bol celý ten čas pri jeho posteli a lutoval svoje zlé skutky. Keď sa žobrák celkom prebral, zahľadil sa na dlho do kráľových očí a prve slová, čo povedal bol: „Odpúšťam ti.“

Kráľ Sicran mal zrazu pocit, ako by nikdy pred tým nepočul tak krásne slová. Tie dve slová však mali nesmiernu moc. A keď sa ráno zobudil a išiel si umyť tvár čistou vodou, tak neveril vlastným očiam. Už viac nevidel výzor netvora, ale bol zas takým ako predtým. Jeho vnútro sa však navždy zmenilo. A tak sa radosť usídila v komnatách paláca a opäť bolo počuť smiech v rozkvitnutých záhradách. Ľudom krála Sicrana sa začalo daríť a celá krajiná prosperovala. Za to všetko dobro spolu d'akovali Bohu a posloví, ktorí im aj naďalej dával múdre rady.

Ako sa svoj druhý sen nezabudol. A tak sa úzkosť a osamelosť usadli v komnatách jeho srdca a jeho dušu premohol nekonečný smútok. Keď už kráľa opustili aj tí najvernejší priatelia a lekárska veda sa zdala byť bezmocnou a nenachádzala liek na utišenie jeho bolestí, kráľ Sicran sa odhodlal k najzúfalejšiemu riešeniu svojej situácie. Rozhodol sa skoncovat's takýmto biednym životom. Lenže takého zlého kráľa ani smrť nechcela a tak ostal uväznený vo svojom nádhernom paláci, dňom i nocou mučený spomienkami na všetky zlé skutky, ktorých sa počas svojho uplynulého života dopustil.

Z času na čas si však spomenul aj na tie zvláštne sny, ktoré sa mu prisnili, ba dokonca sa k nim vracal čoraz častejšie. „Žeby ich mal predsa len začať bráť väčšie? Čo keď je to naozaj jediné možné riešenie z jeho zúfalej situácie?“

Prešlo ďalších nekonečných 365 dní a kráľ sa začal meniť. Pomaly, no predsa. Najviditeľnejšia zmena bola v jeho správaní. Prestal rozprávať panovačným tónom a rozdávať príkazy na všetky strany, začal dokonca pomáhať pri práci svojim sluhom a k jedlu mu stačila miska čírej polievky a pohár čistej vody. Postupne sa pričul aj rôznym remeslám a jeho ľud, aj napriek jeho odporného vzhľadu, sa ho prestal báť. Všetky tieto veci začali mať blahodarný účinok aj na jeho dušu a postupne si osvojil do svojho slovníka aj také záračné slová ako sú prosím, prepáč a d'akujem. Už viac nepomýšľal na smrť, no radosť v jeho živote nemala miesto. A tak jednej tmavej noci sa mu prisnil tretí - posledný sen. V tom sene uvidel prenádherný trónnu miestnosť a na jej konci bol veľkánsky trón z číreho zlata. Kráľ Sicran bol užasnutý krásou toho obrazu. Potom si uvedomil, že de do tej sály vchádzajú ľudia a bolo ich čoraz viac a viac až sa dnu ani všetci nepomestili. Zrazu si uvedomil, že všetci tí hostia si poklakli a vzdávali hold Kráľovi, ktorý si práve zasadol na zlatý trón. Len on – jediný ostával stáť, neschopný urobiť jediný pohyb. Celý ohromený len zavrel oči a sklonil svoju hlavu k zemi.

Keď po chvíli pohliadol na toho mocného kráľa, spoznal v nom tvár žobráka, ktorú sa mu tak podlo zachoval. Až vtedy si kráľ Sicran uvedomil, že chyba nebola v žobrákovi, ale v ňom. V tej istej chvíli padol na svoje kolená, po lícach mu začali stekať slzy ako hrachy a nahlas prosil o odpustenie.

Od toho dňa chodil kráľ Sicran po mnohých mestách a dedinách hľadajúc žobráka zo svojho sna. No márne. Nikde ho nebolo. Ako sa tak vracal jedného večera do svojho paláca, napadlo mu ešte jedno miesto, kde by možno mohol byť. Hľadal už asi všade, len nie vo svojom podhradí. Veru nemylil sa. Žobrák tam ležal na starom matraci, celý zmrznutý a vyhľadovaný. Kráľ ho hned vzal do náručia a bežal s ním rovno do zámku. Uložil ho do čistej posteľ a prikryl teplými prikrývkami. Po pár hodinách sa žobrák pomaličky začal preberať. Kráľ Sicran bol celý ten čas pri jeho posteli a lutoval svoje zlé skutky. Keď sa žobrák celkom prebral, zahľadil sa na dlho do kráľových očí a prve slová, čo povedal bol: „Odpúšťam ti.“

Tým takéto zvláštne meno má aj svoje výhody. Zopárkrát sa ma už ľudia spýtali, či naozaj Švätopluk, čo lámal tri prúty, bol nejaký môj pra-pra-prapredok. Dobré, však! Máte pravdu, aj ja som sa nad touto otázkou už neraz zamýšľal. Však by to ale vobec nebolo zlé, no nie? Predstavte si, aké by to asi bolo žiť na Švätoplukovom dvore! Alebo aké by to bolo byť jedným z jeho troch synov? A tak som sa raz nechal uniesť svojimi predstavami hľadajúc odpoved' na otázkou: Kým by som asi bol?

Bol by som tým nastarší z troch bratov? Tým silným a udatným hrdinom, ktorý sa bezhlavo hnal do každej bitky a ktorý už ako desaťročný vedel obratne jazdiť na koni? Tým, ktorý na každej polôvačke vedel sám uloviť najakú korist' a nikdy nemal nádzru o spoločnosť krásnych dievčat? Tým, o ktorom nikto nepochyboval, že raz nastúpi na trón po svojom slávnom otcovi?

Alebo by som bol skôr druhým z bratov? Ten utláčaný a nedocenený, ktorý nikdy nič poriadne nedosiahol a bol vždy iba v tieni svojho staršieho brata – víťaza vo všetkých ryterských turnajoch. Bol by som naozaj iba tým z bratov, ktorý je známy iba preto, že sa narodil v rodine Švätoplukových? Neviem, možno... Možno by som bol najmladším z troch bratov!

Volám sa Švätopluk

Nadovšetko milovaný rodičmi, rozmaznávaný všetkým služobníctvom, ale nenávidený svojimi súrodencami! Bol by som tým, ktorý vždy v každom človeku a za každých okolností videl všetko z tej lepšej stránky? Tým, ktorý nech sa diaľo čokoľvek, vedel vždy potešiť žartom či vlivným slovom? Bol by som tým, ktorý hoci zo začiatku nedobrovoľne, ale časom sa naozaj obrátil na duchovnú cestu a stal sa kňazom – mníchom, ktorý káza posolstvo dobra iným?

Hmmm.... tažké rozhodovanie, ale či si človek môže vybrať svoj osud?

Niekto tvrdia, že sa to dá. Ide totiž o to, kym by som ja chcel byť. Či si zvolím cestu slávy, bohatstva a samoty človeka na vrchole alebo dám prednosť „človečine“, možno bežnému životu, ale zato s pár dobrími priateľmi, s ktorými by sme spolu zažili veľa zábavy. A ešte je tu tretia možnosť. Je to život v tichosti, ale plný záraďkov a bohatstva, ktoré sa nedá vidieť ľudskými očami.

Akú cestu si mám zvoliť? Alebo ma už moje meno predurčuje k niečomu, pred čím sa nedá učíť?

Nie, tomu neverím! Hoci naše meno nám výberajú rodičia, no o svojej ceste životom rozhodujeme sami. Tak, ktorú cestu si zvolíš ty?

Adam Lysý

Absolventi žurnalistickej školy na radnici v Banskej Štiavnici.

Tvorivá škola žurnalistiky v Banskej Štiavnici pre zahraničných Slovákov

V dňoch 8-16. septembra 2017 sa uskutočnila v stredovekej historickej baníckej a hľavne čarokrásnej Banskej Štiavnici v poradí už 16. tvorivá škola žurnalistiky, ktorú usporiadal Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Zúčastnilo sa jej 15 redaktorov, publicistov, moderátorov, fotografov a editorov krajanských printových, elektronických a internetových médií z 8 štátov sveta – Srbsko, Chorvátsko, Maďarsko, Česká Republika, Poľsko, Rakúsko, Rumunsko a Kanada.

Strieborná Banská Štiavnica, UNESCO uznáne mesto historického svetového významu, sa tématicky i teritoriálne prepojila s obsahom a klúčovou tému seminára - fotografiou v printových a internetových médiach. Toto mesto si to plne zaslhuje, je predsa rodiskom Deža Hoffmanna, jediného oficiálneho fotografa legendárnej skupiny The Beatles. Tohoročná žurnalistická škola bola symbolicky venovaná práve tomuto významnému rodákovi, ktorý sa tu narodil v roku 1912.

Účastníci tvorivej školy mali od rána do večera bohatý program v podobe odborných seminárov, prednášok, tvorivých dielni a stretnutí s osobnosťami slovenskej kultúry, literatúry a histórie. Krajania zo zahraničia prijímali hodnotné vedomostné informácie od takých osobností akými sú pán Anton Hykisch, (mimochodom rodák z Banskej Štiavnice) spisovateľ, politik, diplomat a prvý slovenský veľvyslanec v Kanade v rokoch 1993-1997. Ďalej tam bol fotožurnalistický guru Marián Pauer, ktorý je živá encyklopédia Beatles fotografa Deža Hoffmanna, Anna Pomichálová žurnalistická expertka, ktorá 12 rokov pôsobila v BBC v Londynе, Igor Válek, šéfredaktor časopisu Slovensko – odborník na štúrovcov, ktorý vystúpil v odbornom seminári o Jozefovi Hurbanovi. Zahraniční krajania mali možnosť čerpať poznatky aj z prednášok špičkových slovenských fotografov akými sú Ivan Čaniga, Roman Uhlík a Joe Klamár, ktorí výstudovali fotografiu a začali svoju svetovú kariéru v kanadskej Alberte.

Netreba zabudnúť ani na domácich banskoštavnických prednášajúcich odborníkov, medzi ktorých

Zľava: Anton Hykisch, Jan Varšo, Nadežda Babiaková a Jozef Labuda

Dobre padlo vypíť si dobré pivečko a spraviť si zaujímavú fotografiu v odraze pivnej vany.

mi, okrem iných, boli Dr. Jozef Labuda, riaditeľ banského múzea, Helena Šušková, expertka na život a tvorbu bánskeho Andreja Sládkoviča, Ing. Arch. Katarína Vošková, vedecko-výskumná pracovníčka štiavnických pamiatok. Osobne spoznali miestneho umelca Arpáda Pala, ktorého umelecké diela vlastní anglická kráľovna, nórsky kráľ a iné svetové osobnosti, bol takisto nezabudnuteľný zážitok. Nehovoriac o turisticko-objavných vychádzkach v okolí Banskej Štiavnice, ktorá hľavne v 18. storočí bola čosi ako ekvivalent dnešného New Yorku. Tu vznikla prvá banská akadémia na svete a banícke mesto patrilo medzi najbohatšie vedecko-kultúrne mestá európskeho

Marek Koronci nám poslal zábery z jeho potuliek po Prekrásnej Britskej Kolumbii (na ŠPZ-tkách v Britskej Kolumbii je oficiálny slogan „Beautiful British Columbia).

Vážený pán vydavateľ a zodpovedný redaktor, srdečná vďaka za časopis, ktorý som od Vás dostal poštou a v ktorom je aj prvá časť môjho článku. Želám Vám všetko len to najlepšie, najmä Božiu pomoc a ochranu nebeskej Matky, aby ste mohli aj naďalej šíriť slovenské slovo v ďalekej Kanade.

Pozdravuje Peter Mulík

Srdceňa tă Apač a celú družinu za Veľkou Mláku pozdravujem. Dnes som bol na oficiálnej návštave u primátora mesta Bánovce nad Bebravou, pána Mariána Chovanca. Zavolal ma do svojho úradu, aby sa podával koval za najnovšie číslo nášho časopisu. Povedal, že si so záujmom prezrel a prečítal celé číslo časopisu. Necháva srdečne pozdravovať šéfredaktora-Bánovčana a takisto všetkých čitateľov Slova z Britskej Kolumbie. Robí záslužnú robu a mesto Bánovce je pyšné na svojho rodáka v ďalekom Vancouveri.

Palo Stacho

Milý Jozef, zase som si robil 5-ročný „periódok“ v mojich „archívoch“ - a narazil som zase na nejaké ozaj staré kontakty zo 70/80-tych rokov. Počas éry Štefana Romana, keď sme chodili na Slovak World Congress-y, som sa postretnal s veľa Slovákm. Jeden z nich bol pán Mark Stolarík. Vtedy Štefan Roman & SWC začínali zbierku na katedru Slovak History and Culture, pri University of Ottawa. Poslal som tam nejaký príspevok ako podporu založenia.

Honorárny konzulát bude poskytovať nasledovné služby: overenie pravosti podpisu /kopie dokumentu, vystavenie náhradného cestovného dokladu, ako aj iné služby konzulárneho charakteru.

Nášmu

honorárному konzulovi p. Pavlovi Hollosymu prajeme veľa úspechov pri výkone jeho funkcie a tešíme sa na spoluprácu.

Zdravím Ťa, Štefan

Dear Stefan:

You can find the full story of the founding of the Chair in Slovak History & Culture in my book "Where is my Home? Slovak immigration to North America, 1870-2010" (Bern: Peter Lang, 2012), pp.299-302.

Meanwhile, here is a short story of its founding: In 1971 Canada became officially multicultural and the federal government established a Multiculturalism Directorate which, among other things, offered matching grants to any ethnic group which wished to

Milý Jožko, chcem sa i touto cestou podakovať za Tvoju mimoriadnu prácu, ktorú robíš pre časopis „Slovo z Britskej Kolumbie“. Tento časopis je dobrým a príkladným zrkadlom činnosti v Britskej Kolumbii a jednoho z najkrajších miest sveta, Vancouver. Viem veľmi dobre, čo to známané pre Teba i redakčný team, vynaloží svoj osobný čas a námuhanú pri vydávaní tohto periodického časopisu pre krajanov v Kanade i po celom svete. Ja si skutočne veľmi väzim to, že tento časopis sa vyhýba konfrontáciám a negatívnym vplyvom iných mediálnych prostriedkov a médií. V dnešnom, veľmi rýchlo sa v globálnom prostredí rozvíjajúcim životom, je treba hľadať pokoj, uzmiernenie, rozširovanie pozitívnych správ a hľadať vzájomnú podporu, ako to robí redakcia časopisu „Slovo z Britskej Kolumbie“. Prajem Tebe, ako šéfredaktori i celej redakcii veľa ďalších úspechov pri oslovovaní krajanov nielen v Kanade, ale i po celom svete.

Miro SUVADA, Management & IT Consulting, Zurich, Switzerland

Milý Miro, ďakujem Ti za povzbudivé slová, ďakujem Ti za príspevky na uverejnenie, ďakujem Ti aj za finančnú podporu cez PayPal. Každý z týchto prejavov uznania je sám osebe veľmi cenný a všetky 3 spolu a narazia sa výjomne umocňujú. Cením si priateľskú náklonnosť, ktorú, hoci nadialku, intenzívne pocitujem. Vďaka.

Joz Starosta

Posledný októbrový piatok bolo presne 110 rokov od krvavej tragédie v Černovej, ktorá do celého súta vyslala signál o odvahе Slovákov bojať za získanie svojbytnosti a vzopriť sa uhorskému nátlaku. V dňoch 27. až 29. októbra sme si v srdeci dolného Liptova pripomenuli tento historický medzník celo-národnou spomienkou pod záštitou prezidenta SR a predsedu vlády SR.

Život obetovali aj dve 15-ročné dievčatá

Černovská tragédia bola krvavým masakrom, ktorý sa odohral ako dôsledok národnostného útlaku v Uhorsku. V Černovej, dnes mestskej časti Ružomberka, si obyvatelia z vlastních finančí a z iniciatívy Andreja Hlinku, rodáka obce, rímskokatolíckeho kňaza, politika a vedúcej osobnosti slovenského národného hnutia, postavili katolícky kostol. Dedinčania trvali na tom, aby kostol požehnal ich rodák, ktorý bol v tom čase suspendovaný spišským biskupom Párvym kvôli obvineniam z protimáďarskeho poburovania počas kortešačiek Vavra Šrobára v r. 1906. Svoju prosbu adresovali spišskému biskupovi Párvemu. On však rozhodol inak.

Posvätením kostola bol biskupom poverený slovenský farár z Lieskovej Martin Pazúrik. A tak v osudný deň prišli na dvoch pánskych kočoch cirkevní hodnostári s cieľom kostol posvätiť. Voči tomu protestovali miestni občania, ktorí vlastnými telami uzavreli prístupovú cestu ku kostolu a žiadali žandárov so sprievodom, aby sa vrátili. Na to bol hajdúcom vydaný rozkaz na streľbu. Tragédia mala za následok vyhasnutie pätnásťich ľudských životov. Medzi padlymi boli aj štyri ženy. Antónia Lejková a Rozália Fagová boli ešte mladé dievčatá, ktoré v roku 1907 oslavili len svoje 15. narodeniny. Útok mal za následok aj 10 ľažko a 60 ľahko zranených. V marci 1908 úrady obvinili više 55 ľudí, z ktorých 40 odsúdili na žalár v trvaní od šiestich mesiacov do troch rokov, rôzne peňažné pokuty a zhabanie majetku. Udalosti dodnes pripomína pamätník na cintoríne a na mieste tragédie pamätná tabuľa.

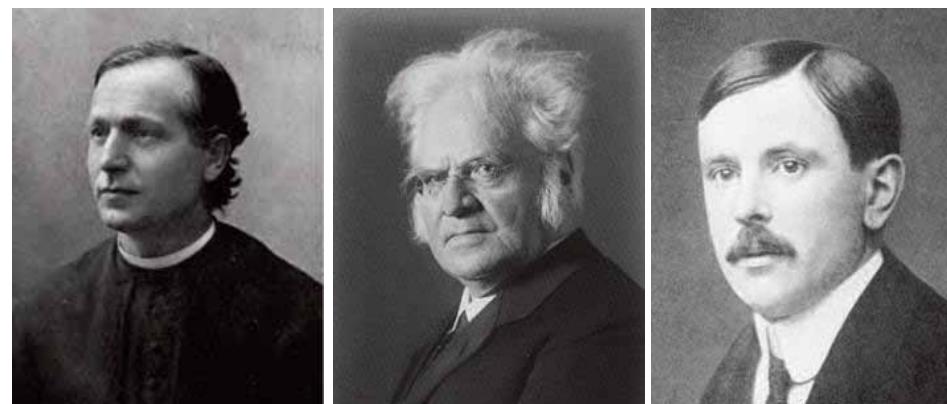
Následky černovského krviprelievania vylúčili svetový rozruch

Toto „úradné opatrenie“ bolo jednou z najkrvavejších udalostí posledných rokov dualizmu v Rakúsko-Uhorsku a vyzvalo veľké protesty v európskej dobovej tlači. Medzi významnými osobnosťami, ktoré protestovali, bol francúzsky spisovateľ William Ritter, anglický novinár a historik Robert William Seton-Watson, nórsky spisovateľ, nositeľ Nobelovej ceny Björnsterne Björnson, českí poslanci rakúskeho parlamentu i predseda rakúskeho parlamentu. Černovská tragedia definitívne obrátila pozornosť svetovej verejnosti na vtedajší prístup k národnostiam v Uhorsku. Americkí Slováci využili túto tragédiu na tlačovú ofenzívnu za slovenskú myšlienku autonómie.

Andreja Hlinku zastihla správa o udalostiach v Černovej na jeho prednáškovom turné po Čechách a Morave. Všade ho vitali ako hrdinu a martyra. Udalosti v Černovej odsúdili a vyslovili ďalšie nelichotivé výroky na adresu Uhorska. Tie mu následne pred súdom ďalej pritážali a bol odsúdený na 27 mesiacov, ktoré si odpykával v Segedínskej väznici, počnúc decembrom 1907.

Následne, po čiastočnom odpykaní trestu bol proces s biskupom Parvym, aj po aktívnej intervencii následníka trónu Františka Ferdinanda, pápežom ukončený a rozhodnutie padlo v prospech Andreja Hlinku, na znak čoho mohol v roku 1910 na sviatok svätých Petra a Pavla posvätiť kostol vo svojom rodisku.

K príbehu černovskej masakry patrí aj zmienka, že

Zľava: Andrej Hlinka, Björnsterne Björnson a Robert William Seton-Watson

Černová: Schopní sa vzopriť sa aj pod hrozbou smrti

za hlavného vinníka tejto tragédie bol dlho považovaný dekan Pazúrik, ktorý slúbil, že sa posvätenia nezáúčastní, ale svoj slub nedodržal. Po roku 1918 bol Hlinkom rehabilitovaný a stal sa jedným z jeho blízkych spolupracovníkov.

Počas doby komunizmu do 1989 sa konali osavy v Černovej len z iniciatívy miestnych obyvateľov, kňazov a predovšetkým príbuzných pozostalých, bez podpory vtedajšej vlády. Tradíciu pompéznych osláv desaťročí založili len v roku 1997, kedy sa konala pripomienka 90. výročia. Sté výročie už malo celonárodný charakter.

„Tento rok mala pripomienka krvavej historickej udalosti charakter trojdňovej pietnej oslavu a aj vďaka účasti čelných predstaviteľov štátu nielen lokálny význam. Účasť prisľúbil prezident republiky Andrej Kiska, premiér Fico, predseda národnej rady Andrej Danko a poslanci žilinskej župy. Pod-

ujatie bolo apoliticke, ale jeho religiózny rozmer je nepopierateľný, preto na oslavách boli zastúpeni aj poprední predstaviteľia rímsko-katolíckej cirkvi – predseda Konferencie biskupov Slovenska Stanislav Zvolenský a spišský biskup Štefan Sečka. Pozvanie prijalo aj zastúpenie Nôrskeho velvyslanectva a mnoho významných hostí.

Organizačne a programovo pietnu spomienku zabezpečilo Mesto Ružomberok pod záštitou prezidenta a predsedu vlády SR.

Prevzaté z pôvodného emailu Milana Žiaka, ktorý som dostal pred termínom pietnej oslavu a bol napísaný v budúcom čase. Informáciu som prepísal do minulého času.

Možno nie všetko, čo bolo plánované, sa aj uskutočnilo.

Jozef Starosta

William RITTER

svajčiarsky spisovateľ, teoretik umenia (1867 – 1955).

Bol prvý zo západoeurópskych intelektuálov, ktorý trvalo upozorňoval na neudržateľné antihumánné politické, cirkevné, sociálne a kultúrne utláčanie Slovákov v Uhorsku. Na trvalý maďarský útlak Slovákov v Uhorsku v cirkevnom živote poukázal v obšírnom príspiveku Évêques hongrois et prêtres slovaques [Uhorskí biskupi a slovenskí kňazi] v lyonskom časopise Demain politique, social, religieux, v čísle 58, z 28. novembra 1906. Už v úvode citoval výrok maďarských intervencií v Ríme, Vatikán odvolanie Andreja Hlinku proti jeho suspendovaniu rozhodol spravodivo v jeho pospech.

William Ritter poslal svoj príspevok, ktorý vyzval veľký ohlas vo Francúzsku, aj vatikánskemu štátnemu sekretárovi Merrymu del Val y Zalueta. Tento článok svojím spôsobom prispel k tomu, že napriek silným maďarským intervenciám v Ríme, Vatikán odvolať maďarského ministra Tiszu z predchádzajúceho roku: „Pre vás, Slovákov, zákon je mŕtvy.“ A starší výrok jeho otca, tiež ministra: „Slováka treba pătuť rozdrvíť.“

Ďalej autor na základe hodnotených správ zo slovenských novín upozornil na trvalú násilnú maďarizáciu skromných slovenských cirkevných škôl, na si-

Zdroj: <korene@chello.sk>

Dobrí priatelia z detstva a z Bagarovho divadelného súboru, Dušan Čikel, Paša Gašparík a Ivan Ducho

Organizátor 20 ročníkov Memoriálu Vojtecha Pecháňa, pán Milan Podlucky

Spolužiaci a dobrí priatelia zo základnej a strednej školy, Tibor Hamza a Jozef Vozník

O stretnutí starých Bánovčanov, o Slove z Britskej Kolumbie, o návštěve Bánovce písal aj miestne Bánovské Noviny – pozri http://www.banovce.sk/download_file_f.php?id=881347

Poprosil som pána Jozefa Fojtíka, aby v mojom mene odovzdal predstavenstvu mesta Bánovce nad Bebravou kompletnú zbierku 10 ročníkov časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Na obrázku ich odovzdáva primátorovi pánu Mariánu Chovanecovi a prednostke Mestského úradu, pani Mgr. Giecové spolu so sprievodným listom, v ktorom som napísal:

Vážený pán Marián Chovanec, starosta mesta Bánovce nad Bebravou,

narodil som sa a do svojho 18. roka života som vyrastal v Bánovciach nad Bebravou. Formovali ma moji rodičia, základná škola, dvanásťročka (premenovaná na SVŠ), ich učitelia, báновská farnosť, Bagarov divadelný súbor, priatelia, ulica, rieka Bebrava, Svinica a Radisia, futbal, motocyklové preteky, promájové sprievody, skratka celé bánovské prostredie v období 1945-1963.

1. októbra 2017

Vážený pán Starosta, d'akujem za zaslanie časopisu SLOVO z Britskej Kolumbie, ktorý ma vždy poteší. Toľko zaujímavých a podnetných článkov, ktoré svedčia, že sa národné povedomie nestráca. Zaujali ma príspisy Od zajatcov k légiam, predvedenie Vianočnej omše od Edmunda Paschu (v OPUS-e sme ju pre veľký záujem vydali). Ďalej sú poučné príspevky: Čo ma zatial naučila Kanada, Rozhovor s indiánskym náčelníkom, ale aj ďalšie. Môj článok o islandskom lišajníku je z tých nostal-gických. V prílohe vám posielam fotku o slávení mojej 90-ty v rodinnom kruhu (ale sme sa rozrástli), pričom nechýbalo ani SLOVO, ktoré všetkých zaujalo.

S pozdravom ostáva Aristid Miglierini.

Nevesty v LUZHI

Davy ľudí na svetoznámom Čínskom Múre

Autorové selfie v MAROKU

Pastier koní s modernou technikou

Pochúťky na trhu v XIANe

Dajte, prosím, 10 yuanov

Aj takto sa ešte melie múka v LIOLANGU

Dopravný prostriedok pri GOURIZIM

Pri výbere suveníru

Pozdravy zo sveta

Ahoj Jozef! Ďakujem Ti za pozdrav a elektronický kiosk Tvojho časopisu. Pokladám túto Tvoju činnosť, ako zodpovedného redaktora časopisu "Slovo z Britskej Kolumbie" za zmysluplnú. Aby to neodznelo ako fráza, tak sa trošku rozpišem a keby si mal chuť a čas, tak si to môžeš prečítať.

Bradlo

Sto-sedma červená

Ked' som si na úvod očami prebehol obsah kiosku, tak mi prebehol myslou, že to asi nie je pre mňa vhodné čítanie. Tento dojem som získal z dôvodu, že som ho v duchu začal pokladat' za moc nábožensky orientovaný. To ale neznámená, že mám výhrady voči náboženstvu. Naopak, ja si ľudí s náboženskou vierou, podľa ktorej žijú, vysoko väžim. Ved' viera pomáha v živote a pri umieraní. Ja som sa žiaľ k takému stavu s moujou hlavou nedopracoval.

Aby som ale nezavrhol niečo, čo nepoznám, tak som si zaumienil, že si aspoň posledné číslo Slovo z Britskej Kolumbie prečítam. Nemyslím kompletne. Len články, ktoré ma zaujali. A zaujalo ma ich viac.

Prvý som prečítal články "Patriotizmus v historickom ...", "Obdobie storočníc" a "Od zajatcov k legiám". Tie storočnice sú zaujímavé, niečo podobné som doteraz tak kompletnie nezaregistroval. Najviac ma zaujal článok československých legiach. O nich som samozrejme kdečo doteraz čítal, ale taký komplexný obraz o ich tvorbe a vplyve na založenie Česko-slovenska, som nepoznal.

Samozrejme, že som nemohol vyniechať Tvoju spomienku z roku 1967. Článok židovský poker som nevynechal preto, že ja som bol a som náružívý kartár. Ved' v období Tvojej spomienky z Mladej Gardy som ja vtedy zo zanietením hrával mariš zo svojimi kámošmi.

Trochu s hanbou sú priznávam, že pamätník výstavby tunelu M.R.Štefánika, uvedený v článku o tomto tuneli, som nenaštítil. Štefánika ale pokladám za veľkého Slováka, číny ktorého si vysoko väžim. Aj tu niečo na dôkaz priložím.

Ako som už moju kartársku väšeň uviedol, tak sa ako bývalý mariašníci stretávame na mariáši

Mramorný chrám Nebies-TIANTAN

po 50-tých rokoch. V tomto roku sme hrali mariáš L. Kupča, P. Krempaský a P. Rybár a ja na Myjave a nezabudli sme ani na našeho veľkého Slováka Štefánika. Navštívili sme Košariská, jeho múzeum v rodnom dome a Bradlo. Na dôkaz prikladám záber z mariáša, aby som Ti pripomenul tváre mojich spoluáriašnikov-našich spolužiakov a z návštevy Bradla. Ako fotografista na oboch záberoch chýbam.

Prekvapil ma články o Banášovi a Rusku. A síce preto, že Banáš a Hopper majú z môjho pohľadu niečo spoločného. Vysvetlím. U nás sú informácie z našich a európskych médií podľa môjho názoru strašne tendenčné a zavádzajúce, čo sa týka Ruska a Ameriky. V súčasnosti je v nich Rusko čierne a Amerika biela. Často sa nad tým usmievam, lebo v porovnaní s časom pred 1989 sa toho moc nezmienilo, len sa vymenili biela a čierna farba. No a názor Banáša o Rusku a Amerike a článok o Rusku v Tvojom časopise, pokladám za blížiace sa k realite. Banáš upyne vytŕča z pisateľov na Slovensku. Aj keď mi jeho knihy neprirastli k srdcu, patrí medzi málo tých, ktorí sa svojimi názormi neboja ísť proti prúdu.

Ja sa mám ako milionár času, už nie som zamestnaný, zatial' super. Cestujem kde-kade, fotím, robím

fotoknihy a fotokalendáre a teším sa zo 4 vnúčat. Aby sa Ti pri zdraví darilo ešte veľa rokov pokračovať v Tvojej zmysluplnnej činnosti, Ti praje Stano.

Druhý email

Ahoj Jozef! Tvoje pozdravy bývalým spolužiakom-mariášnikom som odovzdal. Ludo Kupča zareagoval nasledovne: Pamätám sa na Joža Starosta, je škoda, že takýto ľudia odišli z vlasti, zíšli by sa nám tu! Nuž, ale ako je to v tej známej pesničke: „každý pošiel svoju stranou, hnany žitia nevôľou...“ Plne s ním súhlasím. Ale obdivujem Ľa Jozef, že si dokázal „preskočiť žit“ do úplne inej krajiny. To by som nedokázal. Iróniou ale je fakt, že moje 3 deti a 4 vnúčatá žijú v cudzine. Na „vine“ som ale tak trochu ja, lebo od malíčka som ich viedol k cudzímu jazykom a na základe svojich skúseností im tvrdil, že žit' nejakú dobu v inej krajine, je tā najlepšia škola života. To ma ale hľupáka nenapadlo, že im našepkávam cestičku na definitívne presídlenie sa do inej krajiny! Samozrejme, že nie som v súčasnosti z toho smutný, lebo majú vo Švajčiarsku a Belgicku život, s ktorým sú spokojní a navzájom sa pre relatívnu blízkosť často navštievujeme.

V Tvojom maili si mi „hodil návnadu“, či by som sa nechcel pochváliť nejakými mojimi zábermi. Po počiatocnom „kývnutí rukou“ som si to rozmyslel. Často cestujem s rodinou, s turistami, cyklistami, fotím a robím fotoknihy a fotokalendáre. V dnešnej dobe „fotí každý a všetko“. Ja sa sám zaradujem ako pouličný fotograf. Vybral som 2 vzorky, z Číny a z Maroka spolu s krátkym sprivedným slovom.

Nazívaj si tam, Jozef, v pohode! Stano

Čína

Pri poznávaní Číny som navštívil viaceré miest a videl veľa pozoruhodností. Navštívil som aj his-

ž by ma mohla nejaká rikša dopraviť na hľadané miesto. Ale ako vysvetliť majiteľovi rikše kam chcem ísť a tiež akým jazykom? Až sa nieko domnieva, že by mu angličtina alebo iný svetový jazyk mohol pri komunikácii s náhodným Čínanom pomôcť, tak taká pravdepodobnosť je praktický nulová. Ešte tak komunikovať v turistickej centre alebo v hoteli, prosím, to by ako-tak šlo.

V tých mojich ľahkých myšlienach mi prišiel na um môj fotoaparát. Ved' ja mám vo fotoaparáte veľa fotiek, kde som sa pohyboval! Dobehol som k jednej rikši, na displej fotoaparátu som začal jej majiteľovi ukazovať fotku, a rukami naznačoval, že by som tam chcel ísť. Majiteľ pochopil, gestom mi naznačil nástup na rikšu a za nejakú štvrt'hodinku interesantnej jazdy, som bol na hľadanom mieste pri sprievodcovi. Tam som v naprostej spokojnosti naznačoval môjmu záchrancovi otázku, čo stojí taký luxusný dopravný prostriedok. Keď som pochopil od neho požadovaný počet juhanov, rovnajúc sa polovicu eura, tak som sa v duchu usmieval, ako zaujímavovo, lacno a užitočne som sa na rikšu povozi!

Záverom dodávam, že fotografovanie môže mať aj takúto, neobvyklú, užitočnú prednosť!

Maroko

Maroku som pri potulkách nedaleko pobrežia Atlantického oceánu uvidel v diaľke na pastve pasáka koní. Okamžite som začal kráčať k nemu, s cieľom urobiť si zaujímavý záber. Pri približovaní som začal ale intenzívne uvažovať nad tým, akým spôsobom a akou rečou, si budem pýtať povolenie na fotenie, od takého na prvý pohľad „jednoduchého“ pasáka. To povolenie na fotenie prebehlo ale nad očakávanie hľadko. Jeho súhlas mi pastier vyslovil v kvalitnej nemčine a pri ďalšej komunikácii mi uviedol ďalšie svetové jazyky, v ktorých môžeme komunikovať.

Na palici prehodenej cez plece, ako vidno na priľodenom obrázku, mu visel smartphone zo slúchatkami, ktorý mu umožňoval komunikáciu zo svetom. Z jeho jazykových schopností som bol mierne šokovaný. Po krátkom váhaní som sa ho dovolil spýtať, prečo pri takom jazykovom vybavení, pasie len kone. Jeho odpoveď bola jednoduchá, pre mňa prekvapujúca, ale naprostoto zrozumiteľná. Odpovedal mi: „Môj otec pásol kone, bol spokojný, já pasiem kone a som tiež spokojný.“

Po odchode od zaujímavého pastiera som si uvedomil, ako je dôležité, aby si ľudove nerobil o niekom úsudok podľa prvého vzhľadu.

Stano Štanc

slovenské komunity

Príbeh Jozefa Otrošinu

"Čo asi fotografia ukazuje?". To bola záhada z minulého čísla. Z vašich odpovedí vyberáme:

Myslím si, že na výske z fotografie je pilčík. Aby pilčík mohol pracovať v požadovanej výške, spravil si záseky do kmeňa... Jano Muška.

Vďaka pohostinstvu farského spoločenstva sv. Cyrila a Metoda v New Westminster mal som možnosť spoznať ako tázko príbyvavatelia tázili stromy. Na obrázku je tázka stromu. S vďakou spomína a všetkých Vás zahľadná Stanislav.

Pan Otrošina pracuje na kácení veľkého stromu, kdy býlo nutné delat zárezy do kmenu. Marie Kosman Milá Marie, Janko a Stanislav, napište nám vašu poštovú adresu, pošleme vám odmenu za správne odpovede.

Mal som možnosť porozprávať sa s paní Bertou Palkovou o jej otcovi Jozefovi Otrošinovi, ktorý príšiel do Kanady pred 80-imi rokmi. Strávili sme spolu takmer 2 hodiny prezeraním fotografií a spomiením na jej otca. Stručný prepis tohto zaujímavého rozboru si môžete prečítať na www.sk-bc.ca/slovo.

Po niekoľkých rokoch života "kanadského" drevorubača a tázkej práce na píle ako operátor "green chain" si Jozef zarobil a ušetril dostatok dolárov na kúpenie 5 akrov farmového pozemku pozdĺž novoznájutej ulice na Queensboro. Keď po 2. svetovej vojne v r. 1948 sa prvá osobná loď malu možnosť preplávati cez atlantický oceán, na jej palube bola aj Jozefova žena, Zuzana so svojou dcérou Hankou. Po ich príchode Jozef, okrem každodennej práce na píle, začal pestovať na pozemku fazuľu na záváranie (5 akrov = 2 ha) a stavali prvý dom, v ktorom sa onedlho narodila dcéra Berta.

Napriek tomu, že stovky mechov s fazuľou na záváranie sprepládzali Bertino detstvo a mladosť a zelené struky ju prenasledovali aj vo snoch, fazuľová polievka nikde nechutí tak dobre ako práve u nich.

Jozef Otrošina okrem toho, že postavil 3 domy na postupne sa zmenšujacej fazuľovej farme, bol veľmi činný v slovenských spoločkach, a stál pri zdroji slovenskej farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminstri. Po dnešný deň visí nad oltárom veľký kríž, ktorý pre slovenský kostol kúpili Zuzana a Jozef Otrošina. A keď počas sv. omše naznejú pri pozdvihovaní zvončeky, to sa paní Berte prihovára nebohý "daddy", ktorý ich daroval farnosti.

Cestovali pracovali na farmách za jedlo, strechu nad hlavou a 50 centov na mesiac. Keďže ich dopravné prostriedky nemali presne určené príchody ani odchody, cesta do Vancouveru im trvala viac ako rok. Po príchode na pobrežie Pacifiku začal Jozef pracovať ako drevorubač. Fotografista ho zachytil pôzujúc

S paní Bertou Palkovou sa zhováral Jožo Starosta. Podrobnejší prepis rozboru si môžete prečítať na www.sk-bc.ca/slovo.

Riešenie záhad z 1. čísla

V minulom čísele sme uverejnili "záhadné" čísla a poznámky zo starej modlitebnej knížky:

Na otáku "Čo si myslíte, čo je to?" sme dostali 2 odpovede a obe správne. Pani Bertha Palko piše: "Someone recorded their voyage to Canada, via Cunard Shipping Lines. Dates, mileages, times. I know of one person that came to Canada that year. It was Mr. J. Otrošina but could be anyone."

Druhá odpoveď prišla telefónicky od Petra Husára: "Sú to pravdepodobne záznamy z cesty loďou z Európy do Quebecu a čísla reprezentujú así vzdialenosť, ktorú loď prešla každý deň."

Obom autorom správnych odpovedí dakyjeme a posielame im video záznam z koncertu Archi Di Slovakia vo Vancouveri.

Obšírnejsie vysvetlenie 1. záhad je takéto:

Pani Mary Benes, za slobodna Mária Kiktová, nám dala do zbierky historických materiálov modlitebnú knížku jej nebohého otca, Jána Kiktu, ktorý príšiel do Kanady v r. 1928. Poznámky v modlitebnej knížke hovoria:

"1928 r. išol som na Šífe (meno) Aurora na Cunard Line.

Sedal som 16/VI 1928 večer o pol 7 h. Došli sme o pol 10 h. večer do Quebecu. Viladolali nás 24/VI 1928 (a počkávajú

dalšími riadkami s dňami a miľami s konečným súčtom 2583 námorných miľ).

Poznámky nevratia, v ktorom prístave cesta začala. Pas hovorí, že bol vydaný na cestu do Kanady cez Nemecko, Holandsko, Belgiu a Franciu, takže sa zdá, že plavba začala v Le Havre.

Vzdialenosť medzi Le Havre a Quebec je asi 5,100 km, čo je asi 2,753 námorných miľ. To by bolo asi o 170 námorných miľ viac než hovoria poznámky (2583).

Nuž čo, niekde je chyba alebo v predpokladoch alebo vo výpočtoch. Dôležitým však zostáva, že to, čo sa stalo

pred 80 rokmi, sa nám zachovalo vo forme vzácnych dokumentov.

Vďaka pani Mary Benes.

Na priložených obrázkoch je pas pána Jána Kiktu, obal zo "Šíf kart" a iných cestovných dokladov a Immigration Identification Card, ktorá potvrdzuje, že meno lode bolo Aurora.

Kňazi vo farnosti sv. Cyrila a Metoda

V predchádzajúcom čísle nášho časopisu sme načrtli začiatky slovenskej farnosti v New Westminsteri. Táto téma by však nebola úplná, keby sme nespomnuli osobnosti kňazov, ktorí svoju jedinečnou a neopakovateľnou činnosťou vytvorili hodnoty, ktoré sú nielen hmotného charakteru, ale sú to predovšetkým hodnoty hlboko vryté v mysiach a srdeciach miestnych Slovákov.

Jezuitská misia

Na založenie a spravovaní slovenskej farnosti v New Westminsteri majú veľkú zásluhu otcovia jezuiti, ktorí po likvidácii kláštorov na Slovensku v roku 1951 obrátili svoju pozornosť na misie medzi zahraničnými Slovákm.

Azia najväčšiu zásluhu na vzniku a rozvoji farnosti mal otec Vilim Lacko, SJ, ktorý začal svoju kňazskú činnosť medzi slovenskými veriacimi v roku 1958. S jeho pomocou si 10. apríla 1960 odkúpili kostol sv. Michala v New Westminsteri, ktorý po renovácii zasvätili sv. Cyrilovi a Metodovi. Otec Lacko slúžil aj ako duchovný v nemocnici pre ľudí s duševnými poruchami. V tom čase mu prišli vypomáhať ako kapláni jezuiti o. Sprušanský, neskôr o. Dančo a po ľom aj o. Javorka. Od roku 1974 pôsobil ako farár vo Windsore, Ont.

V roku 1981 sa o. Lacko opäť vrátil do New Westminster. Okrem iného organizoval pravidelné stretnutia s mládežou a napomohol k založeniu orchestra "Tatra boyz". Za jeho pôsobenia vyrástli pre kňazské a reholnú povolanie jeden kňaz – jezuita a profesor (o. Kolarčík, SJ), reholnícka pôsobiaca v Japonsku (Jean Michalec), kartuziánsky mních (Štefan Tobiáš) a seminariista v Nemecku. V jesene 1992 donutilo o. Lacku jeho charné zdravie odísť na zaslúžený odpočinok. Svoj život dožil v Misijnom dome v Cambridge, Ontario.

V roku 1969 nastúpil do farnosti ako farár o. Ján Žabka, SJ. Počas jeho pôsobenia vo farnosti

V rokoch 1976 – 81 pôsobil v tunajšej farnosti o. Ján Švec, SJ, ktorý dlhé roky pôsobil ako misionár v Afrike. Svoje skúsenosti a pamäte z misionárskej práce potom dvojjazyčne publikoval v Kanade pod názvom "Africa, My Love" alebo "Záisky z Afriky". Po odchode z New Westminsteru pôsobil vo Windsore. V roku 1990 odišiel navštíviť rodné Slovensko a cestou späť do Kanady zomrel 8. augusta 1990.

Po odchode o. Lacku, od roku 1992, pôsobil vo farnosti o. Ján Kadlec, SJ. V pamätiach veriacich je zapísaný ako horlivý a pracovitý kňaz, ktorý nielen organizoval ale aj priamo činnosťou sa podieľal na zvelaďovaní farnosti. Počas jeho pôsobenia sa obnovila strecha haly, kuchyňa a tiež aj sociálne zariadenia v hale. Do využívania fary prípadu počítať a následne sa začali vydávať novinky s farskými informáciami, tzv. bulletiny. V máji v roku 1999, keď bola činnosť slovenskej jezuitskej misie v zahraničí ukončená generálnym predstavením jezuitskej rehole v Ríme, o. Kadlec odchádzal do Cambridge pôsobiť ako správca Misijného domu. V súčasnosti pôsobí v jezuitskom centre v Piešťanoch.

Kňazi banskobystrickej diecézy

Zánikom slovenskej jezuitskej misie v zahraničí hrozil aj zánik slovenskej farnosti v New Westminsteri. Preto veriaci zorganizovali petíciu s prosbou o stáleho kňaza a poslali ju všetkým

Sladká história, 35 rokov.

Otec Juraj Kopanický, terajší kňaz, počas vianočnej polnočnej sv. omše

slovenským biskupom. Na petíciu pozitívne zareagoval diecézny biskup banskobystrickej diecézy, Rudolf Baláž, keď v letných mesiacoch, v roku 1999 poslal do New Westminsteru kňaza o. Romana Seku. Farníci si mladého kňaza veľmi rýchlo obľubili pre jeho priateľský a bezprostredný prístup. Priniesol nového ducha, mladícky elán, zapojil do činnosti a pomoci pri kostole poslednú vlnu slovenských rodín a mladé vzdelené

dievčatá, pracujúce ako "nannies" v kanadských rodinách. V tom čase zavítali do farnosti aj otcovia redemptoristi z Podolíncu, ktorí viedli misie v slovenských farnostiach v USA.

V septembri 1999 sa novým duchovným vo farnosti stal o. Jozef Meňuš. Ako mladý kňaz priniesol nové myšlienky a iniciatívu. Dopomohol k založeniu troch tried slovenskej školy, ktoré viedli dievčatá "nannies" – učiteľky. Na podchytene mladých, založil týždenné stretnutia náboženských rozhovorov. So skupinkou mladých organizoval rôzne spoločné podujatia, ako boli púte do Mission a pod. Vybudoval sa nový mramorový oltár, kazateľnica, bočné podstavce a mramorová dlážda okolo oltára. Na fare sa zrenovovalo horné poschodie a ohradí dvor. To všetko sa mohlo uidať aj vďaka mnohým dobrovoľníkom, ktorí vo svojom voľnom čase, na úkor oddychu a pomoci vo svojich vlastných rodinách, prichádzali, aby pomohli skrátiť farské prostredie.

Počas pôsobenia o. Jozefa do farnosti zavítal vancouvervský arcibiskup Adam Exner. Náskôr pri priležitosti 40. výročia založenia farnosti a neskôr pri posvätie nového oltára. Okrem neho prišiel na návštavu v lete 2001 aj pomocný banskobystrický biskup Tomáš Galis, spolu s o. Romanom Sekom. Po trojročnom pôsobení v máji 2002, sa o. Jozef rozlúčil so svojimi veriacimi. Zanechal za sebou veľa dobre vykonanej práce.

V máji 2002 prišiel do farnosti o. Juraj Kopanický, ktorý si veriacich získal svojim typickým kňazským, jemným, tichým ale náročným prístupom. Jeho prvoradým cielom je duchovný rast jemu zverených veriacich, čo dosvedčuje aj účasť na školení v Inštitúte pre svetovú evanjelizáciu (The Institute For World Evangelization – ICPE Mission) v mesiacoch september 2007 - február 2008.

Počas jeho neprítomnosti, arcibiskup vancouvervskej diecézy R. Roussin, poveril vedením farnosti dominikána fr. Gabriela de Chadarevian, OP, ktorý zaujal svoju ráznosťou, velkým duchom a entuziazmom. Vďaka spoločnej podpore veriacich i niektorých jednotlivcov, mohli počas jeho pôsobenia do farnosti zavítať kňazi zo Slovenska, ktorí sa venujú práci s mládežou.

V mesiaci september pobudol vo farnosti o. Andrej Darmo, správca Diecézneho centra mladých v Španieli Doline. V mysiach ľudí je hlboko zapísaný jeho citlivý individuálny prístup a homilie približujúce lásku Boha s príkladmi skutočne žitej viery. V októbri zavítal do New Westminsteru už po tretíkrát o. Pavol Hudák, duchovný správca Domu Anky Kolesárovej vo Vysokej nad Uhom, známy svojimi prednáškami a knihami v oblasti čistoty v predmanželských vzťahoch. Veriacich oslovil svojimi sériou nedelňajších homilií o kresťanských hodnotách. S o. Hudákom sa vymenil o. Vladimír Dzurenda, bývalý misionár v Kazachstane, v súčasnosti farár vo Važci a duchovný diecézneho centra voľného času. Otec Dzurenda zaujal svoju tichosťou a duchovnou hlbkou. Dva týždne pred Vianocami sa o. Dzurendom vystriedal o. Martin Harčárik, kaplán Univerzitného pastoračného centra v Košiciach. Do pamäti mnohých sa zapísal ako charizmatický kazatel s neopakovateľnou schopnosťou osloví počúvajúceho. V januári 2008 sa z jeho iniciatívy začal seminár "Nanovo s Bohom", ktorý o. Juraj, po svojom návrate z evanjelizačnej školy aj dokončil.

Mária Vrabcová Článok bol spracovaný podľa zápisov p. Marty Stykovej, krátkych biografií otcov jezuitov z publikácie vydané p. Bertou Palkovou a p. Jozefom Starom. Po priležitosti 35. výročia vzniku farnosti v New Westminsteri a výstřízkov z jezuitských ročeniek.

Prvé Vianoce v Kanade

Ako ten čas rýchlo letí. Už som skoro rok v Kanade a veru sa mi zdá ako by to bolo len pred niekoľkými týždňami. No, môj hrubý zápisník a kalendár ma presvedčajú, že na Vianoce bude tomu už 52 týžnov, čo som po trojročnom pobytu opustil utečenecký láger v Nemecku.

Hlavou mi letí film nových zážitkov, celkom odlišných od tých lágrových. Na krásnej lodi začal nový život. Anglicky ešte neviem, a preto mi je všetko čudné. Oslovenie "How-do-you-do" a odpoved "How-do-you-do" počúvam stále dookola a toto divné zdvorilostné „havkanie“ sa mi začína páčiť.

Poslali ma do St. Catharines kde som mal tráviť svoje prvé Vianoce v Kanade. Bál som sa a aj som sa hambíl. Bolo to kvôli tej angličtine. Asi tri razy som obišiel faru a nie a nie vojst dnu. Naraz výšlo z fary dievča a zavolalo na mňa. Nič som nerozumel. Začalo kývať rukami. Nedalo sa nič robiť, iba vojst. Asi som vyzeral ako kôpka neštastia lebo monsignore sa len usmieval. Ruky má boleli od môjho prvého „rozhovoru“. Ale keď som prišiel k tamojším Slovákom, cítil som sa ako doma a bol som šťastný.

V St. Catharines to dobre začalo, no horšie to skončilo vo Wellande. Fr. Dančo ma naučil zopár anglických zvratov, ktoré sa často používajú. Cestou autobusom som si ich stále opakoval. Tentoraz som hrdo vkočil do fary. Pekne som „zahaval“ a usadil sa v „chesterfilde“. Rozhovor sa začal. Nič som nerozumel, ale hovoril som nebojáčne: „Yes, father“, „maybe“, „of course“, „I guess so...“, „I don't care...“ Keďže som posledný zvrat použil na nesprávnom mieste, prezradil som sa, že som ešte len obyčajný „grínhorn“. Horel som od hamby ako faktla.

Tu som musel ešte zažiť aj to, že sa nemôžem ľahko dohovoriť ani so Slovákm, ktorí si myslia, že hovoria slovensky. Ako som otváral oči a ústa, keď som v jednej slovenskej rodine dostal takéto privítanie: „Fader, chodte na abštérs a napravo od štěpsov v rúme zrútcé kóta, ochabte tam sútkejs a prídeť do lívingrúmu. Ja vám prichystám saper. Čo viacej lajkujete, džús alebo supu? Chcete bif alebo turka? Pičesy, kejk a kávu?“ Stál som pred slovenskou tetkou ako skamenelá Lótova žena. „Otu mater fader, nefilujete dobré?“ – opýtalala sa ma s prekvapenou tvárou. Áč Bože, ako som sa cítil. Najprv ma kdesi posielajú, kde mám čosi zrúcať, potom som mal čosi dočinenia s Turkom a keďže som sa neponáhlal, ešte mi aj nahrešili... Všetko sa časom vysvetlilo a po „saperi“ sme z „chesterfilda“ vačovali televížn“ a ja som „lajkoval šív, haky, fajt“ a ostatné veci...

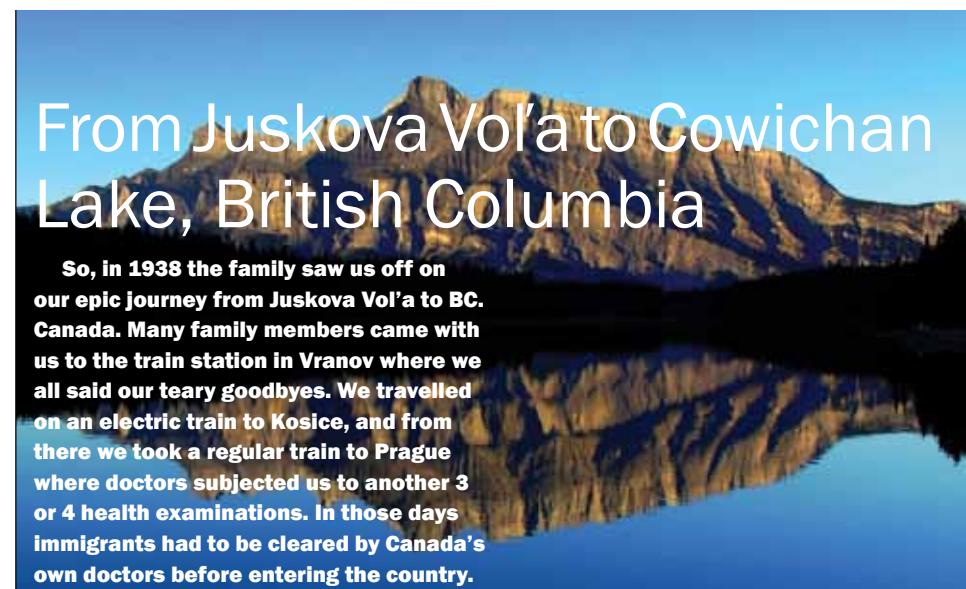
V kostole sa však ozýval nádherný slovenský spev, ktorý ma presvedčil, že slovenčina je najkrajšia reč na svete. Veru je, len vám nie je nič platná, keď cestujete kanadským vlakom. Keď som mal vystúpiť vo Svastike, pomýli som

si ju so Šalamastikou a spolucestujúci černoch, keď som sa ho pýtal, iba vyvalil oči, že ma skoro uriekol a ukázal mi všetkých 32 Zubov, keď sa smial ako Mefisto. Prebral som sa z toho až medzi rodákmami z Dobšinej, kde som bol aj v „majne“ na zlato a to až 4,500 „fitov“ pod zemou.

V Sudbury som nemohol pochopíť, ako sa tam pri pochrebe môžu modliť: „Nech mu je zem ľahká“, keď tam majú iba samé kamene. Po prvej misiónarskej kázní mi zase ženy povedali, že sa im ani neplatilo „ticket na basa“ kupovať. Kto to kedy vrazil, že by misiónár iba pol hodinu kázal. Dobrá misijná kázeň má vrazil trvať aspoň hodinu.

Spomienky moje sú naozaj krásne a milé. Čo sa mi najviac páčilo bola skutočnosť, že cudzí páni farári sa pekne zmieňovali o Slovácoch ako o dobrých a pracovitých ľuďoch.

Zo spomienok O. Vilíama Lacku uverejnených v časopise „Slovenskí jezuiti v Kanade“ v r. 1954, vybral a upravil Jožo Starosta.

From Juskova Vol'a to Cowichan Lake, British Columbia

So, in 1938 the family saw us off on our epic journey from Juskova Vol'a to BC. Canada. Many family members came with us to the train station in Vranov where we all said our teary goodbyes. We travelled on an electric train to Kosice, and from there we took a regular train to Prague where doctors subjected us to another 3 or 4 health examinations. In those days immigrants had to be cleared by Canada's own doctors before entering the country.

Leaving Prague we couldn't find room in the train's third class compartment, therefore we were put into the first class section. From our humble home the first class seats we had were really something for us to see and to use.

From Prague we went to Paris where we stayed for a day or two, I am not sure exactly for how long, but I do remember going on a foot tour with a guide to see the cathedrals and churches, and we went to some hot baths too.

From Paris we went to La Havre where we stayed in the immigration building for those who were traveling to Canada. We had a room with a washbasin, but there was only one toilet for two floors. One time there was an old man using the toilet while we kids waited outside. Some of the kids were crying in panic because they wanted the washroom urgently. After yelling and yelling for the man to come out quickly, another man came along and pushed in the toilet door, took the man out and threw him down the stairs. He was still with his pants down. No one cared. With that the kids rushed in 2 at a time to pee in the toilet.

Coming from land-locked Central Europe we had never experienced the ocean before so we couldn't even imagine what it would be like to be out of sight of land for day after day. All the women on the ship were praying most of the time. After the 3rd day there were porpoises swimming along side the ship, and that was really, really something for us to see.

From Halifax we picked up the steam train and we were assigned to a multi-lingual agent who came with us to Winnipeg. The train was noisy with only wooden benches, which we sat and slept on for the long journey across the dominion to Vancouver. We would open the windows and feel the breeze and watch with awe as the scenery sped by us.

We met some of our family on the Montreal station. Before we were allowed to see them they had to be checked out by the officials because

II

Z potuliek svetom

when he left home. I cannot tell you how it feels to see your father that you never knew. I saw Mum and Dad hugging away and kissing, she cried and cried, and I just stood there with a feeling of "Hey Mum, who is that?"

We were in Vancouver for three days. On my father's instruction, Mrs. Toth took Mum to a beauty shop. Mum was unknowingly taken to have her waist length hair that she wore in a bun, cut short. Dad told her when she got back to the Toth's where we were staying that she was in Canada now and had to look Canadian. Mum cried and cried for days afterwards at losing her hair and for many years she kept that long bundle of her cut hair wrapped up and stored in her dresser drawer.

After our short stay in Vancouver we carried on the journey by taking the ferry to Nanaimo, and from there we traveled by bus to Duncan. I was so excited on the bus because I could see our parcels strapped to the top of the bus traveling ahead of us. We had a stop over in Duncan and then on to Cowichan Lake.

On May 1st, 1938 age 10+ I started school in Grade 1 because I knew no English words except "kiss my ass" and I was slapped for saying that!

Michal Olexa

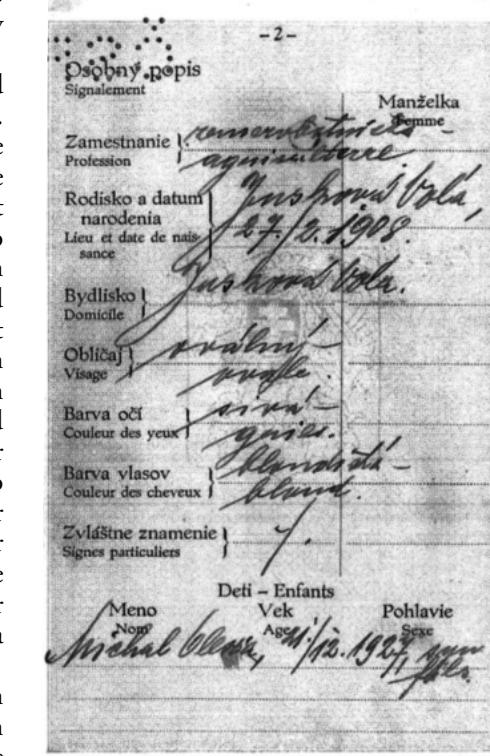
it was known that shysters used to fleece immigrants out of their money. When my mother convinced the officials that these people were our relatives we were allowed to spend a few hours with them on the train before we set off on our journey once more.

The next stop was Winnipeg where the agent and other families traveling in the group left us. The agent took all those who were going to farm off the train, now we were left along with a woman and her daughter who was about my age. Not knowing English we had no one to help us anymore. My mother went off the train with the other lady when they bought bread and sausage for us to eat until we arrived in Vancouver.

At Regina the woman and her daughter left the train. Before parting, my mother and this lady hugged and kissed each other. I expect they were both apprehensive about their futures. Now we were all alone in a new country with a language we didn't understand.

The conductor must have sensed our fear because he rarely left our car. During one night the train must have stopped somewhere while we were both fast asleep. In the morning light both my mother and I were scared to see there was a black man sitting in our compartment who was dressed from top to bottom in white – hat down to his shoes. We had never seen or heard of a black skinned person before, nor even seen a person dressed completely in white. My mother though he was the devil himself so she prayed and prayed. The conductor saw the fear on our faces so he never left our compartment at all to make us feel secure. About a day or so later the Negro left the train and we gave a sigh of relief.

Like all young kids, especially when they are cooped up, I used to run around the cars. In one car a man gave

II

47

Útržky z histórie

Marec – poberaj sa starec

Áno, „Marec - poberaj sa starec“, tak hovorí prvá strana fotoalbumu pani Mary Kiktovej, starej farničky farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminster, ktorá zomrela v marci 2000.

Vo fotoalbume, plnom zažitných a zúbkovaných fotografií, som našiel aj viaceru stručných úryvkov opisujúcich jej plodný život. Niektoré z nich vám ponúkam na prečítanie.

Mary Kikta sa narodila na Slovensku v r. 1903. Bola najstaršou z 8 detí. Ako 19 ročná sa vydala za Jána (John) Kiktu. Mali spolu 3 dcéry, z ktorých jedna zomrela v útoku veku.

Po 6 rokoch manželstva, v r. 1928, v čase hospodárskej krízy, John odišiel na zárobky do Kanady. Cesta za prácou, ktorá bola plánovaná na krátke obdobie, sa v dôsledku udalostí v Európe neočakávané predĺžila. Mary bola 21 rokov osamelou matkou.

Až po vojne, v r. 1949, sa podarilo Mary Kiktovéj a jej dcére, tiež Márii, prísť za svojím mužom a otcom do Kanady. Do novej zeme, plnej neznáma, sa priplavili loďou s menom „Cunard White Star“.

Kiktovci sa usadili v oblasti „Bridgeview“ v Surrey (časť veľkého Vancouveru). Mary trávila väčšinu času starostlivosťou o rodinu, prácou na farme a odúševenou pomocou pri takmer všetkých podujatiach v slovenskej komunité pri farnosti sv. Cyrila a Metoda na skôr v Queensborough a neskôr v New Westminster.

V roku 1955, pri prechode cez King George Highway, Mary zrazilo auto. Naštastie si to odnesla iba zlomená noha.

Poblž slovenského kostola Kiktovci postavili „bytovku“, budovu z viacerými bytmi, ktoré dávali do prenájmu. Neskôr sa sami prestáhvali do nedalekého domu, odkiaľ mali do slovenského kostola na skok, „čo by kameňom doholil“.

Počas svojho 65-ročného manželstva s Johnom sa Mary tešila z 8 vnúčat a 13 pravnúčat. Mnohé z nich boli často v jej blízkosti.

Mary zomrela na starobu v požehnanom veku ako 96-ročná, v nemocnici, obklopená svojimi najbližšími, dcérou, vnukmi, vnučkami a pravnúčatami. Pravnučka Nicole, deviatačka, po jednej z posledných návštev prababky v nemocnici, napísala báseň, s ktorou vyhrala striebornú medailu na súťaži mladých talentov.

Na základe rodinného fotoalbumu spracoval
Jožo Starosta

Pôvodná báseň pravnučky Nicole:

Babco

*At 96
In a hospital
Confused, memory loss
All at once
Loves company
But falls asleep
Her words are
Quiet
Wise
Full of grief
She stares, stares at nothing
The lines of her face
Crooked fingers
Hunched back
Sad eyes
Stories of hard work
Washing floors
Plowing fields
Three kids
Remembering all this
The good and bad
How does she feel
I can't even imagine
Stares at me blankly
Now I'm confused
Like she has something to say
She can't get it out
I feel like yelling
I want to know her life story
But she cannot tell me
She speaks a different language...*

Nicole Benes, Grade 9, Silver Medal

Zrkno múdrosti

„Po každom lete nastane v prírode jeseň a napokon zima, a táto postupnosť sa objavuje aj vo svetových dejinách. Národy ukonané horúčavou a prácou opúšťajú postupne javisko dejín a nasleduje dejinný nečas, duchovná zima, ktorou sa končí jeden život... Vývoj ľudstva napriek tomu pokračuje, večné pravdy sa neručajú, naopak: tak ako sa s príchodom jari príroda po zime prebúdza do bohatého života a začína s obnovenými silami, podobne je tomu aj v živote ľudstva.“

Ludovít Štúr
Vybrała Jana Jurkovičová

Útržky z histórie

Čo sa dialo pred 50 rokmi? Súpis Slovákov v New Westminster.

Je máj 1959. Mnohé slovenské rodiny a jednotlivci žijú roztratené na juhu Britskej Kolumbie v oblasti „Lower Mainland“ (Veľký Vancouver). Niektorých spájajú rodinné a priateľské vzádzky, iní sa združujú v 1. Katolíckej Slovenskej Jednote (1. KSJ), v Kanadskej Slovenskej Lige (KSL) a v iných podporných spolkoch.

Jedenkrát do mesiaca sa mnohí stretávajú v Quesnborough, B.C. na slovenských bohoslužbách. Jedenkrát do mesiaca prichádza medzi nich slovenský misiónár Otec Viliam Lacko, SJ. Pred svojím príchodom pripraví krátky list, niečo ako „newsletter“ a rozosle ho tým ktorých adresy sa mu podarilo zozbieňať, alebo ho rozdá pri stretnutí s krajanmi.

Vyberám niekoľko úryvkov z jeho májového listu z roku 1959 a predkladám vám ich vo voľnom prepsise.

Prichádzam k vám znova s úprimným pozdravom ako i s milým pozvaním na „sv. hodinu“, ktorá bude v sobotu, 2. mája na Quesnborough od 8 do 9 hodiny večer. Tiež vás pozývam na sv. omšu, ktorá bude v nedele, 3. mája ráno o 10 hodine so slovenským spevom a slovenskou kázňou. Sv. omša bude za nebohého brata Štefana M. Sedmáka podľa úmyslu 1. KSJ, ktorého bol nebohý viačročným predsedom.

Srdečná gratulácia patrí rodine Benešovej k ich radosti z nového syna, takisto i rodine Špindorovej, ktorým Pán Boh tiež požehnal syna. Tešme sa spolu s nimi, ako i spolu so starými rodičmi Mr. Mrs. Kikta, Mr. Mrs. J. Shelling a Mr. Mrs. Špindor.

Naša srdečná a úprimná sústrásť patrí rodine Sedmákovej nad odchodom ich drahého otca a brata do večnosti. Treba sa mi podákať všetkým za veľkú účasť na pohrebe, za vzorný spev. Srdečné „Pán Boh zaplat“ Mrs. Kolarčík a Mrs. Pajerchin, ktoré zožobierali od prítomných na cintoríne \$26,50 na sv. omšu. Srdečná vdaka patrí i obom spolkom (1. KSJ a KSL) ako za sv. omšu tak i za modlitby na cintoríne.

S radostou zistujem, že čím ďalej tým menej vencov býva na cintoríne a viacej sv. omší. To je dôkaz Vášho presvedčenia, že najkrajšia a najúčinnejšia úcta a láska k milým zomrelým je obeta sv. omše a modlitba. Zachovajte si tento zvyk aj v budúcnosti. Ved' čo nám viacej pomôže na

Vitkay P., Vancouver, BC - Bena C., Bena Beydak, Janco, Kaprálik, Klimek, Koval, Mačniak, Oleksa, Pardák, Rajčan, Rozbaský, Simičák st., Starek, Surinák, Tobiáš, Toman, Yurechko.

druhom svete, sv. omša a modlitby alebo vence a kvety?

Je mi ľúto, čo sa stalo na Veľkú Noc. Sv. omša začala neskoro, v kostole už nebolo miesta, vonku bol studený vietor, a tak mnohí odišli. Nebrevajte sa, prosím, na nikoho preto.

Po oznamoch a podákovaniach sa Otec Lacko obracia na všetkých krajanov, s ktorými sa stretá, s výzvou a prosbou.

Chcel by som mať úplný adresár tých slovenských rodín, ktoré chodia pravidelne na sv. hodinku a sv. omšu, ale tiež všetkých tých rodín, ktoré tak nemôžu urobiť z rôznych dôvodov. Uvádzam všetky adresy, na ktoré posielam mesačné pozvánky. Adresy, ktoré už mám sú tieto: Burnaby, BC - D'Ag-nolo, Istvanko, Marsala, Morris, Potoma, Quesnborough, BC - Bursko, Bludovský, Calko, Emery, Fecko, Galik, Hajdak, Hatala, Hudák, Hurný, Kačer, Kasták, Krizanovský, Lofay, Lofay, Manuch st., Marcinek, Mores, Obrin, Onderko, Otrosina, Parker, Potocky, Shelling Jozef, Shelling John, Shelling Mike, Sisel, Skurla, Safranko, Turchak, Uhrin, Varga st., Zack, Zubko, Yurechko, Rich-mond, BC - Fabry, Kohar, Koval, Nedelák, Radzo st., Radzo ml., New Westminster, BC - Belej, Beneš, Buday, Dedinský, Dobrocký, Dudas, Duray, Golat, Hladek, Horváth, Jurco, Jusko, Kester, Kormanak, Kreg, Kukucha, Lofay, Mayorský, Makan, Manuch, Matovic, Michalec, Mikita, Misota, Pacuta, Perras, Rusinko, Sebest, Shelling, Solchany, Spindor, Tomko, Tuka, Varga John, Zuffa, North Surrey, BC - Dzuris, Fajkus, Fitzel, Fuchs, Hudec, Juriga, Kacmar, Kikta, Kolarcik, Kubus, Kubus jr., Lunter, Lašura, Nociar, Ondzik, Ondzik jr., Oravec, Pecuch, Petrebcik, Potoma, Segeč, Shelling, Vitkay A.,

Celý svet je vo velkom napäti. S úzkostou sa očakáva, čo sa stane v roku 1960. Fatimské proroctvo, či tajomstvo, visí vo vzduchu a napĺňa mnoho ľudí obavami, strachom, brozbou. My sa nesmieme dať vykolať ani zastrašiť. Iba povzbudit do horlivejšieho života podľa vieri. Tak budeme pripravení a nie ohrození alebo prekvapení.“

123 mien našich krajanov uvádzá Otec Lacko v zozname adres. Bolo by zaujímané pokúsiť sa zožobiť ich fotografie, pasy, listy, pohľadnice, novinové výstrížky, obrázky s dátumom narodenia a smrti, zistiť kolko ich potomkov stále ešte žije v okolitých mestách Veľkého Vancouveru, skrátka zožobiť a zachovať toľko slovenskej histórie, kolko sa len dá.

Sú vám niektoré mená známe? Poznáte potomkov týchto našich krajanov? Máte na nich kontakt? Dajte im vedieť o našej snahe. Dajte nám o nich vedieť do redakcie (tel 1-604-944-1554, email: jozo.starosta@skbc.ca) alebo cez nás webový portal www.skbc.ca a my sa s nimi skontaktujeme.

Na základe mesačného listu Otcu Lacka, SJ z apríla 1959 spracoval Jožo Starosta

Pozn.: Priezviská farníkov sú mnohokrát bez dĺživých mäkčeňov. Prezvali sme ich tak, ako boli uvedené v originálni.

Slovensko súčasťou prikrývky národností

Viete, že na svete neexistuje krajina, ktorej obyvateľ by nežil v Kanade? Umelkyná Esther Bryan by vám o tom vedela rozprávať. Práve v jej myšli sa pred viac ako desiatimi rokmi zrodil projekt s názvom "Quilt Of Belonging" alebo ak si to poslovenčíme "Prikrývka príslušnosti".

Hlavná aktérka spomenutého projektu, Esther Bryan, rodená Gazdik sa narodila vo Francúzsku americkej matke a slovenskému otcovi, ktorí utiekol pred komunizmom. Obidva rodičia pracovali ako misionári. Po desiatich rokoch, Esther a jej početná rodina emigrovala do Kanady.

V roku 1995 sa spolu so svojim otcom rozhodla navštítiť Slovensko, ktorý svoju rodinu krajinu a svojich príbuzných nevidel viac ako 40 rokov. Táto cesta na Esther veľmi hlboko zapôsobila a dojmy z prelomovej životnej skúsenosti vyjadria v koláži nazvanej "Návrat" (Return). Koláž obsahovala textil, kresby, maľby a literárne formy.

Túžba ľudí vyzoprávať svoje životné príbehy a tiež aj túžba zodpovedať si základné otázky, typu: "Kde je môj domov?" a "Kde patrím?" priviedla pani Esther na brilantný nápad. Rozhodla sa vytvoriť prešívaniu prikrývky, ktorá by v jednom celku, a pritom oddelene, zobrazovala všetkých pôvodných obyvateľov Kanady (the First Peoples) ako aj každú inú národnosť žijúcu v Kanade. Avšak hlbším zámerom autorky bolo upozorniť na fakt, že "našou jedinou skutočnou príslušnosťou je byť súčasťou Bozej rodiny" a "Quilt Of Belonging" je súčasne pozvaním poznatiť Bohu, podieľať sa a mať svoje miesto v bozej rodine.

Projekt začal v jeseni 1998. Imigrančné záznamy dovedeli, že v Kanade žije aspoň jedna osoba každej

národnosti sveta.
Hľadanie dobrovoľníkov ochotných spolupracovať na tomto projekte a zhotovovanie jednotlivých blokov trvalo viac, než šesť rokov. Výsledkom je 36 metrov dlhá a 3 metre široká prikrývka s 263 blokmi. Toto kolosalné umelecké dielo je vystavené v Kanadskom múzeu civilizácie v Gatineau, Ottawa.

Pre nás, Slovákov žijúcich v Kanade je potešujúce, že sme tiež zastúpení na prikrývke príslušnosti v podobe slovenského bloku, ktorý vyhotovila pani Esther Bryan v spolupráci s pani Elenou Mirgovou. Blok zobrazuje početné slovenské regionálne výšivkárske štýly v tradičnej žltej, oranžovej a červenej farbe. Slovenské symboly sú v obsiahnuté v každom rohu výšivky. Holubica symbolizuje pokoj, srdeč prehlasuje víťazstvo nad nepriazňou osudu cez lásku k druhým. V hlavnom hornom rohu je emblém so slovenským národným znakom.

No a pre nás, Slovákov žijúcich vo Vancouveri a okolia a tiež pre tých, ktorí sa chystajú navštíviť ZOH 2010 vo Vancouveri je dobre vedieť, že tento unikátny výtvar budeme môcť vidieť "naživo" v Surrey Art Gallery v dňoch 23. januára až 4. apríla 2010.

Mária Vrabčeková
Viac fotografií na www.sk-bc.ca/node/712 a www.quiltofbelonging.ca

Stretnutie generácií v New Westminstri

15. novembra 2009 sa zišli vo farskej hale členovia farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminstri, aby si pripomenuli úsilia a prácu svojich už nežijúcich predchodcov a starých žijúcich farníkov, vďaka ktorým sa môžeme pravidelne stretnať na slovenských sv. omšiach v našom útulnom kostolíku a pri rôznych národných, spoločenských, duchovných a kultúrnych stretnutiach vo farskej hale. Stretnutie, pod vedením Fr. Juraja, pripravili členovia starej i novej

farskej rady. Po výdatnom obede, ktorým sa úspešne predstavili mladé gazdinky, si prítomní vypočuli dojímavý prihovor pána Petra Levarského, v ktorom si zaspomínal na rodného Slovensko a bášu Andreja Sládkoviča Detvan. Vyzdvihol zásluhy staršej generácie o zachovanie našej národnnej identity a tiež poprial veľa pekných pokojných chvíľ generácií služobníckej a vekovo starších spolurodákov v kruhu našeho farského spoločenstva.

Pán Jozef Starosta oživil spomienky pamätníkov premetaním fotografií z 30-tých až 70-rokov minulého storočia, ktoré dokumentovali národný, náboženský a spoločenský život našich predchodcov v Britskej Kolumbii. Mnohí z prítomných sa spoznali na fotografiach a podeliili sa s nami svojimi spomienkami „z prvej ruky“.

Útržky z histórie

Náboženský život Slovákov v Kanade

Kniha „Náboženský život Slovákov v Kanade“ je tretie dielo projektu „Slováci v Kanade“. Predchádzajúce dve publikácie „Slováci v Kanade svojimi očami“ a „Vojvodinskí Slováci v Kanade“ boli venované životu a posobeniu Slovákov v Kanade vo všeobecnosti. Kniha Ondreja Mihála „Náboženský život Slovákov v Kanade“ prezentuje na 184 stranách podrobnejšie informácie o náboženskom živote Slovákov v Kanade a jeho vplyve na ich život.

V knihe je predstavená krátka história Slovákov v Kanade. Ranní slovenski pristáhovaci si pri prichode do Kanady so sebou priniesli iba málo okrem odhodlania tvrdzo pracovať – svoju vieru v Boha, slovenskú bibliu a kufor s osobnými vecami a párikusmi oblečenia.

Pre väčšinu z nich bola cesta do Kanady nádejnym krokom vychádzajúcim z presvedčenia, že tam nemôže byť horšie ako v kraji, odkiaľ prichádzali. Niektorých zastihla krutá smrť a ich telá ležia v zabudnutých hroboch v západnej Kanade. Len maloktorí si uvedomili, aká neistota ich čaká v nekonečných preriach či Skalistých horách.

Podstatná časť knihy prezentuje vývoj a budovanie farností a kostolov, ktoré sú od počiatkov dodnes spojené so zdravým stavom slovenskej komunity po celej Kanade. V Kanade rovnako ako v ostatných krajinách, kam sa Slováci pristáhovali sa komunity vytvárali okolo kostola alebo aspoň náboženských spolkov. To znamená, že Slováci katolíckeho či evanjelického vierovyznania si vytvorili svoje farnosti.

Ekumenická spolupráca Slovákov začala skôr v Kanade ako v starej vlasti, pretože ich bolo v jednotlivých mestách menej ako doma, a tak boli donútení spolupracovať pri verejných vystúpeniach Slovákov v Kanade. Ked bol počet Slovákov akchokolvek vierovyznania dostatočný, pocitili potrebu vytvoriť si vlastnú farnosť. V čase najväčšieho rozmachu existovalo v Kanade viac ako 20 slovenských kostolov, v ktorých sa po slovensky šírilo slovo Božie. Prešlo takmer 80 rokov od príchodu prvých Slovákov, ktorí sa dospelo k takémuž počtu kostolov. Zlaté obdobie sa datuje od konca päťdesiatych do polovice sedemdesiatych rokov 20. storočia, trvalo teda okolo 25 rokov.

Kniha odzrkadluje aj súčasnosť Slovákov v Kanade. Slovenčina sa vyráca zo slovenských kostolov a v mnohých prípadoch zanikajú i samotné kostoly. Vyše 60 slovenských komunit, ktoré sa spolčali na misionárske služby slovenských jezuitov, boli po ich odchode z Kanady v roku 1999 ponechaných samých na seba. Nové tisícročie neprineslo pre slovenské kostoly nič dobré. Starnutie farników, asimilácia ich detí a vnučat a klesajúci počet členov slovenských farností viedli k tomu, že mestá ako Winnipeg, Sarnia, Windsor, Welland, Markham a Montreal ostali bez slovenského kostola či farnosti. Kostoly a farnosti v ostatných mestách zatiaľ prežívajú, len farnosť sv. Cyrila a Metoda v Mississauga v Ontariu a farnosť sv. Cyrila a Metoda na západe Kanady v New Westminstri môžeme označiť za naozaj živé a prosperujúce.

Ondrej Miháľ

Všetci prítomní sa zhodli na tom, že to bolo vydarene stretnutie, ktoré by bolo užitočne častejšie zopakovať. Na záver padol návrh z pléna, aby sme si spravili skupinovú fotografiu, ktorá môže budičim generáciám slúžiť ako „historická“. Hoci na fotografií nie sú všetci zúčastnení, toľkože nie všetci farníci, sú na nej zastúpené všetky vekové kategórie našich farníkov, od najmladších po najstarších.

Nebohý Fr. Viliam Lacko SJ, zakladateľ farnosti pred 50 rokmi, by sa určite tešil vidiac, že farnosť sv. Cyrila a Metoda v New Westminstri aj po polstoročí je živou farnosťou a že počas sv. omšie sa kostolom neozýva iba pekný slovenský spev, ale aj pláč malých detí.

Z histórie farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminster

V marci 1960, pred 50 rokmi, sa čas napíhal a založenie Farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminster bolo otázkou asi dvoch mesiacov. Čo sa však nám dždako samozrejmosť, to bola iba možnosť s „otvoreným koncom“.

Slovenský misionár Viliam S. Lacko, SJ, napísal Slovákom roztrúseným v okolí Vancouveru ohnivý list, ktorým ich pozval a povzbudil pre veľký čin, pre založenie farnosti sv. Cyrila a Metoda. Odpoveď našich predchodcov nedala na seba dlho čakať. Zapár týždňov po rozoslani tohto listu sa smelé plány premenili na skutočnosť.

Pokúsme sa vziať do situácie našich krajanov spred 50 rokov, ktorí stáli pri založení farnosti a porozmýšľajme, ako by sme my zareagovali na email s takýmto obsahom, ktorý by sa dostal do nášho inboxu.

(JS)

28. marec 1960

Príjmite úprimný pozdrav od Vašeho misionára. Pomaly sa približuje jeden z najväčších sviatkov – Veľká Noc. A to ma naplniť zvláštnou starostlivosťou, aby som Vám mohol poslúžiť tak, ako si to právom zaslúhujete. Modlil som sa, radil, rozmýšľal, a tak som prišiel k plánu, ktorý Vás istotne prekvapí, a ktorý Vám predkladám...

Chcel by som Vám dať teraz jedinečnú možnosť a príležitosť. Chcel by som, aby ste mali sv. omšu nie raz za mesiac, ale každú nedelu a sviatok, ba keď budete chcieť i každý deň. Chcel by som, aby ste mali aj slovenskú kázeň každú nedelu. Bola by to jedinečná milosť od Pána Boha, či nie?

Mat' svoj vlastný kostol, kde by sme

numuseli na nikoho čakať, kde by nás nikto

nevyrúšoval, kde by sme v našom jazyku

chválili modlitbu i spevom Boha, modlili

s všetkou spoločnosťou, tak rástli v milosti a posvä-

teli roky nášho života, čo nás oddelujú od

večnosti, na ktorú sa nám treba radostne

prekvapí, a ktorý Vám predkladám...

Nedávno som dostal zvláštne vymenovanie z Ríma za misionára Slovákov v Britskej Kolumbii. Najdôstojnejší pán arcibiskup J. E. Wm. M. Duke to sám žiadal z Večného Mesta a zariadiol už aj Slovenskú misiu, ktorou ma poveril. Ked som mu podal referát o Vašej horlivosti v náboženskom živote a svojej činnosti medzi Vami, vtedy mi pán arcibiskup povedal, aby som sa venoval výlučne Vám, potrebám Vašich duší, Vášmu posväteniu.

Modlil som sa, radil, rozmýšľal, a tak som prišiel k plánu, ktorý Vás istotne

prekvapí, a ktorý Vám predkladám...

Bola by to veľká milosť a príľažitosť

pre Vás, aby ste mohli dať príbytok Pánu

Ježišovi medzi Vami... zapáliť nové Večné

Svetlo na znak prítomnosti Pána Ježiša

medzi Vami ...zoskupiť sa spoločne okolo

nového bohostánku v spoločnej viere,

nádeji a láske...

Ako by to bolo možné?

Kostol na Saperton v New Westminstri je voľný a na predaj. Je väčší a krajší a dôsto-

jejnejší a veľmi dobre by vyhovel Vašim

potrebám a podmienkam. Dohovoril som sa

s Rev. DeCoccola a on mi dal k dispozícii

ten kostol od 10.apríla do 8.mája 1960. Do-

časne zaobstarám všetko do neho, požičiam

potrebné veci, a tak Vám dám možnosť, aby

ste v tom čase sami skúsili, presvedčili sa, či

Vám to bude vyhovovať, či budete spokoj-

Ako by to bolo možné?

Dúfam, že som Vám všetko jasne napísal, predložil. Ďalší program a oznamy Vám pošlem čím skôr. Teraz sa len modlime o poznanie vôle Božej.

V Kristu oddaný

 Viliam S. Lacko, SJ.

SLOVO

51

Životný príbeh

Odtiaľ prichodili listy chvály, občas podložené fotografiou, kde príbuzní stáli pri lesknúcich autách, ženy mali biele rukavičky a biele klobúčiky, všetci vysmiali a štastní. A tak sny o tejto vzdielnej zemi sa stávali zo dňa na deň ružovejšími a keď sa farba ich vlastným idealizovaním zmenila na najružovejšiu, vtedy sa väčšina týchto mladých mužov z Liptovských Revúc rozhodla odísť do zázračnej a lákavej zeme za morom, zvanej Kanada. Zmeniť mizériu, zanechať živereenie naveky, to dúfali.

Väčšina z nich si na na cestu musela požičať peniaze, často urobila zbierku v rodine.

Slobodní i novoznenáči, boli istejší vybrať sa za peniazom do diaľky, keď ich bola väčšia skupinka. Mnohí z nich cítili v podujatí aj kus dobrodružstva.

Odchody a lúčenia

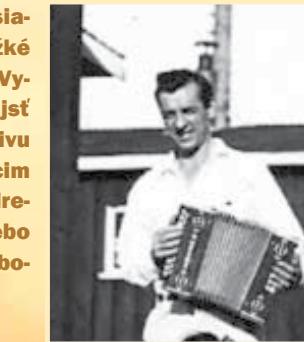
Ťažko sa odchádzalo novoznenáčovi Richalovi Valkovi, nevedel si predstaviť v cudzej zemi život bez jeho krásnej, mladej a ťažko vydobitej ženy Žofky. Netúžil po dobrodružstvách, najradšej by zostal doma pri nej, lenže podmienky boli čoraz horšie. Peniaze ktoré občas zarobil, musel do haliéra odovzdať matke, pretože žili spoločne s rodičmi, ktorí mali v dome ešte mnoho malých hladných úst. Nemali so ženou a malou dcérou Žofkou vlastnú izbu, ledva miesto na vlastnú posteľ. Nádej na vyslobodenie sa z jarma videl Richald iba v odchode so skupinou.

Rovnako ťažko sa odchádzalo aj Gustovi Sanigovi. Bolo mu ťažko opúštať jeho mladú, dobrú ženu Marku tak skoro po svadbe, ale túžba po lepšom živote a nádej, že sa mu ju čoskoro podarí priviesť do rajskej krajiny, kde nájdú lepší život spoločne, zvíťazila. Svoju ženu si do počiatocnej neistoty vziať nemohol, ale svoju druhú naoblúbenejšiu životnú spoločníčku, gombičkovú harmoniku, ktorá ho rozveseliла, keď smútil, hladkala ho svojou melódiou, keď mysel na Marku, harmoniku, ktorá roztancovala dosiaľ mnohé nohy keď bola nálada na tanec, bez tej by v cudzine žiť nemohol!

Cesta nádeje ZA CHLEBOM

V čase keď svetová hospodárska kríza koncom dvadsaťtych rokov zapúšťala svoje prvé korene vo svete, tăžké chvíle neobišli ani dedinky vtlačené do úzkych dolín Vysokej Fatry a povodia riečky Revúca. Život bol ťažký, nájst dobrú dlhodobú prácu bolo nemožné, tým nádej na obživu mnohodetných rodín a tiež cit zodpovednosti k starnúcim rodičom, hasla. Mladí, silní, ale nevzdelení, pováčine drevorubači, baníci a pastieri, pri poháriku domácej alebo štamperliku v krčme, často v skupinkách rozprávali o bohatých krajinách za morom.

V skupine za chlebom odchádzali spolu z dediny aj Ján Bastigal, Ján Danček, Jozef Hromada, Ján Korček, Ondrej, Ján a Štefan Králik, Gustáv a Štefan Kubek, Ján Kutaj, Štefan Matuška, Gustáv Paracka, Jozef Pavlák, Florián Saniga, Ján Savrtka, Gustáv Stankoveč a Karol Vanovčan. Všetci boli mladí muži, ktorí dúfali v lepšiu budúcnosť.

Plavba do Nového sveta

Loď sa pohľa z Hamburgu 10. marca 1930. Plavili sa pomerne nepokojným Atlantikom 10 dní, kde im cestu spríjemňovala Gustova harmonika. Tentoraz dokázal z nej vyludzovať len melódie s aktuálnymi a citlivými nápevmi, ako: „Keď sa Slovák preč do sveta uberať“, alebo „Hojže Bože, jak to bolí, keď sa junač roztráti, po tom šírom sveta poli, po chlebovej postati. Každý svoju pošiel stranou, hnany žitia nevôľou, v osamelých sa havranov, zmenil kŕdeľ sokolov“.

Naplnili zvedavosťou a nedokávostou na novú vysnívanú zem, smelo vykročili na kanadskú pôdu v Saint John's, New Brunswicke.

Kde tie bane sú?

Cesta na západ bola hotovým dobrodružstvom. Bez dolára, bez reči, bez mapy a vedomostí, pobrali sa neskúsení Slováci prejst záhadným spôsobom v roku 1930, 5000 mŕ. Vzácná rada od skúsenejších im dávala jedinú praktickú možnosť - vlak. Ten premával od východu na západ a zo západu na východ. Peniaze na lístok nemali, zostávalo im iba cestovať načiero, bez listka, a najistiešie, skryť sa na nákladnom vlaku v prepravovanom tovare, zaspáť na dva-tri dni a po zobudení už si vo Winnipegu, ak si nasadol na ten pravý vlak, možno aj v Edmontonu, v Alberte. Nordeg, mestečko, čo podľa rady vo východnej Kanade malo otvárať bane, bolo odtiaľ nedaleko. Ružové okuliare zmenili čočky na čierne, keď našli slúbené bane zatvorené.

Čo ďalej, nikto im neporadil, nenašli známeho ani neznámeho Slováka. Rozhodli sa na cestu späť, na východ a odtiaľ cestovali opäť podobným spôsobom, znova na západ. Dobrodružné cestovanie s častými vlakovými kontrolami, spojenými s kopancami pri ich vyhadzovaní z vlaku, im vzalo dva mesiace. Väčšina chlapov príšla spoločne do mestečka Hinton, ktoré sa skrývalo v údoliach Skalistých hôr, v západnej Alberte. Práve sa otvárala sezóna dobovania ublia od skorej jesene do neskorej jari. Štastne si

vydýchli nad tým, že prišli v pravý čas, že je koniec nebezpečnému cestovaniu, hladu, kopancom i väzeniu.

Dolovanie bolo sezónne, v lete nikto uhlie nekupoval, teda sa nedolovalo. Tí najusilovnejší si našli letnú prácu v okolí pri klčovaní pozemkov, alebo prácu u farmára, tí pohodnejší mali letnú dovolenkú.

Roky odopierania

Richald zbytočne neminul ani penny, bol šetrný a vždy, keď mu prišla počas teplých letných dní chuť na pohár piva, ktorý by mu príjemne schladil vysušené hrdlo, zároveň mu prišla na um aj jeho vzdialená mladá žena s dcérkou a povedal si: „Veď som neprišiel sem pivo popíjať, ale šetriť, aby som mohol čím skôr mojich najdrahších z jarma vyslobodiť“.

Na privezanie pre ne potreboval \$700. Na lístok lodou \$200, na záruku \$500. Kanadské zákony boli pre rodinných príslušníkov vtedy veľmi prísné, zvlášť keď išlo o ženy s deťmi. Dôkazom toho, že šetriť len pre ne, je, že už v auguste r. 1933 prichádzali Richalovi Žofky zo Slovenska do Kanady.

Atlantik počas ich plavby zúril, lod vyhadzovalo ako „zápalkovú krabičku“ na vrcholky vln, odkiaľ sa o pári sekúnd skĺzala ako do pripasti. Matka ochorela od strachu a cvengot zvoncov v ovčom stáde, na kraviarky, na fašiangové zábavy a vianočné koledy a pregľgal slzy, keď mysel na matku a otca, ktorých si už nikdy viac neobjal.

Asi pracoval v ľom šiesty zmysel a predvidal neštastie, ktoré ich čakalo, keď sa v jeden krásny, slnečný nedelňan deň vybrali so ženou navštiviť nedalekých priateľov. Počas horúceho popoludnia sa zrazu na oblohe zhromaždiло niekoľko nízkych tmavých mrakov, strhla sa blesková búrka s úžasným lejakom. Horúčavami vysušená zem nestáčila prijímať množstvo dažďa, osadou sa začal prudko

Miesto je známe tým, že má extrémne zimy a letá.

Chalúpka, v ktorej žili, sa viac podobala kôlni ako domu. Často Žofke pokrývali slzy tvár, keď vytýkala mužovi, prečo ich priviedol do ťažších podmienok, ako boli doma. Doma, na Slovensku bola rodina, ktorá si pomáhala, domy boli zo zrubov a ich chatrčtu, iba z latiek.

Neckmine mala i dobré a pekné dni. Banícka osadlosť z rôznych národností, mala mnoho rodín z Liptova, Oravy a Spiša, mnoho z Liptovských Revúc a okolia. Spoločné zvyky, tradície otcov, spoločná reč, piesne, to všetko ich zblížovalo ako rodinu v cudzom svete. Za teplých letných večerov detský džavot hrajúcich sa detí sa odrážal od nedalekých kopcov v podobe echa. Príjemne sa počúvali, do neskorej noci, melancholické spevy žien aj mužov, ktorých doprevádzal Gusto na svojej harmonike. Úzkostlivo si ju opatral, blýskajúce sa gombíky na nej často leštil, bola jeho neoddeliteľnou spoločníčkou, popri jeho žene Marke.

V poslednom čase často sedával sám a vyludzoval z nej akési smutné tóny. V predstavách sa vracal do starej vlasti, smútil za dedinou pod strmými kopcami, za štvavnáťimi zelenými lúkami, mysel na dedinský salaš a cvengot zvoncov v ovčom stáde, na kraviarky, na fašiangové zábavy a vianočné koledy a pregľgal slzy, keď mysel na matku a otca, ktorých si už nikdy viac neobjal.

Zo spomienok uja Richalda a tety Žofky spracovala Marta Styk

vali prúd vody. Keď sa po búrke Gusto s Markou vracači domov, brodili sa kalužami vody a lepivým blatom.

Bez harmoniky

Ako sa približovali k svojmu domku, niečo sa im nezdalo. Trvalo im to niekoľko sekúnd, kým pochopili, že ich milovaný malý domček už neexistoval. Tam, kde stávali domky susedov, valili sa prudké vody zbehnuté z okolitých kopcov. Kým Marka plakala nad stratou a obavou z budúcnosti, Gusto lamentoval len nad stratou svojej gombičkovej harmoniky, po ktorej boli zvyknuté od mladosti jeho prsty sa hravo klízať po celej dĺžke i šírke, tak ako sa teraz kľúči prúdy vody po mieste, kde pred búrkou stál ich domček.

Keď Neckmine zatvoril bane natrvalo, väčšina slovenských i revúckych rodín sa prestáhovala do Calgary. Bol to pravý čas na lehšiu prácu pre zodratých baníkov. Tu našli i kostol so slovenským knázom, ktorý okrem náboženského ducha udržiaval aj národné, kultúrne a spoločenské spolužitie, pod vedením jezuitov, otca Sprušanského, Žabku a Kadlecu.

Posledné roky svojho života prezila moja teta Žofka i ujo Richald v Langley, v blízkosti svojich detí. Kým bol ujo schopný riadiť auto, pravidelne chodili do kostola Sv. Cyrila a Metoda v New Westminstri.

Zo spomienok uja Richalda a tety Žofky spracovala Marta Styk

Slováci v Britskej Kolumbii

Pred 50 rokmi, 7. júla 1960, niekoľko týždňov po vzniku Slovenskej farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminstri, O. Viliam Lacko SJ, ktorý stál pri jej založení, vyzval do sponupráce všetkých Slovákov žijúcich na pobreží kanadského Pacifiku.

Máj 1960 - Nová farnosť sv. Cyrila a Metoda

7. júla 1960

Milí bratia Slováci a Slovenky

Prichádzam k Vám s radostnou zprávou, že v New Westminster, B. C. máme už nás vlastný slovenský kostol zasvätený našim vierožvestom sv. Cyrilovi a Metodovi.

Takto sa splnila naša túžba, naše modlitby boli vyslyšané a naše srdcia prekypujú radosťou, s ktorou sa chceme podeliť aj s Vami. Áno, patríme do radu tých Slovákov, ktorí majú uprostred seba bohostánok a v ňom sa schádzame k pravidelným bohoslužbám a kde v našej rodnej materčine sa modlíme, spievame a počúvame slovo Božie.

Sme nevýslove štastní, že po rokoch nádejí, túžob, modlitieb, obetí a čakaní máme privilégium mať účasť na novom slovenskom chráme Božom, kde medzi nami a s nami prebýva Pán.

Ako sa to stalo?

Nás ndp. Arcibiskup J. E. Wm. M. Duke, D. D. vo Vancouver, B. C. požiadal slovenských jezuitov v Galt, Ont. o slovenského kňaza – misionára. Pred dvoma rokmi mi pripadla milá úloha ísť na Západ, na pacifické pobrežie, do najkrajšej kanadskej provincie, do British Columbia. Tu som pokračoval v práci mojich slávnych predchodcov: Fr. Floriána SVD, Fr. Fajkusa SVD, Fr. Žabku SJ a Fr. Sprušanského SJ. Boh žehnal nimi začiatu prácu.

Nás dobrý a horlivý ľud ukázal svoj náboženský život. Riadne sme sa schádzali do kostolíka Ducha Sv. na Queensborough, B.C., ktorý vystavali slovenské mozoňaté ruky hnané ohnívými srdciami plnými ochoty a veľkodusnosti. Pod vedením zvečnelého Fr. Maleitera vystavali skromný sice, ale milý chrám Boží, ktorý sa stal náboženským strediskom Slovákov po celom okolí.

Ale sa ukázalo, že kostol je malý. Nestačil už pojať všetkých, čo žiadostivo prichádzali piť z prameňov milosti posväčujúcej. A tu Pán Boh zasiahol. J. E. ndp. Arcibiskup zriadil slovenskú misiu vo svojej diecéze. Z Ríma prišiel dekrét, a tak sme najprv zarentovali bývalý kostol sv. Michala v New Westminster, B.C. Ten je v strede pre všetkých Slovákov po okolí. Spoločnými silami a obeťami sme ho vymalovali a prichystali k posvätným úkonom náboženským, ktoré sme začali na Kvetnú nedelu.

Nové dejiny Slovákov na Pacifiku

Vtedy sa začali nové dejiny Slovákov na Pacifiku. Dali miesto Pánu Ježišovi, aby mohli žiť v vianočného odkazu Emanuel, t.j. Boh s nami. A tak sme odbavili Veľkú noc a ostatné sviatky tak, ako sme boli zvyklí doma. Slovo Božie znelo v našej materčine a práve tak naše modlitby a najmä nábožné piesne. Takto sme zistili, že nás je dosť a sme sa rozhadli vzácnu príležitosť plno využiť pre oslavu Boha a posvätenie našich duší. A tak sme kúpili ten kostol.

Je to prvý slovenský kostol v západnej Kanade. A keďže celý kresťanský slovanský svet sa chystá trojročnou duchovnou obnovou pripraviť sa na oslavu 1.100. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu, s citom úprimnej povídačnosti za „dedičstvo otcov našich“ sme ho nazvali ich menom.

Horlivé a obetavé, nikdy neustávajúce ruky nášho ľudu zblízka i zdaleka sa príčinili o krásny chrám Boží. Každý týždeň je v ňom čosi nové a milé. A to isté treba povedať aj o fare. Takto budujeme nové nábožensko-kultúrne stredisko Slovákov na svete.

Máme veľkú nádej, že Boh požehná naše úsilia a v spolupráci s milostou Božou zaradíme sa medzi tých našich bratov a sestry, ktorí mali a majú šťastie už dávnejšie mať ich vlastný slovenský kostol.

Doteraz sme patrili do rôznych farností a teraz sme všetci zjednotení pred jedným bohostánkom. Uvedomujeme si to plným srdcom a podľa žiarivého príkladu ostatných slovenských farností aj my chceme žiť hrajším životom, ktorý nám Pán Ježiš priniesol. (Ján 10:10)

S bolestou hladíme na tie farnosti v arcidiecéze, ktorá je vlastne ešte len misijným územím, ako dlhy na nich tlačia ako bolestné jarmo. Obete a mozole veriacich idú na splácanie interstu (úrokov). Oni to robia, lebo niet inakšieho východiska.

My by sme sa chceli toho vyvarovať. Chceli by sme si stať v krátkej budúcnosti do šíru ostatných farností v Kanade a Amerike, ktoré budú ochotne a štredno napomáhať každé slovensko-kresťanskej podujatiu. Bude ich

hodne astale, ved sme pred slávnym jubileom príchodu našich sv. vierožvestov – sv. Cyrila a Metoda.

To je možné len s Vašou podporou a sponuprácou.

Vieme, že spoločnými silami sa dá mnoho vykonáť, ba oveľa viac, ako sa nazdávame. Preto sa v tejto našej spoločnej viere a spolu-patričnosti k tomu istému „dedičstvu otcov našich“ obraciame na Vás s úprimnou prosbou o pomoc, a to o Vašu modlitbu a milodar.

Chceme Vám dať príležitosť mať účasť na novom slovenskom kostole.

Chceme Vám dať príležitosť na výstavbe nového bohostánku.

Chceme Vám dať príležitosť zúčastniť sa na novom slovenskom nábožensko-kulturnom stredisku.

Chcete nám pomôcť?

Chcete nám pomôcť v tomto krásnom a vekolepom dejinnom podujati?

Chcete nás podporiť Vašou modlitbou a duchovnou obetou?

Chcete nás podporiť svojím veľkodusným milodarom?

Ak áno, vtedy pošlite to láskavo na túto adresu:

Sts. Cyril and Methodius Church
472 East 8th Avenue
New Westminster, B.C.

Ak máte priateľa alebo známeho, povedzte mu o našom podujati. A povzbudte ho svojím vlastným príkladom...

Patríte do nejakého spolku? Vtedy máte príležitosť stať sa apoštolom veľkolepého diela náboženského, kultúrneho a národného.

My Vám budeme veľmi povdační a zahrime Vás do našich sv. omší a našich spoločných i súkromných modlitieb.

Ide o dielo, ktoré bude služiť väčšej sláve Božej a posväteniu duší. Kiež naši sv. patróni – sv. Cyrila a Metoda bdejú nad nami...

Vo sviatok sv. Cyrila a Metoda v Kristu oddaný

Viliam S. Lacko, SJ
472 East 8th Avenue
New Westminster, B.C.

Slováci v Britskej Kolumbii

Farnosť sv. Cyrila a Medoda mojimi očami

a visela nad nami otázka, čo bude s našou farnosťou. Nasledovalo obdobie písomných i osobných prosieb a žiadostí skupiny farníkov i jednodlicov, ako aj obdobie tichých modlitieb za slovenského kňaza vo farnosti.

V r. 1999 k nám zavítal mladý, vitálny kňaz, Roman Seko, ktorého nám dočasne poslal banskobystrický biskup Rudolf Baláz. Tým začal do našej farnosti príli novej krví, nového duchovného života. Za uplynulých 10 rokov sa v našej farnosti krátkodobo vystriedali kňazi Roman Seko, Pavol Hudák, Andrej Darmo, Vladimír Dzurenda, Martin Harčar. Dlhodobo u nás pôsobili kňazi Jozef Menuš a Juraj Kopanický, ktorí je s nami dodnes.

Za posledných 10 rokov naša farnosť omladla, nielen za oltárom, ale tiež v laviciach. Do Vancouveru a okolia prichádzajú mnohé slovenské dievčatá a chlapci, krátkodobo i dlhodobo, za prácou. Niektorí novodobí imigranti nás prídu pozrieť iba raz, dvakrát, získať potrebné informácie a idú ďalej svojou cestou. Iní sa z času načas vracajú, hlavne vtedy, keď zacítia duchovný hlad a prázdnnotu. Avšak mnohí mladí zakotvia v našej farnosti a sú trvalým prínosom pre farské spoločenstvo. Príkladom je skupina mladých, ktorí spevom okrášľujú slovenské bohoslužby.

Čo ma však najviac teší, je, keď sa spev z chórusu mieša s detským krikom a placom alebo keď sa malé deti, ktoré sa sotva naučili chodiť, začnú pri podávaní svätého prijímania motať pod nohami starých krikavých farníkov alebo sa vyberú počas pozdvihovania preskúmať, čo sa to tam pri oltári vlastne robí. Viem, je to veľká radošnosť, ale, na druhej strane, farské spoločenstvo, v ktorom pláču malé deti a drobíz sa motá popod nohy starým alebo okolo oltára, také spoločenstvo je živé. A naše farské spoločenstvo je naozaj živé. Pán Boh zaplat.

Dnes, po takmer 25 rokoch života vo farnosti sv. Cyrila a Metoda si plne uvedomujem, aké je to požehnanie, že máme vlastný slovenský kostol, že máme slovenského kňaza, že máme slovenské farské spoločenstvo, ktoré sa skladá z farníkov všetkých vekových kategórií.

Tento rok oslavíme 50 rokov trvania našej farnosti. Bude to čas obzrieť sa dozadu, do minulosti, poďakovať sa našim predchodom za všetko, čo pre našu farnosť urobili, za všetku dobrovoľnú prácu, za finančné príspevky, za to, že vlastne máme tento nás my, útluný kostolík. Bude to však aj čas, aby sme sa pozreli do budúcnosti, aby sme sa zamysleli, čím môže naša generácia prispieť, aby farnosť sv. Cyrila a Metoda v New Westminister bola živá a zdravá aj o ďalších 25, či 50 rokov. Aby budúci kňazi v našej farnosti mohli konštatovať spolu s nebohým zakladateľom farnosti, Otcom Lackom, ktorý pred 25 rokmi napsal do ročenky Jezuitov:

„Som rád, že môžem povedať, že naša farnosť rastie, prekvapí a prináša bohaté ovocie. Moje želanie je, aby tak pokračovala na väčšiu slávu Božiu, na radosť Cirkvi a nie na poslednom mieste i na radosť farníkov.“

Jožo Starosta

Útržky z histórie

Výstava slovenských historických fotografií v New Westminsteri

Výstava slovenských historických fotografií, ktorú sme otvorili vo farskej hale sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, je venovaná 50-ročnej história farnosti ako aj niektorým udalostiam z obdobia pred rokom 1960, ktoré súviseli s jej vznikom.

Výstavu sme otvorili už počas ZOH 2010 vo Vancouveri, takže mnohí návštěvnici ZOH, ktorí prišli navštíviť krajanskú komunitu stretávajúcu sa vo farnosti sv. Cyrila a Metoda, si mohli prezrieť výkusu zaraďované kvalitné zváčšeniny historických fotografií.

Medzi vzácnymi hostami, ktorých sme mohli privítať na výstave a pri priateľských stretnutiach so spolurodákmi žijúcimi v Kanade, boli prezident SR pán Ivan Gašparovič, prezident SOV pán František Chmelár, predseda SPV pán Ján Riapoš,

Nie každý, kto počuje pomenovanie „Kanadský drevorubač“, si aj uvedomí, čo takéto pomenovanie názvu znamenalo. Na fotografiu z r. 1939 je výavo Jozef Otrošina, jeden zo zakladajúcich členov farnosti. Drevorubača vpravo sa nám doposiaľ nepodarilo identifikovať.

Svätba pani Marie Kikta a Franka Beneša v r. 1956 v kostole sv. Michala v Queensborough.

V tomto kostole sa v 50-tych rokoch stretávali Slováci z New Westminister a z okolia. Od r. 1954 chodil medzi nich slovenský jezuita Fr. Ján Sprušanský a neskôr, asi od r. 1958, slovenský jezuita Fr. Viliam Lacko. Bol to práve Fr. Lacko, ktorý miestnych Slovákov povzbudzoval, aby si vytvorili vlastnú farnosť, čo sa im aj v r. 1960 podarilo.

Doposiaľ známe osoby na fotografiu v spodnom rade zľava - Liptaj, John Kikta (otec nevesty), Solčany (družica), Dobrovolný (ženichov priateľ), Mary Kikta (nevesta), Frank Beneš (ženich), Ann Shelling, Fr. Ján Sprušanský, ??? (ženichov priateľ).

V hornom rade zľava - ???, ??? (pán v popredí), ??? (pani v pozadí), Mary Kikta (matka nevesty), p. Vitkay (v pozadí), (asi) p. Maršala, pán v pozadí a paní v popredí sú manželia a rodičia dvoch malých dievčatiek stojaciach pri neveste a tri osoby stojace na schodoch vpravo sú priatelia nevesty z jej pracoviska.

Viacero členovia farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri boli gréckokatolíci. Koncom 60-tych rokov príšiel do farnosti na návštěvu gréckokatolícky biskup Michal Rusnák. Prvý rad zľava: Diana Horvat (Števaňák), Bertha Otrošina (Palko), Mary Horvat. Druhý rad zľava: Zuzana Zubko, Ján Lunter, Biskup Michal Rusnák, Anna Belej, Fr. Vincent Dančo. Tretí rad zľava: Tereza Michalec, Zuzana Otmčiná, Inho Michalec, Štefan Horvat.

Slovenská hala pri kostole bola hneď od začiatku miestom stretnutia miestnych Slovákov pri krstoch, svadbach, pohreboch alebo duchovných, národných, spoločenských a kultúrnych podujatiach. Fotografia z konca 70-tych alebo zo začiatku 80-tych je z podujatia, ktorého presný dôvod sa nám doposiaľ nepodarilo zistíť. Sú na ňom však hojne zastúpené všetky generácie farmárov. Medzi známe tváre patrí: Tereza Michalec, Fabry, Štencel, Mike Mičko, Fajkoš Jozef, Margaret Varga, Mary Kikta, John Gala, Miriam Fajkošová, Jan Kikta, John Beneš, Vivian Fajkošová, Michelle Mičko, Štefan Maňuch, Ed Oravec, Manie Varga, Manželia Volentirovi, Mary Tobiáš, Sonja Dano, Drobny, Zuzka Oravec (Levarský), Denis Radzo, Dano a Joe Maršala.

1. januára 1993 - vyhlásenie Slovenskej Republiky. Hoci počiatok nevelká, predsa vokálna a viditeľná skupinka Slovákov prevažne z farnosti sv. Cyrila a Metoda z New Westminsteri, sa nechala počuť a vidieť v centre Vancouveru pred „Art Gallery“ nedaleko bývalého obchodného domu „Eatons“ - teraz „Sears“. Povojovní emigranti, emigranti zo 68. roka, ale aj tí najčerstvší tesne pred „Nežnej revolúciu“, sú spoločne zaspievali Slovenský hymnu, Kto za pravdu horí, Hej Slováci a iné národné piesne.

Queensborough v roku 1955

Text nasledujúceho príspevku sme nechali v pôvodnom znení, bez štýlistických úprav, bez opráv gramatických chýb. Doplnili sme iba interpunkčné znamienka, pretože text bol písaný anglickou klávesnicou. Štýlisticky nezvyčajné zvraty sme vytlačili kurzívou.

Autor príspevku, Ed Starick, sa narodil v Kanade zo slovenských rodícov. Nepochodil do slovenských škôl. Slovenčinu sa učil iba zo svojich rodicov, počúvaním Božieho slova v kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, čítaním slovenských kníh (Nižniansky) a samoštúdiom. Podľa jeho vlastných slov, veľa získal čítaním slovenských periodík vydávaných v Severnej Amerike a to hlavne mesačníka Ave Mária, ročenky Slovenských Jezuitov a dvojtýždenníka Jednota. Ed sa cíti veľmi zaviazaný svojmu otcovi, Petrovi Shellingtonovi, ktorý doňho hlboko vstrelil vedomie, že schopnosť komunikácie v slovenskom jazyku je vzácnym obohatením jeho života.

Zaujímavé je, že text článku obsahuje iba 4 „hrúbk“ . Obávam sa však, že mnohí terajší absolventi slovenských škôl si ich ani nevšimnú... .

js

istý, že boli smiešni. Žena, ktorá sedí na l'avej strane a niečo napráva, je Mary Beneš. Ona na fotke je jedina zo všetkých, ktorá ešte žije a dodnes je aktívna farníčka kostola Svätého Cyrila a Metoda v New Westminister.

Zaujímavé pre mňa je aj pozadie. Nieko namaloval les a stromy. Je vidno aj akýsi hrad, ktorý *mne* pripomína Oravský Zámok. Divadlá v dávnych časoch boli pamätné zážitky, ktoré priniesli a dali vel' a radost a veselosti vtedajším Slovákom. Každý sa teší, keď bolo vyhlásené, že bude nejaké divadlo.

Ed Starick

Predchodca Skytrainu

Každý, kto teraz býva vo Vancouveri a okolo Vancouveru, vie o Skytraine, o tomto modernom „Rapid Transit System“. Ale starší l'udia, ktorí žili v 40-tych a začiatkom 50-tych rokov minulého storočia, možno budú pamätať, že sa mohlo vtedy ísť vlakom z Vancouveru až do Chilliwacku. Železnica sa volala „B.C. Electric“. Neskoršie bola známa ako „B.C. Hydro“ a potom ako „Southern Railway of British Columbia“. Kol'ajnice je možné ešte vidieť na viacerých miestach.

Na l'avej strane „speedera“ sedí šofér Peter Shelling (vtedajší „foreman“ skupiny chlapov pracujúcich pre B.C. Electric). Na pravej strane je robotník, Ján Šebest. Peter prišiel do Kanady z Oravy a bol bratom Blahoslavenej Zdenky Schelingovej. Ján Šebest prišiel z Vlkartoviec a býval dlhé roky v Surrey, zaraz pri moste „Patullo Bridge“ na ulici Liverpool, kde ste mohli nájsť rad domov tri ďalšie domy

druhých známych slovenských rodín: Petrenčíkovcov, Vitkajovcov a trochu ďalej ešte aj Kiktovcov (rodicov Mary Benešovej).

Ján si potom kúpil dom zaraz pri slovenskom kostole sv. Cyrila a Metoda na Sappertone, v New Westminsteri. Vždy si ho videl okolo kostola čistiť chodníky s metľou alebo s lopatou, keď napadol nejaký sneh. Knazi zo slovenskej farnosti ho mali veľmi radi.

Ed Starick

Slovenská krv v RCMP

RCMP, čo je to? Na túto otázku asi každý človek žijúci v Kanade odpovie, že sú kanadskí policajti. Presnejšie povedané, RCMP je skrátka pre Royal Canadian Mounted Police – Kráľovská Kanadská Jazdná Polícia. Prvý policajný sbor vznikol na základe rozhodnutia Kanadského parlamentu v máji 1873. Prvých 150 rekrútov utvorilo v Manitoba Severo-Západnú Jazdnú Policiu (NWMP).

V r. 1885 mali policajné zložky 1,000 mužov. Ich pozornosť sa sústredovala na udržanie poriadku počas „Zlatej horúčky“ v Klondike.

V r. 1919 parlament odhlasoval zlúčenie NWMP s federálnou políciou vo východnej Kanade a od r. 1920 mámame jednotnú kanadskú políciu s názvom Royal Canadian Mounted Police - RCMP.

Mal som možnosť sledovať ako sa Karen z 5-ročného dievčatka postupne mení na „tinedzérku“, peknú mladú ženu a na pozornú mamičku, ktorá s láskou venuje svojmu synovi Vincentovi. Keď mala Karen 10 rokov navštívili sme v máji 1991 program k Dňu Matiek pre mamičky farmosti Sv. Cyrila a Metoda v New Westminster.

Karen vtedy recitovala bánsku, ktoré slová sa jej určite vryli do pamäti a sa jej možno vynoria pri jej materských povinnostiach, ale aj pri jej vzťahu k rodicom.

Na priloženej fotografií Karen odchádza od mikrofónu po recitácii bánskych a ostatné deti, Marleen, David a Mike Volentierovi, Jessica Maros, Frank Mihál, Petra Šajgalík, Norbert a Miriam Jestráboví a Karinina sestra Helen jej možno závidia, že to (recitovanie) už má „za sebou“.

V r. 1950 RCMP „pohltila“ províčne policajné zložky Newfoundlandu a Britskej Kolumbie. Od r. 1974 sú členmi RCMP môhli stať aj ženy. V súčasnosti sú hlavnými úlohami RCMP boj proti organizovanému zločinu, terorizmu, drogám a ekonomickým zločinom a prečinom, ktoré ohrozujú kanadskú územnú celisť.

O prijatie do RCMP môže požiadať každá žena alebo muž, ktorí spĺňajú tieto podmienky: byť Kanadčanom, mať dobrý mravny charakter, dostačne ovládať angličtinu alebo francúzštinu, ukončiť úspešne kanad-

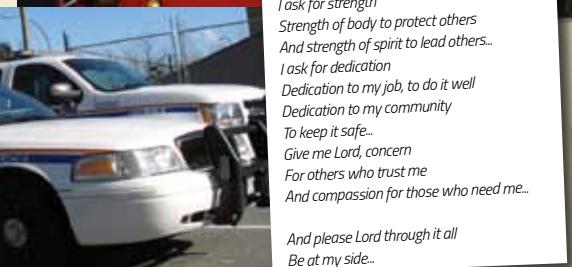

skú strednú školu, mať vodičský preukaz, mať aspoň 19 rokov, spĺňať zdravotný štandard, byť fyzicky „fit“ a byť ochotný sa prestať hocike v rámci Kanady.

Byť v Kanade policajtom je čest, pocta a veľký úspech. Minulý rok (2011) požiadalo o prijatie do RCMP viac ako 9,000 uchádzca. V priebehu výberového konania sa ich počet postupne zmenšoval až nakoniec ich pred 6 mesačným „prijímacom“ zostalo 33. Áno, 33. A 6-mesačný výcvik, počas, ktorého boli kandidati odličené od rodiny i od okolitého sveta, bol tvrdý. Niektorí z čitateľov možno mali možnosť prejsť cez 6-týždňový prijímac v základnej vojenskej službe a vedia, čo „prijímac“ znamená.

Budúci kanadský policajt musí byť pripravený teoretičky i prakticky na stretnutie so zločincom, musí jazdiť na koni a strieľať ako „kovboj“ a jazdiť na aute ako „kaskadér“. 6-mesačný prijímac nezvládli ďalší dvaja kandidati, takže slávostnou promociou nových členov RCMP prešlo iba 31 kadetov.

V jej zodpovednej, ale nebezpečnej práci, želáme Karen odvahu prekonáť vlastný strach, silu na ochranu iných, zanietenie vykonávať svoju pracu statočne, pochopenie pre tých, ktorí ju budú potrebovať, uši, ktoré počujú aj tichý hlas, oči osvetlené mудrostou, znalosť pravej cesty, odvážne srdce, a Pánovu ruku spočívajúcu neustále na jej pleci.

Westminster Václava a Pavlíny Čedíkových. Obaja rodičia sa zúčastnili slávostnej promocie svojej dcéry a s rodičovskou pýchou sledovali ceremoniu prijatia kandidátov za kadetov RCMP. Pani Pavlína mi povedala, že bola hlboko dojatá priebehom celej slávosti. Zvlášť na ňu zapôsobila spoločná modlitba kadetov, hymna „Odvážne srdcia“, skladanie prísahy vernosti jej Veličenstvu Kráľovnej Alžbete II. Karenin syn Vincent, ktorý tiež bol prítomný na promocii svojej mamičky, so ziariacimi očkami sledoval mamku pochádzajúcu so svojím oddielom „červenokabátikov“ na čele niekoľko stovák policajtov prítomných na slávosti.

Karen Čedík skončila kriminalistiku na vysokej škole SFU (Simon Fraser University). Práca kurátorky ju však nenapriehala, a preto sa rozhodla pre službu v RCMP. Dúfa, že po získaní skúseností z pouličnej každodennej služby bežného policajta, sa jej za 2-3 roky podarí dostať „vyššie“, do oddelení, kde bude môcť využiť svoje vysokoškolské vedomosti z oblasti kriminológie.

Karen slúži ako člen mestského sboru RCMP v meste Surrey, BC, ktoré je časťou Veľkého Vancouveru. Surrey je na jednom z prvých miest v zločinnosti v Britskej Kolumbii. V 4. štvrtok minulého roku tam podľa štatistiky (<http://bc.rcmp.ca>) bolo 200 väčších krádeží, 17 únosov, 201 krádeží motorových vozidiel, 1462 vykradnutých aut, 54 podpaláčských udalostí, 436 zločinov a prečinov vztahujúcich sa na drogy.

V jej zodpovednej, ale nebezpečnej práci, želáme Karen odvahu prekonáť vlastný strach, silu na ochranu iných, zanietenie vykonávať svoju pracu statočne, pochopenie pre tých, ktorí ju budú potrebovať, uši, ktoré počujú aj tichý hlas, oči osvetlené mудростou, znalosť pravej cesty, odvážne srdce, a Pánovu ruku spočívajúcu neustále na jej pleci.

Jožo Starosta

Z rodinného archívu

Pani Melanka Kácerová z Pitt Meadows sa s nami podeliла s fotografiemi, ktoré našla v rodinnom archíve. Sú to poväčšinou fotografie, ktoré sa viažu k udalostiam z 50. a 60. rokow minulého storočia zo života farského spoločenstva sv. Cyrila a Metoda v New Westminster.

Medzi fotografiemi bola aj jedna z r. 1938 z „logger camp“.

Je na nej Melankin otec Imrich (Jim) Kácer (v druhom rade prvý zprava) a Melankin krstný otec Rudy Chovan (v prvom rade prvý zprava). Ostatných chlapov-drevorubačov sa nám doposaľ nepodarilo identifikovať.

Na fotografii z júla 1958 je slovenský spevácky sbor, ktorý viedol Rev. Viliam Lacko SJ.

Pani Melanka na fotografii identifikovala nasledovných spevákov. Kľačiaci zľava: Anna Juračko, Morris, Helen Onderko (Vitkay?), rehoľná sestra pôsobiaca v Japonsku Jean Michalec, Helen Kácer rod. Michalek, Melankina mama, stojaci rad zľava: ?, ?, Paul (Paulus), Silvia Potocky, Mrs. Lofay, Mr. John Varga (neskorší dlhorčný organista v kostole sv. Cyrila a Metoda), Mrs. Shelling, Mr. Morris, Mrs. Solčany.

Tá istá fotografia sa objavila aj v nejakých slovenských novinách vydávaných v Kanade (asi Kanadský Slovak), z ktorých sa zachoval iba útržok s nasledovným textom.

„Slováci v Britskej Kolumbii“ – Krojaná slovenská skupina z New Westminster reprezentovala Slovákov na „Citizenship Day“. Vystúpenie Slovákov a ich krásne spevy sa každému páčili. Spevokol dirigoval Father W. Lacko SJ.

Pani Helen Kácer – Michalek,
Melankina mama

Autor textu, podpísaný iba ako M.S., ďalej piše: *Kultúra národa, jeho piesne, krásne kroje, tance a všecko, čo slovenský um a ruky vytvorili, to je naša vizitka. ... Keď nás kanadská verejnosc' pozna a pozná i našu kultúru, meno Slovák, slovenský národ, Slovensko budú samozrejmosťou. ... Je veľa priležitostí, kedy môžeme pekne a dôstojne reprezentovať kanadských Slovákov i celý slovenský národ. Sláva tým, ktorí tak robia.*

Srdečne pani Melanke ďakujeme za fotografie, ustrižky z novín, ako aj za jej spomienky, ktoré, dúfame, budeme môcť spracovať a zverejniť. js

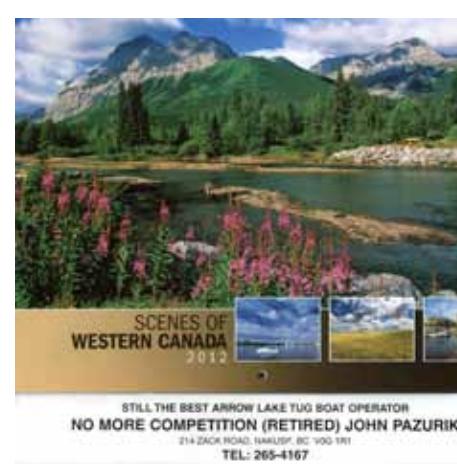

John Pazurik stojí na loďke (tugboat). Ako pilot strávil 40 rokov na Arrow Lakes. Fotka má dnes viac než 25 rokov.

Slovenská reč možno už tak nežije v Nakusp ako keďsi, ale ten známy slovenský oravský humor sa ešte niekedy trošku ukáže.

Ed Starick

Poznámka editora: „Arrow Lakes“ sa skladajú z 2 jazier, „Upper Arrow Lake“ a „Lower Arrow Lake“. Hoci sa nazývajú jazerami, sú to v podstate obrovské rozšírenia rieky „Columbia River“ po postavení priehrady „Hugh Keenleyside Dam“ v roku 1960, kedy sa hladina jazier zdvihla o 12m. „Arrow Lakes“ sú dlhé 230 km. Autor príspevku, Ed Starick mi prezradil, že John Pazurik, napriek 40 rokom plavby na týchto obrovských jazerach, sa nenaucil plávať ...:) js

STILL THE BEST ARROW LAKE TUG BOAT OPERATOR
NO MORE COMPETITION (RETIRED) JOHN PAZURIK
214 ZACK ROAD, NAKUSP, BC V0G 1R1
TEL: 265-4167

Spomienka na ocka

**Ak by som sa chcela vyjadriť správne,
mala by som napísť spomienku
na svokra. Ale akosi sa mi to nehodí.
Asi preto, že som ho tak bežne
neoslovovala. Každý v rodine ho volal
ocko. Vrátane mňa, jeho vnukov i jeho
zata Petra.**

Súhlasila som s tým, že zapíšem spomienky na človeka, ktorý sa svojím životom dotíkal ľudských sŕdc v našej slovenskej komunité i mimo nej. A hoci ja som ocka spoznala iba pred 14 rokmi, pokúsim sa zhrnúť čosi ako „apoštolať jeho života“.

Hovorí sa, že človek zistí čo mal až vtedy, keď to stratí. Hoci ako človek som si ocka vážila a myslala som si, že v podstate som ho poznala, po jeho odchode som ho nanovo začala objavovať cez poklady, ktoré po troške odkrývajú jeho deti spolu s manželkou pri prezeraní jeho izby. Určite aj po užívani 18. čísla časopisu Slovo z Britskej Kolumbie objavíme nové skvosty v jeho zápisoch alebo knihách prinesených zo Slovenska za posledného polstoročia.

Tu je teda príbeh Edwarda Oravca

Edward sa narodil 16. mája 1937 v Surrey ako štvrté z piatich detí Michala a Terezy Oravcových. Navštieval Queen Elizabeth High School v Surrey.

Práve tu, ako stredoškolák dostal vyznamenanie pri ukončení školy za to, že nevynechal ani jeden deň školy a nikdy neprišiel neskoro na vyučovanie.

Bol vždy dochvílný, nielen v škole, ale aj počas celého života. Mal rád svoje veci naplánované vopred.

Po ukončení štúdia v roku 1956 pracoval na píle v New Westministeri, spolu s mnohými inými Slovákmami.

V roku 1966 pila vyhorela a ocko mal „nútenú“ dovolenkú. Využil túto príležitosť a vcestoval na Slovensko.

Plán už mal, pretože v roku 1963 pri svojej prvej návštive Slovenska, spoznal svoju lásku, Vilmu Klačkovú, ktorá bola jeho družička na rodinnej svadbe. Vilma, ktorá sa dozvedela, že Edward priviezol niekoľkým ľuďom z dediny modlitebnú knížku, ho tiež poprosila o tento „úzkoprofilový tovar“ vo vtedajšej ČSR.

Odtedy si vymenili veľa listov. Okrem toho, že Vilma bola fešánska, spíšala tiež všetky predpoklady byť dobrovrou manželkou, o varení a pečení nehovoriac. Každýkrát, keď niesla na stôl z lásky uvarené jedlo, ziarili mu oči a tichý úsmev sprevádzal jeho maškrtné chrumkanie. Ocko mal rád jej „cookies“, doslova, až kým nezomrel. Veľa vecí pred smrťou nevnímal a ani ho nezaujímal, ale cookies od svojej ženy si vždy „užíval“.

Keď ocko v roku 1966 prišiel na Slovensko, aby si odviezol Vilmu zo seba, možno nečakal, že jej žiadosť o výcestovanie bude zamietnutá. Ale svoju trpežlivosťou a rozhodým postojom dokázal vyhrať aj tento boj. Napísal priamo prezidentovi Novotnému a po niekoľkých mesiacoch, 22. januára 1967, štastne pristá-

Fathers Day v Surrey | Na Slovensku

Správy z Alberta

Podáva Otec Ján Kadlec, SJ.

Často dostávam od ľudí otázku aká veľká je moja misia tunajšia na Západe? Obyčajne odpoviem, že je trocha väčšia ako Európa. Totiž ku môjmu misijnému polu v Alberte príbral som si i niektoré mestá v Saskatchewan ako i v British Columbia.

li s Vilmi na Vancouverskom letisku.

Pre ocka bola jeho rodina všetkým. Ako otec bol prísný a dával svojim deťom dobrý príklad.

Vždy si však dokázal vypočuť ich názor a mať pre nich rešpekt. Rád brával deti na prechádzky. A nielen tie svoje. Môj manžel Janko rád spomína na to, ako boli na huby na Mount Bakeri. Ocko poznal každú lesnú cestičku už ako dieťa. Nemusel si ich označovať. Ako desaťročné dieťa objavil dokonca mŕtvolu hľadaného nezvestného človeka.

Možno tam niekde začala jeho záľuba, ktorou boli mapy. Ocko zbieral rôzne mapy Slovenska a poznal ho tak dokonale, že vedomosťami a geografiou by zahanbil veľa rodených Slovákov. Mal zbierku mincí a známok, ktoré si rád v tiche preberal. Ak objavil nejakú zaujímavú vec, určite ju odčitol a príbeh mal poruke.

Miloval Slovensko, svoju rodinu, svoju manželku i Boha. Jeho viera bola silná. Vždy si stal za tým, v čo veril. Nepatril k tým, ktorí „prevracajú kabáty“, keď im nevyhovuje situácia. Odšiel s čistým šítom. Verný svojej manželke, rodine, i Pánovi. Narodil sa v Kanade, ale srdcom bol väčší Slovák ako mnohí z tých, ktorí sa na Slovensku narodili. Množstvo ľudí mu preukázalo rešpekt aj na jeho poslednej ceste.

O človeku, akým bol ocko, by bolo treba napísť celú knihu. Budeme naňho spomínať s úctou a láskou.

Často a rád rozprával príbehy. Spomínał aj tie, ktoré písal do Slovenskej obrany, či Kanadského Slováka. A bolo ich nemálo. Slovensko miloval a akčne sa dozával aj zapojiť. Bol členom Slovensko-Kanadskej Ligy, ktorú podporoval rôznymi spôsobmi.

Potom ako ochorel, v posledných rokoch života, bol ľahké akceptovať jeho chorobu, ktorá mu zobrazaťa to čím vynikal - jeho pamäť, i lásku k veciam a ľuďom, ktorých obdivoval.

Manželke vždy pomáhal a podporoval ju. Ja som iba nevesta, ktorá sa privydala do cudzej rodiny. Vždy som sa tu však cítila doma.

Súčasťou jeho rodiny bola však aj slovenská komunita a neodmysliteľne s ňou nás kostolík sv. Cyrila a Metoda, ktorý ocko navštievoval takmer celý život.

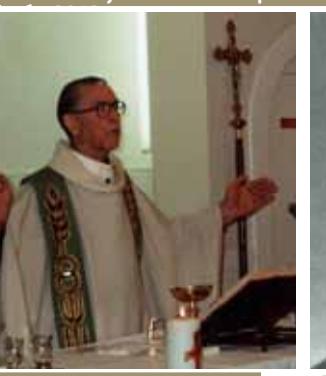
Miriam Oravec

Mapa SLOVENSKEJ KANADY

V kruhu svojich súrodencov pri oslove 85.naro-

Sv. Omša v New Westmin-

Misionár kanadského západu.

Dotíklo d'al'sie šl'achetné srdce

V noci, z 28. februára na 1. marca 2013 dotíklo srdce Otca Jána Kadleca, SJ.

O. Kadlec bol posledným zo slovenských kňazov – jezuitom, ktorí viedli slovenskú farnosť sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, v Britskej Kolumbii, koncom minulého storočia.

Napriek tomu, že sa farníci najzápadnejšej slovenskej farnosti v Kanade rozlúčili s O. Kadlecom v máji 1999, takmer všetci z tých, čo doposiaľ žijú, si naňho z láske spomínajú.

Mnohí z nás, ktorí v priebehu uplynulých 12 rokov navštívili rodné Slovensko, neobišli ani Piešťany, kde O. Kadlec do posledných chvíľ aktívne pôsobil, aby odovzdali O. Kadlecovi pozdravy z Kanady a načerpať inšpiráciu a duchovnú silu do ďalšieho života.

Spomínam si, ako pri rozlúčke v r. 1999 speváci farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminstri spievali Otcovi Kadlecovi:

Ty si kňaz podľa radu Melchizedechovho naveky

Ó bud anjelom čistoty

Ó bud anjelom lásky

Ó bud anjelom svetla

Ó bud anjelom obety

Ó bud anjelom sily

Ó bud anjelom milosti

Ó bud anjelom pokory

Ó bud anjelom pokory

Ó bud anjelom zbožnosti

Ty si kňaz podľa radu Melchizedechovho naveky

Takého si Vás pamätáme, Otec Kadlec.

(JS)

Kto bol Otec Ján Kadlec

Narodil sa 24. januára 1927 v Pobedime, pri Piešťanoch. Pochádzal z početnej roľníckej rodiny a pôvodne bol určený na vedenie rodinného hospodárstva. Na túto úlohu sa pripravoval štúdiom na hospodárskej škole v Novom Meste nad Váhom, potom pracoval doma na hospodárstvo a súčasne sa večernými kurzami d'alej vzdelával.

Zmena v živote smerovaná už nastala počas základnej vojenskej služby, do ktorej nastúpil v r. 1949. Istý čas po normálnom výcviku zo zbraňou ho pre jeho otvorený náboženský postoj spolu s viacerými inými preradili do pracovného útvaru s trestaneckým režimom. Bol poslaný pracovať do uholínnych baní v Kladne, v Plzni a nakoniec v Ostrave. Tam olúpený o slobodu a bez možnosti zúčastňovať sa v nedele na bohoslužbách pocítil túžbu stať sa knážom.

Na Slovensku nemal predpoklad na uskutočnenie tohto svojho zámeru. Preto sa po prepustení z vojenčiny usiloval ujsť do Rakúska. Chytli ho však a odsúdili na práce do Jáchymova. V januári roku 1953 sa druhýkrát pokusil o útek, ktorý sa mu vydaril, hoci ho poranila mina, ktorá vybuchla v jeho blízkosti pri prekonávaní drôtnej prekážky na hraniči.

Po trojmesačnom liečení v nemocnici sa ho ujal vdp. Štefan Mácsady, ktorý bol kedysi kaplánom v Pobedime a ušiel do Rakúska rok pred Jankom Kadlecom. Pôsobil ako duchovný pre vystáhovalcov vo Wellse pri Linci. S pomocou vdp. Mácsadyho a iných dobrodincov Janko mohol zvládnúť skrátené stredoškolské štúdium s matúrou a nastúpil na štúdium teológie v Innsbrucku. Býval v medzinárodnom jezuitskom kolégium Canisianum. Pri styku s jezuitmi v kolégii i na teologickej fakulte, ktorú viedli jezuiti, sa rozhodol, že vstúpi do tejto rehole. Stalo sa tak 7. septembra 1961. Na dva roky prerušil štúdium, aby si mohol urobiť rehoľný noviciát. Po ľom pokračoval v teologii a 26. júla 1965 bol v Innsbrucku vysvätený za knáza.

Primicie mal 1. augusta 1965 v bývalom utečeneckom tábore vo Wellse-Lichteneggu, kde strávil prvé mesiace po príchode do Rakúska. Tak na vysviacke v Innsbrucku, ako aj na priemiciach Otca Jána Kadleca sa mohli zúčastniť jeho rodičia, ktorým dali čs. úradu pre tento prípad výcestovacie dovolenie.

Otec Kadlec dokončil štúdium teológie na jar 1966. Potom odcestoval do kanadského Galantu, kde začiatkom júla pomáhal pri letnej škole pre chlapcov a 4. septembra bol hlavným celebrantom na galtskom odpuste. Čakal ho ešte niekoľkomesačný pobyt v Pomfret Center, Conn. (USA), kde si dokončil rehoľnú formáciu. Na jar 1967 sa vrátil do Galtu, kde prevzal funkciu hospodárskeho správcu misijného domu. Pritom vykonával rozličné misionárske služby v Galte i mimo neho.

V rokoch 1970-75 pracoval ako misionár medzi Slovákm v provinciách Saskatchewan, Alberta a Britská Kolumbia. Potom sa vrátil do Misijného domu v Cambridge. Bol misionárom a pomáhal aj pri stavbách a iných práciach. V jeseni roku 1976 znova odšiel na Západ Kanady pracovať ako misionár. Od jesene roku 1992 bol našim duchovným otcom v slovenskej farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminster, B.C. V r. 1999 odšiel do Cambridge, Ont., odkiaľ sa vrátil späť na rodné Slovensko, do Piešťan, kde do posledných chvíľ aktívne pôsobil ako spovedník a vedúci duchovných cvičení.

Zomrel v noci z 28. februára na 1. marca 2013. Pohrebná sv. omša bola v Piešťanoch a pohrebné obrady v rodnom Pobedime.

(Podľa ročeniek jezuitov vydávaných v Kanade spracoval Jožo Starosta)

Vancouver a Sapperton

Aby si Británia zabezpečila „zvrchovanosť“ a už v zárodku potlačila akúkolvek myšlienku na americkú „rozpínavosť“, poslala do Britskej Kolumbie kráľovských vojenských inžinierov

Vancouver

Vancouver je jedno z najkrajších miest na svete. Niektorí dokonca tvrdia, že je najkrajšie. Vancouver je rôznorodou spletou kultúr, národností i jazykov. Nazýva sa aj „mesto štvrtí“ práve pre jeho veľkú rôznorodosť obyvateľstva. Je tu napr. China town, Malé Taliansko... Po Toronto je druhou najobľúbenejšou destináciou pre emigrantov v Kanade.

Podľa ankety „Koľko Slovákov žije vo Vancouveri a v jeho okolí?“ (<http://www.sk-bc.ca/node/1176>) 30% optimistov si myslí, že nás je tu vyše 10-tisíc, 35% respondentov sa nazdáva, že nás je od 5-tisíc do 10-tisíc a 35% pesimistov odhaduje počet Slovákov na menej než 5-tisíc.

Vancouver je mesto plné rozmanitej dynamiky života zasadné v krásnej prírode. Opakovane sa umiestnil na najvyšších priečkach v životnej úrovni obyvateľstva. Je častou „Veľkého Vancouveru“. Veľký Vancouver je metropolitná oblasť ležiacu na západnom pobreží Kanady, pozostávajúca z Vancouveru a okolitých mesteciek zliatých v jeden celok. Patrí sem napríklad mestecko Burnaby, Richmond, New Westminster, Coquitlam, Surrey, Langley a iné.

Hoci kapitán George Vancouver, ako prvý Európan, vystúpil na pobrežie zálivu Burrard (pri ktorom sa teraz rozprestiera mesto Vancouver) už 13. júna 1792, novodobá história Veľkého Vancouveru začala 27. júla 1827, keď skupinka 25 obchodníkov s kožušinami zo spoločnosti Hudson Bay začali stavať pevnosť Fort Langley niekoľko mil od ústia rieky Fraser. Fort Langley sa stalo centrom výmenného obchodu, kde miestni Indiáni z kmeňa Kwantlen prinášali „napredaj“ borbie kožušiny.

Sapperton

Ked' sa roku 1858 rozniesla správa, že sa v okolí rieky Fraser (rieka pretekajúca Veľkým Vancouverom) našlo zlato, príval 25-tisíc zlatokopov z Kal-

fornie vylíkal guvernéra britskej kolónie na Ostrove Vancouver Jamesa Douglasa, a tak sa poponáhľal vyhlásiť nielen ostrov, ale aj pevninu za britskú kolóniu. A tak vznikla Britská Kolumbia. Jej vyhlásenie sa udialo 19. novembra 1858 v pevnosti Fort Langley.

Aby si Británia zabezpečila „zvrchovanosť“ a už v zárodku potlačila akúkolvek myšlienku na americkú „rozpínavosť“, poslala do Britskej Kolumbie kráľovských vojenských inžinierov (Royal Engineers), aby tam „rozvinili“ britskú zá stavu a začali budovať cesty.

Prvá skupina „sappers“ (ako prezývali tieto špeciálne vojenské jednotky – „sap“ staré pomenovanie lopaty na kopanie zákopov) pod vedením plukovníka Richarda Moody, prišla do Britskej Kolumbie hned po jej vyhlásení a utáborila sa na malom návrší nad riekou Fraser, ktoré dostalo pomenovanie „Sapperton“ a stalo sa základom neskoršieho mestečka New Westminster.

Ak preskočime 100 rokov, ocitneme sa na konci 50-tich rokov 20. storočia. V marci 1960, pred viac

ako 50 rokmi, sa čas napíhal a založenie Farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminster, časť Sapperton, bolo otázkou asi dvoch mesiacov. Čo sa však nám dnes zdá ako samozrejmosť, to bola iba možnosť s „otvoreným koncom“.

Viliam Lacko, SJ

Slovenský misionár Viliam S. Lacko, SJ, napísal Slovákom roztrúseným v okolí Vancouveru ohnivý list, ktorým ich pozval a povzbudil na veľký čin, na založenie farnosti sv. Cyrila a Metoda. Odpoved' našich predchodcov nedala na seba dlho čakať. Zopár týždňov po rozoslání tohto listu sa smelé plány premenili na skutočnosť.

Pokúsme sa však vziať do situácie vtedajších našich krajanov, ktorí stáli pri založení farnosti a porozmýšľajme, ako by sme my zareagovali na email s takýmto obsahom, ktorý by sa dostal do nášho inboxu.

Ako viete, drahí v Kristu, patríte do mnohých farností. Nájdú sa však i poniekterí, ktorí ešte nijak nepatria. Ako v minulosti tak aj teraz štědro podporujete svoje farnosti a kňazov, ktorí Vám vysluhujú sviatosti a kázu Slovo Božie vo Vašich kostoloch. Navykli ste si na nich, na priateľov, na farnosť a jej zvyky, potreby. A to je celkom správne a prirodzené. Tak to má byť.

Mať svoj vlastný kostol, všetci patríť k nemu, bez akýchkoľvek ťažkostí zo strany iných, mať slovenskú nedelňu sv. omšu, kážeň, slovenské nábožné spolky, stáleho slovenského kňaza, slovenský spev v kostole, mať svoj vlastný nehatený náboženský život, národné oslavu, príležitosné programy, podporovať svoju vlastnú slovenskú faru- osadu a nijakú inú, to je vôle pána arcibiskupa, to je príležitosť, ktorá sa Vám naskytuje teraz a hámad niky viač ...

Mať svoj vlastný kostol, všetci patríť k nemu, bez akýchkoľvek ťažkostí zo strany iných, mať slovenskú nedelňu sv. omšu, kážeň, slovenské nábožné spolky, stáleho slovenského kňaza, slovenský spev v kostole, mať svoj vlastný nehatený náboženský život, národné oslavu, príležitosné programy, podporovať svoju vlastnú slovenskú faru- osadu a nijakú inú, to je vôle pána arcibiskupa, to je príležitosť, ktorá sa Vám naskytuje teraz a hámad niky viač ...

Dúfam, že som Vám všetkojasne napísal, predložil. Ďalší program a oznamy Vám pošlem čím skôr. Teraz sa len modlime o poznanie vôle Božej.

V Kristu oddaný Fr. Viliam Lacko SJ

Tak sa začala história jednej z najvýznamnejších Slovenských osád na Západe Kanady, na pobreží Pacifiku, osady, ktorá nesie meno Farnosť sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri.

Slovenský kostol v Sappertone (v New Westminster)

Áno, je to nás kostol. Zriedkavý obraz, ktorý sa len tak ľahko nevidí. Farníci „objímajú“ svoj kostol. Fr. Jozef Meňuš vyzval všetkých prítomných na kon-

Pred dvomi rokmi som prišiel k Vám. Videl som a skúsil Vašu horlivosť pri mesačných sv. omšiach a sv. Hodinách, pri prístupovaní k svätostiam. To bola nielen Vaša, ale i moja veľká radosť. Ale viem, ako sa Vás to dotklo, keď sme museli s bohoslužbou čakať alebo ísť do školy alebo znášať zimu, horúčosť, dym alebo dôzd. Poniekorych to i právom znechutilo.

Kostol na Sapperton v New Westminster je voľný a na predaj. Je väčší a krajší a dôstojnejší a veľmi dobre by vyhovel Vašim potrebám a podmienkam. Dohovoril som sa s Rev. De-

Coccola a on mi dal k dispozícii ten kostol od 10. apríla do 8. mája 1960. Dočasne zaobstarám všetko do neho, požičiam potrebné veci, a tak Vám dám možnosť, aby ste v tom čase sami skúšili, presvedčili sa, či Vám to bude vyhovovať, či budete spokojnejší a či budete za to, aby to ne-skôr celkom navždy patrilo Vám ...

majú Slováci vo Veľkom Vancouveri miesto, kde sa môžu pravidelne stretnať či už pri nedelňach slovenských sv. omšiach alebo pri rôznorodých kultúrnych a spoločenských príležitostach.

Medzi nimi je aj pán Jozef Otošník s mnohými inými zakladateľmi slovenskej farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri – časť Sapperton.

Spracoval Jožo Starosta na základe týchto podkladov:

[1] Čo ti najviac chýba vo Vancouveri? Čo doporučuješ? - <http://www.sk-bc.ca/node/1519>

[2] A Brief History of Greater Vancouver - <http://www.vancouverhistory.ca/story.html>

[3] 1939 - Kanadskí Drevorubači - <http://www.sk-bc.ca/node/1451>

[4] 1960 - Z historie farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminster - <http://www.sk-bc.ca/node/966>

[5] 2010 - Výstava slovenských historických fotografií v New Westminsteri - <http://www.sk-bc.ca/node/1278>

[6] Náboženský život Slovákov v New Westminsteri - <http://www.sk-bc.ca/node/1412>

Slovenský kostolík

Jedny z mojich prvých krokov vo Vancouveri viedli do slovenského kostola. Je to už 16 rokov a predsa, akoby to všetko bolo iba včera. Kostolík je stále rovnaký, snád' len tát lipka, zo slovenského semienka zasiata, ho prerástla.

Kostolík stojí neďaleko rušnej križovatky, ktorou niekedy prechádzam, keď musím z Delta do Vancouveru na početné stretnutia s lekármi. Aj keď na slovenskom kostole nebliká svetlo majáka, jeho biela farba ho zviditeľňuje. Inak je maličký a jednoduchý, ako zvonok, tak i zvnútra. Nevidela som na Slovensku takého jednoduchého kostola. Biele steny, pár obrazov, lavice a jednoduchý oltár. Žaden prepych. Slovenský kostolík bol postavený jednoduchými kňazmi a veriacimi, ktorí si chceli zachovať slovenskú kultúru, reč a samozrejme slovenskú bohoslužbu.

Prechádzajúc okolo kostola, vždy si pripomienem radostné i smutné chvíle, ktoré som v ňom prežila – sobáš, krst oboch detí, moje prvé pomazanie pre chorých. A možno raz slovenský kostol bude mestom, kde sa rozlúčim s týmto svetom.

Za čas otca Kadleca sme s manželom prichádzali každú nedelu a ako nezamestnaní novoprišielci sme mu cez týždeň pomáhali s farským účtovníctvom. Odvtedy sa veľa zmenilo. Prestáhovali sme sa a bývame 5 minút od iného kostola. Deti nám už 6 rokov chodia do školy, ktorá kostolu patrí, a preto sa od nás očakáva navštěvovala a podporovala nás nový kostol. Navýše do toho prišla moja rakovina a menej času i sôr zájsť okrem kanadského kostola i do slovenského.

Kostol by nebol kostolom, ak by zostal bez ľudí. Slováci, ktorí sa tam už desiatky rokov každú nedelu zbehnú z mnohých kútov Veľkého Vancouveru, okrem Boha nachádzajú tu kus domova. Či už zo Slovenska odísť chceli alebo museli, väčšine domov chýba. Je veľmi príjemné aspoň raz za týždeň byť tak trochu doma, medzi svojimi, zo všetkých strán počuť rodnu reč. Takú celkom rýdu, ale aj tú pomiešanú.

Slovenský kostolík bol tu v Kanade prvou inštitúciou, ktorá mi podala pomocnú ruku a snažila sa

Vraj utrpenie má veľkú hodnotu. Slovenskému kostolu vyprosujem, aby mal vždy láskavého slovenského kňaza. Lavice kostola nech sú každú nedelu plné dobrých ľudí, ktorých spája nielen slovenčina a tradícia, ale hlavne láska, prejavujúca sa vzájomným porozumením a skutkami. Nech sa vždy nájdú ľudia, ktorí pomôžu kostol udržiavať a upratovať. Nech ich spoločenstvo je skutočné.

ĎAKUJEM, Alicia Biela,

Z vašich listov

Biskup Mons. Jozef Haľko v New Westminsteri

Farnosť sv. Cyrila a Metoda prežila začiatkom augusta duchovnú a národnú obnovu. Pomočný biskup bratislavskej arcidiocézy, Mons. Jozef Haľko nám priniesol pozdravy zo Slovenska a reliktiu sv. Cyrila. Naši krajania si mohli nielen pripomeneť udalosti zpred 1150 rokov kedy sv. Cyril a Metod priniesli našim predchodcom hlaholiku, staroslovenske sv. Písma a liturgiu, ale mali možnosť vziať účtu pozostatku sv. Cyrila, úlomku kosti z človeka, ktorý pred 11 a pol storočiami chodil po našom území a krstil našich predkov a hlásal im Božie Slovo zrozumiteľným spôsobom.

Otec biskup slúžil viaceru sv. omši v slovenskom kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, vo farnosti, ktorá už vyše pol storočia slúži duchovným, národným a spoločenským potrebám našim slovenským staro- i novo-usadlíkom. Na slávnostnej slovenskej sv. omši v nedeľu 4.augusta žehnal pritomných veriacich reliktiu sv. Cyrila. Dával tiež prednášky duchovnej obnovy, navštívil mnohých starých, chorých a nevládnych krajanov a stretol sa s arcibiskupom Vancouverskej arcidiecézy Mons. J. Michaelom Millerom.

Zástupcovia slovenských organizácií, spolkov, či združení, rovnako ako aj každý z prítomných mali možnosť sa s otcom biskupom osobne porozprávať na farskom pikniku v nedeľu popoludní. Po skonzumovaní dobrôt, ktoré pripravili obetavé ruky slovenských kuchárov a pekárov, vo volnej, nenútenej a priateľskej atmosfére sa prítomní pýti otca biskupa mnohé otázky o živote cirkev na Slovensku, o udalostach z verejného i súkromného života otca biskupa, na ktoré on, s úsmievom i vážne, ochotne odpovedal.

V utorok, 6.augusta, bolo celodenne vzdanie úcty reliktii sv. Cyrila, na ktorú boli pozvaní veriaci z celej arcidiocézy prostredníctvom článku v miestnych katolických novinách „BC Catholic“.

Pred pokračovaním otca biskupa Mons. Jozefa Haľku na jeho ceste po slovenských misiach naprieč

Kanadou a USA, som ho poprosil o rozhovor pre nás časopis. Tu je niekoľko úryvkov z rozhovoru.

Čo je hlavný cieľ Vašej cesty po Kanade a USA?

Hlavným cieľom je spozať slovenské komunity. Spravil som si viac času pre každú komunitu – spozať knaza, jeho najbližších spolupracovníkov a verejnosť komunity, ktorí majú o takéto stretnutie záujem. Priniesol som tiež reliktiu sv. Cyrila, ktorá je takým duchovným „light-motívom“ tejto cesty, je námetom na rozjímania a je tiež východiskom pre katechézy, ktoré sa uskutočňujú v týchto komunitách.

Koľko slovenských misií-komúní plánujete navštiviť?

Okrem Vašej komunity tu v New Westminster by som mal navštiviť ešte komunity v New Yorku a v okoli, komunity v Toronte, Mississauga, v Detroit, Chicago, Los Angeles, skrátku všade tam, kde bol záujem o takéto stretnutie.

Koľko slovenských misií je roztrúsených po svete?

Ako myslíme registrované slovenské katolícke misie, tak ich je asi 30. Dá sa však predpokladať, že slovenských komúní, kde je raz za čas odslúžená slovenská sv. omša, je asi viac. Je tiež úlohou komisie pre zahraničných Slovákov pri Konferencii biskupov Slovenska, aby tieto komunity zmapovala. Aj toto putovanie reliktiu sv. Cyrila po komunitách Severnej Ameriky napomáha k ich oživeniu.

Aký máte krátkodobý plán pri práci so zahraničnými Slovákm? A dlhodobý?

Krátkodobý plán je súčasťou dlhodobého plánu. A to je to, čo teraz robíme. Byť spolu, zdieľať sa, rozprávať sa, mapovať, vidieť problémy, komunikovať s

miestnymi biskupmi, keď bude treba. Treba si uvedomiť, že cirkevno-právna konšelácia v rôznych krajinách je rôznorodá, a tým je určená aj kompetencia záhraničného biskupa vstupovať do procesov tej-ktorej miestnej cirkvi. Ale vždy možno urobiť to, že človek je v kontakte, pride, povie slovo v materinskom jazyku, a práve toto cyrilo-metodejské jubileum, kedy si obzvlášť vágne lingüistickú empatiu sv. Cyrila, je príznačné tým, že prichádzam k zahraničným Slovákom, aby som sa im prihovoril v ich rodnom jazyku – v slovenčine.

Ako môžeme my, farníci sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri napomôcť splneniu týchto plánov?

Modlitbou a dobrou radosťou. Keď má niekto nejaký podnet, dobrú myšlienku, tomu sa možno iba potešiť, vrátane kritických pripomienok.

Jožo Starosta

Viacerí členovia farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri boli gréckokatolíci. Koncom 60-tých rokov (?) prišiel do farnosti na návštěvu gréckokatolícky biskup Michal Rusnák a slúžil sv. Omšu v byzanskom obrade.

Prvý rad zl'ava: Diana Horvat (Števaňák), Bertha Otrošina (Palko), Mary Horvat.

Druhý rad zl'ava: Zuzana Zubko, Ján Lunter, Biskup Michal Rusnak, Anna Belej, Fr. Vincent Dančo.

Tretí rad zl'ava: Tereza Michalec, Zuzana Otrošina, John Michalec, Steve Horvat.

Čriecky zo života slovenských gréckokatolíkov v New Westminister

Aj keď sa to mnohým môže zdáť len ako nejaká utópia, predsa len na kanadskom pobreží Tichého oceánu boli prítomní a sú historicky doložení aj slovenskí gréckokatolíci. New Westminister, Vancouver a okolité mestá a mestečká sa stali pre mnohých druhým domovom. Pravdou je, že v New Westministeri bola emigrácia zo strednej a východnej Európy, čoho dôkazom je aj prítomnosť katedrály a centra miestnej ukrajinskej gréckokatolíckej eparchie, založenej roku 1974. Prví Slováci tu prišli tesne pred koncom 19. storočia, ako tomu dosvedčujú viaceré články v *Kanadskom Slovákov*¹. Pracovali väčšinou na zeleznici, v prístavoch, pri stavbe cest a železníc. Väčšie osídlenie Slovákov nastáva až po Druhej svetovej vojne². Neskoršie v meste vznikol 47. zbor Kanadskej slovenskej ligy.

Slováci a slovenskí gréckokatolíci na brehoch Tichého oceána

V meste existuje aj slovenská rímskokatolícka farnosť sv. Cyrila a Metoda³. A práve viacerí veriaci tejto farnosti sú, alebo prinajmenšom boli gréckokatolíci. A rovnako tak pre nich boli slávené čas od času aj gréckokatolícke bohoslužby, a to práve v slovenskom kostole. Ako napísal duchovný slovenskej rímskokatolíckej osady: „*Obyčajne ich nájdeme po iných miestach alebo v ukrajinskej farnosti, kde chodia kvôli prekrásnemu obradu a liturgickej reči, kym mladí chodievajú do anglických kostolov*“⁴.

New Westminister v časoch apoštolského vizitátora

V roku 1959 bola v ukrajinskom gréckokatolíckom chráme svadba mladej Slovenky, Marienky Lunter, dcérky Jána Luntéra a jeho manželky Betty, rodenej Černákovéj. Obaja rodičia pochádzali z Telgártu a hľásili sa za slovenských gréckokatolíkov. Manželov sobáš bol „*dobrý priateľ Slovákov Father Bylik, pri obradoch vypomáhal p. Bodnár*“⁵. Sobáš bol v ukrajinskom gréckokatolíckom chráme Immaculate Conception. Otec nevesty prišiel do Kanady roku 1928, jeho manželka za ním roku 1932. Pán Lunter pracoval na píle a po práci, spolu s manželkou, aj na farme⁶.

Bola to práve slovenská farnosť sv. Cyrila a Metoda

da, ktorá sa stala domovom ukrajinskej gréckokatolíckej farnosti, kým si tá nepostavila vlastný chrám. V tých časoch ukrajinský kríž, alebo aj slovenský, O. Kmec⁷, celebroval bohoslužbu. S Ukrajincami slávili aj naši slovenskí gréckokatolíci. Pri opise slovenských gréckokatolíkov, ktorí stáli v začiatkoch ich bohoslužieb v New Westminister píše o. William Lacko, SJ roku 1970: „*Ako kantor vynikal nebohý Michal Bodnar, ktorý mal prekrásny hlas.*“

Už počas jubilejného cyrilometodského roku 1963 sa dozvedáme, že „*v tejto oblasti žije tiež veľa slovenských gréckokatolíkov a preto o. Michael Lacko⁸ sa vybral i na ďaleký západ Kanady...slúžil bohoslužby v staroslovenskom jazyku...a snažil sa postretnúť čo najviac slovenských rodákov*“⁹. Práve počas tohto jubilejného roka raz v mesiaci namiesto kázne podľa slov duchovného „*sme všetci spievali „moleben“. Účtatné „Hospodi pomiluj“ sa nieslo kostolom ako spoľčná prosba všetkých katolíkov obidvoch obradov*“¹⁰.

Rovnako tak aj v deň cyrilometodských osláv, plánovaných na 7. júla 1963 mala byť latinská omša, po ktorej sa mali spievať cirkevné piesne slovensky a staroslovensky, a mali ich spievať všetci prítomní, ako rímskokatolíci, tak aj gréckokatolíci¹¹. Jednalo sa o hymny *Ize Cheruvimi a Otčenáš*, ktorých spev viedol pán Michal Bodnár¹².

Medzi gréckokatolíckych veriacich farnosti patrili rodiny: Horvat, Otrošina, Zubko, Lunter, Belej, Michalec – aspoň tak to dosvedčuje fotografia, zhotovená po jednej z takýchto liturgií koncom 60. rokov¹³. Fotografia z návštěvy biskupa Michala vo farnosti sa zachovalo viaceru¹⁴.

Vo svojom osobnom kalendári na rok 1967 má biskup Michal zapísaný na 23. júla Vancouver s po-

to dosvedčuje fotka z roku 1965¹⁵. Pri vysviacke a prvej návštěve biskupa Michala mu farnosť podávala 150 dolárov¹⁶. Nasledovného roku šiel biskup Rusnák do okolia Vancouveru 3. júla 1966¹⁷.

Skutočný „*jedinečný zážitok s trvalou hodnotou*“¹⁸. Veriaci ho brali ako svojho naozajstného pastiera. „*Zdaleka – Široka prichádzajú gréckokatolíci na bohoslužbu do slovenského kostola a radost' je ich vidieť, ked' Otec biskup je medzi nimi...*“¹⁹. Na týchto cestách do New Westministeru ho často sprevádzal o. Vincent Dančo, ako

ia a Metoda, a teda patrónov chrámu. Roku 1970 hovoril pri návštěve aj o vznikajúcim Svetovom kongrese Slovákov, keďže bol priamo účastným na zakladaní, ako jeden z jeho organizátorov. Podľa jedného účastníka urobil biskup Michal na ľudí vždy taký dojem, že sa s ním lúčili slovami: „*Dovidenia ndp. biskup M. Rusnák na budúci rok*“²⁰.

V roku 1971 mal byť biskup Michal podľa záznamu vo svojom osobnom kalendári vo farnosti 3. októbra.

Aj v roku 1973 mala byť v New Westministeri pre našich krajanov byzantská liturgia a to 5. augusta, s tým, že sláviti ju mal o. Michal Lacko z Ríma²¹. Jeho návštěva bola súčasne z poverenia biskupa Michala aj aktom vizitácie týchto slovenských gréckokatolíckych veriacich²².

Dobrodinci na časopis Mária

Slovenskú gréckokatolícku komunitu stmeľoval aj časopis Mária, ktorý s prestávkami vychádzal od roku 1955 do roku 1989.

V rámci darov na časopis sa objavujú aj mená z New Westminister a to konkrétnie: Mike Bodnár²³ a J. Pačuta²⁴. Neskoršie aj George Belej²⁵, John Russinko²⁶, Andrej Hresko²⁷, Anna Belej²⁸, a J. Piskorik²⁹. Alebo z jeho blízkeho okolia, ako napríklad Suzana Otrosina z Coquitlam³⁰, či J. Lunter z North Surrey³¹.

Hoci počtom nevelkí, slovenskí gréckokatolíci sú rotrúsení po celom svete. Svojou osobitosťou sú v mnohom ako tā biblická soľ, dávajúci chut' komunitám, v ktorých žijú...

Daniel Černý

¹ Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 46, 14. novembra 1970.

² Por. KIRSCHBAUM, 146 – 148.

³ Oficiálne založená roku 1960 otcom Viliamom Lackom, SJ. Prvá pastorálna aktivita s miestnymi rímskokatolíckymi Slovámi siaha do roku 1952.

⁴ Slovenskí gréckokatolíci na Pacifiku, Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 46, 14. novembra 1970, 5.

⁵ Pekná slovenská svadba v B.C., Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 25 (525), 27. júna 1959, 2.

⁶ Por. Pekná slovenská svadba v B.C., Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 25 (525), 27. júna 1959, 2.

⁷ Kto bol o. Kmec sa žiaľ nepodarilo zistieť.

⁸ O. Michal Lacko, SJ. Slovenský gréckokatolícky jezuita (1920 – 1982). Odborník na dejiny Balkanu a cyrilometodské obdobie. Prednášal na Pápežskom východnom inštitúte v Rime. Bojovník za práva slovenských gréckokatolíkov. Mal nemalý podiel na vzniku slovenských gréckokatolíckych eparchie v Kanade.

⁹ Por. Mária, 7/1963, 11.

¹⁰ Slovenskí gréckokatolíci na Pacifiku, Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 46, 14. novembra 1970, 5.

¹¹ Por. Cyrilometodské slávnosti v B.C., Kanadský Slovák, roč. XXII, č. 26, 29. júna 1963, 8.

¹² Por. Cyrilometodské oslavky na Pacifickom pobreží, Kanadský Slovák, roč. XXII, č. 32, 17. augusta 1963, 2.

¹³ Slovenskí gréckokatolíci na Pacifiku, Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 46, 14. novembra 1970, 5.

¹⁴ Slovenskí gréckokatolíci na Pacifiku, Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 46, 14. novembra 1970, 5.

¹⁵ Por. Mária, 7-8/1965, 12.

¹⁶ Por. Mária, 7-8/1965, 17.

¹⁷ Por. Mária, 1/1964, tretia strana obálky; Por. Mária, 1 – 2/1965, tretia strana obálky; Por. Mária, 1 - 3/1966, tretia strana obálky.

¹⁸ Por. Mária, 2/1964, tretia strana obálky.

¹⁹ Por. Mária, 1 – 2/1965, tretia strana obálky; 12/1965, 16.

²⁰ Por. Mária, 1/1977, tretia strana obálky; 4/1979, 16; 7 – 8/1980, 24.

²¹ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

²² Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

²³ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

²⁴ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

²⁵ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

²⁶ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

²⁷ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

²⁸ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

²⁹ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

³⁰ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

³¹ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

³² Por. Plánované výzvanečné cesty p. biskupa, Mária, 9–10/1965, 16.

³³ Por. Klub záujemcov o história Slovákov v Britskej Kolumbii v Kanade. <http://www.sk-bc.ca/book/export/html/198> (18. 10. 2011)

³⁴ AECM, knižnica: Vancouver.

³⁵ AECM, Zložka: Vancouver.

³⁶ Korem A.: Dve správy z B. C., Kanadský Slovák, roč. XXIX, č. 29, 18. júla 1970, 5.

³⁷ Por. AECM, Zložka: Fr. LACKO, Pohľadnice Srdečného pozdrav od Tičého oceánu, odoslaná zo San Francisca, 20. VII. 1973.

³⁸ Por. ACSVZML, M. Lacko SJ, Korešpondencia zahraničie II, R – Z, Rusnák, List biskupa Michala o. Lackovi, 28. mája 1973.

³⁹ Por. Mária, 2/1963, 17, Mária, 9 – 10/1964, tretia strana obálky.

⁴⁰ Por. Mária, 2/1963, 17.

⁴¹ Por. Mária, 1/1964, tretia strana obálky; Por. Mária, 1 – 2/1965, tretia strana obálky.

⁴² Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

⁴³ Por. Mária, 1/1966, tretia strana obálky.

⁴⁴ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

⁴⁵ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

⁴⁶ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

⁴⁷ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

⁴⁸ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

⁴⁹ Por. Mária, 1 – 3/1966, tretia strana obálky.

^{50</sup}

30. septembra 2014, v rámci svojej návštavy českých komunit v Kanade, prišiel medzi českých veriacich vo Vancouveri Otec biskup Václav Malý. V slovenskom kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri slúžil pre nich o 18:00 svätú omšu spolu s českým kňazom Otcom Liborom, ktorý pána biskupa sprevádzal naprieč Kanadou a so slovenským kňazom Otcom Jurajom, správcom farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri. Svätej omše aj následnej besedy v hale sa zúčastnili aj viacerí členovia slovenskej farnosti.

Pražský biskup Václav Malý v New Westminsteri

Václav Malý (*1950) je pražský pomocný biskup a marcelliánsky titulárny biskup. Bol vysvätený na kňaza 26. júna 1976 v Prahe. Vo februári 1977 podpísal Chartu 77, o rok neskôr sa stal členom Výboru na obranu nespravodivo stíhaných. V januári 1979 bol zbavený štátneho súhlasu, v máji toho istého roka obvinený z podvracania republiky a sedem mesiacov väznený. V rokoch 1980 – 1988 pracoval ako kurič v pražských hoteloch. Bol hovorcom Charity 77 (1981 – 1982) a prvým hovorcom Občianskeho fóra (1989). Počas udalostí novembra 1989 moderoval ľudové zhromaždenia. Angažuje sa v oblasti ľudských práv, navštieva krajiny, kde sú kresťania prenasledovaní a podporuje rodiny politických väzňov. Jeho biskupské heslo znies: **Pokora a pravda**.

Kedže 28. septembra bol sviatok sv. Vaclava, príhovor Otca biskupa počas sv. omše bol venovaný práve sv. Václavovi. Vyberáme z neho:

Rád by som vám povedal niečo zo života sv. Václava.

Sv. Václav rád posluhovať pri oltári, rád pripravovať obetné dary, rád sa modliť.

To je výzva aj pre nás. Prichádzame do chrámu, aby sme výšli z každodennosti, zo všedenstva, aby sme sa dokázali stísiť a zastaviť. Dnešná doba je nemocná na to, že je stále zdôrazňovaný aktivizmus. Stále musíme niečo výkonávať, o niečom sa rozhodovať, stále sme vlastními starostami a nemáme čas na seba samých. Pre naše pevné životné „zakotvenie“ je dôležité, aby sme sa dokázali zastaviť. Múdrost spočíva v tom, že ten, kto chce byť múdry, musí vedieť počúvať. A to je ďalšia bolesť súčasnosti. Nie vždy vieme načúvať, čo Pán od nás chce. V modlitbe nejde iba o to, aby sme Bohu hovorili, čo chceme my od neho, hoci to môže byť dobré, blahodarne a dobre myšlené. Problém je však v tom, že namiesto toho, aby sme spočinuli v Božej prítomnosti, aby sme načúvali, tak „chrlíme“ zo seba čo od neho chceme, degradujeme ho na (dutú) vŕbu. Prichádzajme do chrámu ako sv. Václav, aby sme niečo začuli, aby sme počuli Boží Hlas. Zo svojej osobnej skúsenosti mô-

žem povedať, že dlho som sa toto učil a stále sa to učím a som stále na začiatku cesty. Ale čerpám vždy vo svojej činnosti, v súkromnej alebo verejnej, vždy z tohto stíšenia, bez slov, a z načúvania. To sú tie sväte chvíle, ktoré sú nám darované. A my sa musíme Bohu odovzdať. Cez túto odovzdanosť môže Boh cez nás pôsobiť na svet, v ktorom žijeme. Kresťanstvo nie je iba svetonázar, to nie je iba to, že sa hlásime k evanjeliu. Skutočnými kresťanmi sa stávame vtedy, keď sa necháme vtiahnuť do odovzdanosti Bohu. To je cesta inšpirácie, to je príklad sv. Václava.

Po sv. omši sa českí aj slovenskí krajania stretli s Otcom biskupom vo farskej spoločenskej hale, kde gádzinky oboch národností pripravili chutné pohostenie. Nezabudli ani na meniny Otca biskupa (Václav) a pripravili mu tortu so špeciálnymi sviečkami, ktoré boli odolné voči zhasínaniu, takže večer s Otcom biskupom začal veľmi neformálne, pretože sviečky sa mu podarilo sfúknut' až na tretíkrát.

V takejto užívnej a úsmevnej atmosfére prebiehal a aj následná beseda, z ktorej vyberáme odpovede iba na niektoré otázky z pléna, aj to veľmi skrátené (a preložené do slovenčiny).

Prečo ste, po zmene režimu, nešli do politiky?

Musím sa priznať, že to bolo pre mňa veľké pokúšenie. Uvedomil som si však, že keby som ako katolický kňaz prijal nejakú vysokú politickú funkciu, tak by sa to obrátilo proti cirkevi.

Dávno sú preč časy, keď mohli kňazi, či na vašej strane Andrej Hlinka alebo Jozef Tiso alebo u nás Šrámek alebo Hála, pôsobiť v politike, čo sa vtedy považovalo za samozrejmé. Keby však dnes v Česku bolo vidieť katolíckeho kňaza v politike, tak by sa to časom obrátilo proti nemu a proti katolíckej cirkevi. Bol som vysvetlený ako kňaz, a to je moja hlavná úloha. Katolícky kňaz sa nemôže spoliehať na populárnu u ľudu, ktorá kolise.

Spomíname ste, že za čias Česko-Slovenska ste radi chodili na Slovensko. Darí sa Vám aj teraz z času-načas prísť na Slovensko? Aké sú vztahy medzi Českou a Slovenskou biskupskou konferenciou, existuje nejaká spolupráca, koordinácia úsilia?

Mám byť diplomatom alebo nie ... (smiech). Veľmi malá ... Stalo sa to trošku zložitejším po prípade Roberta Bezákova. Poviem vám to po pravde, ako to je, ja nikoho nepranierujem, ale je to taký korektný vztah, ale nič viac. Taká je situácia. Ja na Slovensko chodím teraz veľmi málo, mrzí ma to, ale kedykoľvek som na Slovensku bol, napríklad František Mikloško je môj veľmi dobrý priateľ, keď som bol v Jezuitskom kostole v Bratislave – bezvadné, keď som vystúpil s Robertom Bezákom na Pohode v Trenčíne – bezvadné, ja mám iba kladné skúsenosti. Nikdy to nechápeš, že by som prišiel do „cudziny“. Pred-

stoval by som si to, aby to bolo častejšie, ale ja to opäť poviem „nediplomaticky“, ale moja prítomnosť vzhľadom k môjmu postu voči Robertovi Bezákovi je zbytočne vzbudzovala nejaké reakcie... teda tie veci nejak-tak netlačím.

Vy ste boli viac ako kolega Václava Havla, vy ste boli aj jeho priateľ, mali ste peknú réč pri jeho pohrebe... Povedzte nám, kto to bol Václav Havel ako človek, aký mal vztah k cirkevi a k Bohu ...

Do r. 1989 som bol s Václavom Havlom vo veľmi úzkom vztahu. Poznal som ho intímne, takže to nie je iba nejaký „dojem“. Po r. 1989 som sa s ním pravidelne nestrelal, ale kedykoľvek to chcel, som sa s ním stretol. Mám však zásadu neukazovať sa v „žiarí“ niekoho, kto je slávny. Bol som však u neho dvakrát, keď bol „hrobárovi na lopate“ dávnejšie pred svojou smrťou. Pýtate sa, aký mal vztah k Bohu ... Václav Havel mal takého havlovského pána boha. On bol bohém, bol literát, ale ma požiadal, aby sme sa spolu pomordili Otčenáš. Keď sme sa stretli, aj na verejnosti, vždy som mu dával „krížik“, hoci novinári sa vždy s údivom pozerali, čo sa to deje. Takže, bol nasmerovaný k Pánu Bohu, on bol taký plachý, hamblivý, aby vyšlovedne povedal, že Pán Boh je Osobou, ale stále, celý život sa s tým vyrovňával a zdá sa, že na konci svojho života dospel aj k tomuto vyznaniu. Viaceri ma povzbudzovali, aby som na Václava Havla „pritlačil“, ale ja som bol presvedčený, že nátlak nepomôže a že Pánu Bohu tiež treba „nechat priestor“ na pôsobenie. A Pán mu posielal do cesty ľudí, ktorí mali s kresťanstvom veľa spoločného. Václav Havel bol človek statočný.

Plné znenie odpovedí, a tiež odpovede na viaceré ďalšie otázky ako Jaký máte vztah s Otcom Halíkem? Proč tak spécháte? Kolik mladých mužov studuje za knéze? Kolik je po svete krajanských stredísek ako Vancouver, ktoré jsoú známy Vám? Jak vidí katolícka cirkev rýchly príliv moslimov do kresťanských zemí? Aká bola reakcia Českej biskupskej konferencie na rozhodnutie Českej vlády povoliť potratovú pilulku? Aké máte spomienky na pána kardinála Tomáška a jeho úžasného pomocníka Jána Blahu? si budete môcť vypočuť na www.sk-bc.ca/Vaclav.

Na záver stretnutia mali prítomní príležitosť osobe sa porozprávať s Otcom biskupom. Využil som tiež túto možnosť a Otec biskup Václav Malý poslal touto cestou pozdrav všetkým čitateľom časopisu Slovo z Britskej Kolumbii.

Slovák Otca biskupa pri príhovore počas sv. omše, ako počas besedy, ako aj počas osobných rozborov boli občerstvením spomienok na minulosť, inšpiráciou pre prítomnosť a nádejou pre budúcnosť. Pán Boh zaplat!

Jožo Starosta

Návšteva z TASR

Koncom letných týždňov bol na pracovnom „výlete“ vo Vancouveri pán Tomáš Doboš, spravodajca Tlačovej agentúry Slovenskej republiky (TASR) pre východné Slovensko. Jedným z cieľov jeho pobytu vo Vancouveri a na okoli boloby nájskriptu reportáži o tomto prekrásnom kúte sveta.

zo svojej cesty po Britskej Kolumbii. Pre tých čitateľov Slova z Britskej Kolumbии, ktorých zaujíma život a príroda Britskej Kolumbии, to bude určite zaujímavé čítanie. Nechajte sa i Vy inspirovať náznakmi obsahu jednotlivých reportáží.

Vancouver má najväčší park na území Kanady a aj najlepší mestský park na svete. Je to Stanley Park, do ktorého zavíta každý rok približne osem miliónov návštevníkov.

Horský vodca zo Slovenska sa pred takmer 20 rokmi vydal spoznať svet. Mikiho Knižku z obce Nová Lesná možno stretnúť počas roka v sprievode turistov vo Vysokých Tatrách, ale aj v Bolívii či Kirgizsku. V týchto dňoch sprístupňuje skupine Slovákov krásy kanadskej provincie Britská Kolumbia.

Množstvo umeleckých diel a kultúrnych artefaktov

z rôznych kútov sveta vystavuje na obdĺžnikovom

zaujímavom výstavnom priestore v Vancouveri.

Ako už napovedá jeho samotný názov, zrodil sa v kanadskom meste Vancouver.

Výhľadávanou turistickou atrakciou je aj tamojšie Čínske mesto, ponúkajúce pestru „ochutnávku“

umenia, architektúry alebo tradičnej kuchyne majúcej svoj pôvod v najľudnejšej krajine sveta.

Podhorské mestečko Britannia Beach je oblúbenou zastávkou turistov na západnom pobreží Kanady. V minulosti bolo známe najväčšou medenou baňou na území Britskej Kolumbii.

Dnes je jeho hlavným tähakom unikátnu banské múzeum.

Vancouverská knižnica uz poslúžila mnohým filmárom. Svojou atypickou architektúrou pripomína známu európsku dominantu – rímske Koloseum.

Vancouver býva aj dočasné domovom pre viačerých hokejistov zo Slovenska. Najčastejšie tam absolúvujú letnú prípravu pred novou sezónou, založenú na inovatívnych prístupoch, s ktorými pracuje tréningové centrum slovenského rodáka – Dušana Benického.

Mestečko Squamish na západnom pobreží Britskej Kolumbии sa teší mimoriadnej obľube medzi vodákov

V horách v okolí Mariott Basin, za Pemberptom, cestou na vrchol Aspen v júli 2014

mi, cyklistami, milovníkmi turistiky, no predovšetkým priaznivcami skalného lezenia. Pre svoju nevšednú „outdoorovú ponuku“ je často označované ako kanadské epicentrum dobrodružstva.

Výškové budovy disponujúce zmešanými, teda komerčnými aj obytnými priestormi, sú v posledných rokoch čoraz častejšie budované na území severoamerických veľkomiest. Urbanistický a architektonický štýl postavený na kombinovanom využívaní stavieb je známy pod označením Vancouverizmus. Ako už napovedá jeho samotný názov, zrodil sa v kanadskom meste Vancouver.

Množstvo umeleckých diel a kultúrnych artefaktov z rôznych kútov sveta vystavuje na obdĺžnikom zaujímavom výstavnom priestore v Vancouveri.

Ako už napovedá jeho samotný názov, zrodil sa v kanadskom meste Vancouver.

V Gastowne – centrálnej časti kanadského Vancouveru – sa nachádza pomerne malá, no o to viac navštievovaná turistická atrakcia. Sú tu pouličné hodiny na rohu Water a Cambie, poháňané trocha netradične – parným systémom. Denne sa pri nich vyfotia stovky návštěvníkov spomínané metropoly.

Dažďové pralesy západnoamerického pobrežia, ale aj majestätický kaňon nad riekou Capilano môžu obdivovať návštěvníci kanadského parku Capilano Suspension Bridge. Každoročne ho navštíví viac než 700 000 turistov z rôznych kútov sveta.

Za obľúbené miesto modlitby, ale aj „živé“ kultúrne či spoločenské centrum veriacich so slovenskými koreňmi, je považovaná farnosť sv. Cyrila a Metoda. Sídliaca v kanadskom meste Vancouver. Z kostolíka v lokalite New Westminster sa ozýva slovenčina už veľa potešiť desaťročí.

Linky na jednotlivé reportáže nájdete na www.sk-bc.ca/Tomas.Dobos

Jožo Starosta

Pri reálnom počte treba vychádzať zo všeobecnej a demokratickej zásady, že každý človek má neodňatelné právo hlašiť sa k svojej národnej príslušnosti a môže i musí tak urobiť sám na základe slobodného rozhodnutia a osobnej vôle. V Slovenskej republike žije podľa cenzu z roku 2011 celkom 4 352 775 Slovákov a v zahraničí ak budeme vychádzať z oficiálnych štatistik, a tam kde ich nie, z odhadov a sebasčítania, tak je to od jedného k dvom miliónom osôb slovenského pôvodu.

Slovenský národ patrí k najstarším európskym národom s bohatou históriaou a kultúrnym dedičstvom, usadeným od 4. storočia n. l. v karpatskej kotline, v priestoroch medzi Tatrami a Dunajom a medzi Moravou a Poloninami, a je neoddeliteľnou súčasťou celého európskeho spoločenstva. Podobne ako iné národy, aj slovenský sa stal súčasťou migračných pohybov, ktoré prebiehali od dávnej minulosti až po súčasnosť. Prevažne v dôsledkoch politického, hospodárskeho, náboženského, národnostného a sociálneho útlaku, ale neraz i v dôsledku vojnových udalostí, boli mnohí nútene opustiť materskú krajinu a hľadať útočisko i uplatnenie v cudzích krajinách, ktoré sa pre nasledujúce generácie stali už ich novou vlastou. Dnes registrujeme slovenské komunity a menšiny vo viac ako 50 štátach celého sveta, kde sa ich počty pohybujú od jednotlivcov až po státsice.

Slovenské emigračné vlny

Jednou najstarších i najpočetnejších je nesporne slovenská komunita v Kanade. Prví vystáhovalci zo Slovenska pršli do Kanady v 70. rokoch 19. storočia. Sú známe vystáhovalecké vlny, pred 1. svetovou vojnou, po 1. svetovej vojne, po 2. svetovej vojne, po invázii vojsk Varšavskej zmluvy do Československa v rokoch 1968 – 69 a najnovšie aj po prevrate v roku 1989 a emigrácia pokračuje aj po vzniku súverennej a samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993. Kým v prvej vlnе slovenského vystáhovateľstva do Kanady prevažovali drobní roľníci a poľnohospodárski robotníci, v 20. a 30. rokoch 20. storočia sa slovenskí vystáhovalci zamestnávali v priemyselných podnikoch vo východnej časti Kanady.

Po 2. svetovej vojne sa rady slovenských vystáhovalcov v Kanade rozšírili predovšetkým o príslušníkov slovenskej inteligencie. Po roku 1968 pršli do Kanady slovenskí utečenci z Československa väčšinou so stredným a vysokoškolským vzdelaním. Po roku 1991 je prevaža slovenských vystáhovalcov s vysokoškolským vzdelaním. Ročne sa do Kanady pristáhuje priemerne 200 občanov SR, pričom je udelených približne 150 pracovných povolení a 30 povolení na štúdium. V súčasnom období sociálna štruktúra Slovákov a ekonomickej podmienky ich života zodpovedajú kanadskej spoločnosti.

Spolky

Slováci v Kanade majú svoju bohatú minulosť i súčasnosť. **Kanadská Slovenská Liga** bola založená v roku 1932. V čase najväčšieho rozmachu v šestdesiatych rokoch mala spolu 55 miestnych pobočiek – zborov. V súčasnosti má 23 zborov a počet členov klesol pod 1000. **Kanadský slovenský podporný spolok** – Canadian Slovak Benefit Society, založený roku 1946. V ostatných rokoch v tomto spolku neustále klesá počet členstva a v súčasnosti u nie je schopný zabezpečiť vydávanie svojho tlačového orgánu Slovenský hlas, vychádzajúceho v rokoch 1949–1988. V roku 1998 pršlo k jeho premenovaniu na **Slovensko – kanadský spolok Milana Rastislava Štefánika**.

Kanadskí Slováci sú aj členmi odbodieč a miestnych zborov americko-slovenských spolkov – **Prvej**

katolíckej slovenskej jednoty, ktorá má ústredie v Clevelande, Ohio a **Slovenského katolíckeho Sokola** s ústredím v Passaicu, NJ.

Slovensko-Kanadská Národná Rada bola založená v roku 1971 ako združenie kanadsko-slovenských inštitúcií, organizácií a záujmových skupín v celej Kanade. V súčasnosti má 36 kolektívnych členov a sídli v Toronte. SKNR je apoliticke a neziskové združenie, ktorého mandátom je vytvárať väzby medzi krajanskými organizáciami, zastávať záujmy kanadských Slovákov a podporovať aktivity a iniciatívy svojich členov.

Slovenský dom – La Maison Slovaque bol založený v apríli

AKO ĎALEJ, SLOVÁCI V KANADE ?

Ak budeme vychádzať z tézy, že Slováci nech žijú kdekolvek, tvoria jeden národ, tak iste nebude bez zaujímavosti vedieť, kolko Slovákov žije vo svete.

1982 s cieľom propagovať slovenskú kultúru v provincii Quebec. Riadi ho 15-členný zbor riaditeľov, ktorí reprezentujú rôzne slovenské organizácie v Montreali. Na úrovni provincii sa sporadickej prezentujú rôznymi, prevažne kultúrnymi aktivitami lokálne spolky a združenia, ako napr. **Slovenská kultúrny klub** v Calgary a **Slovenská spoločnosť pre kultúru a kultúrne dedičstvo** v Britskej Kolumbii.

Centrum kultúry a dedičstva kanadských Slovákov vzniklo transformáciou **Slovenského kultúrneho a informačného centra** (SKIC) v roku 2000. Kým SKIC bolo zamerané na propagáciu slovenskej kultúry v Kanade, hlavnou náplňou novej organizácie je prezentácia kultúrneho dedičstva kanadských Slo-

vákov. Centrum nemá registrovaných členov.

Kanadská základina pre umenie a divadlo (Canadian Dramatic Arts Foundation) vznikla z iniciatívy Svetového kongresu Slovákov v roku 1977, **Divadlo poézie a malých javiskových foriem** v roku 1981 a **Torontské Slovenské divadlo** v roku 1999. Je to počtom nevel'ká organizácia, ktorá zdržuje predošlých intelektuálov, vedcov a umelcov.

Odčlenením od KSL vznikla **Slovenská spoločnosť v Kanade**. V Ottawe pôsobí **Kruh slovenských rodol'ubov**. V Edmontone sídli ďalšia organizácia **Slovenský národný kongres**. V Toronte sídli **České a slovenské zdrženie v Kanade**, ktoré zdržuje slovenských pristáhovalcov prevažne z konca 60.

rokov a z obdobia po roku 1989.

Profesionálne a záujmové organizácie

V Kanade pôsobia aj organizácie, ktorých snahou je rozvinúť obchodné kontakty so Slovenskom. V Toronte existuje od r. 1993 **Slovensko kanadská obchodná komora** (Slovak Canadian Chamber of Commerce). Slovenská obchodná komora pôsobí aj v Calgary a Montreale.

Kanadská slovenská profesionálna a obchodná asociácia (Canadian Slovak Professional and Business Association) vznikla v roku 1962. Cieľom asociácie je spájať, prinášať poznanie a informácie obchodným zastúpeniam a profesionálnym obchodníkom pochádzajúcim zo Slovenska. V Ottawe od roku 1996 pôsobí **Slovensko kanadské obchodné združenie** (Slovak Canadian Business Association).

S prepojením na Slovensko pôsobia v Kanade aj cestovné kancelárie (Nitra Travel, Worldwide Travel Service, International Travel Slovakotour a i.).

Folklórne súbory prispievajú v značnej miere

k udržiavaniu kultúrneho dedičstva a k udržaniu národného povedomia Slovákov v Kanade. Svoje umenie prezentujú na rôznych akciách v Kanade a zúčastňujú sa aj na rôznych podujatiach na Slovensku. Mnohé zo súborov pozývajú do Kanady významných slovenských amatérskych a profesionálnych umelcov.

Najznámejšimi slovenskými folklórnymi súbormi sú: tanecná skupina **Slovak Rozmarín Dancers** vo Windsore, **Lipa Canadian Slovak Folk Ensemble**

ble v Kirklande, Quebec, **Domovina Dancers** vo Windsore, **Východná Slovák Dancers** v Mississauge, det-ský súbor **Bratislava** vo Wellande.

V Kanade pôsobia dva divadelné súbory: **divadlo Dolina** v Toronte a **divadlo Priadky** v Montreali. V umeleckej a kultúrnej oblasti sa v Kanade presadilo viaceri umelcov slovenského pôvodu.

Jazyk a vzdelanie

Slovenský jazyk používajú príslušníci prvej generácie pristáhovalcov, v obmedzenej miere druhej generácie, tretia však už väčšinou po slovensky nekomunikuje. Niektoré meno zachovávajúce príomnosť slovenčiny v slovenskej komuniti ešte ostávajú (farnosti so slovenskými knazmi, krajanské organizácie, slovenské noviny, jednotlivci z radov nových pristáhovalcov a i.).

V počiatocných štádiach sa vzdelávanie slovenských pristáhovalcov sústredovalo v slovenských farnostach (napr. vo Fort Williame, Ontario, od r. 1929 v Montreali, Toronte, vo Windsore a v 50. rokoch v Hamiltone). V povojsnovom období sa vzdelanostná úroveň Slovákov v Kanade zvýšila, slovenskí vystáhovalci začali stále viac investovať do vzdelania svojich detí a tým sa postupne približovali kanadskému štandardu. Vzdelenostná úroveň slovenskej komunity v Kanade je v súčasnosti veľmi dobrá a výrovná sa celokanadským kritériám.

Viacero úspešných pedagógov a vedeckých pracovníkov pôsobí na kanadských univerzitách a významných kanadských škôlach (Queen's University v Kingstone, York University v Toronte, University of British Columbia, University of Calgary a i.). Vďaka finančným dotáciám kanadských a amerických Slovákov bola v r. 1993 na Ottawskej univerzite založená **Katedra slovenských dejín a kultúry**. Na katedre študujú Kanadania slovenského pôvodu a katedra sa venuje aj vedecko-výskumnnej činnosti a vytvára svoje dokumentačné stredisko. Pozícia akademikov slovenského pôvodu pomáha pri organizovaní študijných pobytov študentov, doktorandov a pedagógov zo Slovenska na kanadských univerzitách.

V Kanade existuje **Kanadský fond pre české a slovenské univerzity a štipendijný fond Kanadskej slovenskej profesionálnej a obchodnej asociácie**, ktorý vznikol v roku 1966 na pomoc študentom slovenského pôvodu, ktorí dosahovali výborne výsledky a štúdium si nemohli dovoliť financovať z vlastných prostriedkov.

Slovenské noviny a časopisy

Prvé slovenské noviny v Kanade začali vychádzať na prelome 20. a 30. rokow 20. stor. (**Kanadské noviny**, **Slovák v Kanade**, **Naše slovo**, **Nová vlast**). Počas druhej svetovej vojny vychádzali viaceré noviny a časopisy, medzi nimi **Slovenský priekopník a Slovenské bratstvo**.

Najstarším, dodnes vychádzajúcim krajanským periodikom v Kanade je **Kanadský Slovák**, ktorý vydáva od roku 1941 Ústredná správa KSL. Tlačená verzia novín a ich internetová stránka poskytujú informácie týkajúce sa života slovenskej komunity v Kanade a Spojených štátov. Vysoké kvality uvedeného média boli potvrdené viacerými oceniami v Kanade i na Slovensku. Najnovšie ocenenie bolo šéfredaktorovi **Júliusovi Behulovi** udelené v októbri 2011 guvernérrom provincie Ontário. Išlo o cenu National Ethnic Press and Media Council v kategórii

"The Best Editorial /Free Expression/ Concept and Visual Presentation". Ocenenie je o to cennejším, že išlo o opakovane ocenenie zo strany guvernéra provincie (prvocenenie tohto druhu je z roku 2008). V máji 2012 bola redakcia týždenníka ocenená zlatou medalou MZV SR, ktorú minister zahraničných vecí novinám udelil pri príležitosti 70. výročia ich založenia. Ocenenie odovzdal v Toronte **Milan Kolář**, veľvyslanec SR v Kanade **Mary-Ann Doucette**, predsedníčka Kanadskej slovenskej ligy (KSL je vydavateľom Kanadského Slováka) a Júliusovi Behulovi, šéfredaktori týždenníka.

Slovenská spoločnosť v Kanade začala v roku 1998 vydávať mesačník **Naše Slovensko**. V Edmontone vychádza štvrtročník **Slovenský kuriér**, dvojtýždenník **Satellite**, ktorý oslovuje českú a slovenskú komunitu v Kanade. Nový domov s podtitulom **Čtrnáctideník Čechů a Slováků** vydáva Masa-ry Memorial Institute.

Miestne pobočky Českého a slovenského združenia v Kanade vydávajú štvrtročníky ako napr. **Říčka** vo Winnipegu a **Ottawský Zpravodaj** v Ottawe. Počas uvedených periodík vychádzajú na miestnej úrovni občasníky zamerané prevažne na oblasť kultúry – Slovenský kultúrny klub v Calgary vydáva **Obežník**, **Slovenská spoločnosť pre kultúru a kultúrne dedičstvo v Britskej Kolumbii** zostavuje informačný bulletin **Slovak Heritage Live**, Slovenský dom v Montreale vydáva **Slovenský Montreal**, Katedra slovenskej histórie a kultúry na Ottawskej univerzite vydáva informačný bulletin **Communiqué a KSL** v Ottawe občasník **Slovotta**.

V súčasnom období existuje rozhlasové vysielanie v slovenskom jazyku v niekoľkých kanadských mestách. Pravidelný televízny vysielanie pre slovenskú krajinskú komunitu je 30 minútová relácia **Slovak Spectrum** vysielaná raz mesačne na ottawské káblovej stanici Roger.

Začiatky kanadsko-slovenskej literárnej tvorby spadajú do medzivojnovového obdobia. Rozvoj slovensko-kanadskej literatúry je evidentný najmä v období po druhej svetovej vojne, keď sa obohatila o tvorbu prozaikov a básnikov z radov nových emigrantov. V tomto období zaznamenala významné úspechy aj publicistika.

Priehodom emigrantov po roku 1968 sa zaznamenali aj ďalšie kultúrne aktivity a iniciovalo sa organizovanie vedeckých podujatí, ktorých cieľom bolo oboznámiť verejnosť s dejinami a kultúrou Slovenska a Slovákm žijúcimi v zahraničí. Významnú rolu zohrala edícia **Priatelia dobrej knihy**, ktorú viedli slovenskí jezuiti v Kanade so sídlom v Galte-Cambridge, Ontario.

Od roku 2007 vychádza moderný internetový časopis **Slovo z Britskej Kolumbie**, ktorý vydáva skupina nadšencov – Slovákov žijúcich v okolí Vancouveru a na Slovensku. Svojím nezávislým a pútavým obsahom presahuje územie Britskej Kolumbie, má celokanadský dosah i význam a stal sa oblúbeným už aj pre čitateľov v iných krajinách i na Slovensku. Časopis vychádza obyčajne 4 krát do roka.

Svetový kongres Slovákov

K najvýznamnejším krajanským združeniu v zahraničí patrí **Svetový kongres Slovákov**, ktorý v rokoch 1970 – 1990 plnil funkciu celosvetovej reprezentácie Slovákov v zahraničí. Mal 16 inštitucionálnych členov a reprezentoval 1,3 milióna Slovákov, ktorí žili v diasporé. Vznikol z vôle vedúcich slovenských organizácií a popredných kultúrnych a politických pracovníkov z celého vtedajšieho slobodného sveta, ktorí sa zišli na prípravnom kongrese v New Yorku v dňoch 19. – 21. júna 1970.

Definitívne ustanovenie Kongresu ako celosvetovej reprezentácie sa uskutočnilo na generálnom zhromaždení v Toronte v dňoch 17. – 21. júna 1971. Za predsedu zhromaždenie zvolilo Štefana Boleslavu Romanu, ktorý zastával funkciu až do svojej smrti v roku 1988. Od smrti Romana do generálneho zhromaždenia, funkciu predsedu vykonávali Jozef Krištofik a generálny tajomník reverend Dušan Tóth. V tejto funkciu sa potom vyštriedali Marián Šťastný, Leopold Danihels a Paul Rusnak. Po roku 1993 sa sídlo SKS prešťahovalo do USA a kongres postupne strácal na svojom význame. Dnes je len formálnej organizáciou, bez praktického dosahu na dianie v slovenskom zahraničí.

Slovenské farnosti

Konfesionalné zloženie osôb hlásiacich sa k slovenskému pôvodu korešponduje s celkovým konfesionalným zložením v Kanade, kde približne tri štvrtiny obyvateľstva prináleží do rímskokatolíckej cirkvi. Prvým slovenským kostolom v Kanade je **rímskokatolícky kostol sv. Petra**, ktorý bol postavený v r. 1907 vo Fort William. Prvé rímskokatolícke

vateľstvo prešťahovali na Slovensko, vyšlo tu okolo 380 publikácií v slovenskom jazyku.

Slovenské rímskokatolícke farnosti v súčasnosti pôsobia v Toronte, Montréale, New Westminsteri, Winnipegu, Cambridgei, Wellande, Windsore, Hamiltone. Po 4 rokoch obnovili omše v slovenskom jazyku v Ottawe. **Gréckokatolícke farnosti** možno nájsť v Montréale, Toronte, Oshawe, Wellande, Windsore, Hamiltone. **Evanjelikom** slúžia farnosti v Montréale, Toronte a Windsore.

Koľko Slovákov žije v Kanade?

Podľa publikovaných údajov, v roku 2006 žilo v Kanade 50 860 obyvateľov slovenského pôvodu, z ktorých 17 545 uvádzajú slovenčinu ako materinský jazyk. Z tohto počtu doma komunikuje po slovensky 9 995 obyvateľov Kanady. **Odhady krajanských organizácií sa pohybujú v rozpráti 40 000 – 120 000 osôb slovenského pôvodu.** Podľa Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky a Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí je v súčasnosti počet Slovákov v Kanade 100 000 osôb. Podľa Ministerstva zahraničných vecí Českej

republiky sa k českému pôvodu sa prihlásilo okolo 80 000 a 33 545 československého pôvodu.

K týmto údajom by bolo treba pripočítať skutočnosť, že do krajiny javorového listu neprispeli Slováci len zo svojej materskej krajiny – Slovenska, ale už druhého domova – z Vojvodiny, nachádzajúcej sa na severe Srbska. Ich počet sa odhaduje do 10 tisíc osôb. V Kanade boli vždy pri sčítaní obyvateľstva zaradovaní medzi obyvateľov bývalého Rakúsko-Uhorska, oni sami sa však radia k Slovákom. Bude zaujímavé po zverejnení Štatistickým úradom Kanady porovnať doteraz známe údaje z výsledkami sčítania z roku 2011.

Najväčší počet osôb slovenského pôvodu sa usadił v kanadských provinciach: Ontário, Britská Kolumbia a Alberta, pričom najväčší počet z nich žije v mestách: Toronto, St. Catherines, Hamilton, Kitchener, Windsor, Vancouver, Montreal, Thunder Bay, Calgary, Ottawa a Edmonton.

Kanadskí pristáhovalci

Sčítanie obyvateľov sa robí v Kanade každých päť rokov na rozdiel od Slovenska a väčšiny krajín na celom svete, kde funguje desaťročný cyklus. Častejšia frekvencia je v Kanade možno preto, lebo sa tu populácia vyvíja dynamickejšie ako v Európe, či na Slovensku. Posledné sčítanie v júna minulého roka ukázalo, že za päť rokov narástol v Kanade počet obyvateľov skoro o 6 percent. Kanadanov je dnes skoro 33,5 miliónov, čo je o dva milióny viac ako v roku 2006.

Zaujímavé je to, že počet obyvateľov narástol najmä vďaka pristáhovalcov. Tí sa podielali na náraste dvoma tretinami. Vyššia pôrodnosť ako úmrtnosť sa v Kanade tiež podielala na raste, ale iba jednou tretinou. Krajina javorového listu má tiež problém so starnúcou populáciou. Na rozdiel od Európy má však stály príliv najmä mladých migrantov, ktorí

rí tento problém spomaľujú a oddaľujú. Štatistický úrad odhaduje, že o dvadsať rokov môže byť nárast obyvateľov nulový, ak nebude pribúdať pristáhovalcov alebo sa nezvýši pôrodnosť. Predikcie hovoria tiež, že v roku 2031 môžu pristáhovalci tvoriť až 80 % prírastku obyvateľstva.

Kanada je federálny štát, ktorý je riadený ako parlamentná demokracia a konštitučná monarchia s kráľovnou Alžabetou II. ako hlavou štátu. Je to bilingválny národ s oficiálnymi jazykmi angličtinou a francúzštinou na federálnej úrovni. Je krajinou pristáhovalcov a vo vztahu k etnickým skupinám sa dôsledne riadi princípmi multikulturalizmu.

Imigračná politika Kanady zaznamenala zmenu v 60. rokoch, keď pri rozhodovaní o prijatí pristáhovalca začala hrať prvoradú úlohu kvalifikácia. Kanada zmenila svoj imigračný zákon aj roku 2003. Horná hranica veku uchádzača sa zmenila zo 44 na 49 rokov.

Slovenskí pristáhovalci a ich potomkovia žijú v krajinе, kde sa môžu voľne hlásiť k svojmu pôvodu. Multikultúrnu politiku sa zaobrá Ministerstvo oferencie (Ministerstvo dedičstva) na čele so štátnym tajomníkom pre národnostné menšiny a multikulturalizmus. V Európe ide multikulturalizmu pomaly zlyháva, priznávajú to aj politici a vidieť to v etnických getách v nemeckých či francúzskych mestách. Integrácia pristáhovalcov do väčšinovej spoločnosti sa nedári, či už je to neochotu pristáhovalcov včleniť sa, alebo rezistenciu väčšinovej populácie prijať nováčikov medzi seba.

Zdá sa, že v Kanade zatial tento problém nemajú. **Zaujímavé je to, že Kanadania zatial nepocitujú veľký príliv pristáhovalcov ako problém.** Väčšina sa v prieskumoch vyjadruje, že pristáhovalectvo vitané. Tiež vláda má vo svojich plánoch lákať stále viac a viac pristáhovalcov, i keď najmä tých vzdelenie. Dnešná ročná kvota je štvrt' milióna pristáhovalcov ročne a odborníci odhadujú, že by Kanada zvládla ďalších 100-tisíc ročne bez problémov.

Migranti sú v krajině vitaní, lebo ekonomika stále funguje relativne dobre v porovnaní s Európu. Napríklad nezamestnanosť je okolo 7,5% a najmä na západe Kanady je stále hlad po vzdelených či šíkovných pristáhovalcoch. Avšak prvé problémy s pristáhovalcami sa už prejavujú. Viditeľne je to na trhu práce, kde sa často univerzitne vzdelaní migranti nedokážu uchýtiť na kanadskom pracovnom trhu a končia ako taxikári alebo odchádzajú v krajine. Ak by sa ekonomika zhoršila, prví, ktorí sú na rade v prepúšťaní, by boli zrejmé pristáhovalci.

Ďalší problém je vytváranie pristáhovaleckých štvrtí v kanadských mestách. Nie sú to ešte uzavreté getá ako v Európe, ale odborníci varujú, že sa nimi môžu stať, ak sa ekonomika spomalí. Už dnes v niektorých čínskych štvrti vo Vancouveri či Toronte má človek pocit, že je skôr v Ázii ako v Kanade. Pred 30-timi rokmi bolo v Kanade iba šest štvrtí, kde pristáhovalci tvorili viac ako 30%, dnes je ich 260. Hoci vedci tvrdia, že pristáhovalci sa do týchto štvrtí stáhnu dobrovoľne, nemusí to tak byť vždy. Niekoľko nemajú inú možnosť. Navýše tieto štvrti sú zvyčajne na predmestiah a ekonomickej mobiliti ich obyvateľov nie je veľká. Ak by príšla recesia, chudobnejšie štvrti by sa ešte viac izolovali. Ďalšia vec je rozumná miera integrácie. Ak nenastane, budú vznikať getá a tých sa zbavuje spoločnosť veľmi ľahko.

Zaujímavé je to, že počet obyvateľov narástol najmä vďaka pristáhovalcov. Tí sa podielali na náraste dvoma tretinami. Vyššia pôrodnosť ako úmrtnosť sa v Kanade tiež podielala na raste, ale iba jednou tretinou. Krajina javorového listu má tiež problém so starnúcou populáciou. Na rozdiel od Európy má však stály príliv najmä mladých migrantov, ktorí

enormne narástol. Kanadský Úrad pre občianstvo a migráciu eviduje za prvý polrok 2014 až 260 žiadostí Slovákov o azyl. Za rovnaké obdobie minulý rok požiadali len osemnásť. Úrad uviedol, že v prípade našej Slovenskej republiky ide o vyše 1 300-percentný prírastku obyvateľstva.

Kanada však Slovensko uznáva ako bezpečnú a demokratickú krajinu, preto väčšinu Slovákov posielá späť. Prezident Kanadskej obchodnej komory sa domnieva, že väčšina slovenských žiadateľov sú Rómovia, pričom ako príčinu odchodu z rodnej krajiny uvádzajú rasovú diskrimináciu.

V Anglicku sa sprísnili podmienky na sociálne dávky pre pristáhovalcov z krajín Európskej únie. Aj to môže byť dôvod, prečo niektorí občania Slovenskej republiky odchádzajú za vídinou lepšieho života do Kanady. Tým, ktorí prichádzajú za iným účelom, ako na udelenie azylu, kanadské úrady žiadajú prílemy nerobia. Prvý miesto v počte žiadateľov o azyl v Kanade patrí Čína, druhý je Pakistan, nasleduje Kolumbia a Nigéria. Slovensko je na piatom mieste.

V oblasti sociológie sa asimilácia vníma ako postupné splynutie s väčšinovým obyvateľstvom (kultúrne, etnický a podobne) prípadne patričné negativne aktivity nejakých oficiálnych orgánov. Podľa Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM - International Organization for Migration) pod pojmom asimilácia sa rozumie individuálne alebo skupinové splynutie nositeľov jednej kultúry s nositeľmi inej, zväčša dominantnej kultúry, ktoré zároveň znamená opustenie alebo zánik pôvodnej kultúry.

I keď, príklad Slovákov na Zakarpatskej Ukrajine ukázal, že po desaťročiach poroby a neuznania, je možné vzkriesenie a revitalizáciu. Väčšina migrantov sa viac, alebo menej úspešne bráni procesu asimilácie, ktorý sa nedá zastaviť, ale len redukovať a spomalíť. Za všetkých uvedem jeden príklad, Lucký z Hudson's Hope v Britskej Kolumbii, ktorá sa vo svojom blogu takto vyznáva ... „Som príselec, jeden z množstva imigrantov v Kanade. Od ne-

skorého januára 2005 tu hľadám samu seba, nový domov a odpovede na tisíc otázok. Tento blog je moju bútľavou vŕbou a zároveň i mostom, čo mňa a moje pocitstvo spája s blízkymi tam za morom na Slovensku... Ako oficiálny Kanadán nemusíte byť ozaj Kanadánom, môžete zostať Slovákom, ktorý je doma v Kanade...“

Ako d'alej, Slováci?

Jedna z najviac ohrozených slovenských komunit vo svete, je torzo pôvodnej slovenskej menšiny v Maďarsku. Možno to v dnešnej dobe znie neuveriteľne, ale z pôvodného pol milióna po druhej svetovej vojne, ich dnes ostalo už len necelých 30 tisíc. V Mlynkoch, obci s najvyšším pomerom obyvateľstva hlásiaceho sa k slovenskej národnosti v Maďarsku, v dňoch 2. a 3. decembra 2011 usporiadali konferenciu s názvom „**Ako d'alej, Slováci v Maďarsku?**“. Cieľom konferencie, ktorú zorganizoval Vzäť Slovákov v Maďarsku v spolupráci so Združením a regionálnym kul-

túrnym strediskom pilíšskych Slovákov, bolo zhodnotenie súčasnosti a načrtnutie perspektív života slovenskej menšiny žijúcej v Maďarsku.

Odvtedy sa koncom každého roka permanentne koná táto konferencia, ktorá hľadá odpovede na národnostopolitické otázky, na otázku, či sa Slováci zrieknu svojho jazyka, alebo budú národnosťou, ktorá je ešte stále veľmi pevne naviazaná na svoju kultúru, na svoje tradície a na ďalšie pre Slovákov Maďarsku životne dôležité a existenčné otázky spojené s generačnou kontinuitou. Žiaľ uvedený problém asimilácie je príznačný, vo väčšej, či menšej miere, pre všetky jestvujúce komunity Slovákov vo svete.

Čo si myslíte Vy, Slováci v Kanade, neprišiel už čas, keď si bude potrebné položiť otázku „**Ako d'alej, Slováci v Kanade?**“.

Pre Slovo z Britskej Kolumbie spracoval Claude Baláz. Združenie nezávislých expertov pre otázky dejín a života zahraničných Slovákov. Bratislava

Traja Králi v New Westminsteri

Traja králi nechýbali ani v New Westminsteri, v Britskej Kolumbii. V hale slovenského kostola sv. Cyrila a Metoda, ktorého farníci si pripomínajú tento rok 54. výročie jeho založenia, vystúpili detičky farníkov s milým divadelkom o Ježiškovom narodení, o anjeloch, pastieroch a, samozrejme, o troch králoch. Vianočné koledy v podaní nevinných hlások najmladších farníkov pookriali srdcia rodičov aj staršej generácie.

Program nacvičil p. Martin Lavrik so svojou ženou p. Zuzanou a s p. Miriam Birošovou. Rodičia malých hercôv a spevákov tiež strávili so svojimi ratolestami „nejakú tú hodinku“ doma, pokial' si ich detičky zapamätali to, čo potom s veľkou vervou predniesli v rodnom jazyku ich rodičov a starých rodičov. Všetkým, ktorí sa pričinili o toto vydarené podujatie, patrí naše srdečné „Pán Boh zaplat“.

Viac o tomto i podobných podujatiach farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri sa môžete dozviedieť na farskej webovej stránke www.cyrilmetod.org.

Jožo Starosta

farnosti s vlastnými kostolmi vznikli v 40. rokoch 20. storočia, ďalšie vznikali až po druhej svetovej vojne.

V 50. rokoch sa začali budovať aj gréckokatolícke cirkevné osady, pričom v r. 1980 vznikla v Kanade **Slovenská gréckokatolícka diecéza** s katedrálou premenenia Pána v Unionville. V Kanade sa postupne zakladali aj slovenské evanjelickej farnosti.

Významnou udalosťou pre krajanskú komunitu v Kanade bolo zriadenie **Misijného domu slovenských jezuitov** v Cambridge, ktorý sa výrazne posilnil v r. 1970 vybudovaním tlačiarne a vydavateľstva Dobrá kniha. Do roku 1993, keď sa tlačiareň a vydavateľstvo prestáhlo na Slovensko, vyšlo tu okolo 380 publikácií v slovenskom jazyku.

Zaujímavé je to, že počet obyvateľov narástol najmä vďaka pristáhovalcov. Tí sa podielali na náraste dvoma tretinami. Vyššia pôrodnosť ako úmrtnosť sa v Kanade tiež podielala na raste, ale iba jednou tretinou. Krajina javorového listu má tiež problém so starnúcou populáciou. Na rozdiel od Európy má však stály príliv najmä mladých migrantov, ktorí

Zbohom, pani učitel'ka

Prichodí mi napísť pár slov o pani Regine Tobiasovej. Zomrela, 28.augusta 2015 vo Vancouveri. Zomrela jedna z „legend“ farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminstri. Hovorí legenda, lebo pomaly sa iba v legendách dozvedáme o ľudoch, ktorí žili hlavne pre svoje okolie, pre svojich blíznych, pre svoju komunitu. A taká bola Regina Tobiášová.

O jej prvých 37 rokoch života neviem skoro nič. Akurát tolko, že sa narodila v 5.septembra 1931, že bola východná raka a že bola učiteľkou. Ale to vedel o nej každý zo starších členov farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, pretože to sa dalo ľahko vypočítať z viacerých udalostí jej života. Prišla do Kanady v r.1968 ako 37-ročná, jej 65. narodeniny sme oslavovali v 1996 a zomrela ako 84-ročná. Že bola východná raka to o sebe s hrdostou všade vyhlasovala. A to, že bola učiteľkou, to sa jej nikdy nespadalo odtajtiť, lebo to mala zakódované vo svojich génoch a bolo to z nej „čítit“ na každom kroku.

Druhé 35 ročné obdobie jej života bolo úzko spojené s našou slovenskou osadou sv. Cyrila a Metoda v New Westminstri, a to si zaslúži viac pozornosti. Osobne som poznal pani Reginu iba od r.1986, preto som si vypomohol ročenkami Slovenských Jezuitov v Kanade (SJK), v ktorých som sa mohol dočítať o práci p. Reginy, pretože každoročne uvádzali krátky prehľad života a udalostí v našej farnosti.

Regina Tobiášová prišla do Kanady v roku 1968 spolu so svojou rodinou a mnhómi ďalšími emigrantmi zo Slovenska. Neušlo to pozornosti otca Viliala Lacku, SJ, ktorý v SJK 1968 píše:

"V posledných časoch prichádzajú mnohí ľudia z našej vlasti. Dúfame, že niektorí z nich zakotvia aj u nás, na západe a usadia sa v našej slovenskej farnosti".

Určite ani netušil, ako sa jeho nádeje splnia. Mnohí zakotvili, a medzi nimi aj rodina Tobiášová. Keď som v 90-tych rokoch pozeral na Reginu, ako bola stále plná elánu a životnej energie, vedel som si predstaviť, ako to bolo po šestdesiatom ôsmom. Určite ju bolo „všade čítat“. Naznačuje to aj Otec Lacko, ktorý v SJK 1969 píše:

"Mnohí z nových sa zapájajú do farského života. Daj Bože, aby sme pekne žili v budúcom roku, kedy oslávime 10.výročie založenia našej farnosti".

A Otec Žabka to v SJK 1970 potvrdzuje:

"Práve prešiel rok môjho pôsobenia ako duchovného osudy sv. Cyrila a Metoda New Westminster. Veriaci si krásne plnia náboženské povinnosti a krásne sa starajú o svoj kostol. December bol v znamení prípravy slovenských vianočných sviatkov na Pacificom pobreží. Osadníci vyzdobili kostol, takže vyzeral ako Tatranský betlehém. Taktiež účast nových pristáhovalcov na tieto sviatky bola povzbudzujúca. September bol začiatkom nového školského roku. Aj my sme začali so slovenskou sobotňajšou školou v osadnej hale. A záujem je prekvapujúci, do 30 študentov našej miliej materiny, čo je veľmi dobrý náznak".

Takže sa „vykľulo šidlo z vreca“. Naša pani učitel'ka

Hovorí sa, že jablko nepadá ďaleko od stromu alebo „Aká matka, taká Katka, aký otec, taký syn“. Ak deti videli a vidia svojich rodičov, že si zachovávajú slovenské zvyky a reč, sami tiež sa neboja postaviť na javisko a zaspievať slovenskú pieseň, či začítať básne. Deti na fotografii z mája 1975 sú už dnes zreli štyridsiatnici, takmer všetci už ženatí a vydáte a už vychovávajú ďalšiu generáciu Slováko-Kanadánov. Z tých, ktorí v máji 1975 boli na 1.sv. prijímaní a pripravili si, pod vedením pani učiteľky Tobiášovej, kultúrny program ku dňu matiek, na fotografii spoznávame Jurigové dievčatá-sestry, Katku Benešovú, súrodencov Mičkovičových, Janku Oravcu, Lesu Eliášu, sestry Beňové, Adrianku Čermákovú, Richarda Kinčeka, Denisu Radzu a Sonju Danovú.

Tobiášovej. V hale bývajú rôzne oslavys, schôdzky, príležitosné bankety i zábavy. V sobotu sa tu schádzajú deti našej slovenskej školy, ktorá usporiadala aj niekoľko výletov do prírody".

Škola a učiteľovanie neboli jedinou Reginou aktívnotou. Vidno to zo pokračovania článku v SJK 1971:

"Britský Kolumbia oslavila 100 rokov odvtedy, ako sa začlenila do Kanadskej federácie. A na oslavu pozvali aj rôzne etnické skupiny. Slovenská

"Staršie" generácie Slovákov v New Westminstri využili každú príležitosť oboznámiť miestnych obyvateľov so Slovenskom, s mestom ich koreňov. Táto fotografia je zo 100-ročia vstupu Britskej Kolumbie do kanadskej federácie. Na aute vyzdobenom slovenským znakom a kanadskou a slovenskou zástavou môžeme vidieť Jána Vargu, Joanne Beneš, Reginu Tobiáš, M. Vargovú, Terku Tobiáš, p. Kročku a Jozefa Račku.

osada sv. Cyrila a Metoda dostala úradné pozvanie od mesta podať ku oslavám pomocnú ruku. V pestrom sprievode sa vymieňali hudobné skupiny, rôzne organizácie, školy, podniky, atď. A ako hrdo

*Regina Victoria Tobias
September 5, 1931 – August 28, 2015*

a sebavedome viala naša Slovenská zástava popri Kanadskom javorovom liste. Nápis „Slovakia“ stačil na vysvetlenie. Trojročie s dvojramenným krížom v národných farbách bolo naozaj umeleckým dielom. Slovenská ratolest z rodnej lipy sa ujala aj na d'alekom Tichomorskom pobreží širokej Kanady. Krojanovú skupinu v ozdobenom aute tvorili nasledovní: Janko Varga, Janko Kročko, Jožko Račko, Regina Tobiášová, Joanka Benešová, Terezka Tobiášová a Margita Vargová. Všetkým blažene láme a dákujeme. Dokázali ste, že spoluprácou i malé diela rastú a že ďaleko od vlasti, na Tichomorskom pobreží, ešte žije duch slovenský“.

Takže Regina učila slovenčinu a povzbudzovala slovenské povedomie ..., aspoň tak sme to doposiaľ o nej čítali v ročenkách SJK. Ale to nebolo zdáleka všetko. Prečítajme si ako Otec Žabka v ročenke SJK 1972 píše:

"Slovenská škola a vyučovanie náboženstva, ktoré mávame v sobotu popoludní, vstupujú už do tretieho ročníka pod vedením obetavej učiteľky z povolania, pani Reginy Tobiášovej. Pri rôznych príležitosťach sa škola predstaví verejnosti príležitosťom. Spomeniem Mikulášsky večierok, silvestrovský, fašiangový a veľkonočný večierok, oslavu dňa matiek, osadný bazár, atď. Osobitne však treba vyzdvihnuť divadelné pred-

stavanie, ktorým nás naši ochotníci milo prekvapili. Predvedli hru Ferka Urbánka „Pravda vŕťať“ za režie pani učiteľky Tobiášovej. Výkonu patrí pochvala. Mená ochotníkov: Joan Benešová, Mária

Hranie divadla bolo jednou z kultúrnych činností a záľub, ktorým sa venovali asi všetky vlny slovenských emigrantov. „Kamený chodníček“ bola oblúbená divadelná hra, ktorú nacvičili „ochotníci“ v 50-tych rokoch ale aj vlna emigrantov, ktorí prišli po 68. roku. Na fotografii zo začiatku 70-tych rokov sú zľava: John Bartoš, Margaret Segeč, Chovanová, Paulína Szentivániová (Čedík), Vlado Daníšek, Regina Tobiáš, Vilma Oravec, Vlado Ferenčík, a p. Navrátil.

Benešová, Daniela Čermáková, Margita Kohárová, Eduard Navrátil, Vilma Oravcová, Paulína Szentivániová, Regina Tobiášová a Ján Varga. V máji sme oslavili Deň Matiek s prvým sv. Prijímaním dietok a s obradom korunovania Panny Márie. Výstup slovenskej školy obohatil program“.

V ďalšej ročenke SJK 1973 Otec Žabka pokračuje:

Osadná hala je strediskom slovenského spoločenského života. Je to miesto pravidelnnej slovenskej školy, ktorá nás milo prekvapí pri osadných oslavach s príležitosťou programom. Deň Matiek a Mikulášsky večierok sú už ich tradičia. Divadelní ochotníci nás i toho roku prekvapili výborným prevedením diela ferka Urbánka „Kamený chodníček“, za režie pani učiteľky Reginy Tobiášovej. Účinkovali: J. Barbuš, V. Daníšek, V. Ferenčík, E. Na-

vosti o početnú rodinu chodí učit' slovenčinu, prie a čistí kostol a organizuje príležitosné pikniky pre osadu.

Ďalej v ročenke SJK 1979 Otec Švec píše:

„Farnosť organizuje aj reprezentačnú činnosť. Využívame každú príležitosť, aby sme na rôznych etnických festivaloch predstavili Slovensko ako zem krásnu, Slovákov ako národ svojkrásny, vyspelý, s tisícročnou kultúrnou minulosťou. Zdá sa, že sa vo farnosti „zúžila“ medzera medzi staršou a mladšou generáciou. Na Vianoce mladí milo prekvapili starších, ked' pred polnočnou sv. omšou spievali koledy.“

Otec Lacko v ročenke SJK 1982 pridáva:

„Spev kolied pred polnočnou sv. omšou dodal chuti vŕťať sa do Vianočnej doby a jej radostných tajomstiev. Do 30 mladých farníkov a farníčok ich spievalo od oltára.“

Že sa tu priamo nespomína Regininé meno? Stačí sa pozrieť na fotografiu z toho obdobia. Je tam, a v prvej rade. O rok neskôr, otec Lacko v ročenke SJK 1983 píše už otvorené:

„A napísal som malú divadelnú hru, ktorá vysvetlia význam Vianoc podľa sv. Písm. Predvedila ju slovenská škola pod vedením Mrs. Tobiášovej a Miss Kathy Benešovej, ktoré učili slovenskú reč a náboženstvo.“

Spev je jednou z činností, ktorá sprevaďala emigrantov v ďalekej i blízkej minulosti a je prítomná i v súčasnosti pri priateľských stretnutiach, výletech do prírody alebo sviatkov cirkevného roka. Spievanie vianočných kolied je asi blízke každému našincovi. Na fotografii z 24. decembra 1979 vidíme vzorku slovenských emigrantov z viacerých emigračných vln ako spoločne spievajú vianočné koledy 20 minút pred polnočnou sv. omšou pod vedením dirigentky p. Vlasty Drobnej. Na fotografii spoznávame manželov Dočolomanských, manželov Vadínových, p. Eliáša, Mary Benešovú a Reginu, Terku a Marienku Tobiášovú.

Z všetkého, čo sme doposiaľ napísali o p. Regini Tobiášovej akosi vyplýva, akoby Regina bola anjelom, so samými dobrými vlastnosťami. Mala ona aj „svoje muchy“, svoje slabšie stránky. Mohli by o tom rozprávať jej najbližší. My si však pri jej umrťe pripomíname všetko to dobré, čím Regina prispeala k rozvoju našej farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminister. A to je to, za čo jej zo srdca vrelo dakujueme.

Z Regininho súkromného života treba mi spomínať aspoň toľko, že Regina vyskávala tri „do sveta súse“ dcéry a dvoch synov. O jednej z dcér Otec Lacko nepriamo píše v ročenke SJK 1985 takto:

„Farský život je dobrý a príkladný. Radosť je byť v nedelu na slovenskej sv. omši pri peknom spevے. Solista Ferko (zat' p. Tobiášovej) svojím spevom a gitarou častejšie spestreuje bohoslužbu.“

V ročenke SJK 1986 sa môžeme zase dočítať o jednom z Regininých synov. Otec Lacko píše:

„Strieborné jubileum našej farnosti nám prinieslo ďalšie rehoľné povolenie. Pán si povolal Štefka Tobiáša do prísnej Kartužiánskej rehole v Amerike. Dúfame a modlíme sa, aby nášho bývalého horlivého ministra nasledovali aj ďalší mladíci a dievčatá z farnosti.“

Čo k tomu všetkému dodat? Mnohí spomedzi starších farníkov našej farnosti by mohli o Regine určiť ešte veľa rozprávať, omnoho viac než sme si tu v krátkosti pripomenuť. Na jednom sa však všetci zhodneme. Tak ako o nej napísal Otec Švec, tak sme ju poznali aj my, ako dynamo, ktoré sa nezastaví a ženie všetko okolo seba dopredu. Učila slovenčinu, spievala v kostolnom spevokole, pomáhala v práciach okolo kostola, organizovala pikniky, rodiné slávnosti. Skrátka, bolu ju cítiť na každom kroku. A pritom sa starala o päť detí. V neskorších rokoch pribudli vnúčence a pravnúčatá a chorý manžel, ktorý ju predišiel do večnosti iba pred dvomi rokmi.

Milá Regina, dakujueme ti za všetko, čo si pre nás, čo si pre našu Slovenskú farnosť sv. Cyrila a Metoda v New Westministeri spravila. Ďakujú ti hlavne tie slovenské deti, teraz už sami rodičia, ktorí ti prešli cez ruky v slovenskej škole, a ktorí sú všetci lásku ku slovenskej reči, piesňam, zvykom a k vlasti ich predkov.

Nech ti je zem kanadská ľahlá. Jožo Starosta

Slovo z Britskej Kolumbie ide do sveta

Chcete aj vy dostať zadarmo farebný výtlačok časopisu Slovo z Britskej Kolumbie? Vytláčte si titulnú stranu z ktoréhokoľvek vydania časopisu Slovo z Britskej Kolumbie, ktoré môžete nájsť na <http://slovozbritskejkolumbie.ca/kiosk> a odfotografujte sa s ňou v mieste svojho bydliska alebo na výlete, na dovolenke alebo na cestách po svete a pošlite nám fotografiu cez email na jozef.starosta@slovozbritskejkolumbie.ca

Pri vydaní každého nového čísla časopisu vylosujeme 3 autorov fotografií a pošleme im poštou zadarmo farebný výtlačok časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Toto 29.-30. dvojčíslo posielame primátorovi mesta Bánovce nad Bebravou, p. Marianovi Chovancovi, p. Oli Džupinkovej do Rádia Express a radi by sme ho poslali nášmu čitateľovi do Bánoviec nad Bebravou (pozri foto na tejto strane), ak nám pošle svoju poštovú adresu.

Jožo Starosta

Vľavo: Primátor mesta Bánovce nad Bebravou, pán Marián Chovanec je pravidelným čitateľom časopisu Slovo z BK.

Na fotografii sú zľava p. Lucia Kubicová Torchio z Talianska, jej taliansky manžel p. Eduardo, p. Paul Stacho z Kanady, p. Ludo Pomichal z USZZ a p. Nadja Gyllenhammar zo Švédska.

Každý jeden zo Slovákov v zahraničí má svoj špeciálny príbeh. A v poslednej dobe sa stáva už asi tradičiou, že keď urobím jeden rozhovor, dostanem minimálne ďalšie dva tipy, a tak sa to nabáľuje a ja Vám môžem každý týždeň predstavovať niekoho nového :) Tentokrát sa u nás v rádiu zastavil Paul Stacho, ktorý žije v Kanade už 35 rokov. Emigroval v roku 1981, svoje si zažil v utečeneckom tábore v Rakúsku, a potom mal šťastie a dostal sa do Kanady. Tam začínal zbieraním dážďoviek pre rybárov, pokračoval fotením svadieb pri Niagarských vodopádoch a momentálne fotí a prispieva svojimi reportážami do časopisov, jeden z nich aj pre Slovákov v zahraničí, Slovo z Britskej Kolumbie. Paul Stacho má 62 rokov, a aj napriek úrazu, ktorý sa mu stal pred 20 rokmi, žije každý deň naplneno a je vďačný. A práve tá vďačnosť a pokora z neho ide na kilometre. Bola to veľmi príjemná návšteva a stretnutie.

Oli Džupinková, Radio Express

Redaktor Slova z Britskej Kolumbie, p. Jožo Starosta, priniesol časopis aj do soľnej bane Wieliczka pri Krakove a ukázal ho baníkom z 13.storočia.

Looking to buy or sell
a home?

Call **Diana Janek**

for a FREE consultation or
a FREE home evaluation

604-379-9873

Sutton WestCoast Realty You've found a home

Slovenská sv. omša

je každú nedeľu o 11.00 hodine
v Kostole sv. Cyrila a Metoda

472 East 8th avenue
New Westminster

tel. (604) 526-7351
<http://www.cyrilmетод.org>

SLOVO
Z BRITSKEJ KOLUMBIE

Tu môže byť ponuka
Vašich služieb a výrobkov
pre Slovákov zo zahraničia
už za púhych 35 Euro.
Sú nás desaťtisíce.

POMOC A PROFESIONÁLNÍ ZASTUPOVÁNÍ PŘI TRVALÉ IMIGRACI DO KANADY

David Kika

RCIC Imigrační Konzultant
Licence č. **R508492**
Vancouver, Kanada
kontakt: davidkika@shaw.ca

BRITISH COLUMBIA
The Best Place on Earth

